AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

Do użytku służbowego
TAJNE
Egz. nr 1

Mjr dypl. Gustaw MAJ

WARUNKI I SPOSOBY PROWADZENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

Rozprawa doktorska

BIBLIOTEKA GŁÓWNA ARCHIWUM AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
12245

WARSZAWA 1983

AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

Do użytku służbowego
TAJNE
Egz. nr 1

Mjr dypl. Gustaw MAJ

WARUNKI I SPOSOBY PROWADZENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

Rozprawa doktorska

BIBLIOTEKA GŁÓWNA ARCHIWUM
Akademii Obrony
12245

WARSZAWA 1983

Do użytku służbowego

T A J N E

Egz. nr ... 1

Przek. Prot. 779/21 08.95

BIBLIOTEKA NAUKOWA AON
X 1491
(III)
Dział Zbiorów Specjalnych

Mjr dypl. Gustaw MAJ

WARUNKI I SPOSOBY PROWADZENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

Rozprawa doktorska

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 12245
Akademii Obrony Narodowej

A K A D E M I A S Z T A B U G E N E R A L N E G O W P
im. gen. broni Karola Świerczewskiego

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

T A J N E
Egz. nr ___

mjr dypl. Gustaw MAJ

WARUNKI I SPOSOBY PROWADZENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

Rozprawa doktorska

Opracowana pod kierownictwem naukowym

płka prof. dra Kazimierza NOŻKO

WARSZAWA

SPIS TREŚCI

Strona

ZAŁOŻENIA WSTĘPNE: Cel i główne założenia badawcze pracy, przyjęte w rozprawie założenia wyjściowe, ocena literatury przedmiotu i poglądów, metody badawcze zastosowane w pracy 7

ROZDZIAŁ I. GENEZA TEORII PROWADZENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH 23

1. Przyczyny powstania bojów spotkaniowych 23

2. Ewolucja zasad prowadzenia bojów spotkaniowych w poszczególnych okresach historycznych 25

a/ Pierwsza wojna światowa 25

b/ Okres międzywojenny 28

c/ Druga wojna światowa 33

d/ Okres po drugiej wojnie światowej - wojny lokalne i doświadczenia z ćwiczeń 37

3. Sprecyzowanie pojęcia "bój spotkaniowy" w warunkach współczesnych 44

ROZDZIAŁ II. WARUNKI ZAISTNIENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII 55

1. Wpływ charakteru współczesnych operacji zaczepnych armii na możliwości powstania bojów spotkaniowych .. 55

2. Warunki powstania bojów spotkaniowych 62

3. Dojście do bojów spotkaniowych w zależności od sytuacji operacyjno-taktycznej powstałej w toku operacji zaczepnej armii 69

Strona

ROZDZIAŁ III. CHARAKTER I WŁAŚCIWOŚCI WSPÓŁCZESNYCH BOJÓW SPOTKANIOWYCH 84

1. Ogólne cechy i właściwości bojów spotkaniowych 84

2. Czas trwania, symptomy rozpoczęcia i zakończenia boju spotkaniowego 93

3. Walka o inicjatywę w boju spotkaniowym 105

4. Manewr w boju spotkaniowym 111

ROZDZIAŁ IV. CEL, ZADANIA WOJSK I SPOSOBY PRZYGOTOWANIA ORAZ PRZEPROWADZENIA BOJU SPOTKANIOWEGO 122

1. Cel i zadania wojsk w boju spotkaniowym 122

2. Przygotowanie boju spotkaniowego 128

3. Sposoby przeprowadzenia boju spotkaniowego 135

4. Ugrupowanie bojowe wojsk w boju spotkaniowym 144

5. Sposoby działania głównych zgrupowań nieprzyjaciela i wojsk własnych w boju spotkaniowym 149

ROZDZIAŁ V. DOWODZENIE WOJSKAMI W CZASIE ORGANIZACJI I PROWADZENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII 160

1. Wypracowanie decyzji do boju spotkaniowego oraz jej odzwierciedlenie w dokumentach bojowych 160

2. Właściwości dowodzenia wojskami oraz specyfika pracy organów dowodzenia podczas organizacji i prowadzenia boju spotkaniowego w operacji zaczepnej armii 171

3. Organizacja współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych w boju spotkaniowym 180

4. Wykorzystanie symulacji komputerowej w procesie dowodzenia wojskami w boju spotkaniowym .....

Strona

ZAKOŃCZENIE 198

LITERATURA 203

ZAŁĄCZNIKI:

1. Bój spotkaniowy BPanc izraelskiej i jordańskiej pod JANINEM 210
2. Bój spotkaniowy 103 brygady pancernej w toku pościgu 28 lipca 1944 r. 212
3. Ideowy schemat boju spotkaniowego DZ prowadzonego w toku operacji zaczepnej armii /wariant/ 213
4. Arkusz badań ćwiczeń 214
5. Sytuacja operacyjno-taktyczna do rozegrania boju spotkaniowego 216
6. Szkic sytuacji operacyjno-taktycznej do rozegrania boju spotkaniowego /wariant/ 221
7. Tabulogramy boju spotkaniowego 222
8. Opis przebiegu boju spotkaniowego rozegranego za pomocą symulacji komputerowej 264
9. Szkic przebiegu boju spotkaniowego rozegranego za pomocą symulacji komputerowej /wariant/ 268
10. Plan konspekt do przeprowadzenia wykładu na temat: "Wykorzystanie symulacji komputerowej do rozegrania boju spotkaniowego w operacji zaczepnej armii". 269
11. Arkusz badania opinii dotyczącej wykorzystania symulacji komputerowej do rozegrania boju spotkaniowego 273
12. Bój spotkaniowy 13 BP - gwardii, 32 Korpusu piechoty gwardii w biełgorodzko-charkowskiej operacji zaczepnej 275

Strona

13. Bój spotkaniowy 108 i 26 DP - gwardii w operacji białachowskiej w lipcu 1943 r. 276

14. Bój spotkaniowy 6 korpusu zmechanizowanego gwardii w operacji sandomiersko-śląskiej w styczniu 1946 r. pod Kielcami 277

ZAŁOŻENIA WSTĘPNE

Temat niniejszej pracy zrodził się w wyniku studiowania wniosków i doświadczeń z ćwiczeń prowadzonych w Siłach Zbrojnych PRL w ostatnich kilku latach. Wymagała tego od autora wieloletnia praktyka szkoleniowa.
Na podstawie tych wniosków i doświadczeń z całą pewnością można stwierdzić, że we współczesnych warunkach boje i bitwy spotkaniowe będą najczęściej stosowaną formą walki o przewagę, o inicjatywę operacyjną, o zmianę sytuacji operacyjno-taktycznej.

Inspiracją skupiającą uwagę autora na tym problemie był rozkaz Ministra Obrony Narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w roku 1981, w którym została sprecyzowana następująca ocena i zadanie:
"... Niskie są nadal umiejętności dowódców w kierowaniu działaniami bojowymi w głębi obrony nieprzyjaciela, rozgrywaniem bojów spotkaniowych oraz odpieraniem kontrataków z marszu..." [x/],
i dalej w rozkazie tym sformułowane zostało następujące zadanie: "... osiągnąć wyższą sprawność działania w głębi obrony nieprzyjaciela, zwłaszcza prowadzenia bojów i bitew spotkaniowych..." [xx/]

Prowadzenie bojów spotkaniowych we współczesnych warunkach jest wyjątkowo trudne i skomplikowane. Wymaga niezwykłych umiejętności dowódców i oficerów sztabu oraz dokładnego wyszkolenia wojsk. Literatura dotycząca bitew i bojów spotkaniowych prowadzonych we współczesnych operacjach - jest uboga. Niewspółmierna do rangi problemu. Mająca charakter instrukcji np.: "Regulamin walki - dywizja - pułk", lub opracowań w formie artykułów opartych przede wszystkim na doświadczeniach historycznych, pomijających broń masowego rażenia lub mówią-

---

x/ "Rozkaz Ministra Obrony Narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w roku 1981", s. 14.

xx/ Tamże, s. 22.

ych nieśmiało o możliwościach jej stosowania w bojach spotkaniowych. Brak jest konkretnych materiałów teoretycznych, ujmujących w sposób całościowy problemy prowadzenia bojów spotkaniowych.
Braki te zrodziły cel badań, którym jest określenie warunków powstawania i sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych we współczesnej operacji zaczepnej armii. Dlatego też podejmując realizację tak sformułowanego celu autor dążył do nadania pracy charakteru użytkowego, któr byłaby przydatna dowódcom i wojskom oraz w procesie szkolenia w ASG WP.

Aby osiągnąć zakładany cel drogą najkrótszą wprowadzamy kilka aprioryczny ch założeń wstępnych:

1/ Analizę warunków powstania i sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych zawężamy tylko do operacji zaczepnej - mimo iż boje spotkaniowe będą powstawać także w operacji obronnej i innych sytuacjach współczesnego pola walki.

2/ Skala operacyjna zostaje ograniczona do szczebla armijnego - całkowicie pominięto problematykę frontową. Natomiast problematyka taktyczna dotyczy głównego obiektu zainteresowania - dywizji - jako podstawowego ogniwa dowodzenia w armii. W ograniczonym zakresie prezentowany jest także pułk.

3/ Zasadnicze badania dotyczą boju spotkaniowego, jako formy walki częściej występującej we współczesnej operacji zaczepnej armii, niż bitwa spotkaniowa. Jednak tam gdzie to jest możliwe, nawiązujemy także do bitwy spotkaniowej. Wykorzystujemy również pewne doświadczenia historyczne i ćwiczebnego pola walki z bitew spotkaniowych.

4/ Wszelkie dowody, postulaty, normy oparte będą na realiach północnego i centralnego kierunku strategicznego zachodniego TDW.

5/ Bój spotkaniowy badany będzie zarówno w aspekcie wojny jądrowej, jak i działań konwencjonalnych, gdyż przejście od działań konwencjonalnych do działań z użyciem broni masowego rażenia nie może opierać się na porzuceniu jednych zasad

na rzecz nowych, lecz na wprowadzaniu do istniejących zasad pewnych zmian ewolucyjnych spowodowanych nowymi środkami walki.

Dotychczasowe rozważania oparte na wnioskach i doświadczeniach ćwiczebnego pola walki zrodziły <u>główny problem badawczy</u>: "Określenie warunków i sytuacji operacyjno-taktycznych sprzyjających powstawaniu bojów spotkaniowych, sposoby ich organizacji i prowadzenia w operacji zaczepnej armii na współczesnym polu walki".

W oparciu o tak sformułowany główny problem wynikają szczegółowe problemy badawcze, które można postawić w formie następujących pytań problemowych:

1/ Jaki jest wpływ istoty i charakteru współczesnych operacji zaczepnych armii na warunki powstawania bojów spotkaniowych?

2/ Jakie możliwości posiada przeciwnik i wojska własne w zakresie prowadzenia bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii?

3/ Jakie mogą być sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii i co może ułatwić wybór wariantów decyzji do przeprowadzenia bojów spotkaniowych?

4/ Jakimi zasadami należy się kierować przy organizowaniu i prowadzeniu bojów spotkaniowych przez związki taktyczne i oddziały w operacji zaczepnej armii?

<u>Przedmiotem szczegółowych badań</u> będą:

1/ Geneza i właściwości bojów spotkaniowych, na tle historycznych i ewolucyjnych przeobrażeń w tym względzie.

2/ Doświadczenia z ćwiczeń i niektóre doświadczenia z minionych wojen, także współczesnych wojen lokalnych oraz teoretyczne poglądy na współczesne operacje zaczepne armii - zwłaszcza warunki i sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych w tych operacjach.

ODRA

3/ Analiza właściwości działań współczesnych związków taktycznych wojsk własnych i nieprzyjaciela w boju spotkaniowym oparta na matematycznym modelu symulacji pola walki x/.

Po przeanalizowaniu odpowiednio dobranej literatury w wyniku wstępnego rozpoznania badanego problemu oraz dzięki doświadczeniom uzyskanym z ćwiczeń, prowadzonym co roku w Siłach Zbrojnych PRL, które w sposób realistyczny przybliżyły obraz współczesnej operacji, prowadzonej dynamicznie przy stale narastającej aktywności obu stron, co stanowiło bezpośrednią przesłankę do powstawania bojów i bitew spotkaniowych, autor hipotetycznie założył.

Przewidywany charakter działań wojennych przebiegających w nowych warunkach operacyjno-taktycznych, a także przy zastosowaniu nowych środków walki pociągnie za sobą zmiany w warunkach i sposobach prowadzenia bojów spotkaniowych.

Jeżeli na przyszłym polu walki zostanie użyta broń masowego rażenia to znacznie wzrośnie manewrowość działań, co z kolei spowoduje zwiększenie możliwości i warunków powstania bojów spotkaniowych zwłaszcza w operacji zaczepnej armii. Natomiast możliwości użycia współczesnych środków walki, zwłaszcza takich jak broń jądrowa, lotnictwo, śmigłowce bojowe, środki rozpoznania i walki radioelektronicznej sprawią, że bój spotkaniowy będzie miał dynamiczny przebieg i będzie najtrudniejszą i najbardziej skomplikowaną formą walki. Wymaga to określenia warunków i opracowania racjonalnych sposobów przygotowania i prowadzenia bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii.

Dążąc do zapewnienia pracy jak najszerszej podstawy badawczej, powstała potrzeba wykorzystania znacznej ilości literatury, bez której poznania nie byłaby możliwa praca nad dysertacją. Literatura ta przedstawiona została w porządku

---

x/ Autor po raz pierwszy w ASG WP i WP podjął próbę wykorzystania symulacji komputerowej w procesie badawczym i procesie decyzyjnym.

alfabetycznym w bibliografii, Jednak większa część tej literatury jest dość luźno związana z przedmiotem badań i można z niej wyłuskać tylko ułamkowe informacje dotyczące danego problemu i na tej podstawie wyprowadzać wnioski i uogólnienia. Pełne omówienie, nawet tylko wybranych pozycji - najściślej powiązanej z badanym problemem przekroczyłoby ramy tej pracy. Dlatego zostaną omówione niektóre z nich umownie podzielone na dwie grupy, z których jedna dotyczy bitew i bojów spotkaniowych, traktując ten problem w ujęciu historycznym. Problematyka historyczna bojów i bitew spotkaniowych jest stosunkowo dobrze opracowana. Ta część literatury zawiera dostateczną ilość pozycji. Druga zaś, jest bardziej zbliżona do tematu pracy i zawiera aktualne poglądy na bój spotkaniowy. Jest ona znacznie skromniejsza i niedostatecznie opracowana.

W pierwszej grupie zasługują na szczególną uwagę następujące pozycje. A. Jamanow "Bój spotkaniowy" x/ - autor zawarł w książce studium teorii i praktyki boju spotkaniowego w aspekcie rozwoju historycznego. Systematycznie i szczegółowo rozpatrzył zagadnienia powstania teorii bojów spotkaniowych i jej rozwój w wojnach XIX i pierwszej połowy XX wieku. Przytacza fakty historyczne - przykłady bojów spotkaniowych, a następnie rozpatruje materialne przesłanki ich powstania. Autor wykazuje na konkretnych przykładach historycznych jak w miarę rozwoju sztuki wojennej zmieniał się charakter i cechy szczególne bojów spotkaniowych. Każdy przykład historyczny poprzedza krótkim opisem uzbrojenia i organizacji obu stron. Praca Jamanowa wydana w ZSRR w 1959 roku, a przetłumaczona na język polski w 1962 roku pomija całkowicie zagadnienia organizacji i prowadzenia bojów spotkaniowych w warunkach obecnych. Mimo jej historycznego charakteru okazała się cenną pozycją podczas pracy nad rozprawą. Umożliwiła głębsze pozna-

---

x/ A. Jamanow "Bój spotkaniowy", wydanie MON, 1962 rok.

nie i zrozumienie istoty i szczególnych cech boju spotkaniowego.

Drugą pozycją o charakterze historycznym wykorzystywaną w pracy jest "Poradnik oficera - Taktyka w przykładach bojowych - pułk" x/. W tej książce znajduje się jeden rozdział poświęcony bojom spotkaniowym pułków piechoty i brygad pancernych /zmechanizowanych/ Armii Radzieckiej w okresie II wojny światowej.

Jej wartość polega na tym, że oprócz orginalnych przykładów bojowych zawiera ona analizę organizacji działań bojowych i sposoby ich realizacji.
Stanowiła ona źródło inspiracji podczas analizowania problemów współczesnego boju spotkaniowego.

Kolejną pracą zaliczoną także do pierwszej grupy stanowi "Taktyka działań wstępnych /Bój spotkaniowy/" część pierwsza xx/. Jest to praca na prawach rękopisu, stanowiąca rozwinięcie wykładów na I kursie Wyższej Szkoły Wojennej. Zawarta w niej jest próba podania zarysu najistotniejszych czynników działań wstępnych przeciwko nieprzyjacielowi "niezidentyfikowanemu", co stanowiło według ówczesnych poglądów bój spotkaniowy. Praca jest również ilustrowana przykładami historycznymi i "oderwanymi" na mapie. Wykorzystana została głównie przy opracowaniu rozdziału pierwszego i stanowiła jedno ze źródeł do ustalenia poglądów na bój spotkaniowy w polskiej nauce wojennej w tamtym okresie historycznym.

Kolejną książką, w której wprawdzie tylko jeden rozdział autorzy przeznaczają dla boju spotkaniowego jest "Obrona przeciwpancerna pułku piechoty" xxx/. Jest to o tyle cenna po-

---

x/ Poradnik oficera "Taktyka w przykładach bojowych" - pułk, Wydanie MON, 1977 rok.

xx/ "Taktyka działań wstępnych /bój spotkaniowy/", część I, wydanie Wyższa Szkoła Wojenna, Warszawa 1931 rok.

xxx/ Mjr dypl. Włodzimierz Wiśłocki, mjr broni panc. Stefan Majewski "Obrona przeciwpancerna pułku piechoty" /z 7 ćwiczeniami praktycznymi/, wydanie Wojskowy Instytut Naukowo-O[illegible] Warszawa 1939 rok.

zycja w literaturze przedmiotu, że pokazuje sposób działania broni pancernej - rozwijającej się dopiero w tym okresie i sposoby obrony przed tą bronią w boju spotkaniowym. Książka zawiera praktyczne przykłady taktyczne na mapie, co czytelnikowi lepiej pozwala zrozumieć mechanizm działania poszczególnych elementów w boju spotkaniowym.

Następną pozycją literatury jest "Monthyon" x/ stanowi ona studium z I wojny światowej, a dotyczy boju spotkaniowego niemieckiego IV korpusu rezerwowego z francuską grupą generała de Lamaze 5 września 1914 roku.

Mimo, że książka ta zawiera poglądy na bój spotkaniowy dość odległe w czasie i nie dostarcza wniosków bezpośrednio do tematu pracy, jednak spełnia ogromną rolę w poznaniu ogólnych mechanizmów organizacji prowadzenia i dowodzenia w boju spotkaniowym. Autor książki na podstawie materiałów źródłowych odtwarza typowy przykład boju spotkaniowego z początku pierwszej wojny światowej, w którym wzięły udział z obu stron jednostki rezerwowe. Studium boju spotkaniowego pod Monthyon pozwala również uzyskać wgląd w ówczesną doktrynę, taktykę i metody dowodzenia wojskami w boju spotkaniowym. Wiele cennego tworzywa badawczego dostarcza książka gen.armii Aleksandra Radziejewskiego "Tankowyj udar" xx/.
Operacje APanc i KPanc oraz zmechanizowanych ze względu na prowadzenie wyjątkowo manewrowych działań przybliżają wizję taktycznego pola walki w warunkach współczesnych.

Kolejne dwie pozycje tj. "Konflikt Bliskowschodni - - aspekty militarne" xxx/ oraz "Węzłowe problemy użycia wojsk

---

x/ "Monthyon - bój spotkaniowy niemieckiego IV korpusu rezerwowego z francuską grupą generała de Lamaze 5 września 1914 roku, wydanie Wojskowe Biuro Historyczne, Warszawa 1929 r.

xx/ Aleksiej Radziejewskij "Tankowyj udar", Moskwa 1977 r.

xxx/ E. Wójcik "Konflikt bliskowschodni - aspekty militarne", wydanie MON, Warszawa 1975 rok.

pancernych w wojnach lokalnych po II wojnie światowej..." x/ - dotyczą historii najnowszej - wojen lokalnych. Obok aspektów politycznych tych wojen zawierają opisy ważniejszych walk i bitew. W tych opracowaniach szukałem głównie pierwiastków świadczących o charakterze współczesnego pola walki i roli bojów i bitew spotkaniowych we współczesnych działaniach bojowych.

Przytoczone powyżej pozycje literatury, a także inne, wymienione tylko w bibliografii o charakterze historycznym, mające dość luźny związek z problemem badawczym ułatwiły opracowanie rozdziału pierwszego - pozwoliły lepiej zrozumieć istotę boju spotkaniowego, a także były inspiracją do dalszych badań. Jednak z uwagi na zmiany, jakie zaszły w organizacji i wyposażeniu wojsk, a także w charakterze współczesnego pola walki tylko nieliczne zostały wykorzystane bezpośrednio w pracy - jako przykłady działań.

Drugą grupę stanowią te pozycje literatury, które zawierają kontrowersyjne lecz aktualne poglądy na bój spotkaniowy. W tej grupie należy wymienić "Manewr, Bój spotkaniowy" xx/. Książka ta składa się z dwóch części. Ze względu na badany problem - nas interesuje druga część napisana przez S.W. Griszyna i S.I. Kitoszwili "Marsz i bój spotkaniowy". Autorzy rozpatrują poglądy dowództwa armii Stanów Zjednoczonych i RFN na przygotowanie i przeprowadzenie marszów i bojów spotkaniowych. Na podstawie artykułów zamieszczanych w periodycznej prasie zachodniej rozpatrują sposoby rozwinięcia sił głównych do boju spotkaniowego. Ugrupowanie bojowe, formy manewru

---

x/ płk dr Antoni Wolny "Węzłowe problemy użycia wojsk pancernych w wojnach lokalnych po II wojnie światowej. Na przykładach konfliktów zbrojnych w Korei /1950-1953/. Na Bliskim Wschodzie /1956-1973/. W Pakistanie /1965/ i w Wietnamie /1966-1970/, wydanie ASG WP, 1974 rok.

xx/ "Manewr. Bój Spotkaniowy", wydanie MON, Warszawa 1969 rok.

i sposoby działań bojowych poszczególnych rodzajów wojsk w boju spotkaniowym. Zdaniem autora wymienione opracowanie mimo swojej niewątpliwej użyteczności jest zbiorem ogólnych wskazań. Nie uwzględnia różnorakich warunków i sytuacji operacyjno-taktycznych, w których mogą powstawać boje spotkaniowe, a ogranicza się jedynie do nawiązania boju spotkaniowego w marszu.

Bardzo przydatna w pracy nad dysartacją była książka płk prof. dr Kazimierza Nożki "Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej" x/, szczególnie rozdział dotyczący istoty i charakteru współczesnych operacji, a także te partie tekstu, które zawierają wizję ewentualnej przyszłej wojny.

W sposób pośredni wykorzystano również w pracy opracowanie pt. "Analiza możliwości zastosowania metod symulacyjnych do modelowania procesów operacji i walki" xx/. Opracowanie to, wykonane przez zespół oficerów z Instytutu Dowodzenia /obecnie WIL/ poświęcone jest symulacji komputerowej oraz grom wojennym na szerokim tle problematyki modelowania procesów walki i operacji. Teoria zawarta w niniejszym opracowaniu pozwoliła autorowi pracy doktorskiej posiąść niezbędną wiedzę do przeprowadzenia eksperymentu symulacyjnego.

Ponadto autor korzystał również z regulaminów, podręczników, wniosków, omówień i dokumentacji ćwiczeń, zwłaszcza takich jak: "Tarcza-76", "Lato-78", "Wiosna-80", "Zachód-81", "Lato-82" i ćwiczeń ASG WP, a także z publikacji w takich czasopismach jak: "Myśl Wojskowa", "Przegląd Wojsk Lądowych", "Wojskowy Przegląd Zagraniczny". W wymienionych czasopismach dość często ukazują się artykuły, które zawierają cenne poglądy na temat bojów i bitew spotkaniowych.

---

x/ Kazimierz Nożko "Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej", wydanie MON, Warszawa 1973 rok.

xx/ "Analiza możliwości zastosowania metod symulacyjnych do modelowania procesów operacji i walki", wydanie ASG WP ID, Warszawa 1977 rok.

Przyjętą hipotezę roboczą autor postanowił sprawdzić za pomocą skutecznych metod badawczych w odpowiednio dobranym terenie badań. Główne prace badawcze zostały przeprowadzone na terenie ASG WP, w Sztabie Generalnym WP oraz w sztabie Śląskiego Okręgu Wojskowego i Warszawskiego Okręgu Wojskowego.

Aby odpowiedzieć na wszystkie problemowe pytania i osiągnąć ostateczny cel badań - określić warunki powstawania i sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych ze współczesnych operacjach armijnych - koniecznym było zastosowanie różnorodnych metod badawczych. Przy doborze metod badań kierowałem się głównymi założeniami naukowej metody poznania, metody materializmu dialektycznego i historycznego. Przez cały czas pracy nad niniejszą rozprawą miałem na uwadze prawo dialektyki marksistowskiej o przechodzeniu zmian ilościowych w jakościowe - uznając to prawo za klucz do zrozumienia rozwoju.

Metody badań podobnie jak literatura wykorzystywane były w różnym zakresie i wpłynęły na rezultaty pracy w różnym stopniu. Wydaje się, że największe zastosowanie w pracy znalazła metoda krytycznej analizy materiałów źródłowych. Spowodowane to zostało tym, że autor chcąc określić warunki i sytuację sprzyjającą powstawaniu bojów spotkaniowych, a także optymalne sposoby ich organizacji i prowadzenia we współczesnych operacjach zaczepnych armii, ze względu na brak literatury dotyczącej tego zagadnienia, jako źródło wiedzy, poglądów i rozwiązań potraktował ćwiczenia prowadzone w ostatnim okresie. Szczególnie te ich etapy, które dotyczyły tematu pracy. W czasie badań główną uwagę poświęciłem wnioskom i doświadczeniom ćwiczeń prowadzonych w ramach Zjednoczonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego. Wykorzystywałem również doświadczenia i wnioski z ćwiczeń szkoleniowych prowadzonych każdego roku w ASG WP. W czasie badań dotarłem również do dokumentacji ćwiczeń z wojskami prowadzonych przez WOW z wojskami 1 DZ z udziałem pułku Armii Radzieckiej Białoruskiego Okręgu Wojskowego pk. "Klen-81" i "Klen-82", w których jednym z głównych zagadnień był bój spotkaniowy.

W ćwiczeniu "Lato-78", "Lato-82" i "Wiosna-80" brałem osobiście udział, robiąc systematyczne notatki, które wykorzystałem w niniejszej pracy. Oprócz osobistych notatek przeprowadziłem skrupulatne badania /wg. "arkusza badań ćwiczeń" załącznik nr 4/ zarówno dokumentacji kierownictwa ćwiczeń, a więc założeń autorskich jak i rozwiązań przyjętych przez ćwiczące sztaby, szczególnie na szczeblu armii i związków taktycznych.

Zdając sobie sprawę z pewnej umowności stosowanej w każdym rodzaju ćwiczeń uzyskane wnioski i spostrzeżenia wszechstronnie analizowałem i porównywałem z innymi danymi i dopiero wówczas wykorzystywałem je w pracy.

W celu uzyskania większej liczby spostrzeżeń i wniosków zastosowano metodę komputerowego eksperymentu symulacyjnego /załącznik nr nr 5, 6, 7, 8, 9/.
Polegała ona na praktycznym rozegraniu boju spotkaniowego za pomocą "Eksperymentalnego modelu symulacji pola walki" pk. "Postęp", opracowanego przez Wojskowy Instytut Informatyki. Dla przeprowadzenia tego eksperymentu opracowano sytuację operacyjno-taktyczną boju spotkaniowego /załącznik nr 5/. Wypracowaną sposobem tradycyjnym decyzję do boju spotkaniowego rozegrano za pomocą symulacji komputerowej w wyniku tego uzyskano odpowiednio obiektywne rozwiązania stanowiące podstawę do wnioskowania zarówno operacyjno-taktycznego, jak i badawczego. Pierwsze dotyczyły strony merytorycznej badanego problemu. Drugie natomiast obejmowały zagadnienia metodyczne - dotyczące głównie procesu dowodzenia i możliwości wykorzystania symulacji komputerowej do organizacji i prowadzenia bojów spotkaniowych. Zdaniem autora symulacja komputerowa obok ćwiczeń stanowi główną metodę pozwalającą w okresie pokoju zweryfikować teoretyczne założenia i poglądy.

Nie zaprzestano prowadzenia badań warunków powstawania i sposobów organizacji i prowadzenia bojów spotkaniowych tylko na samym eksperymencie komputerowym. W celu zbadania poprawności wnioskowania i przyjętych rozwiązań zastosowano metodę badania opinii. Dla zbadania opinii przygotowałem i przeprowa-

dziłem dwugodzinny wykład nt: "Wykorzystania symulacji do rozegrania boju spotkaniowego w operacji zaczepnej armii", /załącznik nr 10 "Plan konspekt do przeprowadzenia wykładu"/. Wykład ten przeprowadziłem w Zarządzie XI i XIV Sztabu Generalnego WP, na kursie instruktorsko-metodycznym zorganizowanym dla szefów katedr, ich zastępców i innych oficerów prowadzących zajęcia na KPO w ASG WP oraz w katedrze Sztuki Operacyjnej ASG WP na kursie instruktorsko-metodycznym przed rozpoczęciem roku akademickiego 1982/83. Po zapoznaniu uczestników wykładu z przyjętymi rozwiązaniami i uzyskanymi wnioskami w celu pozyskania ich opinii zainspirowałem dyskusję starając się z jej treści uzyskać odpowiedź na pytania i problemy zawarte w specjalnie do tego celu opracowanym "arkuszu badania opinii" /załącznik nr 11/ - dla zachowania obiektywizmu wypowiedzi, znanym wtedy tylko autorowi pracy.
Ponadto problematykę wykorzystania symulacji komputerowej w czasie ćwiczeń do procesów decyzyjnych włączono jako odrębne zajęcie do ćwiczenia głównego "Operacja zaczepna armii" Nr 302/G w ASG WP. Jako główny autor tego zajęcia opracowałem odpowiednią sytuację operacyjno-taktyczną, a następnie przy pomocy programistów z WIK propozycje rozwiązań przy wykorzystaniu symulacji komputerowej. Zajęcie to zostało przeprowadzone ze słuchaczami XXX kursów i było ono podstawą dotychczasowych badań.

Zajęcie ze słuchaczami oraz oceny wykładowców stanowiły dla autora dysertacji dodatkowe źródło opinii. Problem zastosowania symulacji komputerowej do rozegrania bojów /bitew/ spotkaniowych spotkał się z ogromnym zainteresowaniem oficerów, a przekazywanie własnych opinii nie ograniczyło się tylko do programowych zajęć /wykładu/, lecz trwa nadal.
Uzyskane opinie i sądy poszczególnych oficerów, szczególnie wykładowców ASG WP, oficerów WIK i Zarządu XIV Sztabu Generalnego WP na temat możliwości i sposobu wykorzystania symulacji komputerowej do organizacji i prowadzenia bojów spotkaniowych stanowiły bardzo ważki element w moich badaniach.

Uzyskane wyniki w tym zajęciu stanowią podstawę do szerszego wykorzystania symulacji komputerowej w procesie dydaktycznym ze słuchaczami z taktyki ogólnej i sztuki operacyjnej.

W szerokim zakresie zastosowano metodę badań porównawczych. Sprowadzała się ona głównie do porównywania wniosków i spostrzeżeń uzyskiwanych z badania i obserwacji ćwiczeń, eksperymentu symulacyjnego, doświadczeń wojennych, szczególnie II wojny światowej i wojen lokalnych, a także poglądów teoretycznych głoszonych przez różnych autorów.

Duże zastosowanie w pracy znalazła metoda badania i oceny materiałów naukowych zawartych w różnych publikacjach, a wymienionych w bibliografii niniejszej pracy. Właśnie rezultaty tej metody między innymi spowodowały zajęcie się problematyką przedstawioną w pracy i określiły jej zakres i cel.

Sformułowanie konkretnych wniosków, propozycji i rozwiązań zawartych w pracy możliwe było dzięki zastosowaniu metody analizy i syntezy umysłowej. Ta metoda stosowana była łącznie z metodą intuicji, opartej wszakże nie na "intuicji" w potocznym tego słowa znaczeniu, lecz na wiedzy teoretycznej oraz na doświadczeniu i praktyce. Albowiem bez odpowiedniego zasobu wiedzy i doświadczenia z ćwiczeń nie możliwe jest kojarzenie, porównywanie czy wyobrażanie zjawisk i wiązanie ich w logiczny ciąg.

Poza tym, w pracy stosowano w znacznie mniejszym zakresie również inne metody badań. Wymienię chociażby opisaną w toku pracy metodę dedukcyjną i indukcyjną, a także metodę obserwacji, stosowaną szczególnie w czasie ćwiczeń.

Posługując się wymienionymi metodami badań, w każdym z rozdziałów niniejszej pracy starałem się przedstawić uogólnienia teoretyczne i wnioski praktyczne dotyczące warunków i sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych we współczesnej operacji zaczepnej armii. Wyniki badań wpłynęły na ostateczny kształt i treść rozprawy.

Rozdział pierwszy obejmuje zagadnienia genezy i rozwoju teorii prowadzenia bojów spotkaniowych od czasu jej powstania do warunków współczesnych. Autor rozpatruje materialne przesłanki powstania boju spotkaniowego, który jako forma walki powstał na długo przed opracowaniem jego teorii. Następnie w ujęciu chronologicznym rozpatruje ewolucję zasad prowadzenia bojów spotkaniowych w poszczególnych okresach historycznych w Polsce i krajach sąsiednich, rozpoczynając od pierwszej wojny światowej, a kończąc na współczesnych wojnach lokalnych i doświadczeniach z wielu ćwiczeń. Przeprowadzona analiza rozwoju teorii boju spotkaniowego umożliwiła określenie pewnych prawidłowości, ustalenie zasad i stanowiła inspirację do głębszego poznania współczesności oraz ułatwiła sformułowanie definicji boju spotkaniowego w warunkach współczesnych.

W rozdziale drugim, którego zasadniczą treść stanowią warunki zaistnienia bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii. Na podstawie wniosków i wyników uzyskanych z przeprowadzonych badań autor określił charakter współczesnej operacji zaczepnej armii, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości powstania bojów spotkaniowych w toku jej prowadzenia. Badając ogólne warunki, w których może dojść do boju spotkaniowego, autor określił typowe sytuacje operacyjno-taktyczne w operacji zaczepnej armii, sprzyjające zarówno dojściu do boju spotkaniowego, jak i jego prowadzeniu. Wyniki badań wskazują również, że w każdej sytuacji operacyjno-taktycznej będą istniały odmienne warunki powstania bojów spotkaniowych, charakteryzujące się niepowtarzalnością i oryginalnością tych sytuacji. Niezależnie od tego, w każdym boju spotkaniowym wystąpią wspólne właściwości i zasady taktycznego działania dowódców, sztabów i wojsk. W rozdziale tym zostały one przedstawione.

W rozdziale trzecim na podstawie badań, a głównie zastosowania eksperymentu symulacyjnego i indukcji jako empirycznej metody określono charakter i przebieg bojów spotkaniowych. Stosując natomiast metodę dedukcji autor określił szczegółowe właściwości bojów spotkaniowych na tle charakteru współczes-

nych operacji zaczepnych armii, przy zastosowaniu nowoczesnych środków walki. Główną uwagę poświęcił walce o inicjatywę i formom manewru we współczesnym boju spotkaniowym. Analizie poddano także, czas trwania boju spotkaniowego w warunkach współczesnych, wykorzystując do tego celu wyniki eksperymentu symulacyjnego. Określono symptomy świadczące o rozpoczęciu i zakończeniu boju spotkaniowego w warunkach użycia broni jądrowej i w czasie działań z użyciem tylko konwencjonalnych środków walki.

W rozdziale czwartym - zawarty jest mechanizm przygotowania wojsk i przeprowadzenia boju spotkaniowego. Określone zostały zasady formułowania celu i zadań wojskom do boju spotkaniowego w zależności od sytuacji operacyjno-taktycznej. W rozdziale tym podano sposoby tworzenia ugrupowań bojowych wojsk w boju spotkaniowym w odniesieniu do prawdopodobnych sytuacji operacyjno-taktycznych w operacji zaczepnej armii. Określono sposoby działania głównych zgrupowań nieprzyjaciela i sposoby działania wojsk własnych we współczesnym boju spotkaniowym.

W rozdziale piątym zawarta została problematyka dowodzenia wojskami w czasie organizacji i prowadzenia bojów spotkaniowych. Szczegółowej analizie poddano pracę dowódczo-sztabową pokazując jej specyfikę i właściwości we współczesnym boju spotkaniowym na tle perspektywicznego zautomatyzowanego systemu dowodzenia wojskami "PASUM" i przy możliwości wykorzystania symulacji komputerowej w procesie dowodzenia w boju spotkaniowym. Dużą uwagę poświęcono dokumentom bojowym, które muszą być wykonane w skrajnie ograniczonym czasie - określono ich rodzaj, treść i formę. Rozpatrzono problemy dotyczące współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych w boju spotkaniowym.

We wszystkich rozdziałach autor dążył do eksponowania przede wszystkim tych treści, które służyłyby dalszemu doskonaleniu zarówno sposobów taktyczno-operacyjnego działania do-

wódców, sztabów i wojsk w boju spotkaniowym, jak i dalszemu doskonaleniu szkolenia w sztabach i w ASG WP

Wiele cennych inspiracji twórczych przysporzyła symulacja komputerowa, która po raz pierwszy zastosowana w prowadzonych badaniach, została równocześnie upowszechniona w szkoleniu słuchaczy III kursów w postaci jednego z zajęć ćwiczenia głównego nr 302/G.

x

x x

W czasie prowadzenia badań korzystałem z życzliwej pomocy oficerów WII i konsultacji szefa instytutu płka.profa. dra.hab. Władysława Filara, za co pragnę złożyć im serdeczne podziękowanie. Pragnę również podziękować wszystkim oficerom ASG WP, którzy przekazywali swoje opinie na temat badań.

Szczególną wdzięczność wyrażam Promotorowi pracy płk prof.dr Kazimierzowi Nożce za Jego pomoc, oraz cenne uwagi i wskazówki, które ułatwiły opracowanie tematu i nadały pracy ostateczny kształt.

Wiele cennych uwag i spostrzeżeń oraz propozycji przedstawili oficerowie Katedry Sztuki Operacyjnej, którym serdecznie dziękuję.

ROZDZIAŁ I

GENEZA x/ TEORII PROWADZENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH

MOTTO:

"Nie można posiąść umiejętności rozwiązywania w dniu dzisiejszym - za pomocą nowych metod - zadań stojących przed nami, jeżeli doświadczenie dnia wczorajszego nie otworzyło oczu na niesłuszność metod starych".

W.I. Lenin. Dzieła. t.33. Warszawa 1957 s.82.

1. Przyczyny powstania bojów spotkaniowych

Boje spotkaniowe w praktyce sztuki wojennej istniały na długo przed opracowaniem ich teorii xx/. Świadczą o tym historyczne opisy bitew stoczonych przez wojska rosyjsko-austriackie z wojskami francuskimi nad rzekami TIDONE i TREBIĄ w 1799 roku xxx/. W tym czasie nie tylko nie istniała teoria organizowania i prowadzenia bojów spotkaniowych, lecz nie znano również samego terminu "bój spotkaniowy".

Główną i bezpośrednią przesłanką powstania boju spotkaniowego był rozwój manewrowych form działań bojowych powodowanych nieustannym rozwojem taktyki pod wpływem doskonalszych, a następnie nowych środków walki.

---

x/ "Geneza" -"pochodzenie, rodowód; zespół warunków powstania i rozwoju danego zjawiska". Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych. Wydanie dziewiąte. Wiedza Powszechna. Warszawa 1975 r. s. 353.

xx/ Historia bojów i bitew spotkaniowych sięga także daleko w przeszłość, kiedy to rzymskie legiony i greckie falangi wychodziły naprzeciw siebie przyspieszonym krokiem, a spotkania kawalerii następowały w galopie.

xxx/ Audogski - "Wstrecznyj boj", Piotrogród 1918 r.

Szybko rozwijające się hutnictwo w XVIII i XIX wieku zapewniło konieczne warunki do jakościowego i ilościowego rozwoju broni palnej - jedynego w owym czasie nowoczesnego sprzętu bojowego. Dzięki temu, w uzbrojeniu armii pojawiła się gwintowana odtylcowa broń palna, która odegrała rewolucyjną rolę w rozwoju sztuki wojennej. W miarę rozwoju broni palnej nieustannie wzrasta rola ognia w walce. Zwiększona siła ognia - natychmiast, radykalnie zmienia formy ugrupowań bojowych. Dotychczasowe zawarte szyki bojowe oraz kolumny wypierane są przez tyraliery i szyki rozwinięte lub rozśrodkowane.

Wraz ze wzrostem liczebności armii oraz skuteczności ognia piechoty i artylerii rozszerza się front operacyjnego ugrupowania wojsk poszczególnych armii. Bitwy toczą się na coraz większych przestrzeniach. Poszczególne kolumny wojsk zawiązują walki, niekiedy zupełnie przypadkowo - często na oddzielnych kierunkach.
Wzrost siły ognia, jego donośność i celność zmusza walczące strony do rozwijania kolumn do walki w dużej odległości od przeciwnika, poza zasięgiem skutecznego ognia artylerii - - przy czym odległość stale wzrastała w miarę wzrostu donośności ognia artylerii.

W celu zbliżenia wojsk do nieprzyjaciela w określonym miejscu i zapewnienia im przed bitwą dogodnego położenia w stosunku do nieprzyjaciela wykonywano strategiczny marsz - - manewr. Polegał on na zbliżaniu się dwóch wrogich wobec siebie zgrupowań wojsk celem rozegrania bitwy.
Strategiczny marsz - manewr kończył się rozwinięciem wojsk na rubieżach poza zasięgiem ognia artylerii nieprzyjaciela. W trakcie dalszego zbliżania się stron po ich rozwinięciu wywiązywała się między nimi walka ogniowa jako przygotowanie do uderzenia na bagnety. Działania wojsk od linii rozwinięcia z kolumn marszowych nazywano manewrem taktycznym, odbywał on się już w strefie ognia artylerii, a następnie również pie-

choty. Łączył on w sobie ogień i ruch wojsk obydwu przeciwnych stron i stwarzał warunki, a także stanowił przyczynę powstania boju spotkaniowego, jako części całego skąplikowanego zjawiska - bitwy.
Ze względu na potrzebę wsparcia walki ogniem - artylerię rozmieszczono na czele kolumn marszowych.
Bitwa rozpadała się na kilka ognisk, z których większość nosiła charakter boju spotkaniowego. Rola dowódcy polegała na skupieniu wysiłków wszystkich wojsk na jednym - wspólnym celu bitwy. W tym okresie następuje rozwój i wzrost znaczenia sztabów.

2. Ewolucja [x] zasad prowadzenia bojów spotkaniowych w poszczególnych okresach historycznych

a/ Pierwsza wojna światowa

Wojny XIX wieku - szczególnie wojny zjednoczeniowe rozdrobnionych, półfeudalnych państw niemieckich miały charakter jednej lub kilku decydujących bitew w wyniku, których bardzo często rozgrywano boje spotkaniowe. Mimo iż teoretycy wojskowi końca XIX i początku XX wieku dążyli do poznania przemian zachodzących w dziedzinie strategii i taktyki i określenia najwłaściwszych dla tych przemian sposobów walki to nie udało im się wypracować poglądu na istotę i charakter boju spotkaniowego. Brak naukowych przewidywań sprawił, że armie, a zwłaszcza kadra dowódcza do kolejnej, I wojny światowej przystępowały w znacznym stopniu nie przygotowane.

Pierwsza wojna światowa wykazała, że nie można osiągnąć zwycięstwa nad nieprzyjacielem w jednej lub kilku bitwach. Trzeba zadać klęskę państwu jako całości - jego siłom zbrojnym, a także jego politycznym, ekonomicznym i moralnym podstawom.

---

x/ "EWOLUCJA" - "stopniowy rozwój; proces przeobrażeń, zmian zachodzących w granicach danej jakości, przechodzenie do form złożonych, doskonalszych". Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych". Wyd. dziewiąte - Wiedza Powszechna Warszawa 1975, s. 297.

Pozycyjne formy pierwszej wojny światowej na froncie zachodnim nie stwarzały warunków do powstania bitew i bojów spotkaniowych. Niemcy w swych działaniach zaczepnych w pierwszym okresie kampanii 1918 r. nie napotkali ze strony aliantów prób wykonania przeciwuderzenia lub przejścia do przeciwnatarcia. Natomiast w drugim okresie tej kampanii boje spotkaniowe nie wynikały dlatego, że Niemcy w istocie nie stawiali już żadnego oporu nacierającym wojskom aliantów. Wyjątek stanowi operacja ardeńska, trwająca od 22 sierpnia do 26 sierpnia. Operacja ta prowadzona przez dwie armie francuskie przeciwko dwum armiom niemieckim od początku toczyła się w formie bitwy spotkaniowej i zakończyła się odwrotem wojsk francuskich nad Mozą.

W przeciwieństwie do zachodniego teatru na wschodnim froncie od pierwszych dni wojny toczyły się bez przerwy manewrowe i aktywne działania bojowe.
Zarówno wojska austriacko-niemieckie, jak i rosyjskie dążyły, zgodnie z opracowanymi zawczasu planami, do osiągnięcia strategicznych celów przez działania zaczepne. Rozwinęło się więc tu /od 18 sierpnia/ szereg starć spotkaniowych w skali operacyjno-taktycznej. Do charakterystycznych zaliczyć należy, bitwę pod Kraśnikiem /4 armii rosyjskiej z 1 armią austriacką/, pod Gąbinem /1 armii rosyjskiej/, bój nad rzeką Złotą Lipą /10 rosyjskiego korpusu armijnego i 12 austriackiego korpusu armijnego/.

Pierwsza bitwa zakończyła się sukcesem 1 armii austriackiej, ponieważ zdołała uchwycić inicjatywę operacyjną już w położeniu wyjściowym, rozpoznając /przy pomocy lotnictwa/ ugrupowanie 4 armii rosyjskiej i skutecznie maskując /w lasach nad Sanem/ własne ugrupowanie i zamiar działania. Stworzyła dostateczną przewagę w siłach i środkach na wybranym kierunku działania i wykonała przesądzające uderzenie skrzydłowe, ześrodkowując na kierunku głównego uderzenia ponad dwa razy więcej sił, niż miał ich przeciwnik.

Bój spotkaniowy nad rzeką Złotą Lipą po uchwyceniu inicjatywy taktycznej przerodził się w bitwę spotkaniową i zakończył się sukcesem operacyjnym 3 armii rosyjskiej.

W bojach tych mimo sukcesów, jakie odnosiły wojska, ujawniły się ogromne niedociągnięcia w przygotowaniu operacyjnym i taktycznym dowódców wszystkich szczebli, co było wynikiem braku założeń teoretycznych boju spotkaniowego w okresie pokojowym. W toku działań wojska zamiast konkretnych zadań bojowych w większości wypadków otrzymywały tylko rozkaz do przesunięć: "Przesunąć się na rubież..." x/. Dowódcy armii i korpusów nie pojmowali istoty bitwy i boju spotkaniowego, nie mogli sobie wyobrazić charakteru działań wojsk w tego rodzaju bitwie i walce. Zamiast wyznaczać śmiało zadania bojowe, jak tego wymaga charakter boju i bitwy spotkaniowej, dowódca 1 armii rosyjskiej nieudolnymi rozkazami hamował natarcie swojej armii.

Słabe dowodzenie, lekceważenie rozpoznania i brak łączności powodował, że często tam gdzie przewidywano, że walczy sąsiad był już przeciwnik. Nieumiejętnie wykorzystywano również artylerię i jej ogromne walory ogniowe, zajmowała ona stanowiska ogniowe za daleko od oddziałów czołowych piechoty. Dlatego też piechota bardzo często pozostawała bez wsparcia ogniowego.

Działania bojowe w pierwszej wojnie światowej - szczególnie w jej początkowym okresie, po wprowadzeniu do bitwy, już rozwiniętych sił miały w zdecydowanej większości charakter manewrowy i często przyjmowały formę bojów i bitew spotkaniowych. Doświadczenia te wykorzystywano prowadząc rozważania teoretyczne nad bitwą i bojem spotkaniowym w okresie międzywojennym.

---

x/ Por. Opis bitwy pod Gąbinem 1 armii rosyjskiej. A. Jamanow. Bój Spotkaniowy. Wyd. MON. Warszawa 1962 r. str. 176 do 195.

b/ Okres międzywojenny

W Polsce międzywojennej zasady i sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych na szczeblach operacyjnych nie były przedmiotem większego zainteresowania kierownictwa Sił Zbrojnych. Uważano, że starcie spotkaniowe podobnie jak obrona, czy też natarcie stanowią nieodłączną część składową każdej bitwy prowadzonej na określonym kierunku operacyjnym. Wszelkie starcia spotkaniowe w skali operacyjnej według ówczesnych poglądów panujących w armii polskiej mieściły się w znanym szeroko pojęciu "podstawowa myśl manewru operacyjnego" - ujmowanym w każdej decyzji dowódcy związku operacyjnego x/ - był to oficjalny pogląd, który nie wymagał oddzielnych studiów nad bitwą spotkaniową.

W praktyce szkoleniowej, jednak tego rodzaju działanie występowało i stosowane było zarówno na szczeblach operacyjnych, jak i taktycznych w toku niektórych gier wojennych, ćwiczeń aplikacyjnych i międzydywizyjnych xx/.

W okresie międzywojennym, poszczególni dowódcy kierowali się najczęściej własną intuicją, rzadziej zasadami ogólnymi prowadzenia walk spotkaniowych na szczeblach oddziałów i ZT zawartymi w obowiązujących aktualnie regulaminach i instrukcjach.

Przy rozpatrywaniu problemu starć spotkaniowych w latach dwudziestych oparto się całkowicie na wzorach francuskich. Uznano, że nawiązanie walki musi być zawsze poprzedzone pewnymi posunięciami wstępnymi, które "Regulamin Służby Polowej 1921/1927" określał nazwą działań wstępnych lub też

---

x/ St. Mossor. "Sztuka wojenna w warunkach nowoczesnej wojny" Wyd. II, s. 611-620.

xx/ Por. Stanisław Feret "Polska sztuka wojenna 1918-1939". Wydanie MON, Warszawa 1972 rok, s. 308-318.

okresem zbliżania się do nieprzyjaciela [x]. Natomiast w praktycznym szkoleniu wojsk oraz w Wyższej Szkole Wojennej określano je zazwyczaj nazwą marszu zbliżenia, to jest marszem na odległość jednego przemarszu dziennego od nieprzyjaciela zapożyczoną od francuzów [xx].
Istota marszu zbliżenia w przewidywaniu spotkania przeciwnika polegała na systematycznym ruchu wojsk w przód w połączeniu ze stałą asekuracją ogniową.

Z chwilą gdy w Polsce w końcu lat dwudziestych zarysowało się dążenie do zerwania z wpływami francuskimi [xxx] zaczęło kształtować się przekonanie, że szczególny, rozległy charakter wschodniego teatru wojny, brak dostatecznej ilości sił do jego opanowania oraz o wiele skromniejsze aniżeli Francji wyposażenie techniczne i uzbrojenie polskich związków taktycznych wymagają manewrowych i ruchowych sposobów prowadzenia wszelkich starć spotkaniowych.

Przekonanie to znalazło wyraz w "Ogólnej Instrukcji Walki" z 1931 r., która zachowała wprawdzie nadal pojęcie działań wstępnych, ale nadała im nieco inną, głębszą treść, a ponadto wyeliminowała całkowicie dotychczasowe pojęcie marszu zbliżenia, zastępując go pojęciem BOJU SPOTKANIOWEGO, który miał dać możliwość zaskoczenia przeciwnika [xxxx].
Według zasad zawartych w "Ogólnej Instrukcji Walki" 1931, zasadniczymi cechami boju spotkaniowego były: niejasność i zmienność położenia, wyjątkowa szybkość działań i łatwość zaskoczenia. Ogromną wagę przypisywano zdobyciu inicjatywy, narzuceniu swojej woli przeciwnikowi, śmiałość i szybkie

---

x/ "Regulamin Służby Polowej 1921/1927" § 33-41, 59, 65-67. W. Wieloński i Majewski, "Obrona pułku piechoty". Warszawa 1938, rozdz. III.

xx/ Płk Faury "[illegible] taktyki ogólnej". Warszawa 1921, s. 30-35.

xxx/ E. Kozłowski "Wojsko Polskie 1936-1939". Wydanie MON, Warszawa 1964, s. 303-304.

xxxx/ "Ogólna instrukcja walki". Ministerstwo Spraw Wojskowych 1931 § 132-137; 172; 177.

podejmowanie decyzji oraz ubezpieczenie x/.

Przyjmowano, że na szczeblu związku taktycznego /oddziałów/ bój spotkaniowy może mieć miejsce w następujących sytuacjach: w marszu ubezpieczonym przy zetknięciu się z nacierającymi lub maszerującymi wojskami przeciwnika; w czasie kontrataków lub przeciwuderzeń, wykonywanych w toku operacji obronnej przez odwody związku operacyjnego, względnie w wypadku marszu w kierunku frontu celem zamknięcia wyłomu dokonanego przez nacierające wojska przeciwnika we własnej obronie i zetknięcie się z nimi w toku marszu; w czasie natarcia lub pościgu przy zetknięciu się z przeciwuderzającymi lub podchodzącymi z głębi odwodami nieprzyjaciela.

Ugrupowanie wojsk w toku boju /bitwy/ spotkaniowego winno było zawsze odpowiadać podjętemu zamiarowi walki. Wszelkie przegrupowania wojsk; zmiana postawionych zadań bezpośrednio przed bitwą, lub w toku jej trwania uważane były za niecelowe, a nawet niedopuszczalne, prowadziły bowiem one do straty czasu oraz utraty czynnika zaskoczenia i inicjatywy działań.

Ugrupowanie wojsk w boju spotkaniowym tworzono zwykle z sił głównych oraz silnego i ruchliwego odwodu. Odwód używany był zazwyczaj w decydującym momencie bitwy do rozstrzygającego manewru, mającego charakter uderzenia na skrzydła i tyły sił głównych przeciwnika.

Do zasadniczych braków i niedociągnięć zasad prowadzenia bojów spotkaniowych, stosowanych podczas niektórych ćwiczeń i gier wojennych w WP, należy zaliczyć umiejscowienie ich w ramach bitew prowadzonych przez związki operacyjne tylko jako epizodów ogólnych sytuacji i nie zajmowanie się szczegółowo ich planowaniem oraz wszechstronnym opracowaniem teoretycznym.

---

x/ Tamże, § 132.

Istotnym niedociągnięciem było również to, że stosowane w praktyce ćwiczeń zasady starć spotkaniowych w zbyt małym stopniu uwzględniały możliwość prowadzenia tego rodzaju działań przeciwko nieprzyjacielowi wyposażonemu w nowoczesną broń pancerną i zmotoryzowaną oraz lotnictwo. Brak dostatecznej ilości tego rodzaju wojsk w Wojsku Polskim, składającym się głównie z jednostek piechoty i kawalerii oraz wyposażonych w zasadzie tylko w lotnictwo rozpoznawcze, przekreślał z góry możliwość prowadzenia skutecznych bojów spotkaniowych z silnym, ruchliwym i nowocześnie uzbrojonym przeciwnikiem.

Na podstawie analizy dokumentów oraz przeprowadzonych badań należy stwierdzić, że problem zasad prowadzenia bojów i bitew spotkaniowych w okresie międzywojennym nie był należycie traktowany. Niedostatecznie opracowano go pod względem teoretycznym. Natomiast w sąsiednich armiach, szczególnie w ZSRR i Niemczech, główne zagadnienie bitew i bojów spotkaniowych opracowane były dość wszechstronnie, a co istotniejsze z uwzględnieniem szerokiego wykorzystania w nich nowych środków walki, szczególnie wojsk pancernych i zmechanizowanych, a także lotnictwa.

W ZSRR pewne doświadczenia w zakresie prowadzenia bojów spotkaniowych, uzyskano już z okresu wojny domowej. Działania w tym okresie charakteryzowały się ogromnym zdecydowaniem i dużą aktywnością. Od zakończenia wojny domowej do rozpoczęcia Wielkiej Wojny Narodowej sztuka wojenna w ZSRR rozwijała się w oparciu o ciągły wzrost sił wytwórczych. Po raz pierwszy w regulaminie polowym z 1936 r. mówi się o jednoczesnym rażeniu nieprzyjaciela na całej głębokości jego ugrupowania za pomocą lotnictwa, czołgów dalekiego działania, wojsk zmechanizowanych, artylerii i piechoty z czołgami bezpośredniego wsparcia. Zasady głębokiej operacji obowiązywały we wszystkich formach natarcia, w tym również w boju spotkaniowym, mówiono, że nieprzyjaciela należy dezorganizować już podczas podchodzenia, zanim wkroczy on do boju

spotkaniowego x/.

W rozpatrywanym okresie regulaminy polowe uwzględniały możliwość powstania boju spotkaniowego wyłącznie w wyniku spotkania się stron w czasie marszu, gdy obydwie dążyły jednocześnie do wykonania zadań w sposób zaczepny.
Regulaminy traktowały bój spotkaniowy jako samodzielny rodzaj działań bojowych na równi z działaniami zaczepnymi i obronnymi.

Regulamin Armii Czerwonej i prace rosyjskich pisarzy wojskowych /Kolubakina, Nicznamowa, Andogskiego/ przejście z obrony do natarcia traktowano jako przejście do uderzenia spotkaniowego. W przeciwieństwie do tych poglądów radzieccy pisarze wojskowi Wierchowski i Morozow uważali takie przejście z obrony do natarcia za bój spotkaniowy. W okresie międzywojennym bój spotkaniowy w radzieckich regulaminach miał znaczące miejsce - jako rodzaj walki. Regulaminowe zasady w dużym stopniu rozszerzali radzieccy pisarze wojskowi, którzy za podstawę swych ok[illegible] przyjmowali obustronne dążenie przeciwników do rozstrzygnięcia zadań w sposób zaczepny, przy czym rozpatrywali, że bój spotkaniowy może przybrać różne formy. Marsz o cechach zaczepnych traktowali oni jedynie jako jeden z licznych warunków, w jakich może wywiązać się bój spotkaniowy. Teoretycy ci poprzez rozszerzenie poglądów na bój spotkaniowy - przyczynili się do rozwoju określonej teorii boju spotkaniowego w ZSRR przed drugą wojną światową.

W Niemczech - sztab generalny, badając doświadczenia końcowego okresu wojny 1914-1918 r. oraz studiując teorie i kierunki rozwoju myśli wojskowej w różnych państwach, określił zasady prowadzenia przyszłej wojny jako par excellence ruchowej przy wykorzystaniu najnowszych zdobyczy techniki. Duże nadzieje wiązano z rozwojem wojsk pancernych i zmechanizowanych. Twierdzono, że motor zapewni nowoczesnym środkom niszczenia taką siłę, szybkość i zasięg działania, że przyszła

---

x/ Jako podstawę do opracowania wykorzystano A. Jamanow - "Bój spotkaniowy", Wydanie MON, Warszawa 1962 r., str. [illegible]-240.

wojna stać będzie pod znakiem ruchu, zaskoczenia, głębokich włamań, pościgów, których rozmiary i tempo przewyższą wielokrotnie wszystkie najbardziej piorunujące wydarzenia wojenne w przeszłości. Koncepcje niemieckie miały charakter wojny agresywnej i opierały się na założeniu, że podstawowym warunkiem uzyskania szybkiego rozstrzygnięcia jest niedopuszczenie do ustabilizowania się frontu przeciwnika.
Walkę w głębi operacyjnej widziano jako boje spotkaniowe szybkich związków taktycznych, pancernych i zmechanizowanych z odwodami nieprzyjaciela. Zakładano jednak, że najczęściej do bojów spotkaniowych będzie dochodziło na początku wojny, a więc wtedy gdy zaskoczony nieprzyjaciel będzie dokonywał rozwinięcia operacyjnego swoich wojsk. W tym celu należało stworzyć na wybranych kierunkach - za pomocą zmasowanych uderzeń związków pancernych i lotnictwa - "punkty ciężkości działań" w celu rozbicia zgrupowań sił przeciwnika.

Niemiecki Sztab Generalny przygotowując przyszłą wojnę nie zapomniał nauk gen. Schlichtinga, który po raz pierwszy wyłożył główne zasady teorii boju spotkaniowego [x/], jako boju mającego swe cechy charakterystyczne, odróżniające go od innych rodzajów działań bojowych dużą zmiennością sytuacji oraz ogromną dynamiką.

W okresie międzywojennym nastąpił szybki rozwój sztuki wojennej. Powstały nowe formy walki i udoskonalono już istniejące. Zmiany te dotyczyły również teorii boju spotkaniowego, której rozwój był powiązany z wprowadzaniem nowych środków walki. Poglądy na temat boju spotkaniowego lansowane w okresie międzywojennym przez teoretyków wojskowych poszczególnych państw zostały zweryfikowane w czasie drugiej wojny światowej.

c/ Druga wojna światowa

Druga wojna światowa wykazała wzrastające możliwości wojsk w zakresie prowadzenia bitew i bojów spotkaniowych.

Wzrost ruchliwości wojsk skrócił czas rozpoczęcia pierwszych bojów spotkaniowych od chwili wybuchu wojny. Jeśli w pierwszej wojnie światowej boje spotkaniowe występowały w piątym-siódmym dniu po rozpoczęciu działań, to w drugiej wojnie światowej już w drugim-trzecim dniu wojny.

W pierwszej wojnie światowej strona broniąca się w dążeniu do utrzymania zajmowanego obszaru działała przeważnie biernie. Odwody wykorzystywała nie do kontrataków i przeciwuderzeń, lecz przede wszystkim do biernej obrony rubieży położonych w głębi, aby na nich zatrzymać nacierającego nieprzyjaciela. W drugiej wojnie światowej broniący, stawiał sobie za cel nie tylko utrzymać zajmowane rubieże, lecz również rozbić nacierającego nieprzyjaciela w bojach i bitwach spotkaniowych. Dlatego też [illegible] wykorzystywał do przeciwuderzeń i kontrataków, nie [illegible] do obrony rubieży położonych w głębi. W wyniku takich działań bardzo często dochodziło do powstania bojów spotkaniowych. Do takich przykładów zaliczamy np.: działania obronne wojsk radzieckich na Łuku Kurskim i w rejonie jeziora Balaton.

Z przeciwuderzeniem i kontratakami nacierający spotkał się nie tylko podczas przełamywania obrony pozycyjnej, lecz również i po wyjściu w "przestrzeń operacyjną", gdzie działania obydwu stron nie były związane pozycjami lub pasami obrony.

W czasie drugiej wojny światowej bój spotkaniowy powstawał nie tylko w czasie marszu poprzedzającego walkę, lecz przyjął wyraźnie cechy zaczepne - powstawał wtedy, gdy jednocześnie obie strony przeciwne dążyły do wykonania zadań w sposób zaczepny. Warunki, w których dochodziło do boju spotkaniowego najczęściej są następujące:

- w marszu podczas spotkania z nieprzyjacielem, który rozwinął swe siły - przykładem takiego działania jest bój spotkaniowy 13 DP - gwardii 32 Korpusu Piechoty Gwardii w białgorodzko-charkowskiej operacji zaczepnej /załącznik nr 12/;

- podczas przejścia z obrony do natarcia - przykładem takiego działania bój spotkaniowy 108 i 26 DP - gwardii w operacji błochowskiej w lipcu 1943 r. /załącznik nr 13/;

- podczas odpierania przeciwuderzenia w głębi obrony nieprzyjaciela - przykładem tego działania jest bój spotkaniowy 6 Korpusu Zmechanizowanego Gwardii w operacji sandomiersko-śląskiej w styczniu 1945 r. pod Kielcami /załącznik nr 14/.

W drugiej wojnie światowej boje i bitwy spotkaniowe stały się zjawiskiem bardzo częstym, lecz dopiero w jej drugim okresie tj. od 1942 r. W pierwszym okresie wojny, wojska hitlerowskie miały przygniatającą przewagę sił i środków, co umożliwiło im opanowanie w krótkim czasie terenów Polski. W czasie n[illegible] niemiec hitlerowskich na ZSRR - przewaga agresora była bezsporna, przez co mógł on przeprowadzać nieprzerwanie, szerokie operacje zaczepne na całym froncie od Morza Bałtyckiego do Morza Czarnego. Przewaga hitlerowców znacznie zmalała w kampanii zimowej 1941/1942. Wojska radzieckie przechodziły stopniowo do przeciwnatarcia co stwarzało możliwość powstawania bojów i bitew spotkaniowych. Powstawały one w marszu, obronie i natarciu. Początkowo boje spotkaniowe toczyły z zasady tylko korpusy pancerne i zmechanizowane. W późniejszym okresie stały się one zjawiskiem częstym, przy czym brały w nich udział nie tylko pancerne pododdziały, oddziały i związki, lecz całe armie pancerne.

Na przykład w minionej wojnie brały udział w bitwach spotkaniowych prawie wszystkie armie pancerne Armii Radzieckiej: 5 APanc gwardii w bitwie pod Kurskiem; 3 APanc gwardii przeciwko 1 i 4 armiom pancernym nieprzyjaciela w Kijowskiej operacji zaczepnej; 2 i 6 APanc w Korsuń - szewczenkowskiej operacji; 3 APanc i 4 APanc w Lwowsko - sandomierskiej operacji, 5 APanc gwardii w Prusach Wschodnich; 1 i 2 APanc gwardii uczestniczyły w bitwie spotkaniowej z przeciwuderzającym zgrupowaniem niemieckim w operacji berlińskiej x/.

Doświadczenia drugiej wojny światowej pokazały również, że wzrost możliwości lotnictwa, artylerii, wojsk pancernych i zmechanizowanych doprowadziły do zwiększenia zasięgu oddziaływania ogniowego na nieprzyjaciela. To z kolei spowodowało wzrost rozmachu bojów spotkaniowych oraz wzrostu rangi i znaczenia dowództw i sztabów w ich organizacji i prowadzeniu. Zaobserwowano również występującą z obu stron tendencję do zadania przeciwnikowi dużych strat jeszcze przed nawiązaniem boju spotkaniowego, by osłabić nieprzyjaciela przed nawiązaniem walki. Zatem bój spotkaniowy w tym okresie rozpada się jakoby na dwa oddzielne etapy wzajemnie ze sobą powiązane:

Pierwszy - to śledzenie podchodzącego nieprzyjaciela, wykonanie uderzeń lotniczych i artyleryjskich na jego ugrupowanie, a także inżynieryjne przygotowanie terenu w planowanym rejonie bitwy /boju spotkaniowego/.

Drugi etap obejmował nawiązanie walki przez wojska pancerne, zmechanizowane, piechotę i inne rodzaje wojsk oraz prowadzenie walki aż do ostatecznego rozstrzygnięcia boju spotkaniowego.

Różnorodność warunków prowadzących do powstania boju spotkaniowego, zrodziła konieczność różnych sposobów ich prowadzenia. Szerokie zastosowanie rozpoznania lotniczego umożliwiło śledzenie przesuwania się wojsk przeciwnika na dużą głębokość oraz dało możliwość przewidzenia rubieży spotkania się z nim. Dlatego przypadkowość i zaskoczenie powstania boju spotkaniowego - utraciła nieco ze swego znaczenia. Jednak wzmagająca ilość bitew i bojów spotkaniowych w drugiej wojnie światowej świadczy, że będą one prawidłowością na współczesnym polu walki.

d/ Okres po drugiej wojnie światowej - wojny lokalne i doświadczenia z ćwiczeń

Boje spotkaniowe po drugiej wojnie światowej nie utraciły swego znaczenia, lecz rozwijają się nadal. Świadczą o tym przykłady z wojen lokalnych toczących się na różnych kontynentach po drugiej wojnie światowej. Wprawdzie zbyt skąpa literatura na temat tzw. "małej taktyki" z wojen lokalnych nie pozwala przedstawić kompleksowej analizy rozgrywanych w tym czasie bojów spotkaniowych, ale w zupełności wystarcza, aby pokazać istniejący nadal problem bojów spotkaniowych oraz tendencje jego rozwoju.

Do analizy wykorzystuję głównie przykłady z wojen lokalnych prowadzonych w rej. Bliskiego Wschodu, ponieważ wojny toczące się w tym rejonie były starciem regularnych armii wyposażonych w nowoczesny sprzęt, w odróżnieniu od wojen w Indochinach, noszących charakter wojen partyzanckich.

Walki mające charakterystyczne cechy bojów spotkaniowych prowadzone były na Synaju w tzw. "trzeciej wojnie izraelsko-arabskiej 1967-70" o czym wspomina Edward Wójcik w książce pt: "Konflikt bliskowschodni".
"Wprawdzie na Synaju doszło do kilku walk spotkaniowych wojsk pancernych, lecz siły egipskie w warunkach panowania w powietrzu lotnictwa izraelskiego skazane były na porażkę" x/.

Do szczegółowych badań przyjąłem konflikt bliskowschodni 1973 r., ponieważ wojna sześciodniowa w 1967 r. była wojną błyskawiczną /Blitzkriegiem/, w której obrona była nieskuteczna. Natomiast wojna 1973 r. - uwzględniając przede wszystkim uzbrojenie i morale wojsk arabskich była starciem zbrojnym prawie równorzędnych sił, o którego rezultacie zdecydowały ostatecznie walory [illegible] dowódców zarówno operacyjnego jak i taktycznego.

---

x/ Edward Wójcik "Konflikt bliskowschodni". Wydanie MON, Warszawa 1975 r., s. 272.

W wojnie tej - nazwanej w nomenklaturze historyczno-wojskowej "czwartą wojną izraelsko-arabską" spotykamy przykłady prowadzenia bojów i bitew spotkaniowych, a niektórzy teoretycy wojskowi dopatrują się przyczyn porażki - poniesionej przez stronę arabską w braku umiejętności organizowania i prowadzenia bojów spotkaniowych i stosowania manewrowych form walki. O czym dobitnie świadczy następujący opis działań: "Na froncie zachodnim siły zbrojne Izraela, aby powstrzymać egipskie natarcie, wykonywały przeciwnatarcie w dniu 9 października podciągniętymi z głębi dwoma brygadami. Walki miały charakter bojów spotkaniowych. /Podkreślone GM/. Nie miały one powodzenia. Jedna z brygad izraelskich weszła w egipską zasadzkę przeciwpancerną i w ciągu kilku minut straciła 85 czołgów /stan etatowy 108 czołgów/, a jej dowódca dostał się do niewoli.
Egipska 2 i 3 armia ostatecznie opanowała umocnienia linii "Bar Lewa", wychodząc czołowymi siłami na rubież w odległości 15 km od Kanału Sueskiego. W następnych dniach armie koncentrowały się na umacnianiu zdobytych pozycji nie przejawiając aktywności. Przyjęta przez wojska taktyka - polegająca na stopniowym zdobywaniu terenu, umacnianiu go pod względem inżynieryjnym i obrony przeciwpancernej oraz rozwijaniu działań wyłącznie w zasięgu dobrze zorganizowanego systemu obrony powietrznej - gwarantowała zabezpieczenie wojsk przed izraelskimi lotniczymi i pancernymi uderzeniami. Ale nie stwarzała ona warunków do manewrowych form działań w głębi operacyjnej. Wojska egipskie chciały ich uniknąć nie będąc w pełni przygotowane. Właśnie ta taktyka przekreśliła jednak szansę wykorzystania zaskoczenia dla opanowania bardzo ważnej i dogodnej rubieży terenowej, odległej od Kanału Sueskiego 25-30 km, na wysokości trzech przełęczy: MITLA, GIDDI i KHATMIA. Jest wysoce prawdopodobne, że dowództwo egipskie przyjęło koncepcję prowadzenia długotrwałej i wyniszczającej wojny, obliczonej na wyczerpanie Izraela. Chciało jednocześnie uniknąć wszelkich ryzykownych sytuacji... Wizja bojów spotkaniowych /Podkreśle-

nie G.M./ z dobrze wyszkolonymi wojskami izraelskimi w głębi Synaju na otwartych przestrzeniach nie pociągała Egipcjan. Można sądzić, że z tych względów dowództwo Egipskie wolało ustabilizować linię frontu, przejść do działań obronnych, mając silną obronę przeciwpancerną, przeciwlotniczą i dobre warunki zaopatrywania wojsk" x/.

Walki toczące się w "czwartej wojnie izraelsko-arabskiej" mimo niedogodności terenowych do tego rodzaju działań, do końca jej trwania przyjmowały charakter bojów spotkaniowych. Sposoby prowadzenia tych bojów były coraz bardziej udoskonalane - wprowadzaniem nowych środków walki. Należy stwierdzić, że przejęcie inicjatywy operacyjno-taktycznej w dużej mierze Izrael zawdzięcza wprowadzeniu do działań śmigłowców szturmowych. Śmigłowce spełniały ogromną rolę w bojach spotkaniowych, wspierając działanie brygad pancernych i zmechanizowanych. Ogromna manewrowość śmigłowców wyposażonych w wyrzutnie przeciwpancernych pocisków kierowanych dawała duże możliwości niszczenia czołgów i bojowych wozów piechoty.

Klucze i eskadry śmigłowców zjawiały się nagle i niespostrzeżenie na skrzydłach i tyłach prowadzących bój spotkaniowy pododdziałów i oddziałów nieprzyjaciela i zadawały im duże straty szczególnie w sprzęcie pancernym. Śmigłowce często uprzedzały wojska lądowe, niszcząc czołgi i bojowe wozy piechoty nieprzyjaciela jeszcze przed nawiązaniem walki przez ubezpieczenia bojowe, stwarzając tym samym warunki własnym wojskom lądowym do szybszych zwycięstw w walkach spotkaniowych. Tę analizę potwierdza następujący opis działań bojowych: "Skierowana na południe od Ismailii przez dowódcę 2 armii brygada pancerna stoczyła zaciętą walkę. /Należy sądzić, że walka miała charakter boju spotkaniowego. Dopisek w nawiasie - G.M./. Ale poniosła ona poważne straty, głównie w starciach od uzbrojonych w przeciwpancerne pociski kierowane śmigłowców. Powstrzymała jednak izraelskie

---

x/ [illegible]

natarcie z przyczółka w kierunku na północ" x/.

Uzyskiwane w bojach spotkaniowych sukcesy, walczące strony zawdzięczają nowym środkom walki, a także niekonwencjonalnym sposobom rozgrywania bojów spotkaniowych. Często stosowanym sposobem walki w konflikcie bliskowschodnim było prowadzenie bojów spotkaniowych w nocy.
Klasycznym tego przykładem jest bój spotkaniowy brygady pancernej izraelskiej i jordańskiej pod JENINEM xx/ /załącznik z opisem nr 1 /.

Boje spotkaniowe prowadzone nocą przy szerokim wykorzystaniu noktowizji rozgrywano również na froncie izraelsko-egipskim. "W godzinach nocnych doszło do boju spotkaniowego. Egipcjanie użyli czołgów T-54 wyposażonych w aparaturę noktowizyjną, a ponieważ izraelskie pojazdy pancerne nie posiadały tych urządzeń, wobec tego po każdorazowym oddaniu strzału musiały zmieniać swe stanowiska ogniowe, co było bardzo niewygodne w warunkach nocnych" xxx/.

Z przeprowadzonych badań wynika, że sukces w ewentualnej przyszłej wojnie na ZTDW uzależniony będzie oprócz wielu czynników także od umiejętności prowadzenia bojów spotkaniowych. W dużym stopniu potwierdzają tą hipotezę doświadczenia z aktualnie prowadzonej od 22 września 1980 r. wojny irańsko-irackiej.
"Irańskie siły lądowe umiejętnie wykorzystując właściwości uzbrojenia i warunki terenowe, prowadziły walkę w punktach oporu oraz wykonywały zdecydowane zwroty zaczepne. W rezultacie bojów spotkaniowych zakończyły w 6smym dniu wojny natarcie wojsk irackich... Skuteczność obrony wojsk irańskich polegała

---

x/ Tamże, s. 390.

xx/ płk dypl.mgr Antoni Wołyr "Węzłowe problemy użycia wojsk pancernych w wojnach lokalnych po II wojnie światowej. Na przykładach konfliktów zbrojnych w Korei /1950-1953/. Na Bliskim Wschodzie /1956-1973/. W Pakistanie /1965/ i w Wietnamie /1966-1970/". Skrypt ASG WP, Warszawa 1974 r., s. 61-65.

xxx/ Tamże, s. 60.

między innymi na umiejętnym organizowaniu punktów oporu, wykorzystywaniu wszelkiego rodzaju uzbrojenia i właściwości obronnych terenu oraz zdecydowanym wykonywaniu zwrotów zaczepnych już nawet batalionami" [x] /Podkreślenia G.M./.

Boje spotkaniowe są bardzo aktualne nadal, wystarczy wspomnieć, że problemom tym wiele uwagi poświęcają nasi potencjalni przeciwnicy. We wszystkich ćwiczeniach i regulaminach wojskowych Bundeswehry [xx].
Wszystkie przemarsze wojsk planują w przewidywaniu bojów spotkaniowych. Zakładają oni, że wojska do walki w większości przypadków będą wchodziły z marszu. Podczas marszu wojska są zawsze narażone na atak nieprzyjaciela, niezależnie od tego, w jakiej odległości są od niego rozmieszczone. Świadczą o tym dane z ćwiczeń prowadzonych na terenie RFN w roku 1967 i 1968 pod kryptonimem "Pantchersprung" i "Schwarzer Löwe" [xxx].

Kierownictwo Pentagonu, realizując szeroki program przygotowań do wojny, przygotowuje siły lądowe do prowadzenia działań zaczepnych w różnych częściach świata, przede wszystkim w Europie. W ramach tych przygotowań i prowadzonych ćwiczeń dużą część czasu przeznacza się na boje spotkaniowe.

W tym miejscu należy się wspomnieć o wielkich manewrach kompleksowo-kombinowanych pod kryptonimem "AUTUMN FORGE" prowadzonych na naszym terytorium po raz szósty w roku 1968, w których brały udział wszystkie rodzaje sił zbrojnych NATO, a także formacje narodowe poszczególnych państw.

W zamiarze do tych manewrów tradycyjnie przyjęto wojska Układu Warszawskiego jako agresora. W okresie pierwszych dziewięciu dni wojny [illegible] toczyły się wyłącznie przy użyciu klasycznych środków rażenia. W bitwie granicznej wojska

---

x/ "Komunikat Rozpoznawczy" - Sztabu Generalnego WP Zarząd II za okres od 16 do 30.06.1981 r. s. 5-21.

xx/ Por. "Marsz i bój spotkaniowy brygady zmechanizowanej Bundeswehry". Wojskowy Przegląd Zagraniczny 1966 r. Nr 6.

przyjaciela wykonywały częste kontrataki i przeciwuderzenia, w wyniku których rozgrywano szereg bojów i bitew spotkaniowych. Pomyślnie rozegranymi starciami spotkaniowymi udało się zahamować, a następnie zatrzymać natarcie przeciwnika x/.

Dla naszych rozważań mniej istotny wydaje się ogólny zamiar przyjęty do ćwiczeń. Bardziej istotna jest koncepcja działań wojsk lądowych i zastosowanych w niej form walki. Obserwujemy, że drogę udoskonalenia konwencjonalnych środków rażenia, w które wyposażone są brygady pancerne i zmechanizowane, przesuwa się próg użycia broni jądrowej do 10-15 dnia od chwili rozpoczęcia wojny. Przyjmuje się, że w początkowym okresie wojny, będą często występowały bitwy i boje spotkaniowe, którym w czasie całych manewrów poświęca się wiele uwagi.

Amerykańscy specjaliści wojskowi bój spotkaniowy traktują jako formę działań zaczepnych. Podkreślają, że na zdolność bojową wojsk będą rzutowały w dużym stopniu takie czynniki, jak zajęcie przez artylerię konwencjonalną i rakietową /w tym przez środki napadu jądrowego/ stanowisk ogniowych w odpowiednim czasie oraz zdolność do wykonania uderzenia uprzedzającego na rozwijające się siły przeciwnika. W prowadzonych systematycznie ćwiczeniach z wojskami treningowaniu tych elementów poświęca się dużo uwagi. Prowadzi się badania i zbiera doświadczenia, o czym świadczy następujący przykład: "... siły awangardy były rozwijane i wprowadzane do walki w czasie około 30-40 minut. Rubieże/rozwinięcia tych sił były wybierane w miarę możliwości, jak najbliżej przeciwnika, w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa użycia przez niego broni jądrowej" xx/.

Prowadzi się na szeroką skalę doświadczenia z nowo wprowadzonymi środkami walki w zakresie możliwości wykorzystania ich do prowadzenia bojów spotkaniowych. Należy sądzić,

---

x/ Por. "Informacja Sztabu Generalnego WP. Zarząd II z dnia 2 marca 1981 r."

xx/ "Marsz i bój spotkaniowy dywizji zmechanizowanej sił

amerykanie mają dokładnie opracowaną i przebadaną w czasie ćwiczeń teorię wykorzystania śmigłowców w boju spotkaniowym - - szczególnie do wysadzania desantów taktycznych [x/].

W ćwiczeniach państw Układu Warszawskiego również doskonali się formy i metody prowadzenia bojów spotkaniowych. W przebadanych ćwiczeniach [xx/] dość często napotyka się na problemy bitew i bojów spotkaniowych. Stanowią one jednak tylko epizody ogólnej sytuacji. Stwarza to pewną analogię z okresem międzywojennym w Polsce, wtedy też nie zajmowano się bojem spotkaniowym szczegółowo, a traktowano go jako jedno z zagadnień przerabianych w danym ćwiczeniu.

Szczegółowej analizy organizowania i prowadzenia bojów spotkaniowych we współczesnych warunkach polityczno-militarnych dokonam w dalszej części pracy. Na podstawie dotychczasowych rozważań można wyciągnąć generalny wniosek: Walki o charakterze bojów spotkaniowych prowadzone były we wszystkich wojnach. Teoria bojów spotkaniowych rozwijała się we wszystkich okresach historycznych wprost proporcjonalnie do rozwoju nauki i sztuki wojennej. Poglądy na bój spotkaniowy doskonalono równocześnie z wprowadzeniem nowych środków walki. Ewolucyjny proces poglądów na zasady prowadzenia bojów spotkaniowych z różnym nasileniem w poszczególnych okresach historycznych trwa nadal.

---

x/ Por. Tamże s. 47.

xx/ Ćwiczenia pod kryptonimem "TARCZA-76", "WIOSNA-80", "SOJUZ-81", "ZAPAD-74, 78, 82".

3. Sprecyzowanie pojęcia x/ "bój spotkaniowy" w warunkach współczesnych

Teoria bojów spotkaniowych narodziła się w XIX wieku w skutek zasadniczych zmian zachodzących w sztuce wojennej, w wywołanych rozwojem nauki i techniki. Teoretycy wojskowi dążąc do zgłębienia tych przeobrażeń szukali właściwych im form i sposobów prowadzenia walki. W tym okresie napotykamy pierwsze definicje - pojęcia dotyczące bojów spotkaniowych. Twórcą tych pojęć jest generał niemiecki Schlichting. Uważa on, że "bojem spotkaniowym jest każda walka, która rozwija się jednocześnie z rozwijaniem wojsk" xx/. W innym miejscu Schlichting mówi: "... boje spotkaniowe następują w tym wypadku, kiedy nieprzyjaciel sam podąża nam na spotkanie" xxx/.

Analiza tylko tych dwóch pojęć tego samego autora ujawnia pewne sprzeczności. W pierwszej definicji wspomina tylko o rozwijaniu wojsk własnych, jak gdyby bez związku z z działaniami nieprzyjaciela. Natomiast w drugiej definicji podstawę stanowi nieprzyjaciel, który "sam podąża nam na spotkanie". To, że własne wojska podążają również na spotkanie z nieprzyjacielem pozostaje tylko w głębokim domyśle.

Poglądy teoretyków wojskowych omawianego okresu, na istotę boju spotkaniowego były bardzo rozbieżne. Wynikały one z różnic w pojmowaniu istoty i charakteru samej wojny. Każdy pisarz wojskowy, przedstawiając swój pogląd na bój spotkaniowy, określając jego treści, za podstawę przyjmował ogólny charakter współczesnej mu wojny. Do rozważań przyjmowano zazwyczaj, jeśli nie wyłącznie - doświadczenia minionej wojny

---

x/ "POJĘCIE" - 1. "myślowe odzwierciedlenie całościowego ujęcia istotnych cech przedmiotów czy zjawisk, myślowy odpowiednik nazwy", 2. "wyobrażenie, pogląd, zadanie o czymś, rozumienie, uświadomienie sobie czegoś". Słownik Języka Polskiego, wyd. PWN, Warszawa 1978 r., s. 768.

xx/ Schlichting "Taktyka współczesnej [illegible] strategii".

- zwłaszcza wojny zwycięskiej. Studia dotyczyły zwykle formalnej, zewnętrznej strony zjawisk bez wnikania w przyczyny ich powstawania, dlatego też nie mogły stanowić podstawy do przewidywań na przyszłość.

Dla zapoznania się z poglądami na istotę i charakter boju spotkaniowego, wyrażanymi w literaturze dziewiętnastowiecznej [x/] skorzystałem z porównań i analiz dokonanych przez Jamanowa [xx/]. W wyniku analizy stwierdza on, że spośród dwunastu różnych, dziewiętnastowiecznych źródeł, nie można wymienić nawet dwóch, które byłyby zgodne co do treści pojęcia "bój spotkaniowy", oraz określenie jego istoty i charakteru.

Oto poglądy niektórych teoretyków rosyjskich:

- "Bój spotkaniowy - zjawisko przypadkowe, powstaje jako wynik nieuctwa, wobec tego nie może mieć swojej teorii" /Leer/;

- "Bój spotkaniowy - zjawisko przypadkowe, nie planowane zawczasu, nader skomplikowane i wymagające uważnych studiów"/Jełczaninow, Kołubakin/;

- "Bój spotkaniowy - zjawisko nieprzypadkowe, lecz zamierzone i zawczasu planowane" /Nieznamow/;

- "Bój spotkaniowy ogranicza się wyłącznie do działań oddziałów czołowych i nie obejmuje działań sił głównych" /Rosyjska Encyklopedia Wojskowa/;

- "Bój spotkaniowy rozpoczyna się od starcia oddziałów czołowych i kończy się na działaniach sił głównych /Podręcznik taktyki Dragomirowa/".

Do pierwszych klasycznych działań mających cechy boju spotkaniowego i wynikających w czasie natarcia dosyć dopiero

---

x/ W większości dzisiaj niedostępnej autorowi.

xx/ A. Jamanow, "Bój spotkaniowy" MON, Warszawa 1962 r., s. 117.

w pierwszej wojnie światowej.
Ówczesny bój spotkaniowy charakteryzowały:

- potrzeba natychmiastowego uderzenia na nieprzyjaciela;
- obustronne dążenie do rozstrzygnięcia walki przez działania zaczepne;
- niepełne dane o położeniu wojsk własnych i nieprzyjaciela;
- szybka zmiana sytuacji na polu walki.

Kolejne ewolucyjne formy pojęcia "bój spotkaniowy" - spotykane w literaturze oparte były na doświadczeniach pierwszej wojny światowej. Definicje te były bardziej doskonałe, mimo że nie odzwierciedlały w pełni cech charakterystycznych boju spotkaniowego. W Polsce okresu międzywojennego dopiero w "Ogólnej Instrukcji Walki" z 1931 r. zasady natarcia na nieprzyjaciela znajdującego się w ruchu otrzymały nazwę boju spotkaniowego. W oparciu o wskazanie tej instrukcji w latach trzydziestych ustalił się pogląd, że bój spotkaniowy jest rodzajem natarcia, w którym zadania stron walczących sięgają poza rubież starcia [x/].
W Encyklopedii Wojskowej okresu międzywojennego można spotkać definicję bitwy spotkaniowej. "Bitwa w terenie wolnym może przybrać charakter wojny spotkaniowej, o ile przeciwnik działa również zaczepnie" [xx/].
Definicja ta ma jednak charakter bardzo ogólny i nie wyczerpuje zagadnienia. Bardziej szczegółową definicję dotyczącą boju spotkaniowego znajdujemy w skrypcie Wyższej Szkoły Wojennej. "Bojem spotkaniowym nazywamy zwykle bój, wytworzony w wyniku zderzenia się dwóch przeciwników, z których obydwaj, a w każdym razie jeden, znajdują się w marszu, posiadając o sobie bardzo skąpe lub żadne wiadomości, działania zaś obyd-

---

x/ St. Mosser, "Walka z bronią pancerną" skrypt Wyższej Szkoły Wojennej, 1937 r., s. 34-59.

xx/ Encyklopedia Wojskowa. Wyd. Towarzystwa Wiedzy Wojskowej i Wojskowego Instytutu Naukowo-Wydawniczego. Warsza[illegible]

wu noszą charakter zaczepny" x/.

W regulaminach niemieckich xx/ okresu międzywojennego bój spotkaniowy określa się jako "Walkę rozwijającą się najczęściej wprost z głębi kolumny marszowej". Cechuje go "niepewność i niejasność położenia". W związku z tym walka straży przedniej odgrywa wielką rolę "posiada niezwykle ważny wpływ na dalszy tok bitwy. Niespodziewany ogień nieprzyjacielski, uderzający w kolumnę marszową, nie powinien prowadzić do przerwania posuwania się, lecz przeciwnie pobudzać oddział do parcia naprzód".

Bój spotkaniowy według regulaminu radzieckiego xxx/ jest wynikiem zderzenia się dwóch przeciwników, znajdujących się w marszu. Według przyjętej w tym czasie klasyfikacji bój spotkaniowy uw[illegible] samodzielny rodzaj walki, który cechuje szybkość [illegible]ania wojsk z ugrupowania marszowego w bojowe i nat[illegible]owe uderzenie na nieprzyjaciela w miejscu spotkania. [illegible]dyny sposób uchwycenia inicjatywy, regulamin wskazuje: "Szybkość powzięcia decyzji, nie oczekując na uzyskanie dokładnych wiadomości. Wszelkie zarządzenia do marszu, uszykowanie marszowe, ilość i skład kolumn winny być wynikiem ułożonego wcześniej planu działania w związku z przewidywaniami co do możliwości zetknięcia się z przeciwnikiem". Rozwinięcie zaś sił głównych zapewnić mają ubezpieczenia "Im śmielsze i bardziej zdecydowane będą działania oddziałów ubezpieczających, w tym bardziej wyjaśnionemu położeniu będą mogły wypełniać swe zadania siły główne" xxxx/.

Próby zdefiniowania boju spotkaniowego podejmowano od czasu opracowania przesłanek jego teorii, a więc począwszy od XIX wieku /Schlichting/. Definicje to były jednak bardzo

---

x/ Taktyka działań wstępnych /Bój spotkaniowy/. Studium stanowiące rozwinięcie wykładów na I kursie WS.Woj. Część I. Warszawa 1931 r. s. 11.

xx/ Tamże, str. 175-179.

xxx/ Tymczasowy regulamin polowy z 1936 r.

xxxx/ Takt[illegible] działań wstępnych /Bój spotkaniowy/. Studium

często - szczególnie przed I wojną światową rozbieżne, a nawet sprzeczne.

W okresie międzywojennym, mimo iż problematyce bojów spotkaniowych poświęcono wiele uwagi, to przytoczone z regulaminów różnych krajów, określenia bojów spotkaniowych niezbyt precyzyjnie wyjaśniały jego istotę.

W wyniku dokonanej analizy, kierując się jednolitymi dla definicji wszystkich krajów kryteriami - stwierdzam, że formułowane w okresie międzywojennym w różnych krajach definicje bojów spotkaniowych jednoznacznie określały, że bój spotkaniowy będzie cechować ogromną dążność obu stron do uchwycenia inicjatywy i wykonania uderzenia wyprzedzającego. Charakteryzował się będzie szerokim stosowaniem manewru i częstą zmianą ugrupowania bojowego. Bezspornym był również pogląd wyrażany w definicjach, że bój spotkaniowy będzie zetknięciem s[illegible] których każda będzie dążyć do rozstrzygnięcia sytuacji poprzez natarcie i że inicjatywę w boju spotkaniowym przejawiać będą obydwie strony.

Definicje te nie określały jednoznacznie jaką formę działań stanowi bój spotkaniowy. Wyjątek stanowią definicje formułowane w tym czasie w ZSRR, które określały bój spotkaniowy, jako samodzielny rodzaj walki. Tam też określano, że "... w obliczu przewidywań spotkania się z nieprzyjacielem należy mieć opracowany zawczasu plan stoczenia boju spotkaniowego - nie powinien on jednak zbytnio krępować decyzji dowódcy [x/].

Formułowane w okresie międzywojennym pojęcia bojów spotkaniowych nie ujmowały tak ważnego elementu jak zadania stron, które w każdym przypadku powinny sięgać poza rubież ich bezpośredniego starcia. Definicje te nie w pełni odzwierciedlały specyfikę boju spotkaniowego wynikłą z zastosowania nowoczesnych środków walki - chociażby broni pancernej.

---

x/ Por. tamże, s. 146.

przewidywały możliwość powstania bojów spotkaniowych tylko przy spotkaniu się stron w marszu, lub gdy chociażby jedna ze stron wykonywała marsz. Nie uwzględniono możliwości powstania bojów spotkaniowych w toku natarcia, czy też pościgu lub przy spotkaniu się z odwodami nieprzyjaciela, a także w czasie odpierania kontrataku nieprzyjaciela sposobem zaczepnym.

Bardziej trafne i teoretycznie dojrzałe definicje określające pojęcie i charakter boju spotkaniowego znajdujemy w literaturze wojskowej, regulaminach, leksykonach i encyklopediach wojskowych, opracowanych po drugiej wojnie światowej. Uwzględniają one doświadczenia tej wojny, a szczególnie wielki wkład Armii Radzieckiej w zakresie rozwoju teorii i praktyki prowadzenia bojów spotkaniowych, uogólnienie których pozwoliło określić szereg zasad prowadzenia bojów spotkaniowych - aktualnych także we współczesnych warunkach.

Aby ostatecznie sformułować pojęcie boju spotkaniowego dokonam analizy istniejących już pojęć zamieszczonych w regulaminach, Małej Encyklopedii Wojskowej, Leksykonie Wiedzy Wojskowej i Słowniku podstawowych terminów wojskowych".

Uprzednio "Tymczasowy regulamin walki broni połączonych" x/, a także aktualnie obowiązujący "Regulamin walki" xx/ nie precyzują wprawdzie ścisłej definicji boju spotkaniowego, ale określają jego charakterystyczne cechy, że bój /bitwa/ spotkaniowy odznacza się: szybkim zbliżeniem się stron, niedostateczną jasnością sytuacji, gwałtownymi zmianami, zaciętą walką o wygranie na czasie, zdobycie i utrzymanie inicjatywy; rozwijaniu się działań na szerokim froncie, swobodą manewru i obecnością znacznych luk i otwartych skrzydeł.

---

x/ Tymczasowy regulamin walki broni połączonych". cz. I. Wyd. Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy. Warszawa 1947 r., s. 268-283.

xx/ "Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL". Wyd. MON 1964 r., s. 143-160.

Na temat nowoczesnych środków walki wspomina tylko "Regulamin walki", że "warunkiem rozbicia nieprzyjaciela jest wyprzedzenie go w wykonaniu uderzeń jądrowych, lotniczych i otwarciu ognia artylerii" x/. Oceniając powyższe właściwości dostrzegamy, że obok dotychczas aktualnych właściwości trzy ostatnie będą niezwykle charakterystyczne dla nawiązania współczesnych bojów spotkaniowych.

Bardzo dokładnie bój spotkaniowy definiuje "Mała Encyklopedia Wojskowa":
"Jest to walka /starcie/ wynikła przy zetknięciu się oddziałów i związków taktycznych stron przeciwnych, z których każda do uzyskania powodzenia dąży przez natarcie. Bój spotkaniowy jest szczególną formą natarcia, w którym inicjatywę zaczepną przejawiają obie walczące strony. Może on mieć miejsce we wszystkich rodzajach działań zbrojnych i wynika z reguły wówczas, gdy zadania przeciwników sięgają poza rubież ich bezpośredniego starcia" xx/.

Bardziej szczegółowo definiuje bój spotkaniowy "Leksykon wiedzy wojskowej", określając sytuacje bojowe, w jakich dochodzi do boju spotkaniowego.
"Bój spotkaniowy, specyficzna forma walki wynikłej na skutek zetknięcia się głównych sił pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych stron przeciwnych, które jednocześnie, przez natarcie, dążą do wykonania zadań bojowych sięgających poza rubież ich starcia. Najczęściej do boju spotkaniowego dochodzi w czasie marszu, podczas odpierania przeciwuderzeń lub kontrataków, wchodzenia odwodu lub drugiego rzutu do bitwy /walki/ lub wykonywania kontrataków i przeciwuderzeń, niekiedy przy zwalczaniu powietrznych lub morskich desantów nieprzyjaciela. Bój spotkaniowy charakteryzuje się podobnymi właściwościami co bitwa spotkaniowa" xxx/.

---

x/ Tamże, s. 144.
xx/ "Mała Encyklopedia Wojskowa", s. 171.
xxx/ "Leksykon Wiedzy Wojskowej", wyd. MON 1979 r., s. 51.

Porównanie tych dwóch definicji ujawnia brak ostrości określeń zawartych w Leksykonie - mimo większej szczegółowości tej definicji. Bój spotkaniowy w"Leksykonie Wiedzy Wojskowej" określony jest jako "specyficzna forma walki". Natomiast w "Małej Encyklopedii Wojskowej" bój spotkaniowy określony jest jednoznacznie jako "szczególna forma natarcia".

Najbardziej powszechnym w tym względzie materiałem, określającym poszczególne terminy wojskowe jest "Słownik Podstawowych Terminów Wojskowych", wprowadzony do użytku w wojsku w 1977 r. Zawarta jest w nim następująca definicja boju spotkaniowego. "Bój spotkaniowy - działania bojowe wynikłe na skutek zetknięcia się oddziałów i związków taktycznych stron przeciwnych, z któ[illegible] każda dąży do uzyskania rozstrzygnięcia przez natarci[illegible]j spotkaniowy jest szczególną formą natarcia, w którym [illegible]ywę zaczepną przejawiają obie walczące strony. Może o[illegible] miejsce we wszystkich rodzajach działań bojowych; wy[illegible] reguły wówczas, gdy zadania przeciwników sięgają po[illegible]bież ich bezpośredniego starcia. Bój spotkaniowy cechuje dążenie obu stron do wyprzedzania się w uderzeniu i narzuceniu swojej woli przeciwnikowi, gwałtowność rozwoju działań, szybkie zmiany sytuacji, szeroki manewr, częsta zmiana ugrupowania bojowego oraz wejście oddziałów i związków taktycznych do akcji wprost z marszu. Bój spotkaniowy jest z zasady działaniem krótkotrwałym, rozpoczyna się z chwilą [illegible] walki przez awangardy, oddziały wydzielone lub poddziały czołowe obu stron, a kończy się w momencie, kiedy jedna ze stron utraci inicjatywę i przejdzie do obrony lub zacznie się wycofywać. Bój spotkaniowy związków lub ugrupowań operacyjnych określony jest terminem bitwa [illegible]owa".[x/]

Prz[illegible] definicje na podstawie aktualnych trzech różnych źr[illegible] są precyzyjne i nie w pełni oddają charakter współcze[illegible]go boju spotkaniowego. Żadna z wymienionych

---

x/ "Słownik [illegible]owych terminów wojskowych". Wyd. MON

definicji - poza Regulaminem Walki, nie uwzględnia nowoczesnych środków walki, mających ogromny wpływ na charakter boju spotkaniowego, a głównie broni masowego rażenia i środków walki radioelektronicznej.

Z doświadczeń wielu ćwiczeń, a także badań ostatnich konfliktów zbrojnych /co wykazano w poprzednim podrozdziale/ wynika, że współczesny bój spotkaniowy, zwłaszcza w początkowym okresie wojny rozpocznie się przeważnie od gwałtownego i jednoczesnego uderzenia, możliwie największej ilości sił i środków, zarówno powietrznych, jak i lądowych i obejmie całą głębokość ugrupowania związków taktycznych pierwszego rzutu operacyjnego. A zatem nawiązanie boju spotkaniowego nie będzie następowało stopniowo i na małym obszarze.

W ćwiczeniu "LATO-82" ostatni sytuacyjnie akord działań frontu przybliżył w sposób realistyczny obraz współczesnej operacji prowadzonej dynamicznie przy stale narastającej aktywności obu stron. "Był to typowy przykład - powiedział Szef Sztabu Generalnego WP - wyjątkowo ostrej walki o inicjatywę operacyjną. W tej właśnie walce wystąpiły typowe sytuacje do bitew i bojów spotkaniowych. 9 A wchodziła do bitwy i rozpoczynała operację od bitwy spotkaniowej, 42 A AR /jako OGM frontu/ również wchodziła do bitwy spotkaniowej".[x/]

Bój taki z reguły poprzedzi zmasowane uderzenie lotnictwa na wojska i ważne obiekty komunikacyjne i węzły drogowe, a w ślad za nimi może nastąpić desantowanie zgrupowań wojsk oraz wybitnie manewrowe działania powietrzno-lądowych zespołów ogniowo-uderzeniowych[xx/].
Jednocześnie z uderzeniem z powietrza oddziały i związki taktyczne wojsk lądowych będą przenikać w głąb ugrupowania i na tyły przeciwnika, [illegible] z nich rozpocznie walkę

---

x/ Omówienie ćwiczenia "LATO-82". Wydanie MON, Warszawa 1982 r., s. 77.

xx/ Nazwa powyższa została wprowadzona w "Dyrektywie MON do działalności Sił Zbrojnych na lata 1976-80".

w celu zniszczenia jego zgrupowań, które ograniczają swobodę manewru. Tak więc bój spotkaniowy od samego początku nabierze dużego rozmachu.
Poszczególne oddziały prowadzące walkę na oddzielnych kierunkach wspierane desantami powietrznymi, często mogą walczyć bez styczności z sąsiadami.
Wojska prowadzące bój spotkaniowy nie będą miały wyraźnej i wyrównanej linii frontu, jak w drugiej wojnie światowej. W ich ugrupowaniu, na tyłach i skrzydłach mogą działać oddziały przeciwnika o różnej sile, w wyniku czego zostanie ograniczona swoboda manewru, nie tylko poza rubieżą styczności z nieprzyjacielem, ale i na liniach wewnętrznych w obszarze rozmieszczenia sił własnych. Fakt ten wywierać będzie ujemny wpływ na zaopatrywanie materiałowo-techniczne wojsk i dowodzenie, ponadto będzie systematycznie obezwładniane środkami walki radioelektronicznej. Dominującą jednak formą działań w boju spotkaniowym będzie natarcie skierowane na osiągnięcie zasadniczego celu, to jest szybkie rozbicie głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela, uchwycenie iniojatywy i stworzenie warunków do dalszych działań.

Uwzględniając powyższe, charakterystyczne dla współczesnego boju spotkaniowego cechy, można określić jego pojęcie - sformułować definicję adekwatną do współczesnych działań bojowych. Na pierwszym miejscu tej definicji należałoby postawić uderzenia jądrowe, ogniowe i środków walki radioelektronicznej. Gdyż w warunkach użycia broni masowego rażenia, uderzenia jądrowe zdecydują o powodzeniu w boju spotkaniowym, zanim dojdzie do obustronnego starcia sił lądowych. Rolę oddziałów i związków taktycznych ograniczać się będzie prawdopodobnie do umiejętnego wykorzystania ich skutków i ostatecznego rozbicia nieprzyjaciela w warunkach konwencjonalnych ognień środków klasycznych będzie również rozstrzygał o wyniku boju spotkaniowego, ale tylko wówczas, gdy uderzenia oddziałów zostaną ściśle skordynowane z tym ogniem. Ze względu na wagę systemu dowodzenia w boju spotkaniowym - uderzenia wykonywane

środkami walki radioelektronicznej na system dowodzenia nieprzyjaciela wprowadzać będą chaos w jego ugrupowaniu, ułatwiając wojskom własnym zwycięstwo.

Bój spotkaniowy według współczesnych poglądów i zasad jego rozgrywania - zdaniem autora można zdefiniować następująco.

Bój spotkaniowy jest to całokształt uderzeń jądrowych, środków walki radioelektronicznej i wszystkich środków ogniowych, a także lotnictwa w połączeniu z zaczepnymi działaniami sił głównych wojsk lądowych dwóch przeciwstawnych stron, które dążą do wykonania zadań poprzez natarcie, a rubieże tych zadań sięgają poza rubież starcia. Jest on szczególną formą natarcia, w którym inicjatywę zaczepną przejawiają obydwie strony. Może mieć miejsce we wszystkich rodzajach działań bojowych.

Przeprowadzona analiza ewolucji pojęć boju spotkaniowego, od czasu jego powstania do chwili obecnej, to znaczy, od pierwszych, dziewiętnastowiecznych, często sprzecznych określeń boju spotkaniowego - do współczesnych będących w swej złożonej i głębokiej treści wprost proporcjonalnych do złożoności współczesnej walki - pozwoliła na wypracowanie własnej definicji boju spotkaniowego.
Tak rozumianym pojęciem boju spotkaniowego autor będzie posługiwał się w dalszej części pracy, dokonując analizy warunków powstania bojów spotkaniowych, jego charakteru i właściwości, a także sposobów prowadzenia boju spotkaniowego w operacji zaczepnej armii.

ROZDZIAŁ II

WARUNKI ZAISTNIENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

1. Wpływ charakteru współczesnych operacji zaczepnych armii na możliwość powstania bojów spotkaniowych

Istnieje wiele definicji oraz poglądów na temat przygotowania, a zwłaszcza prowadzenia operacji. Badania nasze dotyczyć będą przede wszystkim istoty i charakteru współczesnej operacji zaczepnej armii w aspekcie możliwości powstania bojów spotkaniowych w ramach tej operacji. Chcąc uniknąć rozpatrywania szczegółowych później w poglądach oraz formułowanych definicjach na temat operacji zaczepnej armii - często mało znaczących posłużymy się definicją ze "Słownika podstawowych terminów wojskowych".

Rozpatrując, niezwykle złożone problemy prowadzenia współczesnych operacji zaczepnych należy je widzieć w powiązaniu z możliwościami zastosowania na polu walki /bitwy/ nowych mało lub w ogóle nie znanych na dzień dzisiejszy środków walki x/ oraz wywołania konfliktu zbrojnego na ZTDW przez zaskoczenie, zarówno z użyciem, jak i bez użycia broni jądrowej. Problem współczesnych operacji zaczepnych rozpatruje się w niniejszej pracy prognostycznie, na tle aktualnej sytuacji polityczno-militarnej w Europie i na świecie, uwzględniając ilościowe i jakościowe aspekty zmian w wyposażeniu

---

x/ Problem ten szeroko rozpatruje gen.bryg.prof.dr hab. Czesław DYGA: "... W niedalekiej przyszłości, o czym sygnalizowali uczestnicy sesji rozbrojeniowej na forum ONZ rozpatrywać się będzie możliwość zastosowania na polu walki /bitwy/ zupełnie nowej broni, opartej na [illegible] radiacyjnych, zdolnej do unieszkodliwiania samolotów i rakiet nawet o zasięgu strategicznym. Ponadto prawdopodobnie szerokie zastosowanie znajdą pociski i bomby neutronowe. W dalszej przyszłości może być użyta broń anihilacyjna, prawdopodobnie o wielokrotnie większych mocach rażenia od broni jądrowej". - "Współczesne środki walki i ich wpływ na cha-

i uzbrojeniu sił zbrojnych, które następują zgodnie z prawami dialektyki. W ocenach kieruje się zamierzeniami i przeobrażeniami mogącymi następować w przyszłości.

Wojna na Bliskim Wschodzie w 1973 r. oraz wojna w Libanie w 1982/83 r. prawdopodobnie były zapowiedzią przyszłego charakteru pola walki. Arabowie i Izraelczycy byli wyposażeni w nowoczesne uzbrojenie. Działania bojowe charakteryzowały się wielką zaciętością, do niedawna przewidywaną tylko z użyciem broni jądrowej. Użycie samolotów do wsparcia natarcia broni pancernej /sposób praktykowany od 1940 r./ było w poważnym stopniu ograniczone z powodu zastosowania bezpośrednio na polu walki dużej liczby przeciwlotniczych pocisków rakietowych i dział konwencjonalnych. W starciach mas wozów bojowych w skali nie spotykanej od 30 lat - obie strony poniosły olbrzymie straty: prawie 50 % stanów w ciągu niespełna dwóch tygodni.

Można zakładać, że niezależnie od charakteru wojny przyszłe pole walki odznaczać się będzie wielką ruchliwością wojsk operujących na ziemi i w przestrzeni powietrznej. Ogromny wpływ zaś na działanie na lądzie i w powietrzu wywrze sytuacja w eterze, uderzenia sił i środków walki radioelektronicznej. Wynika to z wszechstronnej mechanizacji wojsk lądowych, uzbrojonych w czołgi i wozy bojowe o wysokim poziomie sprawności, przystosowanych do szybkiego działania na dużych głębokościach obrony nieprzyjaciela. W dyspozycji wojsk lądowych znajdują się również duże ilości śmigłowców lub innych aparatów latających. Stąd wniosek, że walki toczyć się będą także w wymiarze lądowo-powietrznym. O charakterze tych operacji można powiedzieć, że będą one wielokrotnie dynamiczniejsze niż operacje drugiej wojny światowej. A ich istotą będzie dążenie wojsk do wykrywania i ciągłego niszczenia środków napadu jądrowego w celu zdobycia przewagi ogniowej i ogólnej nad przeciwnikiem, bezpośrednie wspieranie nacierających wojsk uderzeniami ogniowymi całego kompleksu środków rażenia, zdecy-

dowane i nieprzerwane działanie wojsk pancernych i zmechanizowanych, z szerokim zastosowaniem desantów, niszczenie ugrupowań nieprzyjaciela i opanowanie rejonów i obiektów decydujących o trwałości jego obrony oraz zapewniających dalszy rozwój działań zaczepnych, szerokie zastosowanie uderzeń rozcinających zgrupowanie nieprzyjaciela, doprowadzających do rozbicia go w bojach i bitwach spotkaniowych, okrążenia i niszczenia częściami.

Przewidywać należy, że wojska armii, które przegrupowują się do rejonu wyjściowego mogą wchodzić do bitwy wprost z marszu na nieprzyjaciela, który rozwija natarcie. Będzie to typowa sytuacja, w której nastąpi załamanie natarcia nieprzyjaciela, natarciem wojsk własnych. W tych warunkach wojska mogą nawiązywać boje spotkaniowe. Sytuacja skomplikuje się szczególnie wówczas, gdy boje spotkaniowe rozpoczną się w okresie jeszcze dużej dynamiczności działań zaczepnych nieprzyjaciela, to znaczy w okresie, gdy nieprzyjaciel dysponuje odwodami i jest w stanie interweniować na dowolnym kierunku aktywnego działania wojsk armii.

W działaniach konwencjonalnych x/, które przewiduje się w tzw. operacjach początkowego okresu wojny xx/ - cele operacji zależne są od sytuacji, w jakiej znajduje się armia

---

x/ Z obserwacji ćwiczeń NATO szczególnie serii wielkich corocznych manewrów pod kryptonimem "AUTUMN FORGE" /"JESIENNA KUŹNIA"/ wynika, że konwencjonalny okres działań został wydłużony do 10 dni /masowo w 14 dniu/ - na przełomie lat 70-tych broni jądrowej masowo używano w 2-3 dniu wojny. Przesunięcie progu użycia broni jądrowej, podniesienie rangi i krzepnięcie konwencjonalny[ch] zwiększenie możliwości ogniowych klasycznych środków rażeni[a] tom trzeba oceniać nie tylko w [...] ale i [...] Generał[...] z dnia 2.09.1981 r.

xx/ Operacje początkowego okresu wojny - operacje prowadzone po wybuch[u] wojny do osiągnięcia bliższego celu strategicznego - "Słownik podstawowych terminów wojskowych". Warszawa 1977 r. O-26.

w chwili wybuchu wojny. Jeśli wojska armii znajdować się będą już w rejonach wyjściowych do działań lub kończyć przegrupowanie do tych rejonów, celem operacji zaczepnej będzie - - w zależności od rozwoju sytuacji operacyjnej - rozbicie w bitwie i bojach spotkaniowych głównych zgrupowań uderzeniowych nieprzyjaciela w strefie osłony, przełamanie jego obrony operacyjnej na zasadniczej i pośredniej rubieży obrony, maksymalne obezwładnienie wykrytych środków napadu jądrowego oraz opanowanie nakazanego obszaru i rubieży dogodnych do przejścia wojsk armii do kolejnych operacji. Należy sądzić, że boje spotkaniowe będą głównymi elementami bitew spotkaniowych prowadzonych w ramach operacji początkowego okresu wojny. Boje spotkaniowe będą również prowadzone przez oddziały i ZT samodzielnie na oddzielnych kierunkach w ramach tych operacji.

Zastosowanie broni jądrowej pozwoli na gwałtowne wykonanie wyłomu w systemie obrony nieprzyjaciela. Po pierwszych zmasowanych uderzeniach siły zbrojne przeciwstawnych stron nie przestaną istnieć, ponieważ są one przygotowane do działania na atomowym polu walki. Dlatego należy sądzić - hipotetycznie zakładać, że wojna nuklearna może trwać długo. Rakietowa broń jądrowa może oddziaływać na siły i środki nieprzyjaciela na całą głębokość jego obrony lub ugrupowania bojowego.

Bronią jądrową i lotnictwem można niszczyć nie tylko siły główne nieprzyjaciela, lecz także jego odwody taktyczne i operacyjne. A więc obrona nieprzyjaciela może być przełamywana w bardzo krótkim c[illegible] zastosowanie broni jądrowej oraz wzrost manewrowości [illegible] doprowadzą do zmniejszenia gęstości wojsk na 1 km [illegible] samo pojęcie frontu, jak pisze płk prof. dr [illegible] - we współczesnym rozumieniu, będzie coraz bardziej [illegible] x/.

---

x/ Por. "Operacja zaczepna armii - podręcznik". Wydany ASG WP, Warszawa 1978, s. 225.

Rezygnować się będzie z wyznaczania ZT pasów działania. W działaniach z użyciem broni masowego rażenia występować mogą ogromne obustronne straty. Walczące wojska znajdą się w terenie zniszczonym i zdeformowanym, objętym strefami pożarów i skażeń. Użycie broni jądrowej, z racji bardzo ujemnego oddziaływania na funkcjonowanie urządzeń radioelektronicznych, stwarzać będzie gwałtowne narastanie trudności w utrzymaniu łączności i dowodzeniu wojskami. Częściej walki i bitwy toczyć się będą w rejonach odległych od siebie. Będzie to wynikiem głównie zastosowania broni jądrowej. Jej użycie spowoduje utworzenie wyłomów i luk w ugrupowaniu nieprzyjaciela, przez które z kolei będą przenikać wojska w głąb jego ugrupowania - lecz nie tylko, zdecyduje o tym również obecna taktyka i koncepcja walki, w której oddziały wydzielone, desanty, jak też operacyjne grupy manewrowe stanowić będą element [illegible] operacji zaczepnej. Należy sądzić, że zastosowanie t[illegible] taktyki spowoduje "wymieszanie" się wojsk obu walczący[illegible]stron. Będzie to stanowiło realną przesłankę do zawiązy[illegible] się bojów spotkaniowych. W tych warunkach zaistnie[illegible]dleczność wyznaczania związkom taktycznym zadań bojowy[illegible] kilka dni% działań, a zamiast pasów działania określać im tylko kierunek, natomiast zadania bojowe zastępować celem walki - jako końcowym rezultatem działania danego ZT.

Działanie wojsk we współczesnych operacjach zaczepnych charakteryzować się będzie przenoszeniem wysiłków z jednego kierunku na inny, opanowaniem ważnych z punktu widzenia operacyjno-strategicznego obszarów lub obiektów, rozbiciem przeciwnika, okrążeniem i niszczeniem go częściami. Rozwijaniem w szybkim tempie pościgu dla jak najszybszego i najgłębszego włamania się w ugrupowanie i terytorium nieprzyjaciela. W toku pościgu mogą występować boje spotkaniowe.

Podczas rozwijania działań zaczepnych przez zgrupowania uderzeniowe najczęściej będzie dochodziło do bojów spotkaniowych z przeciwuderzającym przeciwnikiem. Są to zjawiska

typowe dla gwałtownie zmieniających się sytuacji operacyjno-taktycznych. Występowały one w czasie II wojny światowej wtedy, gdy obie strony dążyły na danym kierunku do osiągnięcia celów bitwy lub walki przez natarcie. Należy sądzić, że warunki w jakich dochodziło do bojów spotkaniowych w czasie II wojny światowej, szczególnie w jej końcowym okresie będą do pewnego stopnia zbliżone do warunków współczesnych, szczególnie w początkowym okresie ewentualnej przyszłej wojny - - jej stadium konwencjonalnym. W tym miejscu godzi się wspomnieć, że począwszy od 1942 r. boje spotkaniowe na froncie wschodnim były prawidłowością, częścią składową niemal każdej operacji. Stosowano je zarówno w czasie prowadzenia działań zaczepnych, jak i obronnych, a przede wszystkim w warunkach manewrowych form walki. Były one najczęściej prowadzone przez wojska pancerne i zmechanizowane, po przełamaniu obrony nieprzyjaciela, a ich przebieg decydował niejako o wyniku operacji.

Wyniki badań wielu ćwiczeń wskazują, że w operacjach zaczepnych, w których nieprzyjaciel zostanie silnie obezwładniony związki pancerne mogą być wykorzystywane przede wszystkim w pierwszym rzucie operacyjnym oraz jako OGM. Poszczególne dywizje będą wówczas nacierać na samodzielnych kierunkach. Pomiędzy dywizjami mogą powstawać luki dochodzące do kilkudziesięciu kilometrów. Świadczą o tym następujące doświadczenia ćwiczebne. "Wojska 7 A z marszu przełamywały obronę przeciwnika na pośredniej rubieży obrony opartej o Kanał Pocany ŁABY. [illegible] skrzydle odpierały przeciwuderzenie, a na lewym [illegible] natarcie w kierunku zachodnim. Spowodowało to [illegible] frontu związków taktycznych armii do 100 km [illegible] luki w środku ugrupowania" x/.

Działanie na kie[illegible] umożliwia szybkie wdarcie się wojsk własnych w głąb obro[illegible] nieprzyjaciela, a następnie

---

x/ "Omówienie ćwiczenia LATO-82". Warszawa 198[illegible] s. 22.

uderzenie na skrzydła i tyły. Powstanie wówczas sytuacja, że na jednym kierunku, na skutek silnego obezwładnienia nieprzyjaciela wojska w szybkim tempie włamią się w głąb obrony, na innym natomiast będą ją pokonywały z trudem, a jeszcze na innym przejdą do obrony. Na przykład w ćwiczeniu "WIOSNA-72" dwie dywizje pancerne pomyślnie nacierały w głębi Półwyspu Jutlandzkiego, gdy tymczasem dwie dywizje zmechanizowane z trudem odpierały ataki nieprzyjaciela w rejonie HAMBURGA i LUBEKI. Odległość między zgrupowaniami pod koniec operacji sięgała 200-300 km.
W ćwiczenie szkieletowym w ASG WP w roku 1982, w początkowym okresie operacji zaczepnej odległość między dwoma zgrupowaniami armii wynosiła ok. 60 km, a w toku jej trwania odległość ta szybko i znacznie się zwiększała.
Odsłonięte skrzydła i powstałe luki w ugrupowaniu bojowym umożliwiają wojskom obydwu stron wykonywanie niespodziewanych uderzeń z różnych kierunków. W sposób więc naturalny powstawać będą sprzyjające sytuacje operacyjno-taktyczne do zawiązywania się bojów spotkaniowych i to w sposób wyjątkowo gwałtowny, a niekiedy i nieoczekiwany.

We współczesnych operacjach zaczepnych armii należy przewidywać powstawanie ognisk walk i bitew, gwałtowne przechodzenie od jednej do drugiej formy działań bojowych. To również sprzyjać będzie dochodzeniu do bojów spotkaniowych.

Charakterystyczną cechą manewrowych form działań bojowych prowadzonych przez związki pancerno w okresie drugiej wojny światowej oraz w okresie powojennych konfliktów zbrojnych było prowadzenie działań nocnych [x/].

---

x/ 1. Por. Radziejowski [illegible] uder, Moskwa 1977 r., s. 170-175.

2. Przykłady takiego działania zaplanowano w ćwiczeniu "LATO-82". Przełamanie obrony nieprzyjaciela zaplanowano na 16.00 i 20.00, a dywizje otrzymały zadania na głębokość 20-25 km - w działaniach nocnych.

Liczyć się więc należy, że do boju spotkaniowego może dojść również w warunkach nocnych. Badania wykazują, że najczęściej do boju spotkaniowego będzie dochodziło o świcie, a więc wówczas, gdy wojska będą zmęczone, a system dowodzenia osłabiony. Będzie to sytuacja, którą wykorzysta nieprzyjaciel do przeciwdziałania tym wojskom, które w warunkach nocnych włamały się w jego ugrupowanie. Bój spotkaniowy w tych warunkach będzie miał określoną specyfikę. Nierzadko - - właśnie w warunkach nocnych będzie wynikała konieczność przenoszenia wysiłku z jednego na drugi kierunek, wzmocnienia siły uderzeniowej tego lub innego zgrupowania - wszystko to wymagać będzie szerokiego i szybkiego manewru siłami i środkami. Będzie się toczyć przede wszystkim ostra walka o czas, walka o przewagę zarówno w powietrzu, jak i na lądzie oraz w otorze. Walka o inicjatywę będzie szczególną cechą działań manewrowych, w których dochodzić będzie do boju spotkaniowego.

Duża częstotliwość występowania bojów spotkaniowych na współczesnym polu walki, spowoduje, że bój spotkaniowy może stać się główną formą działań zaczepnych - będzie on niejako typowym zjawiskiem każdej operacji.

2. Warunki powstania bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii

Warunki [x] powstania bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii można [illegible] zarówno w kategoriach ogólnych - warunków koniecznych, których istnienie jest niezbędne do zawiązania się bojów spotkaniowych, jak również w aspek-

---

x/ "Warunek" - to czynnik wymagający /warunek konieczny/ lub umożliwiający /warunek sprzyjający/ zaistnienie określonego stanu rzeczy, zjawiska, stosunku cech lub też umożliwiający jego prawdopodobieństwo /warunek wystarczający/. Leksykon PWN, s. 1256.

cie sytuacji operacyjno-taktycznych, w których powstają boje spotkaniowe, a więc warunków sytuacyjnych /taktyczno-operacyjnych/. W pierwszej kolejności zbadajmy, jakie warunki są niezbędne do powstania bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii?

Wielu teoretyków wojskowych, a także oficerów praktyków uważało, że z momentem wprowadzenia broni jądrowej oraz wyposażenia wojsk w doskonałe środki rozpoznania pola walki rozdział bojów spotkaniowych został zamknięty na zawsze. Sądzono bowiem, że siły nieprzyjaciela zostaną rozpoznane wcześnie i obezwładnione w takim stopniu, że nie będą w stanie podjąć walki, nie dojdzie do starcia wojsk dwóch stron działających zaczepnie, a więc nie powstanie bój spotkaniowy x/. Pogląd ten został jednak skrytykowany i wkrótce zupełnie odrzucony. Nie uwzględniał on bowiem realnych - obiektywnych trudności dotarcia broni jądrowej do obiektów rażenia. Nie uwzględniał również warunków, jakie zaistnieją na polu walki w wyniku użycia broni jądrowej. Wysokomanewrowe działania i powstanie dużych luk w ugrupowaniu, a niekiedy "wymieszanie" się wojsk stron przeciwnych będzie stanowiło jeden z warunków powstania bojów spotkaniowych.
Przeceniano także możliwości rozpoznania na współczesnym polu walki. To prawda, że udoskonalono technicznie środki rozpoznania pozwalają w wielu wypadkach zdobyć dokładne dane o nieprzyjacielu. Ale warunki pracy dowództw i sztabów, a także organów rozpoznania mogą być takie, że utrudnią terminowe i właściwe opracowanie i wykorzystanie zdobytych danych. Może to nastąpić w wyniku braku łączności, obezwładnieniu określonego ogniwa dowodzenia itp.

Posiadanie dokładnych wiadomości o nieprzyjacielu, który działa na głębokości kilkudziesięciu kilometrów nie zawsze pozwoli określić jego sposoby działania. Wojska wykryte

---

x/ Por. Np.: ppłk B. Chocha "O bitwie i boju spotkaniowym", Myśl Wojskowa Nr 8/57 s. 3.

na dużych odległościach mogą być użyte na wielu kierunkach w granicach dość szerokiego pasa działania.

Zupełnie inaczej widzi ten problem płk prof.dr Kazimierz NOŻKO - twierdzi on, że "... w warunkach wojny nuklearnej bitwa spotkaniowa będzie polegała na połączeniu uderzeń jądrowych oraz działań wojsk lądowych i lotnictwa..." x/. Podobnie twierdzi płk G. SMIRNOW - "Bitwa spotkaniowa - pisze on w operacjach wojny jądrowej będzie miała jakoby dwie fazy, dwa okresy: ogniowy /jądrowy/ - system uderzeń jądrowych wykonywanych środkami operacyjno-taktycznymi i bezpośrednie zetknięcie się związków taktycznych wojsk obu nacierających stron. Pierwszy okres - ogniowy, który przedtem nie był decydujący, obecnie będzie decydować o przebiegu bitwy, drugi okres będzie zakończeniem [illegible] zgromienia nieprzyjaciela xx/. Poddają oni wprawdzie analizie bitwę spotkaniową, ale problematyka zawarta w tym poglądzie jest w pełni adekwatna również dla boju spotkaniowego, ponieważ związki taktyczno dysponują bronią rakietowo-jądrową.
Rozpatrując bój /bitwę/ spotkaniowy jako dwufazowe działanie bojowe, nie można wykluczyć możliwości zniszczenia nieprzyjaciela jednym /kilkoma/ uderzeniami jądrowymi.

Pogląd - o dwóch fazach boju spotkaniowego utrwalił się w teorii nauki wojennej. Obecnie w koncepcji prawie wszystkich przebadanych ćwiczeń dowódczo-sztabowych i z wojskami znajduje swoje odbicie idea boju spotkaniowego, obejmująca dwie fazy.

Warunkiem rozwiązania się boju spotkaniowego - jak wykazują doświadczenia z minionych wojen, zawsze było dążenie stron do działań zaczepnych. Dążenie to, poparte było posiadaniem odpowiedniego potencjału bojowego i możliwością [illegible]

---

x/ Kazimierz NOŻKO "Współczesne współczesnej sztuki wojennej". Wydanie MON 1970 r., s. 275.

xx/ "Wojenna Myśl" nr 9, 1967 r., s. 51.

wykorzystania. A położenie stron charakteryzowało się względną równowagą. Jeśli tego rodzaju równowagi nie było to z reguły strony przeciwne albo prowadziły natarcie na broniącego się nieprzyjaciela, albo broniły się same lub powstawała przerwa operacyjna w celu stworzenia nowych warunków. Natomiast równowaga sił - chociażby pozorna doprowadzała do podejmowania działań zaczepnych, doprowadzając zwykle do zawiązania się bojów spotkaniowych. Jeśli nawet strona w istocie słabsza pod względem ilościowym /wiedząc o przewadze nieprzyjaciela/ decydowała się świadomie na działania zaczepne, a w konsekwencji bój spotkaniowy - to liczyła na inne sprzyjające czynniki, które rekompensowały jej ilościowe braki. Do tych czynników zalicza się: uprzedzenie nieprzyjaciela w manewrze pododdziałami sił głównych; szybkie, zamaskowane wyjście ich, we właściwym czasie, na dogodny kierunek; zastosowanie nowych, nieoczekiwanych przez nieprzyjaciela sposobów działań; szybkość rozwinięcia i wejścia do walki; zmasowanie ognia artylerii i czołgów na najważniejsze elementy ugrupowania bojowego wroga; dezorganizacja jego systemu dowodzenia, wprowadzenie w błąd, odnośnie swego zamiaru działań, oraz mistrzowskie wykorzystanie nocy i złej widoczności dla wykonania niespodziewanych uderzeń na nieprzyjaciela. Jako przykład takiego działania służyć może bój spotkaniowy 116 brygady pancernej 6 korpusu pancernego, w toku operacji biłgorajsko-chełmskiej.

Mimo przeważającej liczebnie siły nieprzyjaciela, jaką stanowiły siły główne 2 dywizji SS "Das Reich", powstały warunki zaistnienia do boju spotkaniowego, ponieważ dowódca brygady wykorzystał element zaskoczenia, wychodząc na skrzydło i tyły nieprzyjaciela oraz niekorzystne warunki meteorologiczne - [illegible] było wykonywane w dzień i w nocy z/.

---

z/ Por. "Taktyka w przykładach bojowych" - pułk. Wydanie MON, Warszawa 1977 r., s. 215-217.

Dotychczasowe normy przewidują, że stosunek sił obu stron zmierzających do boju spotkaniowego musi być w granicach 1:1. Jednak doświadczenia uzyskane z ćwiczeń - szczególnie "LATO 78 i 82" wykazały, że aby liczyć na pewny sukces w boju spotkaniowym stosunek ten musi wynosić średnio około 1:1,5 x/.

---

x/ 1. Stosunek sił w bitwie spotkaniowej 9 A w ćwiczeniu "LATO-78" był następujący:

Wojska własne	Wyszczególnienie	Wojska npla	Stosunek sił i środków
6 DZ, 8 DZ 18 DPanc/NAL/ 28 ABAA 131 pappanc 37 ABROT 50 DPanc/R/	bataliony	2 DPanc Zgr. Typ E 3 DPanc/WB/ 6 rppanc 5 DZ /A/ Jednostki 6 KA/A/ ukomplet. 80%	2 : 1
	ludzie		1,4 : 1
	czołgi		1,4 : 1
	działa do ogn. pośredniego		1,5 : 1
	śr. ppanc		1 : 1,2
	śr.przenosz.BJ		1 : 4,3

Według: "Zbiór dokumentów wykonywanych na ćwiczeniu pk. "LATO-78". Wydanie WOW - Oddział I, czerwiec 1978 r." "Legenda do decyzji dowódcy 9 A".

2. Stosunek sił w bitwie spotkaniowej 7 A w ćwiczeniu "LATO-82" był następujący:

Wojska własne	Wyszczególnienie	Wojska npla	Stosunek sił i środków
7, 9 DZ 10, 16 DPanc 23 ABROT 10 ABAA 6 FBAA 8, 9 FBAM 83 dab 25 pappanc OPpanc F-Ny 1	bataliony	26 DP/A/-90% 28 DP/A/-90% 1 DZ/K/-70% 62 DZ mat./NZ/ -70%	1 : 1
	ludzie		1 : 1,3
	czołgi		2,5 : 1
	działa do ogn. pośredniego		1,4 : 1
	śr. ppanc		1 : 1,2
	śr.przenosz.BJ		1 : 6

Natomiast na kierunku boju spotkaniowego prowadzonego przez 7 DZ stosunek sił wynosił w ludziach 1,6:1, w bp 1,4:1, w czołgach — , w artylerii 1,6:1, w środkach ppanc .

Obustronne dążenie do natarcia stanowi warunek konieczny, ale nie wystarczający i nie jedyny do zawiązania się bojów spotkaniowych. Zachodzi więc potrzeba określenia kolejnych warunków do powstania boju spotkaniowego, we współczesnej operacji zaczepnej armii.

Tak więc kolejnym warunkiem, który sprzyja zawiązaniu się bojów spotkaniowych będzie przybliżona równowaga stron pod względem sytuacji operacyjno-taktycznej. W wojnie jądrowej - główną siłą obok konwencjonalnych środków walki stanowi broń rakietowo-jądrowa.

Jeśli jedna ze stron w aktualnej sytuacji operacyjno-taktycznej nie będzie mogła jej użyć z przyczyn techniczno-taktycznych, a działania będą przebiegały z obustronnym stosowaniem broni masowego rażenia - to nie będzie spełniony warunek równowagi stron pod względem sytuacji operacyjno-taktycznej, ponieważ strona obezwładniona bronią jądrową może zaniechać natarcia i wówczas nie dojdzie do boju spotkaniowego.

W wypadku rozpoczęcia boju spotkaniowego od obustronnych uderzeń jądrowych, należy sądzić, że nie będzie warunków sprzyjających dokonywaniu zmiany formy działań, przez którąkolwiek z zaangażowanych w boju spotkaniowym stron - właśnie z powodu gwałtownych działań i dużych strat, poniesionych równocześnie przez obydwie strony, spowodowanych bronią jądrową. Strony przeciwne z powodu dużych strat i niejasnej sytuacji będą nie będą mogły dokonać zmiany formy działań lub z powodu toczących się nadal działań w jeszcze większym tempie [illegible] dokonać x/. [illegible]

---

x/ Np: w ćwiczeniu [illegible] w bitwie spotkaniowej 9 A z 6 KA/A/ w momencie zbliżania się stron do rubieży starcia /9 A wchodziła [illegible] uderzenie jądrowe. Równocześnie ZT - 9 A poniosły straty 8 DZ - 23 %, 6 DZ - 35 %. Opóźniło to starcie sił głównych wojsk lądowych. Jednak w dotychczasowym ugrupowaniu bojowym, po odtworzeniu gotowości bojowej kontynuowały [illegible] "Zbiór dokum. [illegible] WOW" ... op.

nia przy wykorzystaniu symulacji komputerowej. Badania wskazują, że działanie wojsk w boju /bitwie/ spotkaniowym mają charakter wybitnie manewrowy, występuje zmienność sytuacji, którą trudno przewidzieć bez użycia EMC. Bitwa spotkaniowa rozegrana za pomocą symulacji komputerowej bez użycia broni jądrowej trwała tylko dziesięć godzin. Natomiast boje spotkaniowe prowadzone przez niektóre ZT i oddziały armii w ramach tej bitwy na oddzielnych kierunkach zakończyły się już po siedmiu - ośmiu godzinach walki całkowitym rozbiciem jednej ze stron /załącznik nr 7 i 8/.

Autor z tego fragmentu symulacji wyciągnął szereg wniosków do dalszych badań. Gwałtowny przebieg miała także bitwa 7 A w ćwiczeniu "LATO-82" o czym świadczy wyjątek z rozkazu dowódcy armii: "W celu załamania natarcia 7 A i odzyskanie inicjatywy zgpl o godz. 10.00 23.5 wykonał przeciwuderzenie siłami ZKA/A/. Po uzyskaniu częściowego powodzenia i odrzuceniu wojsk 7 A na głębokość 15-20 km przeciwuderzenie o godz. 19.00 zostało załamane i zgpl przeszedł do obrony" x/. Boje spotkaniowe w tej sytuacji trwały tylko dziesięć godzin.

Tak więc w warunkach użycia broni jądrowej w boju spotkaniowym zmniejszył się zakres możliwości zmiany boju spotkaniowego na inną formę działań. Wzrosła tym samym waga przewidywań i ocen zamierzenia się i sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych. Badania przy wykorzystaniu symulacji komputerowej dają możność wielokrotnych przewidywań. Po prostu w ciągu 1-2 godzin można przegrać kilka wariantów. Prześledzić zamierzenia sytuacji, a co na tym idzie powziąć odpowiednią decyzję. Wydaje mi się, że również w prowadzonych badaniach symulacja komputerowa daje niepowtarzalną szansę sprawdzenia przyjętych hipotez roboczych, wykorzystanie symulacji do późniejszych zagadnień teoretycznych, co też

---

x/ "Teczka ćwiczenia 0314 SOW, Rozkaz dowódcy 7 A Nr 06 SD ZERMIN". s. 220.

autor uczynił. Ponadto symulacja komputerowa pozwala prześledzić, w jakich warunkach dojdzie do boju spotkaniowego i w jakich warunkach będzie on prowadzony.

Kolejnym warunkiem, którego spełnienie jest konieczne do powstania boju spotkaniowego jest dogodne położenie umożliwiające rozwój dynamicznych form działań bojowych wojskom lądowym. Jeżeli np. wojska znajdą się w rejonie skażeń promieniotwórczych o bardzo wysokim natężeniu, to ich działanie może się ograniczyć do wykonania nawzajem uderzeń rakietowo-jądrowych, natomiast wykorzystanie rezultatów tych uderzeń mimo posiadania przez wojska lądowe wozów bojowych będzie utrudnione lub wręcz niemożliwe z powodu powstania zawałów, zatopień i innych zmian terenu towarzyszących naziemnym wybuchom jądrowym. W takich wypadkach warunkiem umożliwiającym wykorzystanie rezultatów uderzeń jądrowych i kontynuowaniem bojów spotkaniowych będzie posiadanie silnego rzutu powietrznego i wojsk powietrzno-desantowych.

W dotychczasowych rozważaniach dokonaliśmy oceny warunków towarzyszących powstaniu bojów spotkaniowych. Warunki te nie będą jedynymi. Każda walka /bitwa/ stwarza określone sytuacje operacyjno-taktyczne, którym również towarzyszą określone warunki sytuacyjne /taktyczno-operacyjne/ umożliwiające nawiązanie konkretnych /takich a nie innych/ rodzajów i form działań bojowych. Potwierdzeniem tej tezy są dane uzyskane w wyniku symulacji komputerowej.

3. Dojście do [illegible] spotkaniowych w zależności od sytuacji operacyjno-taktycznej powstałej w toku operacji zaczepnej armii

Główny element operacji zaczepnej armii stanowić będą zdecydowane działania wojsk armii mające charakter walk jako zorganizowanych zbiorów swych związków taktycznych i oddziałów na lądzie, w powietrzu i eterze, a na kierunkach nadmorskich - morzu. W toku operacji zaczepnej powstaną wa-

będą zawiązywaniu bojów spotkaniowych. Obok przeważającej ilości działań o charakterze zaczepnym, część wojsk armii może prowadzić działania obronne. Najczęściej będzie to jeden, dwa związki taktyczne, które mogą czasowo przejść do obrony celem osłony skrzydła nacierających wojsk armii lub odparcia przeciwuderzenia sposobem obronnym przeważających sił nieprzyjaciela. Odparcie przeciwuderzenia nieprzyjaciela w czasie operacji zaczepnej armii w korzystnej sytuacji operacyjno-taktycznej i przy stosunkowej równowadze sił obydwu stron na danym kierunku może nastąpić w wyniku boju spotkaniowego. Jest to pierwsza sytuacja operacyjno-taktyczna powstała w operacji zaczepnej armii, w której dojdzie do boju spotkaniowego. Ponadto bój spotkaniowy w operacji zaczepnej armii może powstać w następujących sytuacjach operacyjno-taktycznych:

- W początkowym okresie wojny, gdy nieprzyjaciel po rozbiciu części sił wojsk osłonowych, rozwija natarcie, a wojska armii wchodzą do bitwy wprost z marszu;

- W głębi operacyjnej obrony nieprzyjaciela, gdy wykona on uderzenie w celu deblokowania sił znajdujących się w okrążeniu lub przygotowych do wybrzeża morskiego;

---

x/ 1. W taki sposób działała 7 A w czasie ćwiczeń "LATO-82" prowadząc bitwę spotkaniową z interwencyjnym KA /USA/. Dwoma dywizjami przeszła do obrony a pozostałymi siłami wykonała uderzenie w skrzydło przeciwuderzających wojsk. Por. "Omówienie ćwiczenia "LATO-82", str. 52.

2. W podobny sposób działała 32 A /WP/ w ćwiczeniu "LATO-78" [illegible] siłami 50 DPanc przeszła do obrony na prawym skrzydle przyjmując uderzenie części sił 6 KA /A/ [illegible] siłami głównymi wykonała uderzenie [illegible] skrzydło i tyły. Por. "Zbiór dokumentów WOW..." op.cit.

3. Na temat walk o forsowanie i obrony w operacji zaczepnej bardzo ciekawie pisało "Wojsk Wojskowe" jako wynik konkursu na [illegible] r. "Myśl Wojskowa" Nr 3/83.

- W czasie pościgu przy napotkaniu odwodów operacyjnych nieprzyjaciela, zdążających do obsadzenia dogodnych rubieży lub wykonania innych zadań;

- Podczas wykonywania zadań przez operacyjną grupę manewrową w głębi operacyjnej nieprzyjaciela;

- W czasie kontrataku wykonywanego przez oddział związku taktycznego będącego w obronie, realizującego zadanie osłony głównego zgrupowania uderzeniowego armii;

- W czasie walk prowadzonych przez desant wyrzucony na tyłach nieprzyjaciela, a także przy zetknięciu się z desantem powietrznym lub morskim nieprzyjaciela.

W każdej z wymienionych sytuacji operacyjno-taktycznych będą istniały [illegible] powstania bojów spotkaniowych, charakteryzujące się niepowtarzalnością i oryginalnością tych sytuacji. Przeanalizujmy je kolejno.

Doświadczenia wniosły z konfliktów lokalnych wskazują, że związki taktyczne wykorzystując skutki uderzeń lotnictwa i ognia artylerii oraz aktywnie prowadzonej walki radioelektronicznej mogą otrzymać zadanie rozstrzygnięcia bitwy granicznej w formie bojów spotkaniowych. Może również zaistnieć taka sytuacja, że wojska osłonowe nie powstrzymają uderzeń nieprzyjaciela, wówczas podchodzące z głębi związki taktyczne wprost z marszu zostaną wprowadzone do bitwy. Założenia powyższe niemal we wszystkich opracowaniach teoretycznych i poradnikach do ćwiczeń zyskały sobie prawo obywatelstwa. Są one przyjmowane i uznawane także przez wielu współczesnych teoretyków wojskowych, a B. CHOCHA w "Rozważaniach o taktyce", [illegible] w koncepcji swoich rozważań przedstawia [illegible] pola walki w postaci wariantu ewentualnych [illegible] bojowych związku taktycznego, który [illegible] bojem spotkaniowym =/.

=/ Bolesław CHOCHA "Rozważania o taktyce". Wyd. MON 1982 r. s. 229-233.

Szybkie bowiem zmiany położenia zarówno wojsk nieprzyjaciela wprowadzanych do walki i nacierających w wysokim tempie, jak również własnych, maszerujących w rejon działań bojowych, stwarzają szczególnie sprzyjające warunki do powstania licznych bojów, a nawet bitew spotkaniowych. W tych warunkach dogodniejszą sytuację może mieć nieprzyjaciel, gdyż wcześniej rozwinie swoje siły i on w zasadzie będzie miał inicjatywę.

Charakterystyczną cechą boju spotkaniowego prowadzonego w tych warunkach będzie dążenie obu stron do głębszego rozpoznania z wykorzystaniem wszystkich dostępnych sposobów i środków rozpoznania. Liczyć się również należy z występowaniem dużych trudności w dowodzeniu ze względu na oddziaływanie nieprzyjaciela na techniczne środki łączności. Potwierdzają [illegible] konflikty lokalne, zwłaszcza na Bliskim Wschodzie. Sytuację [illegible]atkowo komplikuje wzmożony ruch ludności cywilnej z [illegible]ów przygranicznych, a także intensywniejsze niż zwykle oddziaływanie lotnictwa i śmigłowców bojowych.

Z dotychczasowych rozważań można wysnuć wniosek, że korzystniejsze warunki nawiązania i rozegrania bojów spotkaniowych w przyjętej w tym wariancie sytuacji operacyjno-taktycznej będzie miała ta strona, która zdoła szybciej i sprawniej rozwinąć swoje wojska i przejąć częściową inicjatywę bojową. Sytuacja, kiedy nieprzyjaciel po rozbiciu części sił osłonowych rozwija natarcie, a wojska armii wchodzą do bitwy wprost z [illegible] niewątpliwie do najtrudniejszych wariantów powstania bojów spotkaniowych.

Kolejna sytuacja operacyjno-taktyczna powstała w operacji zaczepnej armii, w której zaistnieją warunki do zawiązania się bojów spotkaniowych jest odpieranie przeciwuderze-

nia wojsk nieprzyjaciela x/.
Przeciwuderzenie w pasie natarcia armii może wykonywać nieprzyjaciel siłami jednej, dwóch dywizji, niekiedy zaś siłami korpusu armijnego włącznie. W zależności od siły wojsk uczestniczących w przeciwuderzeniu do jego odparcia będzie zwykle zaangażowana tylko część sił pierwszego rzutu armii, które zostaną rozwinięte przed rozpoczęciem boju spotkaniowego. Stworzy to korzystną sytuację dla nacierającego, gdyż nie wymaga czasu na rozwinięcie sił i środków celem przyjęcia odpowiedniego ugrupowania.
Główne siły armii będą natomiast w dalszym ciągu realizowały zasadniczy cel operacji. Stosownie do oceny sił nieprzyjaciela, a także prawdopodobnego kierunku wykonania przeciwuderzenia zostanie wypracowana decyzja i postawione zadanie wojskom armii. Może również zaistnieć taka sytuacja, w której boje spotkaniowe powstałe w wyniku przeciwuderzenia nieprzyjaciela - prowadzone przez poszczególne dywizje na oddzielnych kierunkach, mogą przerodzić się w bitwę spotkaniową. Dywizje uczestniczące w bitwie spotkaniowej muszą jednak stanowić siły główne armii. Podobny wariant powstania boju spotkaniowego został przebadany i rozegrany za pomocą symulacji komputerowej /załącznik nr 5, 6, 7, 8, 9/.
Z prezentowanego przykładu boju spotkaniowego rozegranego na EMC wynika, że w ramach tylko jednej dywizji np: 34 DPanc część wojsk odpiera przeciwuderzenie obronnie, a siły główne tej dywizji uderzają na ich skrzydła i rozbijają wspólnie z sąsiadem w boju spotkaniowym wojsk 24 DZ/A/.

---

x/ Taki wariant powstawania bojów /bitew/ spotkaniowych występował w większości zbadanych ćwiczeń.
Np.: "LATO-78" 9 A odpiera przeciwuderzenie 6 KA/A/ - - część.
"LATO-78" 22 A /AR/ odpiera przeciwuderzenie 6 KA/A/ - - część.
"WIOSNA-80" 7 A odpiera przeciwuderzenie 4 KA/A/.
"LATO-82" 7 A odpiera przeciwuderzenie 42 KA/NZ/, a następnie IKA/A/.
"KLON-82" 6 DZ z pz /AR/ odpiera kontratak 7 DPanc/NZ/.

W wyniku symulacji komputerowej, na przykładzie działania 34 DPanc wykazano, że wojska wykonujące uderzenie na tyły nieprzyjaciela - stosujące manewr - poniosą mniejsze straty niż te, które uderzają czołowo lub przejdą do obrony.

Po nawiązaniu walki przez pierwszorzutowe bataliony z ubezpieczeniami nieprzyjaciela wychodzącego do przeciwuderzenia, każda ze stron dążyć będzie do uchwycenia inicjatywy i wywalczenie przewagi w boju spotkaniowym. W tym celu, przy intensywnym obezwładnieniu ogniowym i radioelektronicznym wprowadzane będą do walki kolejne siły. Uchwycenie inicjatywy, a w konsekwencji powodzenie w walce uzyska ta strona, która skutecznie powstrzyma natarcie przeciwnika od czoła, a zdecydowanym manewrem sił głównych wyjdzie na jego skrzydła i tyły. Przykładem takiego działania jest wspomniany już bój spotkaniowy 34 DPanc rozegrany za pomocą symulacji komputerowej, która mimo równowagi sił, dzięki umiejętnemu manewrowi rozbiła 24 DZ/A/. Już z przytoczonego przykładu symulacji komputerowej i uzyskanych tą drogą doświadczeń wynika, że w ramach boju spotkaniowego będą następowały nagłe zmiany sytuacji. Nie wszystkie oddziały dywizji będą prowadziły bój spotkaniowy, a ściślej natarcie. Część sił może prowadzić działania obronne. Np: w ramach boju spotkaniowego 34 DPanc jej 143 poz, a następnie i 146 pz, będący w drugim rzucie dywizji działały obronnie. Mimo to działanie głównych sił 34 DPanc miało charakter boju spotkaniowego.

Bój spotkaniowy jako forma działań zaczepnych z reguły zawiera w sobie element lub fragment działań obronnych - wiążących. Chodzi o to, że część sił /awangarda, oddział wydzielony lub inny element ugrupowania bojowego/ poprzez swoje aktywne działanie na dogodnej rubieży zapewni dokonanie manewru, rozwinięcie i [illegible] sił głównych.
Tego typu zwarte działania obronne w boju spotkaniowym mogą stanowić jego początkową fazę. Szczególnie w sytuacji wykonywania przeciwuderzenia przez nieprzyjaciela. Z rozegranego za pomocą symulacji komputerowej boju spotkaniowego 34 DPanc

wynika, że działania od czoła, wiążące podchodzącego przeciwnika niekoniecznie muszą się sprowadzać do utrzymania jednej, określonej rubieży. Niekiedy może być bardziej opłacalne stopniowe odchodzenie x/ sił przechodzących do obrony z opanowanej rubieży /np. działanie 143 pcz/, wciąganie przeciwnika w swoisty worek ogniowy /szczególnie gdy ten manewr jest dobrze zamaskowany i pozornie odpowiada celowi działania nieprzyjaciela - tak jak w przypadku 24 DZ/A/. której celem było jak najszybsze połączenie się z wojskami okrążonego 6 KA.

Warunki prowadzenia boju spotkaniowego w omawianej sytuacji operacyjno-taktycznej będą bardzo trudne. Nieprzyjaciel będzie działał z determinacją. Zacięte walki będzie on toczył o uchwycenie obiektów ważnych z punktu widzenia operacyjno-taktycznego: węzłów dróg, przepraw, miast, dominujących wzgórz.

Tego rodzaju sytuacje - co potwierdzają przykłady z historii II wojny światowej będą powstawały podczas działań zarówno w głębi taktycznej, jak i operacyjnej nieprzyjaciela. Pouczającym przykładem dojścia do boju spotkaniowego w głębi operacyjnej przy natknięciu się związków pancernych z odwodami nieprzyjaciela, stoczę walki 103 DPanc i 50 DPanc 3 KPanc w toku operacji lubelsko-brzeskiej. Brygady te 28 lipca 1944 r. przecięły szosę i tor kolejowy KAŁUSZYN - - MIŃSK MAZ. Ważniejszą drogą odwrotu na WARSZAWĘ ugrupowania brzeskiego wroga /załącznik nr 2/ "Nieprzyjaciel kontynuował wycofywanie swego zachodniego zgrupowania wojsk na zachodni brzeg Wisły. W drugiej połowie dnia wykonał on dwa silne kontrataki, mające na celu poprawienie sytuacji na podejściach do MIŃSKA MAZOWIECKIEGO i oczyszczenie drogi wycofania swoich wojsk. [illegible] kontrataków - 35 czołgów z piechotą zmotoryzowaną z 5 dywizji pancernej "Herman

---

x/ W nowym regulaminie Armii Radzieckiej. /"Bojowej ustaw suchoputnych wojsk". Moskwa 1983 r. s. 26/ zalicza odejście /"odchod"/ jako rodzaj manewru.

"Goring" - został wykonany na 103 brygadę pancerną. W rezultacie doszło do boju spotkaniowego w rejonie na południowy wschód od Jakubowa.

Po zetknięciu się z przeważającym zgrupowaniem pancernym nieprzyjaciela 103 brygada pancerna, ogniem z miejsca, przy wsparciu 234 pułku artylerii, a następnie uderzeniem, we współdziałaniu z 50 brygadą pancerną, ostatecznie go rozbiły. Później obie brygady kontynuowały pościg za nieprzyjacielem odchodzącym za WISŁĘ.

Charakterystyczną cechą tego boju spotkaniowego było rozwijanie pododdziałów brygad pancernych na szerokim froncie i nie osłonięte skrzydła. Działania bojowe rozwijały się bardzo szybko. O powodzeniu zdecydowało umiejętnie zorganizowane rozpoznanie. Na przykład wykrycie we właściwym czasie luk w ugrupowaniu bojowym nieprzyjaciela stworzyło przesłanki do szybkiego wyjścia naszych pododdziałów na tyły nieprzyjaciela i wykonanie niespodziewanego uderzenia, które przesądziło rezultat walki" x/.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, zarówno w przeszłości, jak i w przyszłości bój spotkaniowy w toku operacji zaczepnej armii najczęściej będzie powstawał wtedy, kiedy oddziały i związki taktyczne armii zmuszane będą rozbić odwody nieprzyjaciela wykonujące przeciwuderzenia.

Kolejną sytuację operacyjno-taktyczną w toku operacji zaczepnej armii, w której powstaną warunki sprzyjające zawiązaniu się bojów spotkaniowych, będzie działanie nieprzyjaciela w celu deblokowania okrążonych lub przypartych do wybrzeża morskiego wojsk.
Nieprzyjaciel, chcąc uwolnić wojska własne z okrążenia wykona uderzenie na wielkościowych kierunkach z wojskami będącymi w okrążeniu. W wyniku tych działań powstaną warunki umożli-

---

x/ "Taktyka w przykładach bojowych - pułk". Wydanie MON, Warszawa 1977 r., s. 221-222.

wiające zawiązanie się bojów spotkaniowych, szczególnie przy spotkaniu się deblokujących wojsk nieprzyjaciela z nacierającymi wojskami armii - działającymi na zewnętrznym pierścieniu okrążenia.
Przewidując powstanie boju spotkaniowego, niezbędne jest posiadanie drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego rozmieszczonego na kierunku prawdopodobnego uderzenia nieprzyjaciela, którym można byłoby w miarę potrzeb bez dodatkowych, skomplikowanych manewrów wykonać uderzenie potęgując działanie wojsk prowadzących bój spotkaniowy. Takie działanie uniemożliwi nieprzyjacielowi przerwanie zewnętrznego pierścienia okrążenia i wyjście na tyły naszych wojsk okrążających siły nieprzyjaciela.
Natarcie sił lądowych nieprzyjaciela wspierane będzie ogniem wykonywanym przez naziemne środki ogniowe i lotnictwo, a na nadmorskich kierunkach przez siły morskie.
W działaniach z użyciem broni masowego rażenia nieprzyjaciel może wykorzystać broń jądrową - szczególnie w pierwszej fazie boju spotkaniowego do "wyrąbania korytarza" w ugrupowaniu naszych wojsk, celem umożliwienia wyjścia z okrążenia wojskom nieprzyjaciela.

Dywizje /pułki/ prowadząc natarcie w ramach operacji zaczepnej armii - zazwyczaj po przełamaniu taktycznej strefy obrony nieprzyjaciela lub z chwili odejścia x/ jego wojsk na kolejne rubieże obrony będą przechodziły do pościgu.
W trakcie pościgu powstaną sprzyjające warunki do zawiązania się bojów spotkaniowych. Będzie to miało miejsce zarówno w początkowej fazie pościgu, gdy nieprzyjaciel aktywnymi dzia-

---

x/ "Odejście" - wycofanie wojsk z dotychczasowej działań bojowych związany z opuszczeniem zajmowanych rejonów /rubieży, pozycji/. Odejście wykonuje się w celu wyprowadzenia wojsk spod uderzeń przeważających sił nieprzyjaciela, zajęcia bardziej dogodnego położenia do przyszłych aktywnych działań, zyskania na czasie dla zgrupowania sił na danym kierunku, skrócenia linii frontu itp. Wykonuje się wyłącznie na rozkaz wyższego przełożonego - "Słownik podstawowych terminów wojskowych", Wydanie MON 1977 r. "-14.

łaniami swoich odwodów utrudniał będzie wyjście naszych wojsk na kierunki pościgu, jak również w głębi obrony przy spotkaniu się wojsk wykonujących pościg z odwodami nieprzyjaciela zmierzającymi do obsadzenia dogodnych rubieży obrony.

Bój spotkaniowy może powstać również po wyjściu ścigających wojsk na drogi wycofania /marszu/ nieprzyjaciela. Historia wojen zna takie przypadki, że bój spotkaniowy wywiązywał się od tyłu. Na przykład 7 września 1944 r. 3 brygada pancerna w pościgu za nieprzyjacielem wyszła na zachodni skraj Grodowka, gdzie przeszła do obrony z zadaniem uniemożliwienia podejścia odwodom przeciwnika z południa. O godzinie 12.00 wycofujące się oddziały 62 dywizji piechoty niemieckiej zaatakowały brygadę od tyłu. W tych warunkach dowódca brygady dokonał szybkiego przegrupowania - jednym batalionem czołgów związał przeciwnika od czoła, a siłami głównymi uderzył na skrzydło i tyły rozwijających się oddziałów nieprzyjaciela x/.

Generalnie rzecz biorąc, korzystniejsze warunki prowadzenia bojów spotkaniowych powstałych w czasie pościgu posiada nacierający. Ma on ogólną przewagę w siłach i środkach, posiada panowanie w powietrzu i inicjatywę w walce. Natomiast wcześniej zaplanowany kontratak pozwala także wycofującemu się dokładnie zorganizować bój spotkaniowy i szybciej rozwinąć swoje wojska, dowódca prowadzący pościg będzie rozpoczynał bój spotkaniowy w tych warunkach z zasady z marszu lub w ugrupowaniu przedbojowym.
Czynnikiem korzystnym dla nieprzyjaciela będzie możliwość współdziałania wojsk ścigających z odwodami, które mają im umożliwić wycofanie. Stwarza to trudne warunki ścigającemu polegające na konieczności prowadzenia walki z dwoma zgrupowaniami.

---

x/ Por. "Taktyka w przykładach bojowych - pułk". Wyd. MON. Warszawa 1977 r., s. 232.

Energiczne, szybkie i zdecydowane działanie w boju spotkaniowym powstałym w czasie pościgu zwiększa bezpieczeństwo własnych wojsk zmniejszając wydatnie straty. Przez rozwijanie zdecydowanych działań na poszczególnych kierunkach, zmusza się przeciwnika do działania w niekorzystnych dla niego warunkach, narzucając mu swój sposób walki. Duży wpływ na osiągnięcie zwycięstwa w boju spotkaniowym powstałym w czasie pościgu ma wsparcie ogniowe, wykonywane przez lotnictwo i śmigłowce bojowe oraz możliwości manewrowe, które będą zależeć od ilości i jakości dróg pościgu, przeciwdziałania nieprzyjaciela, a także zachowanie ciągłości dowodzenia i działań.

Z powyższych rozważań można wyciągnąć wniosek, że bój spotkaniowy i pościg, jako formy natarcia są ściśle ze sobą powiązane i współzależne, ponieważ bój spotkaniowy może powstać w wyniku pomyślnie rozwijającego się pościgu, ale również i bój spotkaniowy, właściwie rozegrany, stworzy warunki przejścia do pościgu.

Wprowadzenie do ugrupowania operacyjnego nowego elementu, jakim jest operacyjna grupa manewrowa /OGM/ wywierać będzie bardzo istotny wpływ na przygotowanie i prowadzenie operacji zaczepnej armii. OGM poprzez swoje specyficzne formy działań, znacznie różniące je od działań grup szybkich z okresu II wojny światowej i zupełnie odmienne od działań bojowych prowadzonych przez pierwsze i drugie rzuty, przenosić będą działania w głąb ugrupowania operacyjnego nieprzyjaciela, tworząc tam swoisty drugi front walki.

Główny autor pracy badawczej w LWP na temat OGM stwierdził: "W czasie prowadzenia przez OGM działań w głębi operacyjnej nieprzyjaciela - oprócz uderzeń lotnictwa, śmigłowców bojowych, szerokiego zastosowania nowoczesnych pól minowych - może skierować do walki silne odwody wojsk pancernych i zmechanizowanych. W rezultacie tego może dojść

do bitew i bojów spotkaniowych" x/.

Każdorazowo celem boju spotkaniowego prowadzonego przez OGM będzie szybkie rozbicie głównego zgrupowania przeciwdziałających odwodów nieprzyjaciela i wykonanie postawionych przed grupą zadań. Bój spotkaniowy dla OGM z zasady będzie decydującym starciem, od którego rezultatów zależeć będzie dalsze działanie.

W operacji zaczepnej armii OGM będzie w składzie dywizji. Bój spotkaniowy dla OGM - stanowił będzie tylko fragmentem walki w głębi operacyjnej nieprzyjaciela, który powinien stworzyć odpowiednie warunki do dalszych działań na tyłach nieprzyjaciela.
Może zaistnieć sytuacja, w której OGM przegra bój /bitwę/ spotkaniowy i będzie zmuszona wycofać się lub przejść do obrony i zaniechać działania jako OGM - a działać jako pierwszy rzut armii. Takie na przykład działanie założyli autorzy ćwiczenia "LATO-82" dla 42 A /WR/ - OGM - fr. xx/

Warunki prowadzenia bojów spotkaniowych powstałych w czasie działania OGM w głębi operacyjnej będą bardzo trudne dla wojsk własnych. Wpływać na to będzie wiele czynników, do których można zaliczyć, przede wszystkim to, że przeciwnik podejmując bój spotkaniowy będzie miał przewagę liczebną. Będzie miał rozpoznany teren i siły OGM. Posiadał będzie większe możliwości współdziałania i zaopatrywania, ponieważ działał będzie w ugrupowaniu własnych wojsk.

Warunki w jakich będzie dochodziło do bojów spotkaniowych - szczególnie wysokie tempo działań - sprawią, że w momencie jego zawiązania brak będzie pełnych danych zarówno o wojskach własnych, jak i nieprzyjaciela. Decyzja wypraco-

---

x/ Płk prof.dr Kazimierz SOŁKO "Organizacja i działanie operacyjnych grup manewrowych /OGM/ frontu i armii w operacji zaczepnej" - Zeszyty Naukowe ASG WP. Nr 1/29, 1982 r. Dodatek s. 37.

xx/ Ćwiczenie "LATO-82". Wydanie Sztab Generalny WP, Oddział Szkolenia Operacyjnego. Warszawa maj 1982 r.

wywana będzie i przekazywana w formie zadań bojowych wykonawcom w skrajnie ograniczonym czasie.
Prowadzenie boju spotkaniowego w takiej sytuacji operacyjno-taktycznej wymagać będzie ciągłego przechodzenia od jednego do drugiego rodzaju działań bojowych /np: od natarcia do obrony i odwrotnie/, wykorzystanie otwartych skrzydeł i luk, umiejętnego obchodzenia i wymijania silnych węzłów oporu nieprzyjaciela, zdecydowanego działania w przód zwłaszcza oddziałami wydzielonymi o lądowopowietrznym składzie.

Historia II wojny światowej zna przykłady, w których działaniami mniejszych sił stosującymi umiejętnie manewr rozbijano większe siły na tyłach nieprzyjaciela. Np: 27 lipca jedna kompania piechoty ze 110 pp została okrążona przez nieprzyjaciela w rejonie Dobrzynia. Początkowo się broniła, następnie wycofała się do lasu i aktywnymi działaniami rozbiła kolejno kilka kolumn nieprzyjaciela. Wycofując się na południe wyszła na tyły przeciwnika przed frontem swojego pułku, zaatakowała je i połączyła się z siłami 2 bp. W ciągu półtorej doby walki na tyłach nieprzyjaciela kompania straciła tylko jednego żołnierza, który zginął w ostatnim ataku x/.

Kolejną z wymienionych na wstępie rozdziału sytuacji operacyjno-taktycznych sprzyjającą powstaniu bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii jest kontratak wykonywany przez oddział związku taktycznego realizującego zadanie osłony głównego zgrupowania uderzeniowego armii. Bój spotkaniowy w tej sytuacji będzie przebiegał w korzystnych warunkach ze względu na możliwość współdziałania z wojskami walczącymi w styczności z nieprzyjacielem. Takie warunki będą jednak istnieć tylko do czasu prowadzenia zorganizowanej walki obronnej i utrzymania rejonów zabezpieczających skrzydła oraz manewr kontratakującego. Natomiast zdezorganizowane odejście wojsk będących w styczności stanowić będzie czynnik utrudnia-

---

x/ Por. "Taktyka w przykładach bojowych - kompania". Wyd. MON, ss. 75-80.

jący prowadzenie boju spotkaniowego, a nawet często decydujący o jego niepowodzeniu. Inicjatywa działań w takim boju należeć będzie do nieprzyjaciela, a oddziały broniące się w bezpośredniej z nim styczności, do czasu wykonania kontrataku poniosą już znaczne straty. Będą również i czynniki wywierające korzystny wpływ na organizację boju spotkaniowego w rozważanych warunkach. Planowanie kontrataku pozwoli bardzo dokładnie zorganizować bój spotkaniowy.
Wcześniej można zaplanować i przygotować marszruty wysunięcia i rubieże rozwinięcia pododdziałów i oddziałów. Lepiej i dokładniej można zorganizować współdziałanie.

Dogodne warunki do zawiązywania się bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii będą istnieć także w rejonach działania desantów własnych, a także desantów nieprzyjaciela na tyłach własnych wojsk.
Zadaniem desantów nieprzyjaciela w operacji zaczepnej armii będzie przede wszystkim opóźnianie podejścia naszych wojsk w rejon bitwy, a także opanowywanie rejonów i obiektów o znaczeniu operacyjno-taktycznym na kierunku przeciwuderzenia wykonywanego przez nieprzyjaciela. Przedmiotem działań desantów własnych w operacji zaczepnej armii będą również wybrane siły i środki oddziałów przeciwnika na drogach marszu, a także obiekty terenowe o znaczeniu operacyjno-taktycznym.
Podstawowym rodzajem działań desantów będzie natarcie i obrona. W początkowym okresie walki - bezpośrednio po wylądowaniu - desant będzie działał zaczepnie w celu opanowania wyznaczonych obiektów lub rejonów /rubieży/. Ten okres walki desantu charakteryzował będzie gwałtowny przebieg i duże natężenie ognia i ruchu. Podstawową formą natarcia w tych warunkach sytuacji operacyjno-taktycznej stanowić będą liczne boje spotkaniowe desantu z odwodami nieprzyjaciela. Będą one powstawać w początkowej fazie natarcia i na niższych szczeblach dowodzenia. W późniejszym okresie walki, desant także będzie działał zaczepnie, lecz walki jego będą

miały charakter zasadzek, wypadów itp. Nie będzie więc realnych warunków do zawiązywania się bojów spotkaniowych.

Obrona stanowić będzie końcowy etap walki desantu i ograniczać się będzie do utrzymania opanowanego obiektu, czy też rejonu.

Przedstawione warunki powstania bojów spotkaniowych w zależności od sytuacji operacyjno-taktycznej nie wyczerpują możliwości nawiązania bojów spotkaniowych na współczesnym polu walki. Boje spotkaniowe mogą powstawać także w zupełnie innych sytuacjach, które obecnie trudno przewidzieć. Właściwie każdy manewr na współczesnym polu walki stwarza możliwość zaskakującego spotkania przeciwnika. Należy się liczyć, że nieprzyjaciel nie zawsze będzie się pojawiał od czoła, często atakował będzie tyły i skrzydła naszych wojsk. Dlatego też, oddziały i związki taktyczne zmuszone będą rozwijać swoje siły w kierunku jednego ze skrzydeł.

Chociaż bój spotkaniowy posiada swoje właściwości, zawsze aktualne i niezależne od sposobu nawiązania, to warunki w jakich do niego dochodzi, ze względu na swoją różnorodność mogą wpłynąć na powstanie istotnych różnic w jego organizacji i przebiegu. Wraz ze zmianą warunków nawiązania boju spotkaniowego, będzie się zmieniał jego charakter, właściwości i sposoby organizacji. Kiedyś boje spotkaniowe prowadzono tylko w dzień, a już w II wojnie światowej nie zależały one od pory dnia, roku i warunków terenowych. Wystarczy wspomnieć, że oddziały 3 armii pancernej gwardii prowadziły bój spotkaniowy pod Proskurowem w warunkach wiosennych roztopów, zaś oddziały 4 armii pancernej - nocą pod Kielcami i na Odrze.

ROZDZIAŁ III

CHARAKTER x/ I WŁAŚCIWOŚCI WSPÓŁCZESNYCH BOJÓW SPOTKANIOWYCH

1. Ogólne cechy i właściwości bojów spotkaniowych

Druga wojna światowa potwierdziła słuszność założeń przedwojennej teorii, że bój spotkaniowy jest najbardziej zdecydowanym sposobem rozbicia nacierających oddziałów nieprzyjaciela i zdobycia inicjatywy. W wyniku uzyskanych doświadczeń nastąpił dalszy rozwój teorii dotyczącej prowadzenia bojów spotkaniowych.

Doświadczenia zaś z pierwszego okresu drugiej wojny światowej uzyskane przez Armię Radziecką w prowadzeniu bojów spotkaniowych zostały uogólnione w "Regulaminie Walki Piechoty" z 1942 r.xx/.

Boje spotkaniowe występowały zawsze w toku prowadzenia jednego z zasadniczych rodzajów działań bojowych /zaczepnych lub obronnych/, wówczas gdy obie strony dążyły do bardziej aktywnych działań, do osiągnięcia w danym miejscu i czasie rozstrzygającego wyniku poprzez natarcie.

Charakter działań obu walczących stron przed nawiązaniem boju spotkaniowego bywał różny. Najczęściej do bojów spotkaniowych dochodziło wówczas, gdy obie strony prowadziły marsz.

Z przeprowadzonych badań wynika, że niemal we wszystkich sytuacjach dojście do boju spotkaniowego następowało wówczas, gdy zadania walczących stron sięgały poza rubież spot-

---

x/ "Charakter - cechy wyróżniające przedmiotu, zjawiska", Słownik Wyrazów Obcych i Zwrotów Obcojęzycznych. Wydanie Wiedza Powszechna, Warszawa 1975 r., s. 166.

xx/ Por. "Taktyka w przykładach bojowych - pułk". Wyd. MON. Warszawa 1977 r., s. 215.

kania i ich osiągnięcie wymagało stoczenia obustronnego działania zaczepnego. Zatem strony walczące nie wybierały boju spotkaniowego, jako formy walki, lecz działania zaczepne jako najdogodniejszy dla nich w danej sytuacji rodzaj walki. Bój spotkaniowy był wynikiem zaczepnej koncepcji działania obu stron.

Warunki w jakich zawiązywały się boje spotkaniowe świadczą o tym, że ta forma działań zaczepnych była wybitnie manewrową formą walki, w której o zwycięstwie decydowała śmiałość decyzji, szybkość i zdecydowanie działań. Natomiast stosowanie różnorodnego manewru oraz zaskoczenie odgrywały niekiedy większą rolę od przewagi sił i środków. Bardzo istotną właściwością bojów spotkaniowych była niejasność sytuacji, spowodowana tym że dane o przeciwniku były bardzo fragmentaryczne. Nie oznacza to, że rozpoznanie nie było w stanie dostarczyć wiarygodnych danych. Idzie o to, że wtedy, gdy wojska są w ruchu zmiany w ich położeniu następują często i mogą być dość znaczne, co powoduje, iż nawet przy dobrze zorganizowanym rozpoznaniu sytuacja w momencie spotkania stron jest bardzo niejasna.
Wskazano, że cechą charakterystyczną boju spotkaniowego jest dążenie obu stron do nawiązania walki siłami czołowymi /awangardami/, aby opanować dogodną rubież, zapewniając w ten sposób swobodę rozwinięcia siłom głównym.

Podkreślano, że powodzenie w boju spotkaniowym będzie zdobywał ten, kto szybciej dokona rozwinięcia wojsk własnych, otwarcia ognia i wykona atak siłami głównymi.
Według doświadczeń drugiej wojny światowej bój spotkaniowy charakteryzował się nagłymi i szybkimi zmianami sytuacji, szybkim przebiegiem działań bojowych i dążeniem obu stron do zdobycia inicjatywy. Działanie pododdziałów charakteryzowała ogromna ruchliwość i dynamika działań, szybkie ich przemieszczanie się oraz brak wyczerpujących danych z rozpoznania o nieprzyjacielu, a także szybka dezaktualizacja informacji. Od początku do końca boju spotkaniowego trwała zacięta walka

o czas oraz o zdobycie i utrzymanie inicjatywy. Charakteryzował się zagmatwaną sytuacją oraz dużym rozmachem przestrzennym.

Czy charakter i właściwości współczesnych bojów spotkaniowych w ewentualnej przyszłej wojnie będą inne niż w drugiej wojnie światowej?
Czy charakterystyczne cechy i właściwości bojów spotkaniowych z okresu drugiej wojny światowej utraciły aktualność?

Badania wykazują, że nie utraciły. Są one aktualne nadal, z tym, że wystąpi naturalna specyfika spowodowana nowymi możliwościami współczesnej techniki bojowej i środków walki. W przyszłej bowiem ewentualnej wojnie, prowadzonej w warunkach groźby użycia broni jądrowej, bój spotkaniowy będzie miał jeszcze bardziej złożony charakter. Pewne przewartościowanie i wzbogacenie rozwiązań organizacyjnych i taktyczno-operacyjnych współczesnych bojów spotkaniowych nastąpi w wyniku: braku ciągłego frontu; większych niż dotychczas luk między poszczególnymi oddziałami i związkami taktycznymi, ogromnej ruchliwości wojsk, przeniesienia działań w wymiar powietrzny, sześcio-dziesięciokrotny wzrost głębokości i szerokości ugrupowań wojsk, oraz uzbrojenia wojsk w nowoczesne środki walki i technikę bojową.

Powstanie powyższych właściwości spowodowane zostało:

1/ Możliwością zastosowania na współczesnym polu walki broni jądrowej i innych nowoczesnych środków walki i dowodzenia /Np. szybkodziałającej łączności dowodzenia/.

2/ Wyposażenie wojsk w środki o wysokim stopniu manewrowości /samoloty, śmigłowce, BWP, czołgi, środki pływające/ umożliwiające szybki przerzut wojsk z jednego kierunku na drugi lub z głębi kraju w rejon bitwy oraz wzrost możliwości rozpoznania.

3/ Rozwój środków i wzrost znaczenia walki radioelektronicznej.

4/ Możliwość stosowania w szerokiej skali desantów powietrznych i śmigłowcowych.

5/ Rozwój środków i sposobów maskowania działań na szczeblach taktyczno-operacyjnych.

Przyjmując za podstawę rozważań, nad charakterem i właściwościami współczesnych bojów spotkaniowych dane zawarte w obowiązującym regulaminie walki, który określa, że bój spotkaniowy odznacza się: szybkim zbliżaniem się stron, niedostateczną jasnością sytuacji, gwałtownymi zmianami, zaciętą walką o wygranie na czasie, zdobycie i utrzymanie inicjatywy, rozwijanie się działań bojowych na szerokim froncie, swobodą manewru i obecnością znacznych luk i otwartych skrzydeł [x] - dostrzega się, że szereg wymienionych właściwości miało zastosowanie w bojach spotkaniowych rozgrywanych w drugiej wojnie światowej.
Natomiast trzy ostatnie to jest: rozwijanie się działań bojowych na szerokim froncie, swoboda manewru, obecność znacznych luk i otwartych skrzydeł, są niezwykle charakterystyczne dla współczesnych bojów spotkaniowych. Im właśnie poświęcimy nieco więcej uwagi, wskazując również na inne cechy bardzo charakterystyczne dla współczesnych bojów spotkaniowych, o których regulamin walki nic wspomina.

W przeszłości w bojach spotkaniowych ogień jedynie zabezpieczał działania wojsk, dziś uderzenia broni jądrowej mogą stanowić o wykonaniu zadania. Stało się to zupełnie nową zasadą sztuki operacyjnej, że na współczesnym etapie jej rozwoju głównym środkiem rażenia nieprzyjaciela podczas prowadzenia operacji jest broń rakietowo-jądrowa. Rola związków taktycznych i oddziałów ogólnowojskowych polega na umiejętnym i maksymalnym wykorzystaniu skutków uderzeń jądrowych i ostatecznym rozgromieniu nieprzyjaciela. W boju spotkaniowym uderzenia jądrowe mogą być wykonywane na wojska będące w bezpośredniej

---

x/ "Regulamin walki Sił Zbrojnych PRL" - pułk, dywizja - Wyd. MON 1964 r., pkt 274 s. 144.

styczności lub na wojska podchodzące do rejonu działań bojowych z głębi. Wobec tego głębokość boju spotkaniowego określona będzie zasięgiem środków przenoszenia broni jądrowej. Może więc objąć całą głębokość pierwszego rzutu ugrupowania operacyjnego armii. Natychmiast po obezwładnieniu nieprzyjaciela bronią jądrową przejdą do działań pozostałe siły.
Ważne miejsce w obezwładnianiu nieprzyjaciela w boju spotkaniowym zajmują siły i środki WRE. Ich głównym zadaniem będzie paraliżowanie i obezwładnianie systemów dowodzenia i naprowadzania. Jednoczesne uderzenie możliwie największą ilością sił i środków zarówno powietrznych, jak i lądowych oraz w eterze sprawi, że bój spotkaniowy nie będzie następował - rozwijał się stopniowo na małym obszarze, lecz opanuje całą głębokość ugrupowania związków taktycznych lub oddziałów i rozwinie się na szerokim froncie. Ponadto rozwój działań bojowych na szerokim froncie i [illegible] głębokości łączy się także z użyciem wojsk powietrznodesantowych i wojsk przystosowanych do przerzutów drogą powietrzną, oraz operacyjnych grup manewrowych, które będą używane w operacji zaczepnej armii. Zadaniem desantów powietrznych w takich warunkach może być: osłona otwartego skrzydła, zasilanie działań wojsk, które już prowadzą walkę z przeciwnikiem, uchwycenie i utrzymanie ważnych rubieży terenowych to jest uprzedzenie nieprzyjaciela w uchwyceniu węzłów komunikacyjnych, przepraw na przeszkodach wodnych itp.
Mogą też otrzymać zadanie zniszczenia środków przenoszenia broni jądrowej, jeżeli możliwe będzie ich rozwinięcie i przygotowanie do użycia w krótkim czasie. Rola desantów we współczesnych działaniach znacznie wzrośnie wszak stanowią one element ugrupowania operacyjnego armii zdolny do przeroszenia działań bojowych w głąb ugrupowania nieprzyjaciela w najkrótszym czasie, zapewnienia ciągłości działań armii i możliwość prowadzenia bojów spotkaniowych bez względu na warunki terenowe.

Współczesną walkę w ogóle, a bój spotkaniowy przede wszystkim cechuje ogromne napięcie, szybkość i dynamiczność działań oddziałów i pododdziałów.
W okresie po drugiej wojnie światowej nastąpił radykalny wzrost manewrowości i siły uderzeniowej oddziałów zmechanizowanych i czołgów co umożliwia im szybkie wykorzystanie skutków użycia broni jądrowej i wykonania śmiałych uderzeń na wroga, a także stosowanie śmiałego manewru na polu walki.

Bój spotkaniowy prowadzony w ramach operacji zaczepnej armii poprzedzi zmasowane uderzenie lotnictwa na wojska i ważne obiekty komunikacyjne. Jednocześnie z uderzeniami z powietrza oddziały danego związku taktycznego będą przenikać w głąb ugrupowania przeciwnika, na jego t[illegible] skrzydła. Przy czym część z nich rozpocznie walkę ze [illegible]waniami przeciwnika ograniczającymi ich manewr.

Swoboda manewru we współcze[illegible]runkach ma swoje odniesienie również na płaszczyznę [illegible] Skupienie wysiłków na głównych kierunkach zachowuje swoje znaczenie, ale jego treść ulegnie zmianie. W odróżnieniu od minionych wojen, kiedy na wybranych kierunkach tworzono kilkakrotną przewagę nad nieprzyjacielem w piechocie, czołgach i artylerii, we współczesnych warunkach przewagę w siłach i środkach na wybranych kierunkach osiąga się poprzez manewr uderzeniami jądrowymi i ogniowymi na zgrupowania nieprzyjaciela. Poszczególne oddziały działają na oddzielnych kierunkach wspierane lotnictwem i desantami mogą wchodzić do walki bez styczności z sąsiadami. Podczas walki przeciwnie się i włamania poszczególnych pododdziałów są nierównomierne i między sąsiadami będą powstawały luki, które nieprzyjaciel może wykorzystać.

Duża szerokość pasa [illegible] w boju spotkaniowym [illegible]żenie do maksymalnego [illegible] wyników uderzeń broni jądrowej, konieczność rozśrodkowania szyków bojowych - wszystko to spowoduje, że pułki i bataliony będą nacierać na odrębnych kierunkach. Walka może przyjąć charakter ogniskowy, gdzie duże znaczenie ma śmiałość i zdecydowane działanie nawet poje-

dynczej załogi, czy działonu.
Natarcie na odrębnych kierunkach będzie główną formą walki w boju spotkaniowym w skali taktyczno-operacyjnej. Dywizje, pułki i bataliony będą działać z odsłoniętymi skrzydłami. Wymaga to zwrócenie szczególnej uwagi na skrzydła. Między nacierającymi oddziałami powstaną mniejsze lub większe luki. Według poglądów NATO na szczeblach operacyjnych mogą one dochodzić niekiedy do 20-60 km i więcej. Mogą one być patrolowane przez pododdziały rozpoznawcze, lub w ogóle może nie być wojsk w tych lukach x/. Luki te będą wykorzystywane przez nasze wojska, ale również nieprzyjaciel będzie próbował uderzać poprzez te luki na skrzydła i tyły naszych szyków bojowych.

Na odrębnych kierunkach nacierające oddziały i związki taktyczne będą działać samodzielnie, ale według jednego wspólnego zamiaru. Działanie sąsiadów w takiej sytuacji, nie będzie miało większego wpływu na powodzenie wojsk prowadzących bój spotkaniowy. Natomiast wsparcie ich ogniem przez wyższy szczebel dowodzenia możliwe będzie przy użyciu lotnictwa, śmigłowców bojowych lub rakiet tylko na niektórych - wybranych kierunkach. Tak więc wojska prowadzące bój spotkaniowy sposobem natarcia na odrębnych kierunkach muszą wykonywać wszystkie zadania własnymi siłami i środkami. Takie działanie stwarzać będzie dużo trudności nacierającym wojskom, które w pewnym stopniu rekompensowane będą możliwością wyjścia na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, a istniejące luki umożliwią szybkie odcięcie dróg odwrotu nieprzyjacielowi i w konsekwencji rozbicie go w boju spotkaniowym.

Wreszcie, tak na początku jak i w toku walki, obie strony dążyć będą do użycia broni jądrowej. Jednak fakt jej użycia zależy od ilości danych o nieprzyjacielu, które w tego rodzaju walce jest znacznie trudniej uzyskać niż w innych.

---

x/ Por. "Grupa armii NATO w podstawowych działaniach bojowych". Wydanie ASG WP, Warszawa 1976 r., s. 44.

Uderzenie broni jądrowej w początkowej fazie będzie utrudnione, ponieważ tak jedna, jak i druga strona będzie posiadała skąpe wiadomości na temat rozmieszczenia obiektów opłacalnych do uderzeń jądrowych.
W sytuacji, gdy obie strony dążą do wykonania silnych uderzeń jądrowych oraz lotniczych, jeszcze przed starciem wiadomo, iż będą dążyły do ukrycia swego przegrupowania przed rozpoznaniem nieprzyjaciela. A ponieważ żadna ze stron zwykle nie zatrzymuje swoich sił głównych na rubieżach, lecz znajduje się w ruchu /jedynie tylko część sił może zatrzymać do opanowania określonych rubieży/, prowadzi to do wielu niejasności. Stąd też niezbędna jest umiejętność organizowania walki przy ograniczonych często sprzecznych ze sobą informacjach o nieprzyjacielu.

W związku z taką właściwością bojów spotkaniowych jednym z podstawowych warunków zabezpieczenia pomyślnych działań jest organizacja i ciągłość aktywnego prowadzenia wszystkich rodzajów rozpoznania na szerokim froncie i na dużą głębokość.
Uwzględniając znaczenie skrytego wyjścia części sił na skrzydła i na tyły z zasady obie strony będą dążyły do wykonania niespodziewanych uderzeń w momencie, gdy jedna ze stron jest jeszcze nie przygotowana do walki i zajmuje niedogodną pozycję. Doświadczenia historyczne i badania współczesne wykazują, że wykonanie zaskakujących ogniowych uderzeń uprzedzających w połączeniu z wyprzedzeniem nieprzyjaciela w rozwijaniu wojsk w ugrupowanie bojowe i przejście do ataku stwarza najdogodniejsze warunki do prowadzenia bojów spotkaniowych nawet wówczas, gdy przed rozpoczęciem walki ugrupowanie nieprzyjaciela nie zostało dostatecznie rozpoznane. Ta właśnie cecha działania wojsk w boju spotkaniowym wskazuje na ważność zabezpieczenia skrzydeł i tyłów, konieczność ciągłego prowadzenia rozpoznania na wszystkich kierunkach oraz, co najważniejsze, utrzymanie wysokiej gotowości do wykonania uderzeń w dowolnym kierunku lub odparcie ich w każdej chwili na kierunku zagrożenia skrzydeł i tyłów.

Niedostateczna jasność sytuacji jako kolejna właściwość bojów spotkaniowych będzie miała nieco inny wymiar we współczesnych działaniach niż w drugiej wojnie światowej. Obecnie walka będzie się toczyć na poszczególnych kierunkach, na różnej głębokości, przy gwałtownie zmieniających się sytuacjach na lądzie, w powietrzu i eterze. Ze względu na trudności przewidzenia kiedy i w jakich warunkach może dojść do boju spotkaniowego w trakcie operacji zaczepnej armii, szczególnego znaczenia nabiera ciągła gotowość wszystkich sił i środków do prowadzenia jego zarówno przed rozpoczęciem operacji, jak i w toku jej rozwijania. Ponadto należy się liczyć, że nieprzyjaciel jeszcze przed rozpoczęciem boju spotkaniowego może wysadzić desant do uchwycenia i utrzymania dogodny do prowadzenia boju spotkaniowego rubieży lub w celu wyjścia na tyły naszych wojsk przystępujących do boju spotkaniowego. Wymagać to będzie zaangażowania i utrzymania w pełnej gotowości odpowiednich sił do jego likwidacji.

Do charakterystycznych cech współczesnego boju spotkaniowego należy zaliczyć ogromne napięcie i złożoność sytuacji zarówno dla małych pododdziałów, jak i związków taktycznych. Kierowanie bojem spotkaniowym będzie utrudnione, ponieważ nie będzie zorganizowanego systemu ognia, a teren w wielu wypadkach nie będzie w ogóle przygotowany - poszczególne rubieże terenowe mogą być pokryte zaporami inżynieryjnymi i zaminowane.
Ze względu na duże tempo rozwijających się do boju spotkaniowego wojsk teren w wielu wypadkach będzie w niewystarczającym stopniu rozpoznany. Współdziałanie wojsk będzie organizowane doraźnie, a doskonalone i uściślane dopiero w trakcie trwania boju. Dlatego też bój spotkaniowy, jak żadna inna forma natarcia, wymagał będzie ogromnych umiejętności przewidywań rozwoju sytuacji na polu walki. Każde opóźnienie i błąd w dowodzeniu może doprowadzić do klęski, jeśli nawet nieprzyjaciel będzie liczebnie słabszy. Dlatego bój spotkaniowy traktowany będzie jako najcięższy sprawdzian umiejętności dowódczo-sztabowych.

2. Czas trwania, symptomy rozpoczęcia i zakończenia boju spotkaniowego

Panujące powszechnie poglądy na temat czasu trwania bojów spotkaniowych są bardzo ogólne, twierdzi się mianowicie, że będą one trwały krótko, a ich przebieg będzie bardzo dynamiczny i szybki. Jest to zbyt ogólne stwierdzenie, aby można było je przyjąć do wszelkich rozważań na temat bojów spotkaniowych. Tym bardziej, że wydaje się być bardzo kontrowersyjne. Dla wypracowania poglądu na ten temat opartego na wnioskach z przeprowadzonych badań w pierwszej kolejności ustalimy, jaki etap działań, jaka forma walki będzie stanowiła początek boju spotkaniowego, a co będzie świadczyć o jego całkowitym zakończeniu. Wszak różnica czasowa dzieląca te dwa zjawiska w konkretnej sytuacji operacyjno-taktycznej będzie stanowiła czas trwania boju spotkaniowego.

Sposoby nawiązania bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii mogą być różne i każdorazowo będą one zależeć od warunków sytuacji operacyjno-taktycznej, w której będą powstawać.

W literaturze przedmiotu spotyka się różne poglądy na temat symptomów powstania bojów spotkaniowych. Jedni twierdzą, że za początek bitwy /boju/ spotkaniowej należy uważać moment zetknięcia się pododdziałów rozpoznawczych x/. Badania wykazują, że pogląd ten nie jest w warunkach współczesnych w pełni słuszny. Truizmem jest twierdzenie, że system rozpoznania na współczesnym polu walki będzie działał permanentnie bez względu na rodzaj działań bojowych. Zawsze bowiem miejsce pododdziałów rozpoznawczych będzie w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Pododdziały te ciągle narażone będą na potyczki z nieprzyjacielem. W niekorzystnej sytuacji pola walki pododdziały rozpoznawcze mogą być nawet całkowicie likwidowane przez nieprzyjaciela. Dlatego też fakt zetknięcia się pododd-

x/ Por. Jan Ćwierdziński "Taktyka na współczesnym polu walki", Wydanie MON. Warszawa 1970 r., s. 118.

działów rozpoznawczych z nieprzyjacielem nie może być traktowany jako symptom rozpoczęcia boju spotkaniowego. Ale trudno również sobie wyobrazić nawiązanie boju spotkaniowego bez udziału pododdziałów rozpoznawczych, bez danych o nieprzyjacielu uzyskanych z rozpoznania naziemnego. Mimo, że wiadomości o nieprzyjacielu uzyskiwane będą także z innych źródeł, między innymi z rozpoznania kosmicznego, powietrznego, elektronicznego.

Inna grupa naukowców i teoretyków wojskowych, reprezentowana przez oficerów Armii Radzieckiej np: gen.mjr G. Reut, gen. mjr G. Smirnow - wyraża pogląd, że bój spotkaniowy należy uważać za nawiązany z chwilą wymiany uderzeń jądrowych. Twierdzą oni, że początek boju spotkaniowego będzie się zbiegał z wystrzeleniem pierwszych rakiet przez wojska rakietowe na zgrupowanie nacierającego nieprzyjaciela x/. Słusznie, taki pogląd można przyjąć. Jest on adekwatny do wcześniejszych naszych rozważań dotyczących dwufazowości współczesnych bojów spotkaniowych. Przypomnijmy:

- pierwsza faza boju spotkaniowego to uderzenie jądrowe i ogniowe;

- druga faza, to bezpośrednie starcie wojsk.

Jednak ten pogląd również rodzi pewną wątpliwość - co będzie stanowiło o zawiązaniu się boju spotkaniowego, gdy nie będzie warunków sprzyjających do użycia broni jądrowej. Taki wniosek również uprzednio został sformułowany, że broń jądrowa nie zawsze będzie mogła być użyta w boju spotkaniowym.

Badając literaturę i inne dokumenty źródłowe spotykamy trzeci pogląd, który mówi, że bój spotkaniowy rozpocznie się od nawiązania walki przez ubezpieczenia bojowe, awangardy, oddziały wydzielone obydwu stron xx/.

---

x/ Por. 1. "Wojennaja Myśl", nr 9, 1966 r., s. 27.
2. "Wojennaja Myśl", nr 9, 1967 r., s. 51.

xx/ Por. 1. "Podręcznik - Działania bojowe wojsk bez użycia broni masowego rażenia". Wydanie MON, Warszawa 1968 r., s. 101.
2. "Działania bojowe dywizji" - podręcznik, Wydanie ASG WP 1980 r., s. 118.

Taki wariant zawiązania się boju spotkaniowego jest realny w sytuacji działań konwencjonalnych. Będzie on możliwy tylko w niektórych warunkach. Awangardy i oddziały wydzielone nawiążą bój spotkaniowy wówczas, gdy siły główne danego związku taktycznego będą rozpoczynać bój spotkaniowy z marszu, lub po przełamaniu przez siły główne armii taktycznej strefy obrony przejdą do pościgu mając w przodzie oddziały wydzielone /awangardy/, które nawiążą walkę z podobnymi elementami ubezpieczeń sił głównych nieprzyjaciela, zdążających w stronę frontu. Będzie on słuszny w sytuacji działania OGM.

W ten sposób bój spotkaniowy rozpoczynał się najczęściej w drugiej wojnie światowej. Nie wyklucza się również, że we współczesnych warunkach taki sposób nawiązania boju spotkaniowego będzie możliwy.

Jako przykład tak nawiązanego boju spotkaniowego może służyć bój 280 pułku piechoty gwardii 7 lipca 1943 r. w rejonie Biełgorodu.
Jako pierwsza nawiązała bój z pododdziałami 6 dywizji pancernej nieprzyjaciela szpica czołowa, 1 kompania piechoty. Przydzielona do awangardy artyleria szybko zajęła stanowiska ogniowe i otworzyła ogień do nieprzyjaciela, utrudniając mu rozwijanie się. Dowódca 280 pułku piechoty gwardii, po nawiązaniu boju przez szpicę czołową i awangardę szybko znalazł się u dowódcy 1 batalionu. Awangarda została wzmocniona 2 kompanią czołgów, 148 pułku czołgów, znajdująca się przy 2 batalionie piechoty. Trwał zacięty bój wzmocnionej awangardy z przeważającymi siłami nieprzyjaciela. Przewaga liczebna była zdecydowanie po stronie nieprzyjaciela. Miał on 3-krotną przewagę w czołgach i piechocie, które ponadto zajmowały dogodniejsze położenie w stosunku do awangardy. Sytuacja stawała się coraz bardziej skomplikowana i wymagała bezwłocznego rozwinięcia i wprowadzenia do walki sił głównych pułku. Tak właśnie uczynił dowódca pułku x/.

---

x/ Por. "Taktyka w przykładach bojowych - pułk". Wydanie 1977 r., MON, s. 266-270.

Analizując wyżej przytoczone poglądy dotyczące symptomów rozpoczęcia boju spotkaniowego należy stwierdzić, że w warunkach stosowania broni jądrowej dane uzyskane z rozpoznania będą tylko zabezpieczać - umożliwiać rozpoczęcie boju spotkaniowego. Natomiast moment wymiany uderzeń jądrowych należy traktować jako początek boju spotkaniowego, wszak wykonanie uderzeń jądrowych stanowi wyraz realizacji decyzji podjętej uprzednio przez dowódcę danego związku taktycznego.

Tezę tę potwierdzają również zasady działania wojsk w boju spotkaniowym. Wiadomo bowiem, że natychmiast po wykonaniu uderzeń jądrowych każda ze stron dążyć będzie do rozwijania boju spotkaniowego wprowadzając swoje siły główne, w celu wykorzystania skutków tych uderzeń.

W ten sposób rozpoczęła bitwę spotkaniową - w ćwiczeniu "LATO-78" - 9 A stanowiąca drugi rzut frontu. Planowano ją wprowadzić w 7-8 dniu, lecz w wyniku zagrożenia przeciwuderzeniem odwodów PGA - 6 KA/A/ w odsłonięte prawe skrzydło frontu w celu rozbicia tego korpusu w bitwie spotkaniowej, wprowadzono ją w 6 dniu operacji z rubieży zadania bliższego armii pierwszego rzutu operacyjnego frontu na głębokości 130 km. W momencie rozwijania sił głównych obu stron do bitwy spotkaniowej użyto broni jądrowej. Wojska poniosły określone straty, a likwidację skutków użycia broni jądrowej prowadzono równolegle z bitwą spotkaniową [x/].

Bardzo podobna sytuacja będzie również w czasie prowadzenia działań konwencjonalnych, w niektórych warunkach powstawania bojów spotkaniowych. Zarówno nieprzyjaciel, jak i wojska własne poprzedzą wprowadzenie sił głównych do boju spotkaniowego uderzeniami powietrznymi, wykonywanymi przez lotnictwo i śmigłowce bojowe, a w niektórych sytuacjach ope-

---

x/ Por. "Zbiór dokumentów wykonywanych na ćwiczeniu pk: "LATO-78". Wydanie Sztab Warszawskiego Okręgu Wojskowego - Oddział Operacyjny, czerwiec 1978 r.

racyjno-taktycznych, również użyją desant. Zintensyfikują też uderzenia radioelektroniczne. Dlatego też w tych warunkach sytuacji operacyjno-taktycznej za początek boju spotkaniowego będziemy uważać obustronne uderzenia powietrzne na główne siły wojsk, które przechodzą do wykonania swoich zadań poprzez natarcie, ewentualne wysadzenie desantu, a niekiedy wykonanie uderzeń środkami rakietowymi.

W operacji zaczepnej armii bardzo prawdopodobne będzie rozpoczęcie boju spotkaniowego bezpośrednio przez siły główne danego związku taktycznego będącego w pierwszym rzucie operacyjnym lub działającego jako OGM. Będzie to miało miejsce w sytuacji, gdy związek taktyczny nacierając w pierwszym rzucie armii nie zakończy przełamania taktycznej strefy obrony, a nieprzyjaciel swoim odwodem razem z siłami działającymi w styczności wykona kontratak na danym kierunku.

Podsumowując dotychczasowe rozważania, należy stwierdzić, że symptomem świadczącym o nawiązaniu boju spotkaniowego będzie wymiana uderzeń ogniowych /jądrowych/ i walka elementów ubezpieczeń /awangard/ lub sił głównych nacierających wojsk własnych z nacierającymi /kontratakującymi/ wojskami nieprzyjaciela.

Początek boju spotkaniowego zależał będzie od warunków sytuacji operacyjno-taktycznej, w których będzie on powstawał. Na przykład w warunkach użycia broni jądrowej - początkiem boju spotkaniowego będzie wymiana uderzeń jądrowych. Natomiast w działaniach konwencjonalnych nawiązanie boju spotkaniowego może się rozpocząć:

- uderzeniami lotnictwa, śmigłowców bojowych i walką desantów;

- starciem oddziałów wydzielonych, ubezpieczeń /awangard/ jeśli takie elementy będą tworzone;

- bezpośrednim starciem sił głównych danego związku taktycznego lub oddziału.

Zbliżanie się stron do boju spotkaniowego będzie przebiegało w wysokim tempie, a starcie może nastąpić w stosunkowo krótkim czasie po wzajemnym wykryciu. Stąd wniosek, że kapitalne znaczenie ma nie tylko szybkość zajęcia dogodnej rubieży w stosunku do nieprzyjaciela, lecz także wyprzedzenie go w uchwyceniu i opanowaniu tej rubieży oraz w szybszym postawieniu zadań, rozwinięciu wojsk do boju spotkaniowego, wykonaniu nawały ogniowej i przejściu do ataku.

Zakończenie boju spotkaniowego podobnie jak jego początek i cały przebieg, będzie zależało od wielu czynników, ale przede wszystkim od sytuacji operacyjno-taktycznej, w której zaistniał bój spotkaniowy i warunków, w jakich on przebiegał.

W warunkach wojny konwencjonalnej symptomem świadczącym o zakończeniu boju spotkaniowego będzie zaniechanie działań zaczepnych i przejście głównymi siłami do obrony lub rozpoczęcie odwrotu przez jedną ze stron biorących udział w boju spotkaniowym. Czasowe przejście części sił danego związku taktycznego /oddziału/ do obrony, zwłaszcza na wybranym kierunku, nie oznacza zakończenia boju spotkaniowego. O zakończeniu boju spotkaniowego można mówić wówczas, gdy jedna ze stron poniesie tak ogromne straty /lub wytworzy się niekorzystna sytuacja na innych kierunkach/, że zaprzestanie ona /w danym boju spotkaniowym i na danym kierunku/ realizacji celu poprzez natarcie.

Potwierdzeniem tej tezy jest założony przez autorów ćwiczenia sposób działania i zakończenia bitwy spotkaniowej przez 42 A w ćwiczeniu "LATO-82". "Wobec przegrupowania 3 KA/A/ na kierunek ASSEN, OLDENBURG OGM-F.Płn. /42 A/ organizuje bitwę spotkaniową w celu rozbicia jego sił. W tym celu przyspiesza marsz DPanc drugiego rzutu, organizuje osłonę częścią sił na skrzydłach i rozwija siły główne na lewym skrzydle dla wykonania uderzenia w prawe skrzydło 3 KA/A/. Wobec przeważających sił 3 KA/A/ prawe skrzydło armii do 14.00 24.05 zostaje odrzucone na odległość ok. 30-35 km. 42 A przechodzi

do obrony, niedopuszcza do przerwania się nieprzyjaciela w kierunku LOTHEN, CLOPPENBURG. W tym położeniu armia przechodzi do działań w pierwszym rzucie operacyjnym frontu" x/.

Analiza bojów spotkaniowych przeprowadzonych w okresie drugiej wojny światowej wykazała, że w ten sposób bardzo często kończyły się boje spotkaniowe tej wojny. W wyniku pomyślnego boju spotkaniowego najczęściej pułk /brygada/ przechodziły do pościgu za nieprzyjacielem. Pomyślne działania w boju spotkaniowym mogły również doprowadzić do okrążenia i zniszczenia nieprzyjaciela.

Podobne wyniki uzyskano z własnych badań przeprowadzonych za pomocą symulacji komputerowej /załącznik nr 7 i 8/. W wyniku bojów spotkaniowych rozegranych na komputerze po dziesięciu godzinach walki rozbite pododdziały nieprzyjaciela na skutek poniesionych strat i niskiego stopnia ukompletowania niezdolne były do dalszej walki sposobem zaczepnym. Np.: w dziewiątym cyklu - 2 BP/A/ osiągnęła tempo minus 16.00 km/godz. xx/ co oznacza, że jej straty były tak wielkie i zmuszona została przejść do odwrotu w tempie 16 km/godz. Oddziały nieprzyjaciela przeszły więc do działań obronno-opóźniających, wycofując częściowo rozbite pododdziały na kolejne rubieże obrony, co umożliwiło wojskom 32 DPZmot przejście do pościgu w całym pasie natarcia.

Końcowym rezultatem boju spotkaniowego rozegranego za pomocą symulacji komputerowej było przejście do pościgu za rozbitymi oddziałami nieprzyjaciela, a także powstanie dwóch rejonów okrążenia, w których znalazły się siły 1/7 DP /A/ i 24 DZ /A/ /załącznik nr 8/.

---

x/ Pełna dokumentacja ćwiczenia "LATO-82". Wydanie Sztab Generalny - Oddział Szkolenia Operacyjnego. Warszawa maj 1982 r.

xx/ Por. Załącznik nr Cykl 9 - "Przebieg działań bojowych zachodni" - tabulogram.

Przeprowadzone badania pozwalają sformułować wniosek, że we współczesnych warunkach, w wypadku nie stosowania broni jądrowej pomyślnie rozegrany bój spotkaniowy może zakończyć się okrążeniem i zniszczeniem częściowo już rozbitych wojsk nieprzyjaciela lub przejściem sił głównych do pościgu za wycofującym się nieprzyjacielem. W mniej sprzyjających warunkach przejściem sił głównych nieprzyjaciela do obrony. Wniosek ten jest uzasadniony, ponieważ wykorzystanie symulacji pola walki zapewnia warunki zbliżone do realnych, a bój spotkaniowy rozegrano bez użycia broni jądrowej x/, ale z wykorzystaniem wszystkich środków rażenia - konwencjonalnych będących aktualnie na wyposażeniu obu stron.

Analizując natomiast doświadczenia historyczne dotyczące boju spotkaniowego - spotykamy i takie przykłady zakończenia boju, w których przejście do obrony było przemyślanym jego wynikiem. Czasami uchwycenie i umocnienie się na dogodnej rubieży było treścią zadania pułku /brygady/ w boju spotkaniowym.

Tak było, na przykład, w boju spotkaniowym 100 brygady pancernej 31 korpusu pancernego 20 lipca 1944 r. w operacji lwowsko-sandomierskiej.

100 brygada pancerna nawiązała walkę z nieprzyjacielem, który przerwał się przez obronę wychodząc z okrążenia. Jej 1 i 3 batalion czołgów, po rozwinięciu się atakował przeważające siły nieprzyjaciela. Nieprzyjaciel próbował obchodzić siły główne brygady od południowego wschodu. Wówczas dowódca brygady wprowadził do boju swój odwód - drugi batalion czołgów, który wspólnie z 51 batalionem motocyklistów rozbił

---

x/ Wykorzystywany obecnie w WII program komputerowy symulacji pola walki do rozgrywania bojów spotkaniowych nie uwzględnia jeszcze broni jądrowej. Pracownicy w/w placówki naukowej wyrażają opinie, że w niedalekiej przyszłości i ten czynnik program będzie uwzględniał. Zwiększy to znacznie obiektywność prognoz uzyskiwanych wyników współczesnego boju spotkaniowego.

zgrupowanie obchodzące faszystów i zmusił je do odwrotu. Po rozbiciu, w boju spotkaniowym, czołowych oddziałów nieprzyjaciela 100 brygada pancerna przeszła do obrony i nie dopuściła do wyjścia wojsk z okrążenia x/.

Radykalnie inne zakończenie boju spotkaniowego będzie w wypadku obustronnego uderzenia bronią jądrową. Można uważać, że będzie ono polegać na pełnym rozgromieniu nieprzyjaciela nie zaś jego przejściu do obrony.

Przełomowym okresem w trakcie boju spotkaniowego jest zaprzestanie przez jedną ze stron dalszych działań zaczepnych i przejście siłami głównymi do obrony lub wycofanie się na nową rubież oporu. Nie oznacza to, że na przykład wszystkie oddziały danego związku taktycznego będą wykonywały ten sam rodzaj i formę działań.

Prawdopodobnie ich cechą szczególną będzie to, że przeważnie będą nacierać. Jednak to nie wyklucza również takiego prawdopodobieństwa, że w końcowym okresie boju spotkaniowego związku taktycznego, jedne oddziały będą mogły kończyć rozgromienie ocalałych zgrupowań nieprzyjaciela, drugie zaś będą mogły nacierać na broniącego się nieprzyjaciela, trzecie - zmuszone będą przejść do czasowej obrony w celu osłony skrzydła głównego zgrupowania.

Czas trwania boju spotkaniowego, podobnie jak analizowano poprzednio, jego początek i zakończenie, będzie zależał od wielu czynników, ale przede wszystkim wymienić należy: Sytuację operacyjno-taktyczną i warunki przebiegu boju spotkaniowego; ilość i rodzaj sił zaangażowanych w boju spotkaniowym po obu stronach, a także ich potencjały bojowe.

Na przestrzeni historii wojen czas trwania bojów spotkaniowych układał się różnie. Na przykład w latach pierwszej wojny światowej trwały one długo, ponieważ wojska obu walczących stron nie były przygotowane do prowadzenia wysokomanewro-

---

x/ Por. "Taktyka w przykładach bojowych - pułk". Wydanie MON, Warszawa 1977 r., s. 284-285.

wych działań. Środki walki, którymi dysponowały wojska w tym czasie cechowały się niskim stopniem rażenia. Na to wszystko nakładały się jeszcze ogromne braki w wyszkoleniu operacyjno-taktycznym dowódców wszystkich szczebli dowodzenia i brak umiejętności wykorzystania artylerii, którą z zasady rozmieszczano zbyt daleko od przedniego skraju. Wszystko to, sprawiało, że boje spotkaniowe trwały dość długo - przeciętnie trzy - cztery dni. Na przykład bój spotkaniowy nad Złotą Lipą 10 rosyjskiego korpusu armijnego trwał trzy dni i zakończył się przejściem 10 korpusu rosyjskiego do pościgu [x/].
Natomiast bitwa pod Gąbinem 17 i 1 korpusu armijnego niemieckiego z 1 armią rosyjską trwała już pięć dni i zakończyła się nieudanym pościgiem, ponieważ dowódca 1 armii zorganizował pościg za późno - wtedy gdy nieprzyjaciel zdążył się wycofać[xx/].

W drugiej wojnie światowej dzięki posiadaniu środków walki, którymi można było razić skutecznie nieprzyjaciela na dużych głębokościach, działania cechowały się dużą ruchliwością i manewrowością. Broniący stawiał sobie za cel nie tylko utrzymać zajmowaną rubież, lecz również rozbić nacierającego nieprzyjaciela. Dzięki temu dość często dochodziło do bojów spotkaniowych, które były bardziej dynamiczne i przebiegały w znacznie krótszym czasie aniżeli boje spotkaniowe w pierwszej wojnie światowej. Na przykład bój spotkaniowy 13 dywizji piechoty gwardii 32 korpusu piechoty powstał w czasie likwidowania okrążonego zgrupowania nieprzyjaciela w rejonie BORYSÓWKA w biełgorodzko-charkowskiej operacji zaczepnej i trwał jedną dobę [xxx/].

Natomiast bój spotkaniowy 108 i 26 dywizji piechoty gwardii, który miał miejsce podczas odpierania przez wojska radzieckie kontrataku nieprzyjaciela w głębi operacyjnej jego

---

x/ A. Jamanow "Bój spotkaniowy". Wydanie MON, Warszawa 1962 r., s. 195-212.

xx/ Por. Tamże, s. 176-195.

xxx/ Por. Tamże, s. 256-260.

obrony w toku operacji błochowskiej w lipcu 1943 r. miał bardzo urozmaicony charakter działań. Przebiegał w kilku etapach - walczące wojska kilkakrotnie przechodziły do obrony i znów wznawiały natarcie przeciw ciągle nacierającemu /kontratakującemu/ nieprzyjacielowi.
Bój ten wprawdzie trwał od 19 - 21 lipca, jednak po uwzględnieniu faktu, że był on kilkakrotnie przerywany i znów wznawiany - czas jego trwania wahał się od trzech do dwunastu godzin [x/].

Bój spotkaniowy 6 korpusu zmechanizowanego gwardii w operacji sandomiersko-śląskiej w rejonie Kielc w styczniu 1945 r. także trwał krótko - tylko jeden dzień, to jest 13 stycznia, bo w nocy na 14 stycznia korpus osiągnął rzekę Czarna Nida i bój spotkaniowy przekształcił się w natarcie na nieprzyjaciela przygotowanego do obrony [xx/].

Na podstawie przytoczonych przykładów oraz innych źródeł [xxx/] wiadomo, że w drugiej wojnie światowej bataliony i brygady prowadziły i kończyły bój spotkaniowy przeciętnie w ciągu trzech godzin. Natomiast korpusy w granicach dziesięć do trzydziestu godzin.
Z dotychczasowych rozważań można wyciągnąć wniosek, że wraz z rozwojem środków walki, a ściślej ze wzrostem ich mocy rażących boje spotkaniowe mają bardziej gwałtowny i dynamiczny przebieg, a rozgrywane są w coraz krótszym czasie. Wniosek ten potwierdzają również wyniki badań uzyskanych z symulacji komputerowej /załącznik nr 7 i 8/.
Bój spotkaniowy w trakcie przeprowadzonych badań z wykorzystaniem komputera trwał dobę bojową to znaczy dziesięć godzin. Wynik ten potwierdza również ogólną opinię spotykaną często w literaturze, że boje spotkaniowe we współczesnych warunkach

---

x/ Por. Tamże, s. 260-265.
xx/ Por. Tamże, s. 266-271.
xxx/ Np.: "Czołgi i wojska pancerne". Wydanie MON, Warszawa 1972 r., s. 352.

prowadzone tylko przy użyciu konwencjonalnych środków walki będą bardzo podobne do bojów prowadzonych w końcowym etapie drugiej wojny światowej, zwłaszcza zaś przez oddziały i związki pancerne.
Podobne wyniki uzyskujemy z badań ważniejszych ćwiczeń przeprowadzonych w LWP i w ramach Układu Warszawskiego.
Np.: Bitwa spotkaniowa 9 A z 6 KA/A/ w ramach ćwiczenia pk.: "LATO-78" trwała półtorej doby x/.
Bitwa spotkaniowa 42 A z 3 KA/A/ według założeń autorów ćwiczenia pk.: "LATO-82", przewidziano od 10.00 23.05 do 14.00 24.05 xx/. Natomiast bitwa spotkaniowa 7 A z interwencyjnym KA/A/ miała znacznie gwałtowniejszy przebieg i trwała od 10.00 23.05 do 19.00 23.05, a więc tylko dziewięć godzin xxx/. Bój spotkaniowy 6 DZ z 7 DPanc /NZ/ w ramach ćwiczeń z wojskami WOW pk. "KLON-82" miał także gwałtowny przebieg i trwał sześć godzin xxxx/.

W świetle uzyskanych wniosków wydawać by się mogło, że we współczesnych warunkach, zwłaszcza przy zastosowaniu broni jądrowej i innych środków walki posiadających ogromnie niszczycielski charakter, bój spotkaniowy będzie wyjątkowo ważnym, ale krótkotrwałym epizodem w toku operacji zaczepnej armii, gdyż jedna ze stron może przecież uprzedzić przeciwnika w uderzeniach jądrowych, w uchwyceniu dogodnej rubieży, w rozwinięciu sił i wykonaniu uderzenia.
W rzeczywistości mogłoby tak być, gdyby bój spotkaniowy rozstrzygał się tylko na jednej rubieży, ale uwzględniając współczesny nierównomiernie zarysowany /"postrzępiony"/ front dzia-

---

x/ "Zbiór dokumentów WOW. op.cit. "Dziennik działań bojowych".
xx/ "Pełna dokumentacja ćwiczenia pk. "LATO-82" wyd. Sztab Gen. ... op.cit. "Problem dotyczący OGM".
xxx/ "Teczka ćwiczenia Nr 0314 SOW" ... op.cit. s. 273.
xxxx/ "Dywizyjne ćwiczenie z wojskami DZ ... op.cit.

łania wojsk - takie działanie jest mało realne. Trudno będzie rozpoznać i wykryć siły główne nieprzyjaciela. Będzie on prowadził intensywne zakłócenia radioelektroniczne i intensywnie maskował własne zamiary, siły i środki. Nawet bronią jądrową, trudno jest porazić długą kolumnę.
Ponadto w czasie trwania boju spotkaniowego nieprzyjaciel w ciągu stosunkowo krótkiego czasu może skierować do wzmocnienia prowadzących bój spotkaniowy wojsk odwody rozmieszczone dziesiątki lub nawet setki kilometrów od pola walki.
Nie wszystkie siły związku taktycznego będą prowadziły bój spotkaniowy poprzez natarcie. Część sił danego ZT lub oddziału prowadzącego bój spotkaniowy może przechodzić czasowo do obrony na zagrożonych kierunkach.

Niemożliwe jest także rozwinięcie od razu całości sił głównych chociażby pułku, nie mówiąc już o dywizji. Będą się one rozwijać kolejno na różnych rubieżach. A więc, głębokość i czas trwania boju spotkaniowego zależy od ilości i rodzaju sił zaangażowanych po obu stronach.
Natomiast użycie broni jądrowej bardziej będzie wpływało na rezultat boju spotkaniowego niż na czas jego trwania.

W porównaniu z innymi rodzajami walki, na przykład z natarciem na nieprzyjaciela będącego w obronie, czas trwania boju spotkaniowego będzie znacznie krótszy. Stwierdza się, że czynnik czasu i szybkość działania w boju spotkaniowym leży w samej istocie tej formy walki, ponieważ każda ze stron będzie usiłowała przejąć inicjatywę i narzucić swoją wolę przeciwnikowi.

3. Walka o inicjatywę w boju spotkaniowym

"Inicjatywa - to impuls do działania, pomysłowość, przedsiębiorczość, projekt, pomysł do realizacji" x/.

---

x/ Władysław Kopaliński "Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych". Wyd. Wiedza Powszechna. Warszawa 1975 r. s. 431.

Słownik podstawowych terminów wojskowych określa, że "inicjatywa - to zdolność narzucenia nieprzyjacielowi swojej woli w czasie operacji /walki/" x/.

Synteza tych dwóch definicji stwarza nam szeroki, ale jeszcze niepełny obraz i znaczenie inicjatywy na polu walki, a zwłaszcza w boju spotkaniowym, które można określić jako pomysłowe i przedsiębiorcze działanie w celu narzucenia nieprzyjacielowi swojej woli, swojego sposobu walki w czasie operacji i działań bojowych.

Ażeby bardziej obrazowo pokazać czym jest inicjatywa w boju spotkaniowym posłużymy się następującym przykładem.

"W początkowej fazie walk o Kołobrzeg 7 pułk piechoty 3 dywizji 1 A WP sforsował rzekę Parsętę i wieczorem 9 marca 1945 r. doszedł do kanału szerokości 10-15 metrów, głębokości 2 metrów z zabagnionymi brzegami. Jako pierwszy miał pokonać kanał 2 batalion piechoty z zastosowaniem kładek szturmowych. Na czele batalionu miał forsować przeszkodę jeden pluton na specjalnie zbudowanych tratwach w odległości 100 metrów od właściwej przeprawy. Pluton przeprawił się przed świtem 10 marca. Rozpoczęły forsowanie kanału pozostałe pododdziały batalionu. Tymczasem nieprzyjaciel skoncentrował na nich ogień. Wtedy dowódca plutonu decyduje się na atak, wyprowadza pluton skrycie pod osłoną skarpy i wdziera się do pierwszej transzei Niemców. Ogień koncentruje się na plutonie. Dowódca plutonu właściwie "dzieli" ogień własnej broni i zdobycznej dla obezwładnienia środków ogniowych przeciwnika w następnej transzei i budynkach. Wykorzystując tą sytuację przeprawia się cały batalion" xx/.

Na podstawie powyższego przykładu nasuwa się wniosek, że samodzielność i twórcze poszukiwanie sposobów skutecznego

---

x/ "Słownik podstawowych terminów wojskowych". Wydanie MON, Warszawa 1977 r., s. I-2.

xx/ A. Karpiński, S. Zawadzki, "Na polach bitew drugiej wojny światowej", Warszawa 1975 r., s. 243-247.

działania, a także przejęcie inicjatywy przez dowódcę plutonu /mimo przewagi nieprzyjaciela/, oraz pełne skalkulowanego ryzyka działanie plutonu zmusiło nieprzyjaciela do kapitulacji w konkretnej sytuacji bojowej.
W tym wypadku inicjatywa ma znaczenie oryginalnego, samodzielnego działania - bez specjalnych /dodatkowych/ rozkazów, ale w myśl zamiaru przełożonego - w celu osiągnięcia zwycięstwa.

Istnieje także szersze znaczenie inicjatywy, polegające na zmuszeniu dużych zgrupowań nieprzyjaciela do działania w niekorzystnych dla niego warunkach sytuacji operacyjno-taktycznej. Taka na przykład sytuacja występuje w czasie boju spotkaniowego. Nie wymaga specjalnego uzasadnienia twierdzenie, że bój spotkaniowy jest szczególnie aktywny w samej swej istocie. Aktywność w boju spotkaniowym przejawia się przede wszystkim przez obezwładnienie nieprzyjaciela za pomocą silnego ognia w połączeniu z gwałtownym ruchem do przodu. Mówimy, że nacierający ma inicjatywę, ponieważ nieustannie narzuca swoją wolę przeciwnikowi i przy umiejętnym prowadzeniu uderzeń osiąga rozstrzygające zwycięstwo. Utrzymywanie inicjatywy pozwala na narzucenie przeciwnikowi walki na tych kierunkach i w tych rejonach, które są dogodne dla nacierającego. Takiemu właśnie znaczeniu inicjatywy poświęcimy główną uwagę.

Wspomnieliśmy, że podczas natarcia inicjatywa już przed rozpoczęciem walki spoczywa w rękach nacierającego.
W boju spotkaniowym przejawy inicjatywy mają swoją specyfikę. W boju spotkaniowym bowiem uczestniczą po obu stronach praktycznie różne siły, sukces może odnieść którakolwiek ze stron, jednak przede wszystkim ta, która potrafi szybciej wykorzystać sprzyjające okoliczności lub też sama szybciej je stworzy aktywnymi, śmiałymi i zaskakującymi działaniami.

W boju spotkaniowym obie strony stawiają sobie za cel swych działań zaczepnych uzyskanie rozstrzygnięcia - ogólnie rzecz biorąc na tych samych kierunkach, tymi samymi sposobami. Do momentu rozpoczęcia boju spotkaniowego mogą one posiadać równe możliwości uzyskania powodzenia, jednak zwycięży ten,

kto wykaże większą aktywność, uchwyci inicjatywę i nie utraci jej w toku boju.

Inicjatywa w boju spotkaniowym będzie się przejawiać głównie w wyborze nowego oryginalnego, ale równocześnie bardzo prostego sposobu działania, w wyprzedzaniu przeciwnika w rozstrzygających działaniach, a przede wszystkim w obezwładnieniu ogniowym i wykorzystaniu jego skutków. Inicjatywa w boju spotkaniowym, to szybsze wykonanie celowego manewru, zwłaszcza na skrzydła i tyły, a także w błyskawicznym reagowaniu na ciągłe zmiany sytuacji zarówno na lądzie, w powietrzu i eterze.

Począwszy od pierwszego kontaktu bojowego czołowych oddziałów lub od wykonania uderzeń ogniowych na zgrupowania nieprzyjaciela będące jeszcze w marszu, aż do czasu zakończenia boju spotkaniowego obie strony będą dążyć do uchwycenia inicjatywy.

Specyfika boju spotkaniowego polega na tym, że możliwość osiągnięcia sukcesu zachowują obie strony prawie do końca. Uchwyconą raz inicjatywę można szybko utracić, jeżeli będzie się prowadziło walkę pasywnie bez taktyczno-operacyjnego polotu. Nie jest wykluczone również, że podczas boju spotkaniowego inicjatywa często będzie przechodziła od jednej do drugiej walczących stron. Możliwość przechwytywania inicjatywy przez jedną, lub drugą stronę świadczy o wysokim napięciu działań bojowych tak charakterystycznych dla boju spotkaniowego. Sugeruje również konieczność nieustannej walki o inicjatywę, aż do zakończenia boju spotkaniowego.
Przykład takiego działania stanowi bitwa spotkaniowa 7 A/WP/ i 42 KA/NZ/ w ćwiczeniu "LATO-82". Oddziały 42 KA/NZ/ w wyniku przewagi i inercji uderzenia uzyskały powodzenie i w ciągu 4 godzin walki odrzuciły wojska prawego skrzydła 7 A na 10-12 km w głąb ich ugrupowania. Na tej głębokości na skutek oporu nieprzyjaciel został zatrzymany. 7 A prowadząc działania obronno opóźniające swoim prawym skrzydłem, siłami głównymi wykonała uderzenie /po zatrzymaniu nacierającego npla/ w skrzyd-

ło i tyły 42 KA/NZ/. Rozbiła go i zerwała zamiar wyjścia na tyły wojsk własnych. Nieprzyjaciel mimo posiadania inicjatywy w pierwszych czterech godzinach bitwy spotkaniowej - nie potrafił jej utrzymać do końca i bitwę przegrał x/.

Trafne wydaje się stwierdzenie, że wysokiej klasy mistrzostwo dowódców i sztabów wszystkich szczebli w prowadzeniu aktywnych bojów spotkaniowych i ciągłej walki o inicjatywę, nigdzie nie może się tak wyraźnie przejawiać, jak w boju spotkaniowym. Na przykład w działaniach obronnych pierwsze uchwycenie inicjatywy przez stronę broniącą się oznacza w dziewięćdziesięciu procentach, że strona nacierająca nie uzyska powodzenia i wątpliwe, aby je zdobyła. Natomiast w boju spotkaniowym mamy do czynienia z przeciwnikiem nie skrępowanym rubieżami obronnymi, lecz bardzo aktywnym i silnym. Dlatego w boju spotkaniowym walka o inicjatywę jest najtrudniejszym i najbardziej skomplikowanym działaniem.

W przeszłości walka o przejęcie i utrzymanie inicjatywy w boju spotkaniowym - jak pisze płk prof.dr Kazimierz Nożko - zazwyczaj rozpoczynała się równocześnie ze starciem oddziałów wydzielonych, działaniami lotnictwa, rozwinięciem artylerii i potęgowała się w miarę rozwijania wojsk i wchodzenia ich do walki.

Obecnie walka o inicjatywę najczęściej rozpocznie się nie od bezpośrednich starć zbrojnych wojsk lądowych, lecz od uderzeń rakietowo-jądrowych, uderzeń lotnictwa, śmigłowców szturmowych i aktywnie prowadzonej walki radioelektronicznej xx/. Ze względu na rozstrzygającą rolę broni jądrowej, każda ze stron będzie tak działać, aby uprzedzić przeciwnika w wykonaniu uderzeń ogniowych. Nie należy tego odnosić tylko do czasu,

---

x/ Por. "Zbiór dokumentów wykonywanych na ćwiczeniu pk. "LATO-82". Wydanie SOW - Oddział Operacyjny maj 1982 r.

xx/ Płk prof.dr Kazimierz Nożko "Operacja zaczepna armii - podręcznik". Wydanie ASG WP, Warszawa 1978 r., s. 145.

to znaczy, kto pierwszy wykona uderzenie jądrowe lub otworzy ogień. Chodzi tu głównie o wyprzedzenie w skutkach uderzeń jądrowych - kto pierwszy całkowicie obezwładni przeciwnika. Ogromne znaczenie ma zniszczenie środków napadu jądrowego nieprzyjaciela. Pomyślne wykonanie tego zadania pozwoli nie tylko na uchwycenie inicjatywy, lecz stwarza szansę na utrzymanie jej w toku boju spotkaniowego.
Wyprzedzenie przeciwnika w obezwładnieniu ogniem zakłada natychmiastową reakcję środków walki na wykryte przez rozpoznanie ważniejsze obiekty nieprzyjaciela, a przede wszystkim na środki napadu jądrowego, artylerię, środki obrony powietrznej, stanowiska dowodzenia, a także zgrupowania wojsk zmechanizowanych i pancernych.

We współczesnej operacji zaczepnej armii, szczególnie w czasie powstania boju spotkaniowego wymagane jest wyjątkowo szybkie i bardzo celne wykonanie uderzeń jądrowych i wykorzystanie ich skutków w celu nagłego i głębokiego wdarcia się w ugrupowanie nieprzyjaciela. Możliwość użycia broni jądrowej w operacji zaczepnej armii, a także rozpoczęcie boju spotkaniowego w ramach tej operacji od obustronnych uderzeń jądrowych sprawi, że obie strony będą ponosiły ogromne straty. Wojska, które zachowają zdolność bojową, powinny dążyć do natychmiastowego wykorzystania skutków uderzeń jądrowych. W tych warunkach poczesnym atrybutem w uchwyceniu inicjatywy będzie:

- uprzedzenie nieprzyjaciela o wykonaniu uderzeń jądrowych ocalałymi środkami napadu jądrowego;

- wysadzenie desantów;

- wysłanie oddziałów wydzielonych.

Ta strona, która potrafi szybciej wykorzystać skutki uderzeń jądrowych, pierwsza rozpocznie działanie wojskami lądowymi i desantami, narzuci nieprzyjacielowi swoją wolę, zanim zdoła on ochłonąć po uderzeniach jądrowych, lub gdy jeszcze nie będzie gotów do działań zaczepnych w konsekwencji odniesie sukces nad nieprzyjacielem.

Znaczenie inicjatywy w dowodzeniu wojskami w boju spotkaniowym należy oceniać głównie w aspekcie możliwości pełnej dezorganizacji systemu dowodzenia przez jednoczesne lub kolejne zniszczenie stanowisk dowodzenia i węzłów łączności różnych szczebli dowodzenia. W działaniach konwencjonalnych było to nieosiągalne. We współczesnym boju spotkaniowym w wyniku uderzeń jądrowych wiele jednostek może zostać pozbawione wyższego dowództwa, przy jednoczesnej utracie łączności z sąsiadami. Rozwój środków walki radioelektronicznej jeszcze bardziej zwiększa tę możliwość. W tych warunkach ocalałe organy dowodzenia będą musiały wykazać maksimum inicjatywy i samodzielności w kierowaniu wojskami. Znając cel działań bojowych i zamiar dowódcy, będą one w stanie podejmować właściwe decyzje i wymagać konsekwentnie ich wykonania, nie przerywając prowadzenia aktywnych działań bojowych.

Wynik boju spotkaniowego, z uwagi na szczególną wartość walki, może niekiedy nastąpić dopiero pod koniec działań bojowych. Dlatego dążenie do uchwycenia inicjatywy już na początku działań i utrzymanie jej przez cały czas trwania boju spotkaniowego jest sprawą zasadniczej wagi.

4. Manewr w boju spotkaniowym

Analiza doświadczeń bojowych w zakresie prowadzenia bojów spotkaniowych pozwala stwierdzić, że cele i formy manewru w boju spotkaniowym były podobne do tych form manewru, które stosuje się podczas natarcia. Podstawową bowiem formą manewru było oskrzydlenie i obejście w celu wykonania uderzenia na skrzydła i tyły zgrupowania nieprzyjaciela, przy wiązaniu go częścią sił od czoła. Często stosowaną formą było również uderzenie czołowe, rozcinające zgrupowanie nieprzyjaciela i stwarzające przesłanki do rozbicia go częściami.
Powodzenie w boju spotkaniowym zależało w dużym stopniu od wyprzedzenia nieprzyjaciela w rozwinięciu wojsk i otwarciu ognia.

Czy ta teza potwierdzi się we współczesnych warunkach? Czy wyniki z przeprowadzonych analiz są podobne?

Trudno mówić w ogóle o jedności czy też różnicach występujących w formach manewru w natarciu i boju spotkaniowym, skoro uznajemy, że bój spotkaniowy stanowi specyficzną formę natarcia.

We współczesnych warunkach, gdy bój spotkaniowy rozpocznie się uderzeniami jądrowymi, a następnie dojdzie do starcia wojsk lądowych, przebieg boju spotkaniowego i jego wynik będzie zależał w znacznym stopniu od tego, która ze stron pierwsza wykona uderzenia jądrowe. A więc, manewr środkami jądrowymi będzie stanowił podstawę manewru we współczesnym boju spotkaniowym. Stwarza on możliwości zadania klęski nawet przeważającym siłom nieprzyjaciela i najlepsze warunki do wyprzedzenia go w rozwinięciu sił głównych.

Treść boju spotkaniowego w decydującej części dotyczyć będzie właśnie manewru. Ponieważ manewr w boju spotkaniowym musi zapewnić uprzedzenie nieprzyjaciela w wykonaniu uderzeń jądrowych, w rozwinięciu sił głównych i wykonanie nimi uderzenia na zasadniczym kierunku. Przeniesienie działania sił głównych na kierunek największego powodzenia w celu ostatecznego rozbicia nieprzyjaciela.

Wysokie tempo współczesnych działań bojowych, szybkość przebiegu boju spotkaniowego nie pozwoli na skomplikowane przegrupowanie elementów ugrupowania bojowego ZT czy oddziałów. Dlatego ważnym wymaganiem w boju spotkaniowym jest stosowanie manewru prostego, unikając zbędnych i skomplikowanych przesunięć wojsk, które pochłaniają czas i utrudniają organizację współdziałania oraz demaskują zamiar. Manewr w boju spotkaniowym musi być przeprowadzony szybko i skrycie powinien zaskakiwać nieprzyjaciela. Przy ogromnych możliwościach rozpoznawczych obu stron biorących udział w boju spotkaniowym zaskoczenie można osiągnąć tylko dzięki śmiałemu, gwałtownemu przeprowadzeniu manewru, a także poprzez nieoczekiwane wykonanie kompleksowego uderzenia ogniowego.

Zaskoczenie w manewrze osiąga się wykonując wszystkie przedsięwzięcia w sposób skryty. Stopień skrytości poszczególnych przedsięwzięć manewru będzie każdorazowo zależał od składu sił i środków biorących udział w boju spotkaniowym. Inaczej będzie maskowany manewr na niższych szczeblach organizacyjnych, gdzie wystarczy tylko umiejętnie wykorzystać maskujące właściwości terenu, a inaczej na szczeblu związków taktycznych i oddziałów, gdzie konieczne będą odpowiednie przedsięwzięcia maskujące manewr.

W przeszłości w boju spotkaniowym na pierwszym miejscu stawiano manewr wojskami pancernymi i zmechanizowanymi, doceniając również manewr ogniem, a także siłami i środkami.
W okresie drugiej wojny światowej istota manewru w boju spotkaniowym wyrażana była przede wszystkim ruchem wojsk wspieranym przez ogień.

We współczesnych działaniach manewr w boju spotkaniowym prowadzi się: uderzeniami jądrowymi, ogniem broni konwencjonalnej, siłami i środkami, a także wojskami, które mogą stosować: uderzenia czołowe, oskrzydlenie lub obejście.
Główną uwagę należy poświęcać manewrowi uderzeniami jądrowymi, którego celem w boju spotkaniowym będzie obezwładnienie lub zniszczenie takich obiektów nieprzyjaciela, których strata zmieni w zasadniczy sposób stosunek sił na kierunku głównego uderzenia i zapewni siłom głównym swobodę dalszego manewru.

Współczesna idea manewru w boju spotkaniowym zawarta jest - w manewrze uderzeniami jądrowymi i w potędze ognia jądrowego, którego rezultaty w maksymalnym stopniu powinny być wykorzystywane przez ruch.
Promień zasięgu rakiet pozwala przeprowadzić manewr uderzeniami jądrowymi w całym pasie działania danego związku taktycznego i stworzyć na wybranych kierunkach /rejonach/ przewagę nad nieprzyjacielem. Badania wykazują, że pierwsze uderzenie wykonywane będzie na środki napadu jądrowego i artylerię nieprzyjaciela, następne na ważniejsze zgrupowania wojsk pancernych

i zmechanizowanych. Umożliwi to, szczególnie przy wykonaniu uderzeń jądrowych wyprzedzających uderzenia nieprzyjaciela obezwładnienie jego zgrupowań, utworzenie luk i wyrw w jego ugrupowaniu, a przez to znacznie stępi jego ostrze zaczepne.

W toku boju spotkaniowego pododdziały rakietowe powinny być zdolne do szybkiego wykonania uderzeń na cele nowowykryte.

Manewr ogniem stanowi jeden z podstawowych warunków uzyskania sukcesu w boju spotkaniowym. Bazując na szerokich możliwościach manewrowych artylerii można wyprzedzać nieprzyjaciela w otwarciu ognia i stworzyć przewagę ogniową nad przeciwnikiem na wybranych kierunkach. Precyzyjny manewr ogniem może zdezorganizować ruch nieprzyjaciela i osłabić jego siłę uderzeniową. Istotne znaczenie ma manewr ogniem nie tylko w walce o uzyskanie przewagi ogniowej nad nieprzyjacielem, ale także utrzymanie jej w toku boju spotkaniowego. Dlatego też manewr ogniem powinien być dokładnie skalkulowany, aby zapewniał stworzenie najbardziej korzystnego zgrupowania własnych wojsk na kierunku głównego uderzenia, dynamiczne rozwinięcie natarcia, wykorzystanie luk i przeprowadzenie szybkiego wejścia w rejon wybuchu jądrowego. Do tego celu należy wykorzystać nie tylko manewr ogniem artylerii, ale także moździerzy, czołgów oraz pozostałych środków rażenia będących na wyposażeniu danego oddziału czy też związku taktycznego.
Uzyskanie ciągłości rażenia nieprzyjaciela już od momentu rozpoczęcia boju spotkaniowego i narastanie wysiłku ogniowego możliwe jest przy kompleksowym planowaniu i kierowaniu ognia przez dowódcę i sztab danego ZT lub oddziału. Jedynie pod warunkiem kompleksowego porażenia ogniowego nieprzyjaciela x/,

---

x/ Kompleksowe porażenie ogniowe to "ciągłe, skoordynowane, zorganizowane według jednolitego planu i pod jednym dowództwem oddziaływanie ogniowe na przeciwnika przy użyciu różnych środków rażenia obejmujące: jednoczesne oraz kolejno po sobie wykonywane uderzenia wojsk rakietowych ładunkami konwencjonalnymi, zmasowane, ześrodkowane i inne rodzaje ogni artylerii, oddziaływanie ogniowe czołgów i BWP, lotnictwa i śmigłowców, a także wykorzystanie środków wybuchowych, zapalających i min". /Z omówienia ćwiczenia "LATO-82", dokonanego przez Szefa Sztabu Generalnego WP/.

można najbardziej efektywnie zgrać manewr ogniem wszystkich środków rażenia.

Zasięgi ognia artylerii i czołgów mają ograniczoną donośność. Dlatego też do podtrzymania ciągłości ognia, a także wykorzystania innych środków rażenia stosujemy manewr siłami i środkami. Manewr ten będzie miał zastosowanie w boju spotkaniowym dla stworzenia odpowiedniego zgrupowania na kierunku głównego uderzenia i zapewnienia ciągłego potęgowania uderzenia na tym kierunku, odtworzenie zdolności bojowej po uderzeniach bronią jądrową lub lotnictwem, a także wzmocnienie wojsk na zagrożonych kierunkach.

Manewr siłami i środkami w boju spotkaniowym nie ma charakteru ataku jednorazowego, a jest on prowadzony zarówno przed rozpoczęciem jak i w toku trwania walki.
Do tej formy manewru zalicza się także manewr odwodami ogólnowojskowymi i specjalnymi, a także środkami materiałowo-technicznymi itp. Najbardziej obrazowym przykładem manewru siłami i środkami w boju spotkaniowym jest manewr odwodem przeciwpancernym, który ma na celu zajęcie dogodnej rubieży terenowej i odparcie ataku czołgów przeciwnika. Po wykonaniu tego zadania i odtworzeniu gotowości bojowej odwód przeciwpancerny bardzo często współdziałający z oddziałem zaporowym kieruje się w nowy rejon celem zlikwidowania zagrożenia przerwania się czołgów nieprzyjaciela.

Najbardziej rozpowszechnionymi formami manewru w boju spotkaniowym, charakterystycznymi głównie dla wojsk pancernych i zmechanizowanych jest obejście, oskrzydlenie i uderzenie czołowe.

Obejście, jak podaje podręcznik "Taktyka Ogólna", "Jest to głębszy manewr na skrzydła i tyły nieprzyjaciela. Wykonuje się go w taktycznym /operacyjnym/ współdziałaniu z wojskami nacierającymi od czoła bez łączności ogniowej z nimi" x/.

---

x/ "Taktyka ogólna" - podręcznik, Wydanie MON 1968 r. s. 20.

Obecnie definicja ta wymaga pewnego uściślenia. Brak łączności ogniowej z wojskami nacierającymi od czoła dotyczy głównie klasycznych środków rażenia, nie dotyczy natomiast broni rakietowej i lotnictwa. Z definicji tej wynika, że obejście stanowi formę manewru przenoszącą działania na tyły nieprzyjaciela. Taka forma manewru mogła się wykształtować dzięki wzrostowi manewrowości i prędkości poruszania się wojsk pancernych i zmechanizowanych, odporności na uderzenia lotnicze i artyleryjskie, zdolności niszczenia z marszu ubezpieczeń nieprzyjaciela. W boju spotkaniowym zalety te nabrały jeszcze większego znaczenia. Oprócz tego rola tej formy manewru jeszcze bardziej wzrosła dzięki możliwości tworzenia rzutu powietrznego i działaniu operacyjnych grup manewrowych w głębi obrony nieprzyjaciela. Dzięki temu na tyły nieprzyjaciela mogą być wysadzone pododdziały przerzucane na śmigłowcach lub wydzielane ze składu znajdujących się w danym rejonie OGM. Głębokość obejścia każdorazowo zależy od konkretnej sytuacji operacyjno-taktycznej i musi mieć swoje odzwierciedlenie w decyzji dowódcy.

Wykonywanie głębokich obejść i uderzenie na nieprzyjaciela tam, gdzie ich najmniej oczekiwał były często stosowaną formą manewru w drugiej wojnie światowej. Charakterystyczny pod tym względem jest bój spotkaniowy 10 korpusu pancernego gwardii z 17 dywizją pancerną hitlerowców w toku operacji sandomiersko-śląskiej w styczniu 1945 r. Dywizja nieprzyjaciela wyprzedzała oddziały radzieckie w rozwinięciu. Wówczas wykonano śmiałe obejście i niespodziewane szybkie wyjście na jej tyły dwóch brygad pancernych. To pozwoliło przejąć inicjatywę i niespodziewanie uderzyć na tyły nieprzyjaciela, co ostatecznie zadecydowało o powodzeniu. Oddziały 17 dywizji pancernej nieprzyjaciela zostały rozczłonkowane na pojedyncze izolowane grupy, a następnie zniszczone. Tak więc śmiałość, szybkość i zdecydowanie w stosowaniu obejścia nie tylko zapewniły zaskoczenie w manewrze, lecz również przyniosły zwycięstwo, wygranie boju spotkaniowego x/.

---

x/ Por. J.Z. Nowikow, F.D. Swierdłow, "Manewr w walce ogólnowojskowej", Wydanie MON, Warszawa 1969 r., s. 78.

Inną szeroko i powszechnie stosowaną formą manewru w boju spotkaniowym w operacji zaczepnej armii jest oskrzydlenie. Będą sytuacje, gdy manewr oskrzydlenia wykonywać mogą siły główne pułku, pozostawiając część sił do wiązania nieprzyjaciela od czoła. Takie sytuacje będą jednak należeć do wyjątków. Częściej oddziały tę formę manewru będą stosować we współdziałaniu z sąsiadami, na przykład z OGM.

Obecnie manewr oskrzydlenia może być znacznie głębszy niż to miało miejsce w drugiej wojnie światowej. Powodem tego jest znacznie większy zasięg artylerii lufowej oraz wprowadzanie rakiet do uzbrojenia wojsk, a przede wszystkim wzrost głębokości ugrupowań bojowych wojsk własnych i przeciwnika. Stosując tę formę manewru w boju spotkaniowym rozbicie nieprzyjaciela można osiągnąć poprzez wykonanie uderzeń rakietowo-ogniowych na ważniejsze obiekty i zgrupowania nieprzyjaciela. Następnie uderzeniem dwóch zgrupowań /w wypadku oskrzydlenia dwustronnego/ na skrzydła i tyły nieprzyjaciela z jednoczesnym wiązaniem go częścią sił od czoła na dogodnej rubieży - rozciąć zgrupowanie nieprzyjaciela i zniszczyć go częściami.

W sytuacjach, kiedy ze względu na warunki powstałe w boju spotkaniowym wykonanie głębokiego obejścia lub oskrzydlenia nieprzyjaciela będzie niemożliwe, zajdzie konieczność wykonania uderzenia czołowego. Mimo, iż spotyka się opracowania, których autorzy nie traktują uderzenia czołowego jako formy manewru na szczeblu taktycznym. Twierdzą, że istota manewru zakłada w sobie ruch taki, który stawia nas w dogodniejszym położeniu wobec przeciwnika, a przy uderzeniu czołowym nie ma żadnego wyboru [x/].

Nie jest to pogląd zasadny. Analiza działań bojowych z okresu drugiej wojny światowej wykazała, że podczas wykonywania uderzeń czołowych w boju spotkaniowym istniała koniecz-

---

x/ Por. Bolesław Chocha, "Rozważania o taktyce", Wydanie MON Warszawa 1982 r., s. [illegible]

ność wykonywania manewrów.
"Sztuka manewrowania podczas wykonywania uderzenia czołowego polegała na umiejętnym wysunięciu pododdziałów do uderzenia, wykorzystaniu luk i wyłomów w ugrupowaniu bojowym lub marszowym nieprzyjaciela oraz powstających skrzydeł wewnętrznych. Pododdziały, uprzedzając nieprzyjaciela w rozwinięciu się, śmiało przenikały w głąb jego szyków marszowych i skutecznie niszczyły nie rozwinięte jeszcze kolumny" x/.

We współczesnym boju spotkaniowym rola uderzenia czołowego jako forma manewru jeszcze bardziej wzrośnie. Z uwagi na możliwość zadania nieprzyjacielowi zdecydowanej klęski uderzeniami jądrowymi i ogniowymi powstaną luki w jego ugrupowaniu. Sztuka manewrowania wojskami przy wykonywaniu uderzenia czołowego będzie więc polegała na umiejętnym wysunięciu wojsk do uderzenia. Skierowaniu ich przede wszystkim w przerwy i luki w ugrupowaniu bojowym lub marszowym nieprzyjaciela, a także przez wyłomy, które powstały w wyniku uderzeń jądrowych. Powyższe rozważania pozwalają wysnuć wniosek, że w czasie wykonywania uderzeń czołowych będzie istniała konieczność takiego ruchu wojskami własnymi,który postawi ich w dogodniejszym położeniu wobec wojsk przeciwnika, a więc będzie zachowana istota manewru i dlatego nie można zgodzić się z tymi poglądami, które negują uderzenie czołowe jako formę manewru.

"Uderzenie czołowe - jest formą manewru wojsk w walce i operacji, przeprowadzaną w celu wykonania wyłomu w ugrupowaniu nieprzyjaciela i stworzenia warunków dla oskrzydlenia lub obejścia" xx/.

Uderzenie czołowe w boju spotkaniowym pozwala rozbić nieprzyjaciela bez wcześniejszego obejścia lub oskrzydlenia i zmiany ugrupowania, wymagającego czasu. Uderzeniem czołowym można szybko rozciąć zgrupowanie nieprzyjaciela na części i rozbić go na najkrótszym kierunku.

---

x/ "Taktyka w przykładach bojowych - pułk", Wydanie MON, Warszawa 1977 r., s. 279.

xx/ L. Varvarovsky - "Manewrowość", Wydanie MON, Warszawa 1962 r., s. 116.

Ze względu na to, że podczas wykonywania uderzenia czołowego atak trzeba prowadzić najczęściej przeciw zasadniczemu zgrupowaniu nieprzyjaciela, aby uniknąć przewlekłych walk i frontalnych ataków należy posiadać przewagę w siłach i środkach i wcześniej porazić nieprzyjaciela uderzeniami jądrowymi i ogniowymi.

Charakter współczesnego boju spotkaniowego, jego zasięg przestrzenny umożliwia jednoczesne stosowanie różnych form manewru pododdziałami, a także rozmaitych kombinacji. Niektóre oddziały i związki taktyczne mogą prowadzić działania bojowe na tyłach nieprzyjaciela i odwrotnie, niektóre oddziały nieprzyjaciela będą walczyły na naszych tyłach, dążąc do odzyskania utraconych ważnych obiektów i uzyskania swobody manewru. Na jednym kierunku wojska będą dokonywały manewru jednostronnego lub dwustronnego oskrzydlenia, na drugim kierunku będą one wychodziły na tyły nieprzyjaciela przez przerwy w jego ugrupowaniu bojowym.

Szczególną formą manewru we współczesnym boju spotkaniowym - stosowaną głównie przez związki taktyczne, będą nagłe zmiany rodzajów działań bojowych. Wojska mając stały kontakt z nieprzyjacielem będą przechodziły od natarcia do obrony i odwrotnie. Specyfika manewru we współczesnym boju spotkaniowym polegać również będzie na umiejętnym omijaniu silnych zgrupowań nieprzyjaciela, na wiązaniu tych zgrupowań małymi siłami od czoła, natomiast wykorzystując luki i odsłonięte skrzydła zdecydowanym działaniem w przód wychodząc na jego tyły i skrzydła. Stwarzać to będzie również konieczność umiejętnego działania przy odsłoniętych własnych skrzydłach i często w oderwaniu od sił głównych.

Wyniki uzyskane z przeprowadzonych badań ogólnie rzecz biorąc potwierdzają poglądy wyrażane w literaturze x/, że formy manewru w boju spotkaniowym będą takie same jak w natarciu.

---

x/ Np.: 1. J.Z. Nowikow, F.D. Swierdłow, op.cit., s. 78.
2. "Taktyka w przykładach bojowych - pułk". Wydanie MON, Warszawa 1977 r., s. 276.

Uzyskane wnioski obligują nas jednak do poczynienia pewnych zastrzeżeń. Otóż takie same będą tylko rodzaje form to znaczy: uderzenie czołowe, obejście i oskrzydlenie /jednostronne, dwustronne/. Zasadnicze różnice wystąpią dopiero w wykonaniu manewru, a więc w konkretnym zastosowaniu tych form, zarówno w odniesieniu do częstotliwości ich zastosowania jak też sposobu wykonania. Częściej stosowaną formą manewru w natarciu będzie uderzenie czołowe, które najczęściej będzie miało charakter przełamania, natomiast w boju spotkaniowym uderzenie czołowe - jako forma manewru będzie miało zupełnie inny charakter. Zazwyczaj będzie go wykonywała tylko część sił biorących udział w boju spotkaniowym i będzie ono polegało na wiązaniu nieprzyjaciela od czoła, natomiast siły główne będą wykonywały inne formy manewru tj. obejście i oskrzydlenie w celu szybkiego rozstrzygnięcia boju. W boju spotkaniowym wszystkie formy manewru, a częściej dwie z nich to znaczy uderzenie czołowe i obejście lub uderzenie czołowe i oskrzydlenie będą wykonywane jednocześnie i w tym między innymi tkwi uzasadnienie twierdzeń, że bój spotkaniowy charakteryzuje się wysoką manewrowością działań.

Nie trudno zauważyć, że różnica w wykonaniu manewru w natarciu i boju spotkaniowym w tym względzie będzie występowała. Podyktowana ona będzie pewną specyfiką boju spotkaniowego charakteryzującą się istnieniem większych luk w ugrupowaniu wojsk i bardziej "postrzępionym" frontem działań.

Zarówno ruchliwość wojsk, jak i możliwości manewrowe będą większe w boju spotkaniowym niż w natarciu. Wystąpi większa łatwość oskrzydlenia i obejścia wojsk. Szczególnie w operacji zaczepnej, gdy w przodzie będą działać desanty i operacyjne grupy manewrowe, które oprócz innych zadań mogą być wykorzystane - w wypadku zawiązania się boju spotkaniowego do oskrzydlenia lub obejścia zgrupowania nieprzyjaciela w celu szybszego jego rozgromienia. Takie doświadczenia uzyskiwane są z ćwiczeń. Najlepiej o tym świadczy następujący akapit z "omówienia ćwiczenia LATO-82". "O powodzeniu starcia z przeciwuderzającymi siłami decyduje w głównej mierze uprzedzenie nieprzyjaciela

w uchwyceniu dogodnych rubieży i wykonanie odpowiedniego manewru, zwłaszcza na jego skrzydła i tyły.
Takie działania niestety nie zawsze stanowiły dominującą formę. Nie zawsze poszukiwano oryginalnych, zaskakujących nieprzyjaciela, nawet połączonych z ryzykiem manewrów. Z takim właśnie, a zarazem systemowo zabezpieczonym przykładem manewru spotkaliśmy się w bitwie spotkaniowej stoczonej przez 42 armię z przeciwuderzającym 3 KA/USA/. Dowódca 42 armii powziął w tej sytuacji nieszablonową decyzję, przewidującą uderzenie na tyły i skrzydła zgrupowania przeciwuderzającego korpusu. Wykorzystał też umiejętnie skutki działania lotnictwa Naczelnego Dowództwa na TDW. W czasie omawianej bitwy spotkaniowej zostało zorganizowane współdziałanie z operacyjną grupą manewrową Frontu Centralnego, /lewego sąsiada - G.M./ co również sprzyjało rozbiciu tak silnego korpusu" x/.

Przytoczony przykład doświadczeń uzyskanych z ćwiczenia "LATO-82" świadczy o stosunku kierownictwa MON do manewru na współczesnym polu walki. Pokazuje jak wielką wagę należy przywiązywać do manewru, głównie w czasie prowadzenia bojów i bitew spotkaniowych. Uczy jak wiązać działanie wojsk nacierających od czoła z wojskami, które udało nam się wprowadzić w przestrzeń operacyjną nieprzyjaciela.

---

x/ "Omówienie ćwiczenia "LATO-82", Warszawa 1982 r., s. 52-53.

ROZDZIAŁ IV

CEL, ZADANIA WOJSK I SPOSOBY PRZYGOTOWANIA ORAZ PRZEPROWADZENIA BOJU SPOTKANIOWEGO

1. Cel i zadania wojsk w boju spotkaniowym

Cel[x/] - jako końcowy rezultat zamierzonych działań, determinuje każdy rodzaj i formę działań bojowych. Stanowi on główny motyw zmagań i dążeń wojsk zaangażowanych w walce zmierzających do jego realizacji.

Co wobec tego będzie stanowić cel działań wojsk w boju spotkaniowym? Ponieważ brak jest konkretnej definicji celu boju spotkaniowego w literaturze przedmiotu i wojskowych opracowaniach o charakterze encyklopedycznym - spróbujmy go zdefiniować. Jednak, zanim odpowiemy na powyższe pytanie przeprowadzimy głębszą analizę tego zagadnienia. Rozpatrując problem boju spotkaniowego w ramach operacji zaczepnej armii należy nawiązać do celu tej operacji. Dlatego, że cel boju spotkaniowego w ramach operacji zaczepnej, stanowił będzie niejako jeden z celów pośrednich, na drodze do zrealizowania celu głównego operacji zaczepnej armii.

Cel operacji zaczepnej został zdefiniowany w "Leksykonie wiedzy wojskowej" i "Słowniku podstawowych terminów wojskowych". Stanowi on, "... końcowy rezultat działań bojowych podejmowanych dla rozgromienia /rozbicia/ głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela, broniącego się lub podchodzącego na danym kierunku operacyjnym /w pasie działania związku operacyjnego/ oraz opanowania określonego obszaru /rejonu, ru-

---

x/ "Cel stanowi założony rezultat dążeń, punkt dojścia, do którego osiągnięcia się zamierza". Leksykon PWN, Warszawa 1972 r., s. 164.

bieży/ zapewniającego dogodne warunki do dalszych działań o charakterze operacyjnym lub strategicznym" x/.

Cel operacji zaczepnej armii będzie określany przez wyższego przełożonego i najczęściej będzie on wynikał z celu operacji zaczepnej frontu. Natomiast cel boju spotkaniowego prowadzonego w ramach operacji zaczepnej armii będzie wynikał z celu operacji zaczepnej armii. Będzie on celem pośrednim w osiągnięciu celu operacji. Należy przy tym uwzględniać, że cel boju spotkaniowego powinien w pełni uwzględniać realia konkretnej sytuacji operacyjno-taktycznej oraz określone warunki przestrzenno-czasowe i teren działań. Powtórzmy za płk prof.dr K. Nożko, który napisał, że "... nie przestrzeganie zgodności celów z możliwościami prowadzi do awanturnictwa" xx/.

Jeżeli mówimy, że cel boju spotkaniowego prowadzonego w ramach operacji zaczepnej jest pośrednim celem tej operacji, to jego osiągnięcie powinno tworzyć naturalne warunki do szybszego osiągnięcia celu operacji zaczepnej armii. Dlatego formułując cel nie należy ograniczać go tylko do samego boju spotkaniowego, powinien on wskazywać dalsze działanie wojsk po jego zakończeniu. W większości przebadanych ćwiczeń cel boju /bitwy/ spotkaniowego wykraczał poza jego zasięg. Na przykład: w ćwiczeniu "LATO-78" 9 A - wprowadzanej do bitwy jako drugi rzut frontu w celu rozbicia w bitwie spotkaniowej przeciwuderzającego 6 KA /A/ postawiono następujący cel: "... rozbić podchodzące odwody operacyjne przeciwnika i opanować płn.-zach. część Holandii z istniejącymi bazami i portami morskimi, organizując obronę przeciwdesantową Wybrzeża Północnego" xxx/.

---

x/ "Leksykon wiedzy wojskowej", Wydanie MON, Warszawa 1979 r., s. 62.

xx/ Płk prof.dr K. Nożko "Założenia i zasady współczesnej sztuki operacyjnej", Wydanie ASG WP, Warszawa 1977 r., s. 84.

xxx/ "Zbiór dokumentów wykonywanych na ćwiczeniu pk "LATO-78". Wyd. WOW - Oddział Operacyjny czerwiec 1978 r. "Legenda do planu operacji".

Badania wykazują, że cel boju spotkaniowego powinien stanowić końcowy rezultat nacierających wojsk własnych na działającego również w sposób zaczepny nieprzyjaciela i polegać on będzie na szybkim rozbiciu /rozcięciu/ nacierającego /przeciwuderzającego/ zgrupowania wojsk nieprzyjaciela oraz przejęciu inicjatywy na danym kierunku działań i zapewnienie warunków do prowadzenia operacji zaczepnej.

Po określeniu celu, wszystkie decyzje wykonawcze i działania wojsk muszą być podejmowane z punktu widzenia jego osiągnięcia w jak najkrótszym czasie i kosztem najmniejszych strat własnych. W sformułowanym celu powinna być zawarta główna idea działania wojsk. Cel stanowi podstawę do sformułowania zadań bojowych. Wykonanie tych zadań pozwala dopiero osiągnąć zakładany cel. Przy wyborze sposobu osiągnięcia celu w boju spotkaniowym, a więc określeniu zadań dla wojsk w większości sytuacji taktyczno-operacyjnych wynikają alternatywne sposoby działania. Dlatego wielką sztuką jest znalezienie takiego sposobu osiągnięcia celu boju spotkaniowego, który zapewniałby powodzenie kosztem najmniejszych strat własnych.

Charakter zadań bojowych wojsk w boju spotkaniowym zawsze będzie wytyczał cel, który będzie stawiany przed wojskami uczestniczącymi w boju spotkaniowym. Jednak treść i głębokość zadań w boju spotkaniowym uzależniona będzie także od wielu innych czynników, a głównie od roli i miejsca danego ZT w ugrupowaniu operacyjnym armii, ważności kierunku, na którym prowadzone są działania, siły wojsk nieprzyjaciela i sposobu /zastosowanego manewru/ jego działań, stopnia zdolności bojowej związku taktycznego, warunków terenowych i innych czynników.
Z uwagi na fakt, że wszystkie wymienione czynniki - mające wpływ na charakter zadań w boju spotkaniowym są zmienne, to i zadania wojsk do boju spotkaniowego ulegają ciągłej ewolucji. Zmiany koncentrują się głównie na treści zadań i rozmachu czasowo-przestrzennym. Natomiast rodzaj zadań

nie uległ zmianie od czasu drugiej wojny światowej. Dywizji /pułkowi/, podobnie jak w okresie drugiej wojny światowej do boju spotkaniowego w operacji zaczepnej armii określa się: zadanie bliższe i kierunek dalszego natarcia x/.

Cechą charakterystyczną zadań w boju spotkaniowym są ich parametry taktyczne, do których zaliczamy: głębokość zadań, tempo działania i szerokość frontu. Głębokość zadania bliższego dywizji /pułku/ każdorazowo będzie zależeć od sytuacji operacyjno-taktycznej, w której powstaje bój spotkaniowy, a głównie od tego czy obezwładniono nieprzyjaciela bronią jądrową i z jakim skutkiem, a także od ugrupowania bojowego nieprzyjaciela. Jeżeli oddziały przeciwnika znajdują się jeszcze w kolumnach marszowych to znaczy, że jego siły główne są urzutowane na większej głębokości, wówczas zadanie bliższe dywizji będzie głębsze i wyniesie do 20 km. W sytuacji, gdy wojska nieprzyjaciela będą już w ugrupowaniu przedbojowym lub bojowym - głębokość zadania bliższego dywizji będzie płytsza i może wynosić 10-15 km. Natomiast głębokość zadania bliższego pułku będzie wynosić 5-6 km xx/.
Kierunek dalszego natarcia powinien być określony na całą głębokość ugrupowania bojowego nieprzyjaciela, którego zamierzamy rozbić w boju spotkaniowym.

Drugim charakterystycznym parametrem taktycznym zadań wojsk w boju spotkaniowym jest tempo działań.
Tempo działań w czasie wykonywania zadań kształtuje różnie i zależy głównie od sytuacji operacyjno-taktycznej, w której powstał bój spotkaniowy, od okresu walki i sposobu prowadzenia boju spotkaniowego.

---

x/ Takie rodzaje zadań do boju spotkaniowego wyszczególnione są również w nowym regulaminie Armii Radzieckiej op.cit., s. 288.

xx/ Dane liczbowe podano według "Biuletynu Informacyjnego" Nr 3/130/. Warszawa 1979 r., wyd. Sztab Generalny WP, s. 8 i 9, które opracowano na podstawie analizy wielu ćwiczeń.

Najwyższe tempo cechowało będzie marsz wojsk obu stron w momencie zbliżania się do rubieży bezpośredniego starcia. Ocenia się, że tempo marszu oddziału wydzielonego może wynosić 30-50 km/godz., a w oddziałach pierwszego rzutu 25-35 km/godz. w wypadku zawiązania się boju spotkaniowego z marszu.

W czasie zawiązywania się boju spotkaniowego tempo natarcia oddziałów wykonujących uderzenie czołowe - jak wykazały przeprowadzone badania będzie gwałtownie maleć, do jednego, a czasem nawet do 0,5 km/godz. przechodząc od wartości plusowych do minusowych [x/], a następnie zwiększać się wprost proporcjonalnie do sukcesów uzyskiwanych w boju spotkaniowym, ażeby w głębi ugrupowania nieprzyjaciela osiągnąć tempo ok. 6 km/godz. [xx/].
Zupełnie inne tempo uzyskają siły główne wojsk własnych wykonujące uderzenie w skrzydło zgrupowania uderzeniowego i na tyły nieprzyjaciela. Tempo natarcia tych wojsk będzie od początku boju spotkaniowego dużo wyższe niż w warunkach prowadzenia boju spotkaniowego sposobem czołowych uderzeń rozcinających i wyniesie około 7 km/godz. [xxx/].

Szerokość frontu działania dywizji w boju spotkaniowym zależeć będzie od roli i miejsca w ugrupowaniu operacyjnym armii, a także od zadań jakie będzie wykonywała w ramach operacji zaczepnej armii w okresie poprzedzającym bój spotkaniowy. Szerokość frontu wynika z konieczności utrzymania zwartości ugrupowania wojsk dywizji, zapewnienia im warunków współdziałania i wynosi 15 do 25 km. Na szerokość frontu działania w boju spotkaniowym wpływa oprócz wymienionych już czynników

---

x/ Oznacza to, że pododdziały i oddziały będą nacierać, ale również mogą się cofać. Takie wyniki uzyskaliśmy z rozegranego za pomocą symulacji komputerowej boju spotkaniowego /załącznik nr 7/.

xx/ Tamże np: 34 DPanc w dziesiątym cyklu.

xxx/ Tamże np: 32 DPZmot w pierwszym cyklu.

skład i położenie wojsk własnych, a także stosowane formy manewru oraz warunki terenowe, ale przede wszystkim charakter działań i położenie zgrupowania nieprzyjaciela.

Określając treść zadań do boju spotkaniowego należy mieć na uwadze konieczność natychmiastowego uderzenia głównym zgrupowaniem wojsk lądowych na te elementy ugrupowania nieprzyjaciela, których zniszczenie zmusiłoby go do rezygnacji z działań zaczepnych. Zdecydowane uderzenia wojsk lądowych muszą być wykonane natychmiast po uderzeniach jądrowych armii - a niekiedy i własnych.
Uderzenia te powinny zapewnić jak najgłębsze przeniknięcie w ugrupowanie nieprzyjaciela, jak najszybsze wyjście w rejony jego stanowisk ogniowych artylerii atomowej i stanowisk startowych rakiet. Skuteczność uderzeń wojsk lądowych powinna być spotęgowana wysadzeniem desantów taktycznych oraz wysłaniem oddziałów wydzielonych. Z powyższych rozważań i przeprowadzonych badań wynika, że treścią zadania bliższego dywizji we współczesnym boju spotkaniowym powinno być rozbicie sił głównych nieprzyjaciela, uczestniczących w boju spotkaniowym, a nie opanowanie rubieży terenowej na określoną głębokość, jak to często formułowano w zadaniach do boju spotkaniowego w drugiej wojnie światowej [x/].

W treści zadań bojowych bardzo mocno należy akcentować walkę ze środkami napadu jądrowego nieprzyjaciela.
W tym celu w treści zadania bliższego w pierwszej kolejności należy określić zadania dotyczące niszczenia środków napadu jądrowego nieprzyjaciela, a następnie sposobu rozbicia sił głównych zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela. Określając kierunek dalszego natarcia należy podać, jak wojska mają działać po zakończeniu boju spotkaniowego /to znaczy - przejść do pościgu lub uniemożliwić wojskom nieprzyjaciela zorganizowanie obrony/.

---

x/ Por. "Taktyka w przykładach bojowych" - pułk. Wydanie MON. Warszawa 1977 r., s. 227.

Mimo że związek taktyczny prowadząc bój spotkaniowy otrzyma zadanie bliższe i kierunek dalszego natarcia to w toku boju spotkaniowego mogą być stawiane - konkretyzowane kolejne zadania. Ich treścią może być na przykład rozbicie z marszu drugiego rzutu i okrążenie jego sił głównych itp.

Zadania wojsk w boju spotkaniowym wynikają z celu boju spotkaniowego, który określa końcowy rezultat działania wojsk i wykracza poza problemy boju spotkaniowego, pokazując jak wojska mają działać po zakończeniu boju spotkaniowego. Natomiast parametry taktyczne i wskaźniki czasowo-przestrzenne zadań bojowych oprócz wielu uwarunkowań zależą głównie od ugrupowania bojowego i położenia stron prowadzących bój spotkaniowy.

2. Przygotowanie boju spotkaniowego

Przygotowanie boju spotkaniowego stanowić będzie etap przewidywań najbardziej prawdopodobnych sytuacji, w których może zaistnieć potrzeba jego prowadzenia. Na podstawie wynikających z nich wniosków realizowane będą przedsięwzięcia zapewniające dogodne warunki do stoczenia boju spotkaniowego. Przygotowanie boju spotkaniowego obejmuje przedsięwzięcia organizacyjne i wykonawcze, które można ująć następująco:

PRZEDSIĘWZIĘCIA SŁUŻĄCE PRZYGOTOWANIU BOJU SPOTKANIOWEGO

ORGANIZACYJNE

Ocena sytuacji operacyjno-taktycznej i przewidywanie możliwości dojścia do boju spotkaniowego.

Ukształtowanie korzystnej sytuacji poprzez oddziaływanie ogniowe i uderzenia wojsk oraz sił i środków WRE na nieprzyjaciela, w celu zapewnienia warunków do boju spotkaniowego.

Podjęcie decyzji do boju spotkaniowego.

Przygotowanie wojsk, sprzętu i terenu do boju spotkaniowego.

Uzgodnienie współdziałania z sąsiadami i wewnątrz elementów ugrupowania bojowego, z lotnictwem i śmigłowcami bojowymi.

WYKONAWCZE

1. Ciągłe rozpoznanie nieprzyjaciela.
2. Nieustanna analiza danych o nieprzyjacielu i wojskach własnych oraz o terenie działań.

1. Stoczenie walki jeszcze przed rozpoczęciem boju spotkaniowego celem zdobycia dogodniejszego położenia względem nieprzyjaciela.
2. Opanowanie i utrzymanie dogodnej rubieży rozwinięcia do boju spotkaniowego.

1. Określenie składu sił nieprzyjaciela, kierunku głównego uderzenia, rubieży rozwinięcia i rodzaju manewru.
2. Dokonanie kalkulacji czasowo-przestrzennych.
3. Określenie kierunku głównego uderzenia i sposobu działania wojsk własnych w boju spotkaniowym - sposobu manewru.
4. Zorganizowanie zgrupowania uderzeniowego do boju spotkaniowego.
5. Określenie najkorzystniejszego ugrupowania wojsk własnych.

1. Postawienie zadań i wskazanie sposobów działania.
2. Dokonanie przesunięć i manewrów wojsk.
3. Przesuwanie odwodów specjalnych celem wzmocnienia wojsk w boju.
4. Przygotowanie dróg i przejść w zaporach inżynieryjnych.

1. Postawienie zadań dowódcom oddziałów i innych elementów ugrupowania bojowego, w zakresie współdziałania wewnątrz danego ZT.
2. Uzgodnienie współdziałania z sąsiadami, lotnictwem, śmigłowcami bojowymi oraz desantem.

Właściwa ocena sytuacji operacyjno-taktycznej przez dowódcę i sztab pozwoli przewidzieć warunki, w których może dojść do boju spotkaniowego. Pozwoli to na wcześniejsze przygotowanie odpowiedniego manewru ogniem i wojskami.
W tym celu należy prowadzić nieustanne rozpoznanie nieprzyjaciela i warunków terenowych. Dokonywać oceny i analizy zarówno nieprzyjaciela, jak i wojsk własnych aby uniknąć zaskoczenia, a co jest najważniejsze podjąć we właściwym czasie odpowiednią decyzję do przewidywanego boju.

W wypadku uzyskania wniosku, że w określonych warunkach rozwijania operacji zaczepnej dojście do boju spotkaniowego jest lub będzie nieuniknione, wówczas zarówno dowódca jak i jego sztab będą dysponować odpowiednim czasem, który mogą wykorzystać do uprzedzenia nieprzyjaciela w tych wszystkich czynnościach, które są niezbędne do racjonalnego przygotowania boju spotkaniowego.
Ważnym elementem czynności związanych z przewidywaną walką będzie opanowanie i utrzymanie tych rubieży, które zapewnią dogodne warunki rozwinięcia wojsk do boju spotkaniowego lub wykonania określonego manewru. Jeśli dogodna rubież, która zapewnia odpowiednio korzystne warunki utrzymywana jest lub będzie przez nieprzyjaciela, to jej opanowanie może się wiązać z koniecznością stoczenia walki jeszcze przed rozpoczęciem boju spotkaniowego. Walka ta najczęściej prowadzona będzie tylko z siłami będącymi w styczności. Nie należy jednak wykluczyć udziału w tej walce pododdziałów ubezpieczeń lub oddziałów wydzielonych z siłami nieprzyjaciela podchodzącymi z głębi, z którymi zamierza się rozstrzygnąć walkę przez bój spotkaniowy.

Celem tej walki będzie zapewnienie dogodnych warunków do przeprowadzenia boju spotkaniowego, głównie przez opanowanie i utrzymanie rubieży umożliwiającej właściwe rozwinięcie sił głównych do boju spotkaniowego, użycie poszczególnych rodzajów wojsk oraz postawienie nieprzyjaciela w niedogodnym położeniu. Niekiedy właśnie na uchwyconej dogodnej rubieży część sił oddziału lub ZT może przejść do obrony zapewniając

głównym siłom warunki do uderzenia na skrzydła.

Na podstawie systematycznego gromadzenia informacji o nieprzyjacielu jest możliwa głęboka ocena aktualnej i przewidywanej sytuacji operacyjno-taktycznej stanowiąca podstawę do powzięcia decyzji, w której przede wszystkim należy ująć ogólne założenia przewidywanego manewru oraz odpowiedni podział sił i środków, a także kierunek głównego uderzenia. Przed sformułowaniem decyzji należy określić możliwości nieprzyjaciela, zwłaszcza w odniesieniu do jego składu i w jaki sposób będzie on dążył do osiągnięcia swoich zamierzeń drogą natarcia. Uwzględnić przy tym należy, że nieprzyjaciel wykryty na dużej głębokości, mając ogromne możliwości manewrowe nie zawsze będzie znajdował się w tym samym ugrupowaniu, do momentu spotkania z nim w jakim został wykryty. Stąd konieczność ciągłej obserwacji jego działania, wykrywania i niszczenia jeszcze na dalekich podejściach jego środków o dużej celności ogniowego rażenia, dezorganizowania podejścia, a następnie rozwinięcia się podchodzących wojsk. Wykrycie nieprzyjaciela i przeciwdziałania jego zorganizowanemu podejściu powinno zapewniać powzięcie decyzji do boju spotkaniowego i postawienie zadania podwładnym oraz zorganizowanie współdziałania.

Przygotowanie działań na tym etapie obejmuje również dokonanie niezbędnego manewru sił i środków zarówno odpowiadających wymaganiom aktualnej sytuacji, jak i w przewidywaniu jej rozwoju. W tym celu konieczne jest określenie możliwości wyjścia i rozwinięcia sił nieprzyjaciela, otwarcia przez niego ognia i przejścia do natarcia. W tym okresie szczególnie wnikliwie oceniać należy warunki i właściwości taktyczne i topograficzne terenu. Dopiero rozwiązanie tych problemów pozwoli na dokładne przygotowanie zgrupowania uderzeniowego oraz pełnego zabezpieczenia przewidywanych działań. Uwzględniać przy tym trzeba możliwości nieprzyjaciela w zakresie wykonania uderzeń z powietrza oraz siłami WRE. W ocenach i kalkulacjach należy uwzględniać, że nieprzyjaciel również dysponuje rozpoznaniem i że jego działanie

będzie bardzo często podstępne, będzie on zmierzał do wprowadzenia w błąd, a jego działanie będzie skryte, dokładnie maskowane, zwłaszcza kierunek głównego uderzenia. Liczyć się również należy, że nieprzyjaciel w każdej chwili może dokonać manewru i wyjść na zupełnie inny kierunek niż wynikałoby to z oceny sytuacji. Takie działanie nieprzyjaciela często wymagać będzie ponownego przegrupowania własnych wojsk i zmianę sposobu działania na co potrzeba dodatkowego czasu. Dlatego przygotowując bój spotkaniowy należy nieustannie prowadzić rozpoznanie nieprzyjaciela, wariantować możliwości stoczenia boju spotkaniowego, aby być przygotowanym do szybkiego i sprawnego działania. W każdej sytuacji zgrupowanie uderzeniowe musi być tak przygotowane, aby zapewniło ono rozbicie nieprzyjaciela w boju spotkaniowym.

W tym celu dowódca wykorzystując oficerów sztabu powinien dokonać niezbędnych ocen i kalkulacji czasowo-przestrzennych oraz zmian w dotychczasowym działaniu wojsk w celu określenia kierunku głównego uderzenia i sposobu działania wojsk własnych w boju spotkaniowym. Określić najkorzystniejsze ugrupowanie bojowe wojsk własnych do boju spotkaniowego oraz skład zgrupowania uderzeniowego - czas i miejsce jego tworzenia i sposób manewru w boju spotkaniowym, to wielka sztuka w pracy dowódczo-sztabowej w okresie poprzedzającym bój spotkaniowy. Duży wpływ na czas utworzenia zgrupowania uderzeniowego będzie miało aktualne ugrupowanie bojowe wojsk danego związku taktycznego w toku operacji zaczepnej armii. Krótko mówiąc konkretne warunki sytuacji operacyjno-taktycznej w jakich dojdzie do boju spotkaniowego i w jakich znajdują się związki taktyczne i oddziały wojsk własnych i nieprzyjaciela będą determinować niezbędny czas, który bezwzględnie należy przeznaczyć na tworzenie zgrupowania uderzeniowego. Stąd konieczność precyzyjnego określenia czasu tworzenia odpowiedniego zgrupowania oraz rozwinięcia własnych wojsk w stosunku do nieprzyjaciela.

Przygotowanie wojsk do boju spotkaniowego w określonych warunkach będzie sprawne tylko wówczas, gdy podlegli dowódcy i wojska będą przygotowani do działania w skrajnie ograniczonym czasie, zawsze w trudnej, niepowtarzalnej sytuacji, gdy potrafią umiejętniej w stosunku do nieprzyjaciela wykorzystać konkretne właściwości terenu, warunków atmosferycznych i pory doby. W przewidywaniu boju spotkaniowego kapitalnej wagi nabiera postawienie zadań bojowych podwładnym we właściwym czasie. Musi bowiem być odpowiedni czas na uprzedzenie nieprzyjaciela w wykonaniu odpowiedniego manewru celem zorganizowania zgrupowania uderzeniowego, zajęcia dogodniejszego położenia wojsk. Niezbędne również będą odpowiednie przesunięcia odwodów specjalnych głównie celem wzmocnienia wojsk własnych na tych kierunkach, na których istnieje groźba uderzenia przeważających sił nieprzyjaciela. Dotyczy to zwłaszcza odwodu przeciwpancernego i oddziału zaporowego, a także innych tworzonych w zależności od potrzeb. Konieczne jest również odpowiednie przygotowanie lub wykorzystanie dróg dojścia na rubież rozwinięcia i przejść w zaporach inżynieryjnych. Szczególnie odpowiedzialnym okresem przygotowań do boju spotkaniowego będzie organizacja współdziałania. Wyrazi się ona przede wszystkim w ustaleniu, co do rubieży i czasu sposobów wykonania poszczególnych zadań. Szczególnie dokładnych ustaleń wymaga współdziałanie z lotnictwem i śmigłowcami bojowymi oraz sposobami wykonania selektywnych zadań siłami i środkami WRE.

Z uwagi na skrajnie ograniczony czas na organizację boju spotkaniowego w operacji zaczepnej armii część przedsięwzięć natury organizacyjno-wykonawczej należy wykonać już w trakcie planowania operacji zaczepnej armii. Liczyć się należy, że przygotowując bój spotkaniowy nie sposób przewidzieć wszystkich sytuacji operacyjno-taktycznych, w których powstaną warunki do jego stoczenia. W związku z tym boju spotkaniowego nie można przygotować tak dokładnie, jak natarcia w ramach operacji zaczepnej armii. Niezależnie jednak od

tego bój spotkaniowy wymaga równie wszechstronnych przygotowań, które jednak będą wykonywane w skrajnie ograniczonym czasie. Stąd też w boju spotkaniowym szczególnego znaczenia nabierają:

- przewidywania operacyjne;

- praca równoległa we wszystkich ogniwach organizacyjnych x/.

Badania wykazują, że dużą pomoc w okresie przygotowania boju spotkaniowego może spełniać symulacja komputerowa, służąca do rozegrania wielu wariantów zarówno sytuacji, jak i jego przebiegu. Umożliwi to wykonanie szeregu przedsięwzięć z pewnym wyprzedzeniem, a ponadto dowódca będzie dysponował wielowariantowym rozwiązaniem i może wybrać wariant optymalny. Oczywiście w niniejszej pracy problem ten został zapoczątkowany i wymaga on dalszego rozwinięcia.

Właściwie zorganizowane działanie przygotowawcze do boju spotkaniowego mają olbrzymie znaczenie. Od nich często zależeć będzie realizacja celu boju spotkaniowego, a przede wszystkim uniknięcie zaskoczenia ze strony nieprzyjaciela. Dokładne bowiem przygotowanie boju, oparte na logicznych przewidywaniach, wynikających ze studium położenia, możliwości nieprzyjaciela, a także zadania i terenu, pozwala na celowe i szybkie wykorzystanie wszystkich środków danego związku taktycznego i oddziału oraz spokojne lecz dynamiczne prowadzenie boju, przy stałym panowaniu nad sytuacją operacyjno-taktyczną.

---

x/ Mówił o tym szeroko Szef Sztabu Generalnego WP gen.broni Florian Siwicki w czasie omówienia ćwiczenia "SOJUZ-83".

3. Sposoby przeprowadzenia boju spotkaniowego

Istniejąca literatura przedmiotu wspomina o sposobach przeprowadzenia boju spotkaniowego. Jednak rozważania te dotyczą w większości wypadków sposobów działania różnych elementów ugrupowania bojowego w czasie prowadzenia boju spotkaniowego. Brak jest natomiast /istnieje luka/ pewnej klasyfikacji sposobów przeprowadzenia boju spotkaniowego - /ujmującego problem całościowo, a nie poszczególnymi elementami ugrupowania bojowego/, która wypływa zarówno ze sposobu rozpoczęcia /nawiązania/ boju, jak i całego jego przebiegu.

Na podstawie analizy doświadczeń z ćwiczeń oraz różnych poglądów i doświadczeń wojennych, które mimo odmiennych warunków współczesnego pola walki stanowią inspirujące i motywacyjne wartości tworzenia sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych - można wyodrębnić kilka sposobów rozbicia nieprzyjaciela w boju spotkaniowym. Będą one rozwijać się w kilku płaszczyznach w zależności od warunków sytuacji operacyjno-taktycznej na polu walki - przyjętych jako kryteria podziału.

Pierwsza płaszczyzna klasyfikacji sposobów rozbicia nieprzyjaciela w boju spotkaniowym uzależniona będzie od broni jądrowej to znaczy, czy bój prowadzony będzie z użyciem broni jądrowej, czy bez użycia broni jądrowej. Nie oznacza to wcale, że broń jądrowa w ramach operacji zaczepnej armii nie będzie w ogóle użyta.

Drugą płaszczyzną kwasyfikacji sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych stanowić będzie ilość sił własnych zaangażowanych w początkowym uderzeniu na nieprzyjaciela /w pierwszym ataku/.

Trzecia płaszczyzna klasyfikacji sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych, uzależniona będzie od sposobu działania oddziałów i związku taktycznego w boju spotkaniowym.

Przeanalizujmy w pierwszej kolejności podział sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych w warunkach obustronnego sto-

sowania broni jądrowej. Przyjmując za kryterium podziału ilość sił własnych zaangażowanych w początkowym uderzeniu na nieprzyjaciela, wyróżnić można dwa następujące sposoby prowadzenia boju spotkaniowego:

1/ Ciągłe niszczenie zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela.

2/ Kolejne niszczenie zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela.

Ciągłe niszczenie zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela, polega na wprowadzaniu do walki, natychmiast po wykonaniu uderzeń jądrowych wojsk powietrzno-desantowych, a w ślad za nimi wszystkich sił związku taktycznego i oddziałów. Ciągłe niszczenie zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela w boju spotkaniowym umożliwi stosowanie głównie takich sposobów działania związku taktycznego i oddziałów, jak:

- uderzenia zbieżne na kilku kierunkach;

- czołowe uderzenia rozcinające.

Sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych ilustruje następujący schemat:

SPOSOBY PROWADZENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH

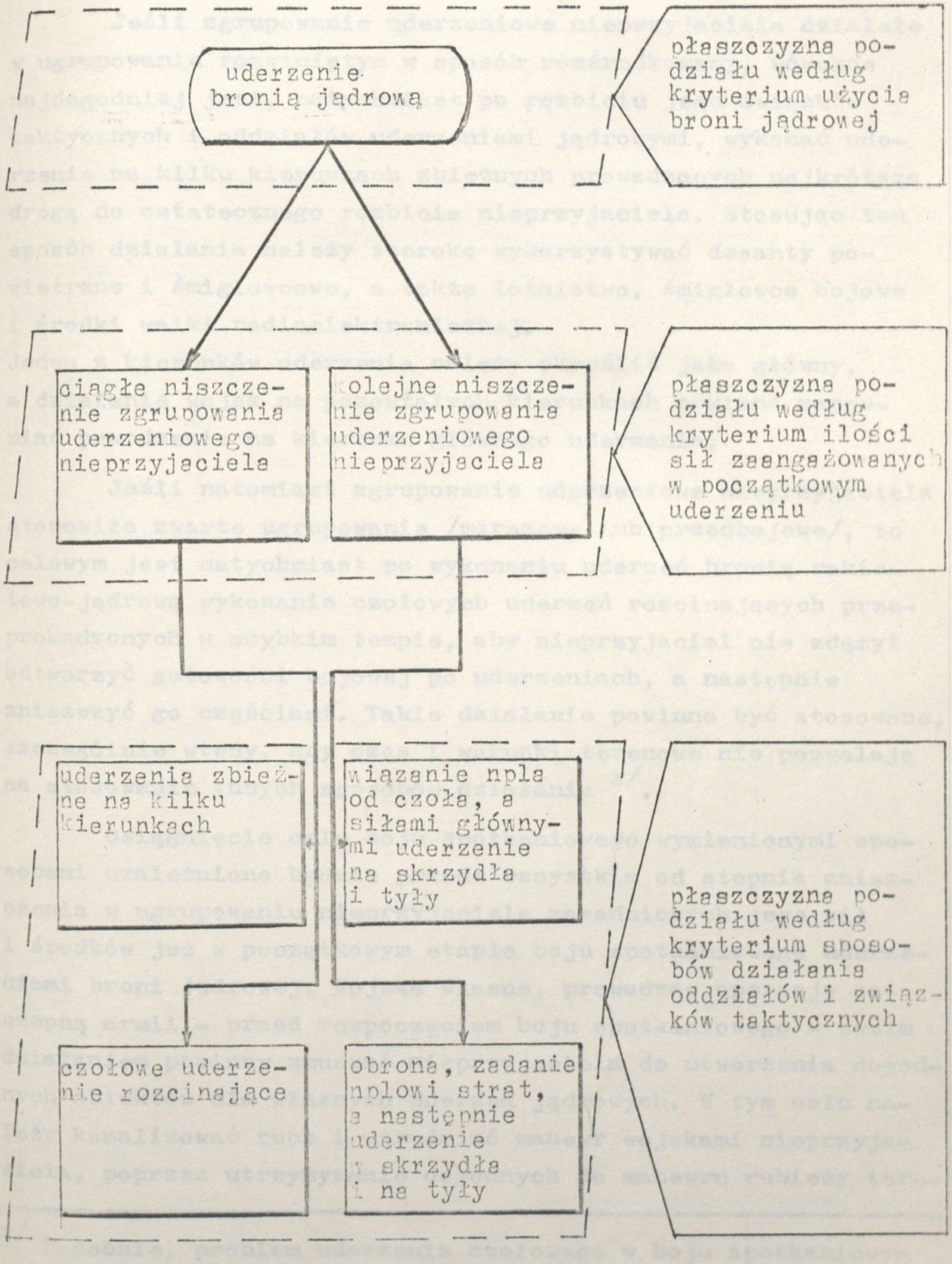

Jeśli zgrupowanie uderzeniowe nieprzyjaciela działało w ugrupowaniu rozwiniętym w sposób rozśrodkowany, wówczas najdogodniej jest, natychmiast po rozbiciu jego związków taktycznych i oddziałów uderzeniami jądrowymi, wykonać uderzenie na kilku kierunkach zbieżnych prowadzących najkrótszą drogą do ostatecznego rozbicia nieprzyjaciela. Stosując ten sposób działania należy szeroko wykorzystywać desanty powietrzne i śmigłowcowe, a także lotnictwo, śmigłowce bojowe i środki walki radioelektronicznej.
Jeden z kierunków uderzenia należy określić jako główny, a działanie wojsk na pozostałych kierunkach powinno zapewniać powodzenie na kierunku głównego uderzenia.

Jeśli natomiast zgrupowanie uderzeniowe nieprzyjaciela stanowiło zwarte ugrupowanie /marszowe lub przedbojowe/, to celowym jest natychmiast po wykonaniu uderzeń bronią rakietowo-jądrową wykonanie czołowych uderzeń rozcinających przeprowadzonych w szybkim tempie, aby nieprzyjaciel nie zdążył odtworzyć gotowości bojowej po uderzeniach, a następnie zniszczyć go częściami. Takie działanie powinno być stosowane, szczególnie wtedy, gdy czas i warunki terenowe nie pozwalają na stosowanie innych sposobów działania [x/].

Osiągnięcie celu boju spotkaniowego wymienionymi sposobami uzależnione będzie przede wszystkim od stopnia zniszczenia w ugrupowaniu nieprzyjaciela zasadniczych jego sił i środków już w początkowym etapie boju spotkaniowego uderzeniami broni jądrowej. Wojska własne, prowadząc operację zaczepną armii - przed rozpoczęciem boju spotkaniowego - swoim działaniem powinny zmuszać nieprzyjaciela do utworzenia dogodnych obiektów dla własnych uderzeń jądrowych. W tym celu należy kanalizować ruch i utrudniać manewr wojskami nieprzyjaciela, poprzez utrzymywanie dogodnych do manewru rubieży tere-

---

x/ Podobnie, problem uderzenia czołowego w boju spotkaniowym ujmuje nowy regulamin Armii Radzieckiej "Bojewoj ustaw chsputnych wojsk", Moskwa 1983 r., s. 288.

nowych. Niszczyć środki napadu jądrowego. Uniemożliwiać nieprzyjacielowi wyjście spod uderzeń jądrowych poprzez zatrzymywanie jego wojsk uderzeniami lotnictwa i śmigłowców bojowych, a w niektórych sytuacjach np: na przeprawach również działaniem desantów.

Sytuacja, w której bezpośrednio po wykonaniu uderzeń jądrowych wojska związku taktycznego lub oddziału będą mogły prowadzić bój spotkaniowy należy uznać za wyjątkowo korzystną i nie często występującą na współczesnym polu walki. Liczyć się trzeba, że nieprzyjaciel również użyje broni jądrowej, lotnictwa i innych środków rażenia na nasze wojska, które poniosą określone straty i dopiero w miarę uzyskiwania gotowości bojowej będą kolejno przystępowały do boju spotkaniowego. W ten sposób działania 9 A w ćwiczeniu "LATO-78". W czasie rozwijania pierwszorzutowych związków taktycznych do bitwy spotkaniowej z wojskami 6 KA /A/ została częściowo rozbita uderzeniami broni jądrowej. Jej związki taktyczne poniosły straty w granicach 30 % /8 DZ - 23 %, 6 DZ - 35 %/. W tej sytuacji uderzenie wykonano nieobezwładnionym związkiem taktycznym, a pozostałe wchodziły do bitwy spotkaniowej kolejno po odtworzeniu zdolności i gotowości bojowej x/.

Przeprowadzone badania wykazują, że sposób kolejnego niszczenia zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela w boju spotkaniowym będzie bardziej typowy dla współczesnego pola walki i ten sposób prowadzenia boju spotkaniowego będzie znacznie częściej występował niż ciągłe niszczenie zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela.

Kolejne niszczenie zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela polegać będzie na stosowaniu przez oddziały i związki taktyczne takich sposobów działania, jak:

---

x/ Por. "Zbiór dokumentów wykonywanych na ćwiczeniu pk. "LATO-78". Wydanie WOW - Oddział Operacyjny, Czerwiec 1978 r. Nr 11/0438.

- wiązanie nieprzyjaciela od czoła częścią sił, które są w stanie bezzwłocznie wejść w zwarcie z nieprzyjacielem, a podchodzącymi ko[illegible]no siłami głównymi i lotnictwem uderzać na tyły i skrzydła nieprzyjaciela;

- utrzymanie dogodnych rubieży, zadanie nieprzyjacielowi maksymalnych strat i dopiero wtedy wprowadzenie pod osłoną rozwiniętych oddziałów głównego zgrupowania i wykonanie uderzenia w skrzydło i tyły nieprzyjaciela.

W obydwóch wymienionych sposobach działania o powodzeniu w boju spotkaniowym decydować będą - oprócz wielu czynników, siły działające od czoła na nieprzyjaciela /w pierwszym sposobie nacierające, a w drugim działające obronnie/, a także siły stanowiące zgrupowanie uderzeniowe wojsk własnych, wykonujące uderzenie na tyły i w skrzydła oraz skuteczne, selektywne wykonanie uderzeń siłami i środkami walki radioelektronicznej.

W prezentowanych sposobach działania szczególnie ważna jest trafna ocena potencjału bojowego tych sił nieprzyjaciela, które zostaną użyte w boju spotkaniowym do początkowego uderzenia. Chodzi o to, aby dysponując w początkowym okresie boju spotkaniowego tylko częścią sił gotowych do walki wydzielić do wiązania nieprzyjaciela od czoła taką ilość sił i środków, która będzie w stanie wykonać postawione zadanie. Wydzielenie do działania na nieprzyjaciela od czoła zbyt dużych - nie uzasadnionych ekonomią sił i środków sprawi, że nie będą one właściwie wykorzystane w boju spotkaniowym. Natomiast siły przeznaczone do zgrupowania uderzeniowego, którego zadaniem będzie uderzenie na tyły i skrzydła nieprzyjaciela, po zatrzymaniu go od czoła mogą być wtedy zbyt słabe do zaakcentowania głównego uderzenia. W konsekwencji takie działanie może doprowadzić do klęski w boju spotkaniowym. Użycie natomiast niewystarczającej ilości sił do działania na nieprzyjaciela od czoła może spowodować, że nie zdołają zatrzymać natarcia nieprzyjaciela i zostaną rozbite zanim

główne zgrupowanie uderzeniowe wyjdzie na tyły i skrzydła nieprzyjaciela. Należy się liczyć, że przy niewłaściwej ocenie potencjału bojowego nieprzyjaciela i niewłaściwie dobranej liczbie własnych sił i środków do początkowego starcia z nieprzyjacielem od czoła, może doprowadzić do rozbicia wojsk własnych częściami.
Potwierdzeniem powyższej tezy są liczne przykłady historyczne takiego działania wojsk w bojach spotkaniowych. Najstarszym - dzisiaj już klasycznym przykładem takiego działania jest bój spotkaniowy pod Nachodem w 1866 r., w którym VI korpus austriacki mimo znacznej przewagi, wprowadzając kolejno brygady został rozbity x/.

W latach drugiej wojny światowej radzieckie brygady i korpusy często w bojach spotkaniowych rozbijały liczebnie większe siły. Na przykład w boju spotkaniowym 10 korpusu pancernego z 17 niemiecką dywizją pancerną, korpus początkowo rozbił 17 dywizję pancerną, a następnie we współdziałaniu z sąsiadem 168 dywizję piechoty nieprzyjaciela podchodzącą z innego kierunku xx/.

Dużym ułatwieniem, znacznie przyspieszającym pracę nad oceną nieprzyjaciela i jego potencjałem bojowym na poszczególnych kierunkach i rubieżach terenowych, a także porównywanie potencjału nieprzyjaciela z potencjałem wojsk własnych działających na tych samych kierunkach, będzie wprowadzenie do użytku wojsk polowego zautomatyzowanego systemu dowodzenia /PASUW/. Jedną z zalet tego systemu będzie możliwość natychmiastowego uzyskania aktualnych danych o stanie wojsk własnych i nieprzyjaciela. Natomiast przetworzone infor-

---

x/ Por. "Taktyka działań wstępnych /bój spotkaniowy/". Wyd. Wyższa Szkoła Wojenna. Warszawa 1931 r., s. 33.

xx/ Por. "Czołgi i wojska pancerne". Wydanie MON, Warszawa 1972 r., s. 363.

macje niezbędne do podjęcia decyzji przekazywane będą w czasie nie przekraczającym 5 minut [x].
Należy oczekiwać, że PASUW ułatwi podjęcie decyzji i wybór sposobu przeprowadzenia boju spotkaniowego. Natomiast wstępna weryfikacja podjętej decyzji - jeszcze przed rozpoczęciem boju spotkaniowego - umożliwiająca najefektywniejsze wykorzystanie posiadanych sił i środków w boju spotkaniowym, możliwe będzie dzięki zastosowaniu symulacji komputerowej.

Obecnie należałoby odpowiedzieć na pytanie, jakie sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych mogą być stosowane wtedy, gdy nie będzie możliwości obezwładnienia nieprzyjaciela bronią jądrową. W swojej istocie sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych w warunkach konwencjonalnych będą podobne do tych, które należy stosować w warunkach użycia broni jądrowej. Jednak z uwagi na specyfikę działań konwencjonalnych będą one miały nieco inny charakter, szczególnie ze względu na sposoby działania oddziałów i związków taktycznych w boju spotkaniowym.
I tak, sposób polegający na ciągłym niszczeniu zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela w warunkach działań konwencjonalnych, będzie realny z tym, że ze względu na działanie oddziałów i związków taktycznych ograniczy się do czołowego uderzenia rozcinającego. Natomiast uderzenie na zbieżnych kierunkach w sytuacji, gdy nieprzyjaciel nie będzie obezwładniony bronią jądrową, będzie utrudnione, ponieważ wymagałoby to dużej przewagi wojsk własnych tak w sensie ilościowym, jak i szybkości ich manewru, aby mogły jednocześnie uderzyć na nacierającego nieprzyjaciela zgrupowaniami uderzeniowymi z kilku kierunków.

---

x/ Por. Płk mgr inż. Kazimierz Głąb "Koncepcja polowego zautomatyzowanego systemu dowodzenia wojskami frontu /PASUW/ oraz aktualny stan prac przy jego budowie". Biuletyn Informacyjny Nr 2 /129/. Warszawa 1979 r., s. 31.

W warunkach działań konwencjonalnych podobnie jak z użyciem broni jądrowej, częściej stosowany będzie sposób prowadzenia boju spotkaniowego polegający na kolejnym niszczeniu zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela, w połączeniu z takimi samymi sposobami działania oddziałów i związku taktycznego, jak w boju spotkaniowym prowadzonym w warunkach użycia broni jądrowej. Przykładem kolejnego niszczenia zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela była bitwa spotkaniowa 3 A i 7 KA /NZ/ w ćwiczeniu szkieletowym ASG WP w 1983 roku x/.

Jeżeli nieprzyjaciela nie rażono w ogóle bronią jądrową lub uderzenia jądrowe zamierza się wykonać dopiero w trakcie boju spotkaniowego, to przy dostatecznej ilości czasu i sprzyjających warunkach terenowych najbardziej celowe jest - przed wykonaniem uderzeń siłami głównymi na jego tyły i skrzydła, wysadzenie desantu.
Zadaniem desantu będzie uderzenie na tyły nieprzyjaciela w czasie osiągania przez niego gotowości do boju spotkaniowego. Działanie desantu należy wesprzeć uderzeniami lotnictwa i śmigłowców bojowych.

Reasumując należy stwierdzić, że w warunkach wojny jądrowej decydującą i rozstrzygającą siłą będzie broń jądrowa.

---

x/ Wychodzące do przeciwuderzenia siły 7 KA /NZ/ zostały obezwładnione lotnictwem. Desant powietrzny 3 A uprzedził nieprzyjaciela w uchwyceniu przepraw na ODRZE na kierunku podchodzących do przeciwuderzenia sił 7 KA /NZ/. Działająca w ugrupowaniu nieprzyjaciela OGM uderzyła częścią sił w skrzydło 13 DPanc /7 KA/ - wiążąc część sił 13 DPanc walką. W tej sytuacji nieprzyjaciel wykonał przeciwuderzenie siłami trzech brygad w pierwszym rzucie na nacierające siły główne 6 DZ /3 A/ o godzinie 13.00. W wyniku tego uderzenia powstała bitwa spotkaniowa. O godzinie 16.00 zza skrzydła 6 DZ rozwinęła się do bitwy spotkaniowej 14 DZ, która wykonała uderzenie w skrzydło zgrupowania uderzeniowego 7 KA /NZ/.

Natomiast najbardziej typowym sposobem prowadzenia boju spotkaniowego w warunkach użycia broni jądrowej będzie uderzenie czołowe rozcinające i pobicie nieprzyjaciela częściami. W warunkach zaś konwencjonalnych kolejne niszczenie zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela poprzez uderzenia na skrzydła i tyły przy przejściu częścią sił - - na kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela do obrony.

4. Ugrupowanie bojowe[x/] wojsk w boju spotkaniowym

Uczestniczące w boju spotkaniowym strony /oddziały, ZT/ znajdują się w ugrupowaniu zaczepnym. Istotny wpływ na wynik boju spotkaniowego ma ugrupowanie wojsk do czasu zawiązania się walki. Ugrupowanie bojowe do boju spotkaniowego tworzy się przed wejściem wojsk na rubież starcia. Wczesne zorganizowanie odpowiedniego ugrupowania sił i środków umożliwia wejście do walki z jak najmniejszą stratą czasu, a zwłaszcza uprzedzenie w tym nieprzyjaciela.

Jednak z uwagi na charakter współczesnego boju spotkaniowego i braku wystarczających danych o nieprzyjacielu może się okazać, że utworzone wcześniej ugrupowanie sił i środków nie w pełni będzie odpowiadało konkretnie zaistniałej sytuacji, wynikłej przy zetknięciu się z nieprzyjacielem. Jak więc postępować? Kiedy tworzyć odpowiednie ugrupowanie bojowe?

Optymalnym rozwiązaniem byłoby utworzenie takiego ugrupowania, przy którym niezwłocznie po nawiązaniu styczności z nieprzyjacielem przez OW można byłoby rozpocząć działanie - jest to możliwe, ale tylko w niektórych sytuacjach.

---

x/ "Ugrupowanie bojowe, celowe i zgodne z decyzją dowódcy rozmieszczenie pododdziału, oddziału i ZT zapewniające optymalne wykorzystanie ich możliwości taktyczno-bojowych dla wykonania zadań bojowych i osiągnięcia celu walki przy jak najmniejszych stratach własnych". Według "Leksykon wiedzy wojskowej" Wydanie MON, Warszawa 1979 r., s. 464.

Wynika stąd, że najcelowiej byłoby posiadać takie ugrupowanie, aby w razie potrzeby można było stworzyć jak najszybciej nowe, odpowiadające potrzebom sytuacji w jak najkrótszym czasie. Problem ten częściowo rozwiązał A. Jamanow. Udowodnił on, że w wysoce manewrowej wojnie w okresie rozpoczęcia boju spotkaniowego strony walczące mogą wchodzić do boju rozwijając wojska bezpośrednio z marszu, lub z ugrupowania przedbojowego albo mieć wojska w ugrupowaniu bojowym. Daje on również wykładnię ugrupowania przedbojowego, twierdząc, że "... jest ono zwiniętym w kolumny ugrupowaniem bojowym ze wszystkimi jego elementami bojowymi i ubezpieczającymi. Ugrupowanie przedbojowe przyjmuje się podczas zbliżania się do nieprzyjaciela lub pościgu na polu walki i bitwy".

Na przykładzie działania 13 dywizji gwardii w sierpniu 1943 r. udowodnił, że przesunięcie dywizji w celu okrążenia nieprzyjaciela nie było zwykłym marszem a manewrem, w którym każdy pułk nie był zwykłą kolumną marszową, lecz samodzielnym elementem ugrupowania bojowego z konkretnym zadaniem bojowym i środkami wzmocnienia. Następnie konkluduje, że bój spotkaniowy wywiązał się w wyniku zderzenia z nieprzyjacielem, wojsk wykonujących manewr w ugrupowaniu przedbojowym x/.

Badania wykazały, że wypadki nawiązania bojów spotkaniowych przez wojska będące w ugrupowaniu przedbojowym w okresie drugiej wojny światowej były najczęstsze. Miały miejsce zarówno w operacyjnej jak i taktycznej strefie obrony nieprzyjaciela.

Z uwagi na wysoką dynamikę i wysoką manewrowość oraz brak ciągłych frontów, nawiązanie boju spotkaniowego przez wojska rozwijające się z ugrupowania przedbojowego obok ugrupowania marszowego należy uznać jako występujące najczęściej - jako zasadnicze.

---

x/ Por. A. Jamanow op.cit., ss. 289-291.

Jak już wspomniano, powodzenie boju spotkaniowego w dużym stopniu zależy od wyprzedzenia nieprzyjaciela w utworzeniu niezbędnego ugrupowania bojowego i w wykonaniu uderzenia. W świetle tego najczęściej stosowanym ugrupowaniem, poprzedzającym niejako ugrupowanie bojowe, a więc ugrupowanie wojsk, z którego w jak najkrótszym czasie można byłoby sformować nowe, odpowiadające potrzebom sytuacji, będzie ugrupowanie przedbojowe, ponieważ w ugrupowaniu przedbojowym, każdy oddział i pododdział będzie samodzielny ze środkami wzmocnienia i wsparcia zdolny do natychmiastowego wejścia do boju spotkaniowego. Natomiast z uwagi na fakt, że elementy ugrupowania przedbojowego będą w kolumnach, można będzie znacznie szybciej je przesunąć, niż wojska rozmieszczone w ugrupowaniu bojowym, na kierunki /w rejony/, gdzie będzie istniała taka potrzeba.

Ugrupowanie bojowe - jak wykazują doświadczenia różnych ćwiczeń - powinno zapewnić silne początkowe uderzenie i możliwość włamania się w głąb ugrupowania nieprzyjaciela głównie poprzez: zdecydowane porażenie nieprzyjaciela bronią jądrową i ogniem wszystkich środków rażenia na całą głębokość zadania bojowego, natychmiastowe wykorzystanie rezultatów uderzeń jądrowych i ognia artylerii głównie poprzez desanty, wojska pancerne i zmechanizowane, najwłaściwsze wykorzystanie przez wojska dogodnych warunków terenowych, szybki elastyczny manewr, możliwość potęgowania siły uderzenia w toku walki - - głównie poprzez wykonanie kolejnych uderzeń jądrowych i wprowadzenie świeżych sił, dobre dowodzenie wojskami i utrzymanie stałego współdziałania.

Ugrupowanie bojowe wojsk przeznaczone do prowadzenia boju spotkaniowego powinno być z reguły głębokie i stwarzać dogodne warunki manewru oraz zapewniać zachowanie warunków obrony przed bronią masowego rażenia. Ugrupowanie płytkie, chociaż pozwala na szybkie rozwinięcie sił, niemniej jednak może poważnie ograniczać użycie przeważających sił na najbardziej zagrożonym kierunku oraz zmniejsza możliwości manew-

rowe. Natomiast głębokie ugrupowanie wojsk armii stwarza dogodne warunki do prowadzenia boju spotkaniowego nawet wówczas, gdy pierwszy rzut zostaje obezwładniony bronią masowego rażenia nieprzyjaciela. Ale i w głębokości ugrupowania trzeba zachować pewną proporcję, zbyt głębokie ugrupowanie doprowadzić może z kolei do czasowej izolacji dalszych rzutów, a przez to umożliwić nieprzyjacielowi pobicie naszych sił częściami.

Biorąc pod uwagę powyższe wymagania najbardziej celowe ugrupowanie dywizji przystępującej do boju spotkaniowego w ramach operacji zaczepnej armii powinno być w dwa rzuty lub w jeden rzut z silnym odwodem ogólnowojskowym. Nowy regulamin Armii Radzieckiej określa wprost, "... że ugrupowanie bojowe powinno zapewniać silne uderzenie początkowe i składać się z jednego rzutu z silnym ogólnowojskowym odwodem x/.

Badania wykazały, że ugrupowanie bojowe powinno być mocno powiązane z zadaniami bojowymi wojsk w boju spotkaniowym. Tezę tą należy rozumieć w ten sposób, że jeżeli dywizji /pułkowi/ do boju spotkaniowego w ramach operacji zaczepnej armii stawia się zadanie bliższe i kierunek dalszego natarcia to ten ZT /oddział/ musi mieć zagwarantowane ugrupowaniem bojowym odpowiednią ilość sił i środków, którymi można będzie wzmacniać lub zastępować siły wykonujące kolejne zadania.

Rzecz jasna, skład wojsk - sił i środków przewidzianych do poszczególnych rzutów, oraz ich zadania będą mocno zróżnicowane /niejednakowe/.

Pierwszy rzut - powinien skupiać swoje siły główne, zwłaszcza czołgów, a także pułki zmechanizowane, aby zapewnić silne początkowe uderzenie i możliwość szybkiego włamania się w ugrupowanie nieprzyjaciela.

---

x/ "Bojewoj ustaw suchoputnych wojsk" op.cit., s. 289.

Drugi rzut dywizji stanowić mogą jeden - dwa pułki zmechanizowane.
Jeśli natomiast przewiduje się wykonanie oskrzydlenia lub obejścia nieprzyjaciela w późniejszym okresie boju spotkaniowego, wówczas celowe jest wyznaczenie do drugiego rzutu - - z uwagi na dużą manewrowość i siłę ognia - pułku czołgów.

Głównym zadaniem drugiego rzutu będzie rozwinięcie powodzenia pierwszego rzutu, zwłaszcza w sytuacji, gdy pierwszy rzut poniósł znaczne straty i tempo jego działań spadło. Może on być wykorzystany w całości lub częściami /w wypadku dwóch pułków w drugim rzucie/. Część sił drugiego rzutu może być wykorzystana do likwidacji nieprzyjaciela pozostałego na tyłach pierwszego rzutu, lub uniemożliwiać nieprzyjacielowi wykonania zaskakujących uderzeń na skrzydła i tyły poprzez istniejące luki w ugrupowaniu dywizji.

Odwód ogólnowojskowy - jeśli w ogóle będzie tworzony - również będzie wykorzystywany do potęgowania uderzenia, ale może być także użyty do wykonania zadań interwencyjnych na przykład, wiązania kolejnych sił nieprzyjaciela podchodzących w rejon bitwy, lub przeciwdziałania przeciwnikowi wykonującemu uderzenia w skrzydło lub na tyły wojsk własnych.
Odwód ogólnowojskowy oprócz wymienionych sytuacji będzie tworzony również wtedy, gdy nie będzie warunków do utworzenia drugiego rzutu. Oprócz wymienionych elementów ugrupowania bojowego dywizji prowadzącej bój spotkaniowy w ramach operacji zaczepnej armii można wyodrębnić ugrupowanie dywizjonu rakiet taktycznych i artylerii, sił i środków OPL, odwody specjalne /OPpanc, OZap, OInż, Ochem itp./, a także taktyczny desant śmigłowcowy - jeśli jest organizowany.

Poszczególne elementy ugrupowania bojowego będą uczestniczyły w rozbiciu nieprzyjaciela w toku trwania boju spotkaniowego w różnym czasie, z różną sił natężenia.
Jedne z nich bezpośrednio, niszcząc środki przenoszenia broni jądrowej, stanowiska dowodzenia, zgrupowania wojsk

nieprzyjaciela, a inne pośrednio, zabezpieczając działanie wojsk własnych. Na przykład poprzez wykonanie przejść w zaporach nieprzyjaciela, czy też maskowanie manewru wojsk własnych poprzez zadymianie.

5. Sposoby działania głównych zgrupowań nieprzyjaciela i wojsk własnych w boju spotkaniowym

Sposób działania zgrupowań wojsk [x/] nieprzyjaciela i własnych szczególnie w początkowej fazie boju spotkaniowego zależał będzie głównie od sposobu rozpoczęcia boju spotkaniowego. W wypadku rozpoczęcia boju spotkaniowego od obustronnego obezwładnienia bronią jądrową zasadnicze elementy ugrupowania wojsk własnych i nieprzyjaciela będą zupełnie inaczej działać - szczególnie w początkowej fazie boju, niż w przypadku nawiązania boju spotkaniowego uderzeniami konwencjonalnych środków rażenia [xx/].

Dowództwo NATO znając siłę uderzeń broni jądrowej, w wypadku zaistnienia boju spotkaniowego, zamierza ją użyć w pierwszej kolejności - wyprzedzając stronę przeciwną w jej wykorzystaniu.

Na ZT i oddziały prowadzące bój spotkaniowy zaleca się wykonanie uderzeń jądrowych środkami korpuśnymi i dywizyjnymi, a więc artylerią atomową oraz rakietami typu "Honest John" - "Lance" w ilości 9-12 uderzeń na dywizję [xxx/] bez

---

x/ "Zgrupowanie wojsk, związki taktyczne i oddziały różnych rodzajów wojsk, a także sił zbrojnych, skupione w określonym obszarze /rejonie/ do wykonania określonego zadania bojowego /operacyjnego/..."
"Leksykon wiedzy wojskowej", Wydanie MON, Warszawa 1979 r., s. 523.

xx/ Sposoby nawiązania boju spotkaniowego szczegółowo rozpracowane zostały w rozdziale III niniejszej pracy.

xxx/ Por. Płk dypl. Bronisław Jabłoński "Grupa armii NATO w podstawowych rodzajach działań bojowych". Wydanie ASG WP, 1976 r., s. 46.

względu na to w jakim ugrupowaniu będą nasze wojska. Warto podkreślić, że zaleca się również wykonanie uderzeń jądrowych na wojska będące w kolumnach, co zmusi wojska pancerne i zmechanizowane do zatrzymania, spowoduje to zagęszczenie szyków i pewien nieład, a tym samym powstanie celu opłacalnego do kolejnych uderzeń.

Związki taktyczne i oddziały nieprzyjaciela do przewidywanej rubieży starcia w boju spotkaniowym mają podchodzić w szykach rozwiniętych. Ma to zmniejszyć możliwość uderzenia z zaskoczenia ze strony skrzydeł. Ugrupowanie bojowe dywizji w przewidywaniu boju spotkaniowego ma być tak zorganizowane, aby w czasie bezpośredniego starcia nie trzeba przegrupowywać wojsk. Dlatego wojska rakietowe i artyleria dywizji włączane będą w skład awangard i przesuwane na czole sił głównych, aby miały dostateczną ilość czasu na rozwinięcie i wykonanie uderzeń ogniowych zabezpieczając wejście sił głównych korpusów do bitwy /boju spotkaniowego/.

Bój spotkaniowy według poglądów NATO rozpocznie się uderzeniami jądrowymi lub tylko artyleryjsko-lotniczymi z dalekiego przedpola, po czym uderzą na wybranych kierunkach zgrupowania uderzeniowe wojsk lądowych. Równocześnie z wykonaniem uderzeń przez główne zgrupowania nieprzyjaciela, lub bezpośrednio po uderzeniach jądrowych i ogniowych zostaną wysadzone desanty. Istotne znaczenie ma umiejętne wykorzystanie taktycznych desantów powietrznych i śmigłowcowych. Ze składu dywizji może być wysadzony desant śmigłowcowy lub taktyczny w sile od wzmocnionej kompanii do batalionu. Może on być wysadzony na głębokość 15-20 km i więcej. Zadaniem ich będzie opanowanie ważnych rubieży terenowych, węzłów komunikacyjnych, przepraw, na których mają powstrzymać /opóźnić/ podejście drugich rzutów i odwodów w rejon bojów spotkaniowych. Mogą także otrzymać zadanie zniszczenia środków przenoszenia broni masowego rażenia.

Dowództwo NATO bardzo dużą wagę przywiązuje do działania w boju spotkaniowym śmigłowców uzbrojonych w pociski rakietowe i karabiny maszynowe. Śmigłowce mogą swoim ogniem skutecznie razić cele naziemne, szczególnie opancerzone. W boju spotkaniowym mogą być wykorzystywane zarówno do osłony i wsparcia wojsk pierwszego rzutu, głównie na kierunkach zagrożenia czołgami, jak również do wsparcia walki desantu. Siły lądowe nieprzyjaciel dzieli co najmniej na dwa zgrupowania.

Na zgrupowanie główne - to które wykonuje uderzenie na głównym kierunku, w jego skład wchodzi duża ilość pododdziałów czołgów i zgrupowanie pomocnicze. Zadaniem zgrupowania pomocniczego jest najczęściej wiązanie naszych wojsk od czoła, natomiast zadaniem głównego zgrupowania uderzeniowego jest uderzać w skrzydła i na tyły.
Dla zapewnienia powodzenia działaniom wojsk, wykonującym główne uderzenie, wydziela się również znaczną część sił i środków wspierających, a także materiałowego i technicznego zabezpieczenia. Broń jądrowa będzie używana w ścisłym powiązaniu z konwencjonalnymi środkami rażenia i manewrem wojsk.
Aby nie utrudniać manewru wojskom własnym w boju spotkaniowym dowództwo NATO zaleca stosować powietrzne wybuchy jądrowe.

Ogromną uwagę przywiązuje się do organizacji wsparcia ogniowego całością sił artylerii polowej. Środki przeciwpancerne zaleca się wykorzystywać głównie na kierunku zagrożenia pancernego, a także do osłony styków i skrzydeł zgrupowań uderzeniowych. Pododdziały saperów ustawiają miny na prawdopodobnych kierunkach natarcia i rubieżach rozwinięcia naszych wojsk. Z reguły działają one na kierunkach głównego uderzenia nieprzyjaciela. Oddziały działające na pomocniczych kierunkach uderzeń nieprzyjaciela wykonują prace inżynieryjne własnymi siłami.

Rozpoznanie jako rodzaj zabezpieczenia działań, ma szczególne znaczenie przy wszczęciu boju spotkaniowego.

W celu ustalenia składu wojsk /czy nieprzyjaciel dysponuje bronią jądrową/, kierunków przesunięć poszczególnych kolumn strony przeciwnej, istnienia i charakteru umocnień i zapór inżynieryjnych na przewidywanej rubieży starcia sił głównych organizuje się i prowadzi rozpoznanie taktyczne. Zadania rozpoznania taktycznego realizują oddziały /pododdziały/ lotnictwa taktycznego i eskadry lotnictwa armijnego, bataliony rozpoznawcze dywizji, baterie rozpoznania pomiarowego, a w niektórych wypadkach wyznaczone pododdziały liniowe.
W boju spotkaniowym zaleca się prowadzenie rozpoznania małymi pododdziałami rozpoznawczymi, ponieważ mogą one łatwo przenikać w rejon działania nieprzyjaciela i łatwo maskować się w terenie.

Jeśli związek taktyczny lub oddział podejmuje bój spotkaniowy, rozwijając się z marszu, to z jego sił będą wydzielane pododdziały osłony i awangardy, których zadaniem będzie zapewnienie jak najlepszych warunków wejścia sił głównych do boju spotkaniowego.

Podstawowym warunkiem decydującym o powodzeniu w boju spotkaniowym jest jak najszybsze przejęcie inicjatywy i utrzymanie jej w toku boju spotkaniowego. Polega to na narzuceniu przeciwnikowi swojej woli walki w niedogodnych dla niego warunkach x/. W tej kwestii zarówno poglądy własne, jak i potencjalnego przeciwnika są zbieżne. Uważa się mianowicie, że inicjatywa stanowi główny element powodzenia w boju spotkaniowym.

Dla zobrazowania sposobów działania głównych zgrupowań wojsk własnych w boju spotkaniowym przyjęto, że bój spotkaniowy powstał podczas rozwijania się wojsk własnych z marszu w warunkach obustronnego użycia broni jądrowej, a więc w warunkach najbardziej charakterystycznych dla współczesnego pola walki.

---

x/ Problemy inicjatywy w boju spotkaniowym zostały szczegółowo rozpracowane w rozdziale III.

Bój spotkaniowy w tych warunkach może rozpocząć się od wykonania uderzeń rakietowo-jądrowych, oraz uderzeń konwencjonalnych środków ogniowych wykonanych przez artylerię, lotnictwo myśliwsko-szturmowe i śmigłowce bojowe.
W tym okresie duże znaczenie ma ciągłe i sprawne dowodzenie wojskami, a szczególnie utrzymanie nieprzerwanej łączności ze wszystkimi organami systemu rozpoznania. Dane z rozpoznania będą podstawowymi elementami do skonkretyzowania decyzji, dotyczącej w tym etapie głównie uderzeń jądrowych.
W tym celu organa rozpoznawcze dostarczają niezbędnych danych dotyczących ugrupowania i składu sił nieprzyjaciela, rejonu rozmieszczenia środków napadu jądrowego nieprzyjaciela i innych środków rażenia, ustalają rejony rozmieszczenia i kierunek podchodzenia odwodów z głębi.

Uderzenia jądrowe - rozpoczynające bój spotkaniowy w ramach operacji zaczepnej armii wykonuje część środków rakietowych armii i dywizjon rakiet taktycznych dywizji prowadzącej bój spotkaniowy, a także część przydzielonego i wspierającego lotnictwa.
Uderzenia rakietami operacyjno-taktycznymi i lotnictwem powinny być wykonane na odwody nieprzyjaciela i te jego zgrupowania wojsk, które do czasu uderzeń jądrowych nie znalazły się jeszcze w bezpośredniej styczności, a stanowią opłacalny obiekt rażenia. Uderzenia dywizjonu rakiet taktycznych należy kierować na środki przenoszenia broni jądrowej nieprzyjaciela, szczególnie artylerią atomową i taktyczne rakiety nieprzyjaciela, a także na środki walki radioelektronicznej.

Ze względu na duże potrzeby w zakresie obezwładnienia nieprzyjaciela bronią jądrową i stosunkowo niewielkie możliwości wykonania jednoczesnego uderzenia wszystkimi dysponowanymi środkami przenoszenia broni jądrowej, ogromnego znaczenia nabiera manewr ogniem, wykonywany na różnych kierunkach i w różnym czasie oraz działanie lotnictwa, a szczególnie śmigłowców bojowych, które będą uzupełnieniem uderzeń ognio-

wych. Dlatego oddziały artylerii i dywizjon rakiet taktycznych, powinny jak najszybciej i skrycie zajmować rejon stanowisk startowych, przesuwając się jak najbliżej czołowych oddziałów dywizji, a niekiedy bezpośrednio za oddziałem wydzielonym. Po udokładnieniu im zadań wykonują niespodziewane uderzenia na główne zgrupowania i ważniejsze obiekty nieprzyjaciela.

Pierwszym elementem ugrupowania bojowego, składającym się w większości z wojsk pancernych i zmechanizowanych, który najwcześniej wejdzie w styczność bojową z nieprzyjacielem będzie oddział wydzielony - jeśli tylko będzie tworzony. Poglądy na temat sposobów działania oddziału wydzielonego w boju spotkaniowym nie są jednolite. Przeważająca część dotychczasowej literatury przedmiotu działanie oddziałów wydzielonych w boju spotkaniowym pokazuje w sposób tradycyjny, wzorując się na doświadczeniach drugiej wojny światowej [x/]. W dużym uogólnieniu wygląda to tak, że oddział wydzielony uchwytuje dogodną rubież i utrzymuje ją do czasu podejścia sił głównych, zabezpieczając ich rozwinięcie i wejście do walki. W podobny sposób działały oddziały wydzielone w bojach spotkaniowych drugiej wojny światowej [xx/].

Po raz pierwszy problem ten diametralnie inaczej przedstawia płk prof.dr K. Nożko. Twierdzi on mianowicie, że oddział wydzielony nie nawiązuje walki z czołowymi pododdziałami nieprzyjaciela, nie walczy również o uchwycenie i utrzymanie określonej ribieży, lecz jak najszybciej wdziera się w ugrupowanie nieprzyjaciela i uderza na pozycje ogniowe lub kolumny marszowe artylerii atomowej i rakiet taktycznych nieprzyjaciela, a także sztaby i kolumny jego wojsk, które podchodzą w rejon boju spotkaniowego.

---

x/ Np. "Biuletyn informacyjny" Nr 3 /130/ Wydany przez Sztab Generalny WP - 1979 r., s. 19.

xx/ Por. "Taktyka w przykładach bojowych". Op.cit., s. 287.

Działania oddziałów wydzielonych, a także desantów taktycznych powinny być tak zaplanowane /skoordynowane w boju spotkaniowym/, ażeby mogły one wykorzystać skutki uderzeń jądrowych i lotniczych wykonywane na poszczególnych kierunkach x/.

W wyniku przeprowadzonych badań dochodzimy do wniosku, że tylko taki sposób działania oddziału wydzielonego przyniesie oczekiwane rezultaty w boju spotkaniowym prowadzonym w ramach operacji zaczepnej armii przy użyciu broni jądrowej. Jest on adekwatny do współczesnych działań bojowych, a szczególnie zgodny z charakterem dynamicznych działań na współczesnym polu walki. Ponieważ działanie oddziału wydzielonego w ugrupowaniu nieprzyjaciela - bezpośrednio po wykonaniu uderzeń jądrowych wprowadzi niezwykłe zamieszanie i chaos u nieprzyjaciela, co także w pewnym stopniu w sposób pośredni ułatwi /zabezpieczy/ wejście do boju spotkaniowego sił głównych. Oddział wydzielony działając w ugrupowaniu nieprzyjaciela będzie prowadził także rozpoznanie bezpośrednie co ułatwi wykonanie kolejnych uderzeń jądrowych. Nie wyklucza się również i w tym wypadku opanowania przez oddział wydzielony kolejnej rubieży, ale będzie to miało zazwyczaj miejsce w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Oddział wydzielony wspólnie z desantem taktycznym może przejść do obrony na określonej rubieży celem powstrzymania podejścia w rejon boju spotkaniowego odwodów nieprzyjaciela.

Jeżeli związek taktyczny prowadzący bój spotkaniowy w operacji zaczepnej armii dysponuje odpowiednią ilością śmigłowców, może być wysadzony desant na tyłach nieprzyjaciela z zadaniem utrudnienia nieprzyjacielowi podchodzenia i rozwijania się do boju spotkaniowego, zwalczania jego środków rakietowych i artylerii atomowej, a także wiązania walką jego odwodów zmuszając ich do wcześniejszego rozwinięcia się.

---

x/ Por. "Operacja zaczepna armii" - podręcznik. Wydanie ASG WP - 1978 r., s. 160

Artyleria przesuwać się będzie za oddziałem wydzielonym. Rozwija się z marszu i w miarę gotowości dywizjonów samodzielnie otwiera ogień do nieprzyjaciela znajdującego się naprzeciw i podchodzących z głębi jego kolumn. Wspiera walkę oddziałów wydzielonych, niszczy taktyczne środki napadu jądrowego nieprzyjaciela i obezwładnia artylerię, środki przeciwpancerne i czołgi, na które nie wykonano uderzeń lotnictwem myśliwsko-szturmowym lub śmigłowcami bojowymi. Swoim działaniem zabezpiecza również rozwinięcie i wejście do boju sił głównych. Stanowiska ogniowe powinny być wybierane w tych warunkach sytuacji operacyjno-taktycznej, jak najbliżej dróg marszu w celu osiągnięcia gotowości do otwarcia ognia w jak najkrótszym czasie.

Lotnictwo - wykonując uderzenia niszczy głównie środki napadu jądrowego oraz obezwładnia podchodzące kolumny nieprzyjaciela - szczególnie te siły, które zagrażają wyjściem na tyły i skrzydła naszych wojsk.
Środki obrony przeciwlotniczej osłaniają siły główne podczas rozwijania i ataku, niszcząc z marszu i z krótkich przystanków cele powietrzne nieprzyjaciela. Główny ich wysiłek należy skupiać na osłonie oddziałów rakiet i stanowisk dowodzenia.

Siły główne związku taktycznego prowadzącego bój spotkaniowy zbliżają się do nieprzyjaciela i rozwijają z kolumn /ugrupowania przedbojowego/ w ugrupowanie bojowe z maksymalną szybkością - zasadą ich działania jest szybkość. Pierwszorzutowe oddziały pod osłoną artylerii i innych środków ogniowych wychodzą w miarę możliwości skrycie na swoje kierunki i wykorzystując skutki uderzeń jądrowych, lotnictwa myśliwsko-szturmowego, śmigłowców bojowych i artylerii wykonują uderzenia w jedno lub dwa skrzydła nieprzyjaciela, wykorzystując luki w jego ugrupowaniu /powstałe także od uderzeń broni jądrowej/, wychodzą na tyły nieprzyjaciela, niszcząc jego siły i środki.

Poglądem dość często spotykanym w literaturze, a budzącym wiele kontrowersji jest sposób wykonania początkowego /pierwszego/ uderzenia przez siły główne. Niektórzy autorzy są zdania, że po podejściu do rubieży rozwinięcia oddziały przyjmują ugrupowanie bojowe i w zależności od konkretnej sytuacji piechota powinna się spieszyć, a transportery i wozy bojowe skierować w ukrycie x/. Taki sposób działania we współczesnym boju spotkaniowym nie może mieć miejsca. Dowódca musi tak organizować walkę, aby oddziały i pododdziały wojsk własnych uderzały w luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela xx/.

Nieprzyjaciel również będzie używał broni jądrowej - - nie wolno nam zapominać o tym.
W wypadku obezwładnienia jednego z oddziałów pierwszego rzutu dywizji dowódca powinien wprowadzić drugi rzut dywizji celem natychmiastowego przejęcia zadania porażonego oddziału i spotęgowania uderzenia w skrzydło i na tyły zgrupowania wojsk nieprzyjaciela. Wprowadzając drugi rzut należy przestrzegać zasady, aby wprowadzany on był w miejscu i czasie umożliwiającym osiągnięcie największego efektu działania. Wprowadzenie drugiego rzutu do walki w boju spotkaniowym, powinno całkowicie zaskoczyć nieprzyjaciela i rozwinąć osiągnięte powodzenie pierwszego rzutu dywizji, aż do rozbicia zgrupowania uderzeniowego przeciwnika. W tym celu należy szczególnie dokładnie analizować i uwzględniać nie tylko działanie własnych oddziałów, ale także sąsiadów, ponieważ może się okazać, że wprowadzenie kolejnych sił z pasa sąsiada

---

x/ Np: Płk P. Przyłucki "Bój spotkaniowy taktycznego związku pancernego", "Myśl Wojskowa" Nr 9/1957 s. 56.

xx/ Transportery opancerzone i bojowe wozy piechoty wprowadzono po to, aby chroniły swoim pancerzem żołnierzy na polu walki. Wyposażono je w doskonałe uzbrojenie /śr.ppanc./, aby mogły skutecznie niszczyć siłę żywą i środki ogniowe nieprzyjaciela. Duża siła ognia, manewrowość i szybkość stwarza możliwości wszechstronnego wykorzystania ich na polu walki. Dlatego nie można wozów bojowych traktować jedynie jako środki służące do transportu żołnierzy na pole walki /bitwy/.

umożliwi zdecydowane uderzenie na tyły nacierającego nieprzyjaciela, powodując całkowite zaskoczenie go i uzyskanie sukcesu w boju spotkaniowym.

W dotychczasowych działaniach drugi rzut wprowadzano zazwyczaj na kierunku głównego uderzenia. We współczesnym boju spotkaniowym w uzasadnionych sytuacjach taktyczno-operacyjnych można będzie od tej zasady odstąpić, wprowadzając drugi rzut na tym kierunku, na którym ma on możliwość najszybszego wyjścia na tyły nieprzyjaciela. Należy oczekiwać, że w wysoko manewrowych formach walki - jaką niewątpliwie jest współczesny bój spotkaniowy - wyjście na tyły nieprzyjaciela umożliwi okrążenie jego wojsk i przyspieszy zwycięstwo.

Drugie rzuty i odwody w boju spotkaniowym będą spełniać również bardzo ważną rolę w zakresie walki z desantami nieprzyjaciela, które będzie on używał w szerokim zakresie - - zrzucając je na tyły naszych wojsk.
Dowódca ZT /oddziału/ prowadzącego bój spotkaniowy, a także dowódcy drugich rzutów i odwodów muszą główną uwagę skupiać na walce z desantem nieprzyjaciela w momencie jego lądowania. W późniejszym okresie uniemożliwiać desantom nieprzyjaciela uderzenia na oddziały rakiet i stanowiska dowodzenia.

Śmigłowce szturmowe wspierają bezpośrednio walkę oddziałów pierwszego rzutu, zwalczają środki przeciwpancerne nieprzyjaciela podczas ich podejścia i zajmowania rubieży przeciwpancernych. Ponadto wspólnie z odwodem przeciwpancernym mogą tworzyć powietrzno-lądowy odwód przeciwpancerny do niszczenia atakujących czołgów przeciwnika.

Odwód przeciwpancerny wspólnie z oddziałem zaporowym wzbraniają nieprzyjacielowi rozwijania natarcia na skrzydła i tyły ugrupowania własnych wojsk, rozwijając się na rubieżach największego zagrożenia wojskami pancernymi nieprzyjaciela. Może także osłaniać rozwijanie sił głównych i ubezpieczać ich skrzydła w czasie walki.

Wojska inżynieryjne, w boju spotkaniowym prowadzonym z użyciem broni jądrowej będą wykonywały wiele zadań poprzez poszczególne elementy organizowane ze składu wojsk inżynieryjnych, to jest oddział zaporowy, oddział zabezpieczenia ruchu i odwód inżynieryjny.
Do najważniejszych zadań należy zaliczyć udział wojsk inżynieryjnych w likwidacji skutków napadu jądrowego nieprzyjaciela, wykonywanie przejść w zaporach minowych, umacnianie zdobytych rubieży oraz stwarzanie warunków do sprawnego i ciągłego pokonania przeszkód terenowych.

Z uwagi na ogromnie manewrowy charakter boju spotkaniowego, a także dążenie obu stron do uchwycenia inicjatywy w ciągu całego czasu trwania boju - pomyślny wynik boju spotkaniowego nie osiąga się natychmiast, lecz niekiedy dopiero pod koniec działań.
O sukcesie boju spotkaniowego decyduje wiele czynników, do których należy także zaliczyć dobór sposobów działania głównych elementów ugrupowania bojowego i umiejętne dowodzenie tymi elementami. Zastosowanie nieoczekiwanych przez nieprzyjaciela chwytów taktycznych i sposobów walki w dążeniu do narzucenia swojej woli nieprzyjacielowi pozwoli rozbić go nie tylko równymi, ale czasem także mniejszymi siłami.

ROZDZIAŁ V

DOWODZENIE WOJSKAMI [x] W CZASIE ORGANIZACJI I PROWADZENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

1. Wypracowanie decyzji do boju spotkaniowego oraz jej odzwierciedlenie w dokumentach bojowych

Silne oddziaływanie broni jądrowej na wojska, duża ruchliwość wojsk, manewrowy charakter współczesnych działań bojowych - komplikują dowodzenie. W tych warunkach coraz większego znaczenia nabiera czynnik czasu. Opóźnienia w podjęciu decyzji, albo w jej realizacji grożą w warunkach współczesnego boju spotkaniowego klęską.

Decyzja dowódcy jest podstawą wszystkich przedsięwzięć związanych z dowodzeniem wojskami. Składa się ona z zamiaru działań bojowych, określenia zadań bojowych podwładnym, zagadnień organizacji współdziałania i organizacji dowodzenia. Ponadto dowódca określa zadania zabezpieczenia działań bojowych i zadania pracy partyjno-politycznej.

Wypracowanie decyzji jest procesem złożonym, twórczym, w którym stosuje się wszystkie sposoby abstrakcyjnego myślenia, analizę i syntezę, indukcję i dedukcję, a także hipotezy, analogie i porównania. Zastosowanie wszystkich tych sposobów w ścisłym powiązaniu ze sobą umożliwia dokonanie głębokiej i wszechstronnej oceny sytuacji i powzięcia uzasadnionej decy-

---

x/ Spośród wielu definicji o dowodzeniu na uwagę zasługuje następująca:
"Dowodzenie wojskami to celowa działalność dowódcy, sztabu i innych organów dowodzenia dotycząca przygotowania działań bojowych i kierowania wysiłków wojsk na pomyślne wykonanie zadania bojowego w toku walki /bitwy/ przez uzyskanie i studiowanie danych o sytuacji, podejmowanie decyzji stosownie do tej sytuacji oraz przekazywania zadań wykonawcom". D.A. Iwanow "Zasady dowodzenia wojskami". Warszawa 1973 r. s. 30.

zji do boju spotkaniowego. Weryfikację podjętej decyzji jeszcze przed wprowadzeniem jej w życie, a także wybór optymalnego wariantu decyzji bardzo ułatwia symulacja komputerowa.

Decyzja do boju spotkaniowego może być podjęta równocześnie z wypracowaniem decyzji do operacji zaczepnej. Już w swoim zamiarze dowódca armii może przewidzieć rozbicie określonego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela w boju spotkaniowym. Dowódca dywizji natomiast, decyzję do boju spotkaniowego będzie precyzował w miarę rozwoju sytuacji wskazującej na możliwość dojścia do boju spotkaniowego.

Niezbędne do podjęcia przez dowódcę dywizji informacje o sytuacji można połączyć w następujące grupy: nieprzyjaciel, wojska własne, sąsiedzi, sytuacja promieniotwórcza, chemiczna i bakteriologiczna, teren, warunki meteorologiczne, pora roku, pora dnia. Oprócz tego dowódca potrzebuje informacji dotyczących sytuacji ekonomiczno-politycznej i demograficznej rejonu przyszłych działań. Zakres tych informacji w każdym konkretnym przypadku będzie inny. Część informacji dowódca dywizji będzie posiadał z okresu planowania operacji zaczepnej armii - uczestnicząc w przedsięwzięciach organizacyjno-planistycznych w sztabie armii, a także z zarządzeń przygotowawczych i wytycznych przełożonego do współdziałania.
Jednak duża część informacji wymagała będzie uaktualnienia, zebrania i przetworzenia. Dotyczy to głównie znajomości położenia nieprzyjaciela, jego składu i położenia sąsiadów. Zadanie to jest niezmiernie skomplikowane, uzależnione od operatywności dowódcy i sztabu.

Metoda pracy dowódcy i sztabu ZT w okresie poprzedzającym nawiązanie boju spotkaniowego zależy przede wszystkim od czasu, jakim dysponuje on na wykonanie wszystkich czynności organizacyjno-przygotowawczych i warunków sytuacji operacyjno-taktycznej, w której powstaje bój spotkaniowy. Mając na uwadze określenie niezbędnego czasu na przygotowanie wojsk do boju spotkaniowego dokonajmy analizy kalkulacji czasowych, biorąc za podstawę dwie zasadnicze, najczęściej występujące na polu walki sytuacje, w których powstanie bój spotkaniowy.

Jako pierwszą sytuację przyjmujemy, że bój spotkaniowy powstanie w czasie wchodzenia wojsk własnych do boju z marszu x/.

Pierwszorzutowy pułk powinien rozpocząć formowanie ugrupowania bojowego z odległości nie mniejszej niż 4-6 km od rubieży bezpośredniego starcia. Odległość tę pokonuje on po drogach na przełaj, z szybkością 10-15 km na godzinę w ciągu 25-35 minut. Dowódca pułku na ostateczne sprecyzowanie decyzji potrzebuje około 15 minut i tyle samo na postawienie zadań. Stąd wniosek, że pułk maszerując powinien otrzymać zadania na 55-65 minut przed rubieżą starcia.
Do rubieży formowania ugrupowania bojowego pułk maszeruje po drogach z szybkością 20-30 km na godzinę.
Dlatego też pułk powinien otrzymać zadanie najpóźniej 20-30 km przed rubieżą starcia - uwzględniając minimalny czas na rozszyfrowanie zadań.

Dowódca dywizji /przyjmując skrajnie ograniczony czas, bo tylko takim będzie on dysponował na wypracowanie decyzji we współczesnym boju spotkaniowym/ na ostateczne sprecyzowanie decyzji i postawienie zadań bojowych również będzie potrzebował około 1 godz. Uwzględniając tempo marszu 30 km/godz. powinien on podjąć decyzję w odległości od rubieży styczności wojsk nie mniejszy niż 45-55 km.

Przyjęte kalkulacje mają swoje potwierdzenie w ćwiczeniach. Np.: w ćwiczeniu "LATO-82" dowódca 7 A o godz. 8.00 23.05 podjął zamiar do odparcia przeciwuderzenia npla, dwoma ZT w boju spotkaniowym i postawił zadania bojowe, a o 10.00 23.05, 9 DZ i 10 DPanc przyjęła uderzenie Interwencyjnego KA/A/

---

x/ Taki sposób nawiązania boju spotkaniowego będzie bardzo częsty na współczesnym polu walki. Może mieć miejsce zarówno w momencie rozpoczęcia operacji zaczepnej - gdy przeciwnik całkowicie nie zaniechał jeszcze swego natarcia, a także przy wprowadzaniu do bitwy drugiego rzutu do odparcia przeciwuderzenia. Np.: W ćwiczeniu głównym "Operacja zaczepna armii". Wyd. ASG WP 1982 r., odparcie przeciwuderzenia 6 KA dokonano dwoma ZT obronnie, a trzeci uderzał w skrzydło i rozbijał npla w boju spotkaniowym.

obronnie. 7 DZ wykonała uderzenie w lewe skrzydło IKA /A/ 6 DPanc w momencie wychodzenia na skrzydło IKA /A/ zatrzymana została uderzeniami lotnictwa.

Z podanego przykładu widzimy, że dowódca ZT na ostateczne zorganizowanie - bitwy dysponował czasem dwóch godzin x/.

Dlatego też ogromnego znaczenia na współczesnym polu walki nabiera przewidywanie działań i przygotowanie niezbędnych danych do decyzji wcześniej, ciągłe śledzenie za nieprzyjacielem i przechodzenie od wykonania jednego zadania do drugiego bez zatrzymywania wojsk i bez specjalnej pałzy.

Rozważmy teraz drugą sytuację, gdy dywizja będzie z powodzeniem rozwijała natarcie mając zdecydowaną przewagę, a nieprzyjaciel wykona kontratak lub przeciwuderzenie, w wyniku czego rozwinie się bój spotkaniowy. Kiedy i w jakim momencie dowódca powinien ostatecznie sprecyzować decyzję i jakim czasem będzie dysponował?

W poprzednim przykładzie wyliczyliśmy, że dowódca dywizji powinien ostatecznie sprecyzować decyzję do boju spotkaniowego na około dwie godziny przed staroiem sił głównych obu walczących stron, aby decyzja ta mogła być zrealizowana przez wojska. Wobec tego, w jakim momencie wyjścia nieprzyjaciela do kontrataku lub przeciwuderzenia powinien ostatecznie dowódca sprecyzować decyzję.

Przyjmując tempo natarcia naszych wojsk ok. 4 km/godz. przez dwie godziny wojska własne zbliżą się do wychodzącego do kontrataku npla około 8 km.
Nieprzyjaciel w momencie podchodzenia do kontrataku uzyska średnie tempo około 15 km/godz. - uwzględniając czas na wyprowadzenie wojsk z rejonów, rozwijanie się z marszu i wykonywanie marszu na przełaj w końcowej fazie zbliżania się do naszych wojsk, a więc w ciągu dwóch godzin pokona około

---

x/ Por. "Teczka ćwiczenia Nr 0314 ŚOW ... op.cit. - "Dziennik działań bojowych". s. 410.

30 km. Doliczając ok. 10 km, o które nacierające wojska własne zbliżą się do npla, należy wyciągnąć wniosek, że ostateczne sprecyzowanie decyzji przez dowódcę dywizji winno nastąpić w momencie wychodzenia nieprzyjaciela z rejonów wyjściowych, a więc około 40 km od aktualnej styczności wojsk. Wprawdzie wojska własne są rozwinięte w ugrupowaniu bojowym w tej sytuacji operacyjno-taktycznej i nie potrzebny będzie dodatkowy czas na ich rozwinięcie, ale dowódca pułku musi mieć również czas na dokonanie niezbędnego manewru siłami i środkami, aby z chwilą osiągnięcia rubieży staroia odległej o około 10 km, przyjąć odpowiednie do sytuacji wynikłej w boju spotkaniowym ugrupowanie.

Przeprowadzona analiza pozwoliła nam określić tylko niezbędny czas na ostateczne sprecyzowanie decyzji przez dowódcę dywizji /pułku/ do boju spotkaniowego, oraz sytuację, w której prawdopodobnie znajdą się siły główne nieprzyjaciela i własne, co będzie stanowić ostateczny sygnał do postawienia zadań bojowych do boju spotkaniowego.
Nasza analiza dotyczy tylko sił głównych, natomiast w boju spotkaniowym wiele czynności dowódczo-sztabowych będzie jednak podporządkowanych ważności i pilności zadań wykonywanych przez poszczególne oddziały i rodzaje wojsk. W pierwszej kolejności powinny być stawiane zadania wojskom rakietowym i artylerii, siłom osłony, OW /jeśli będzie organizowany/, a następnie siłom głównym i pozostałym elementom ugrupowania bojowego dywizji.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że dowódcy taktycznych ogniw dowodzenia, będą mieli bardzo mało czasu na sprecyzowanie decyzji i postawienie zadań do boju spotkaniowego. Dlatego dużą część swojej pracy nad przygotowaniem i przeprowadzeniem boju spotkaniowego dowódcy i sztaby muszą wykonać dużo wcześniej. Praca ta powinna być oparta na przewidywaniach. Dowódca, sztab, szefowie rodzajów wojsk i służb już w czasie organizacji działań na podstawie sytuacji przed

żonego do współdziałania powinni ustalić sytuację, w których może zaistnieć bój spotkaniowy i na tej podstawie, wykorzystując symulację komputerową zrealizować część przedsięwzięć, niezbędnych do natychmiastowego podjęcia decyzji do boju spotkaniowego.

Dowódca dywizji decyzją do boju spotkaniowego w operacji zaczepnej armii podejmuje na podstawie otrzymanego zadania. Należy sądzić, że szczegółowe zadanie do boju spotkaniowego wraz z wytycznymi do współdziałania w trakcie tego boju, dowódca dywizji otrzyma tylko wtedy, gdy dywizja będzie działała na kierunku głównego uderzenia armii i będzie wykonywała główne zadanie, rzutujące na powodzenie całej operacji zaczepnej armii.

We współczesnym boju spotkaniowym na "postrzępionym" polu walki, należy oczekiwać, że dywizja częściej będzie działała samodzielnie, na oddzielnym kierunku lub w znacznym oddaleniu od sił głównych armii lub będzie działała w ugrupowaniu armii, ale nastąpi tak nagła zmiana sytuacji, że dowódca armii z powodu braku dokładnych danych o położeniu wojsk, nie zdąży postawić /zmienić/ zadania bojowego. W wymienionych sytuacjach dowódca ZT nie może czekać na postawienie mu zadania. Na podstawie systematycznej oceny sytuacji prowadzonej osobiście i przez sztab w trakcie dotychczasowej walki /bitwy/, określa konkretną możliwość wystąpienia boju spotkaniowego, podejmuje decyzję i organizuje bój, a o podjętej decyzji natychmiast melduje dowódcy armii.

W pierwszej z wymienionych sytuacji dowódca w czasie podejmowania decyzji jest zobligowany postawionym mu zadaniem bojowym. W drugiej natomiast ma całkowitą swobodę w podejmowaniu decyzji, jednak musi się liczyć z faktem zupełnej samodzielności. Dywizja musi sobie wywalczyć warunki do rozwinięcia sił głównych, zapewnić sobie osłonę ogniową, a także osłonę skrzydeł i luk w ugrupowaniu.

Mimo ogromnie napiętej sytuacji w trakcie wypracowania decyzji do boju spotkaniowego i z reguły braku czasu na dokonanie szczegółowej oceny położenia dowódca musi uważać, aby decyzja została podjęta w odpowiednim czasie, to znaczy ani nie za wcześnie, ani nie za późno. Jeśli decyzja zostanie podjęta zbyt wcześnie, to może się okazać, że uderzenia ogniowe /jądrowe/ zostaną wykonane na zgrupowanie wojsk nieprzyjaciela, które w boju spotkaniowym wykonywały drugorzędne zadanie, natomiast zasadnicze zgrupowanie wojsk nieprzyjaciela nie będzie obezwładnione i wykona główne uderzenie. W tej sytuacji wcześniej zaplanowany manewr wojskami własnymi okaże się nieskuteczny. Poza tym zostanie zbyt wcześnie zdemaskowany zamiar rozbicia nieprzyjaciela w boju spotkaniowym, co ułatwi mu skuteczne przeciwdziałanie.

Natomiast minimalne nawet opóźnienie w postawieniu zadań bojowych pozwoli nieprzyjacielowi na wyprzedzenie w działaniu, a zwłaszcza w wykonaniu uderzeń ogniowych /jądrowych/ - uprzedzających wojska, w najbardziej newralgicznym okresie ich rozwijania się do boju spotkaniowego, co w konsekwencji może doprowadzić do całkowitej klęski. Podjęcie w odpowiednim czasie decyzji do boju spotkaniowego uzależniona będzie między innymi od zakresu i sprawności zbierania, opracowania informacji o sytuacji, a także dokonywania kalkulacji operacyjno-taktycznych. Poza tym należy pamiętać, że wypracowanie decyzji i organizacja boju spotkaniowego przebiegać będzie w warunkach jednoczesnej realizacji uprzednio postawionych zadań, a także zadań wynikających z dynamiki walki np.: odpieranie ataku śmigłowców bojowych, czy też walka z desantem nieprzyjaciela.

Najbardziej charakterystycznymi warunkami, w których dowódca będzie wypracowywał decyzję są szybkie i częste zmiany położenia wojsk obu stron, a także zmiany usytuowania dowódcy i sztabu - stanowisk dowodzenia. Dlatego decyzja najczęściej podejmowana będzie przede wszystkim z mapy, zwykle podczas ruchu wojsk oraz krótkiego postoju punktów dowodzenia.

A więc analizę zadania i ocenę sytuacji dowódca będzie musiał prowadzić w wyjątkowo trudnych warunkach i w ograniczonym czasie.

Jest niezwykle ważne, aby dowódca po przeanalizowaniu zadania określił zamiar swojego działania i sprecyzował najpilniejsze zadania dla wojsk. W takim wypadku dowódca lub towarzyszący mu szef sztabu może zapoznać z zamiarem działania określonych oficerów sztabu i przekazać najpilniejsze zadania dla wojsk przez techniczne środki łączności, wykorzystując znajdujących się przy nim oficerów sztabu. Ogłoszenie zamiaru natomiast będzie sprzyjało ukierunkowanej działalności szefów rodzajów wojsk i służb nad wypracowaniem wspólnie z dowódcą decyzji i wykonaniu szeregu przedsięwzięć organizacyjnych.

Po podaniu dowódcom rodzajów wojsk i oficerom sztabu do wiadomości zamiaru działania i przekazaniu najpilniejszych zadań i wytycznych, dowódca wraz ze swoimi najbliższymi pomocnikami /zastępcami i dowódcami rodzajów wojsk/ ocenia sytuację, konkretyzuje decyzję, określa zadania bojowe, podstawowe zagadnienia współdziałania i organizacji dowodzenia.

Wypracowana decyzja musi być wrysowana na mapę, którą z uwagi na skrajnie ograniczony czas na organizację boju spotkaniowego wrysowuje się na mapę roboczą dowódcy. Decyzja w formie graficznej na mapie powinna zawierać:

- siły i środki nieprzyjaciela, ich skład i ugrupowanie, drogi podejścia, oceniany sposób działania, a przede wszystkim obiekty uderzeń ogniowych /jądrowych/;

- ugrupowanie bojowe dywizji, dogodne rubieże wejścia do boju spotkaniowego, zamiar wykonania manewru i prowadzenia boju spotkaniowego - kierunek głównego uderzenia;

- zadania, rozmieszczenie i manewr drt i artylerią dywizji;

- ugrupowanie bojowe, zadania i kierunki uderzeń poszczególnych oddziałów dywizji, siły i środki wzmocnienia,

sposób wykonania manewru, rubieże spotkania podczas wykonywania uderzeń zbieżnych;

- zadania oddziału wydzielonego i desantu, a także rejony ich działania /jeśli będą użyte w boju spotkaniowym/;

- zadania, obiekty osłony i ugrupowanie sił i środków OPL;

- zadania, rozmieszczenie i kierunki działania oraz kolejność wchodzenia do boju spotkaniowego pozostałych elementów ugrupowania bojowego dywizji;

- system dowodzenia.

Na mapy robocze szefów rodzajów wojsk i służb oraz osób funkcyjnych sztabu należy wrysować tylko niezbędne do planowania działań danego rodzaju wojsk i służb elementy decyzji dowódcy wraz z planami wykorzystania rodzajów wojsk i służb, które łącznie z bardzo zwięzłymi zarządzeniami bojowymi będą stanowić podstawę do działań w boju spotkaniowym, a czasem jedyne dokumenty bojowe. Ustne rozkazy i zarządzenia dowódcy, zastępców i szefów rodzajów wojsk i służb powinny być zapisane w osobistych notatnikach pracy. W niektórych wypadkach, gdy przełożony przekazał zarządzenia bojowe w postaci graficznej, decyzję dowódcy należy wrysować na tę samą mapę by zyskać na czasie.

Decyzja dowódcy do boju spotkaniowego opracowana na mapie roboczej, powinna być zaopatrzona w legendę opracowaną zazwyczaj na zawczasu przygotowanych blankietach w zeszycie pracy dowódcy. Legenda powinna zawierać:

- cel i zamiar boju spotkaniowego;

- podział sił i środków;

- stosunek sił i środków na poszczególnych rubieżach i kierunkach;

- liczbę przydzielonych rakiet i ładunków jądrowych, terminy dowozu i podział ich według zadań;

- układ i czas kompleksowego porażenia ogniowego;

- limity lotnictwa i śmigłowców wsparcia, oraz podział ich według wykonywanych zadań;

- terminy gotowości;

- sygnały dowodzenia.

Część przedsięwzięć organizacyjno-planistycznych niezbędnych do szybkiego podjęcia decyzji do boju spotkaniowego musi być wykonane przed rozpoczęciem działań bojowych. Dowódca dywizji już w czasie analizy zadania i oceny położenia powinien określić sytuację mogącą doprowadzić do powstania boju spotkaniowego. W swojej ocenie powinien uwzględniać wytyczne dowódcy armii do współdziałania, w których będą zawarte niezbędne informacje świadczące o możliwości powstania boju spotkaniowego. Dla każdej z tych sytuacji powinien określić prawdopodobne położenie wojsk własnych i nieprzyjaciela, rubieże i czas spotkania się z nieprzyjacielem, siły i środki biorące udział w boju spotkaniowym i najbardziej skuteczny sposób manewru w celu pobicia nieprzyjaciela. Wnioski z tej analizy i oceny powinien przekazać oficerom sztabu w treści zamiaru i wytycznych.

Na tej podstawie oficerowie sztabu przygotowują niezbędne dokumenty i informacje umożliwiające dowódcy podjęcie decyzji i postawienie zadań do boju spotkaniowego w krótkim czasie.

Uzyskane informacje i wnioski stanowią podstawę między innymi do:

- organizacji rozpoznania, szczególnie tych sił nieprzyjaciela, z którymi dywizja /pułk/ może prowadzić bój spotkaniowy;

- zapotrzebowania dokumentów topograficznych w dużej skali /zdjęć lotniczych, fotoplanów, zdjęć panoramicznych/, danych geodezyjnych dla wyrzutni rakietowych rejonu, w którym

przewiduje się rozegranie boju spotkaniowego x/;

- planowania przegrupowania wojsk własnych, szczególnie drt, artylerii i śmigłowców bojowych do rejonów umożliwiających terminowe i skuteczne wykonanie uderzeń ogniowych na przechodzącego do boju spotkaniowego nieprzyjaciela.

Na podstawie przeprowadzonych badań można wyciągnąć wniosek, że część przedsięwzięć organizacyjnych mających na celu przygotowanie niezbędnych informacji i dokumentów do podjęcia decyzji do boju spotkaniowego w krótkim czasie, należy wykonać już w momencie planowania operacji zaczepnej armii lub organizacji natarcia /marszu/ dywizji, w trakcie których przewiduje się powstanie boju spotkaniowego.

W miarę zbliżania się wojsk do przewidywanego rejonu powstania boju spotkaniowego, sztab oraz dowództwo i szefowie rodzajów wojsk i służb uwzględniając konkretną sytuację taktyczno-operacyjną, koncentrują wysiłki w celu zdobycia niezbędnych danych, które stanowią uzupełnienie posiadanych i przygotowanych wcześniej informacji służących do sprecyzowania przez dowódcę decyzji do boju spotkaniowego.

Jeśli warunki pozwalają to wskazane jest, aby już w momencie planowania operacji zaczepnej armii lub natarcia dywizji wypracować decyzję do mającego nastąpić boju spotkaniowego na podstawie przewidywanych prawdopodobnych sytuacji operacyjno-taktycznych, a następnie różne warianty sposobów

---

x/ Tego typu dokumenty pomocnicze zawsze miały duże znaczenie np.: w boju spotkaniowym pod LIDĄ we wrześniu 1920 r. dowódcy wyposażeni zostali w zdjęcia panoramiczne kierunków, na których mieli prowadzić bój spotkaniowy z opisanymi miejscowościami, rubieżami, a na niższych szczeblach z dozorami.
Por. "Studia taktyczne z historyji wojen polskich 1918-1921". Tom X "Bój pod Lidą". Warszawa 1930 r. Wojskowe biuro historyczne.

działania wojsk własnych i nieprzyjaciela w boju spotkaniowym rozegrać za pomocą symulacji komputerowej. Uzyskane wyniki, szczególnie kalkulacje czasowo-przestrzenne i stosunki potencjałów bojowych znacznie ułatwią pracę nad wypracowaniem w krótkim czasie optymalnej decyzji do boju spotkaniowego.

2. Właściwości dowodzenia wojskami oraz specyfika pracy organów dowodzenia podczas organizacji i prowadzenia boju spotkaniowego w operacji zaczepnej armii

Po pierwszej fazie procesu dowodzenia - powzięciu decyzji - następuje jego druga faza, czyli realizacja decyzji. Obejmuje ona szczegółowe opracowanie wybranego wariantu planowania i znajduje swój wyraz w rozkazie bojowym, dyrektywie operacyjnej i innych dokumentach bojowych. Tym problemom dowodzenia wojskami w odniesieniu do boju spotkaniowego poświęcimy uwagę w tej części pracy.

Bój spotkaniowy w operacji zaczepnej armii będzie tylko fragmentem tej operacji, a więc stale należy pamiętać, że dowódca armii zajmując się bojem spotkaniowym musi dowodzić całą armią.

Warunki w jakich dywizja /pułk/ przejdzie do boju spotkaniowego w operacji zaczepnej armii wywrą zasadniczy wpływ na sposoby przekazywania decyzji wykonawcom. Najefektywniejszym sposobem przekazywania decyzji - postawienia zadania bojowego podwładnym jest osobisty kontakt dowódcy z nimi. We współczesnych warunkach, gdy dowódca będzie dysponował tylko ograniczonym czasem na przygotowanie boju spotkaniowego, nie będzie on w stanie postawić zadania bojowego wszystkim wykonawcom. Dowódca osobiście powinien postawić zadania oddziałom działającym na kierunku głównego uderzenia, innym elementom ugrupowania dowódca postawi zadanie poprzez swoich zastępców i oficerów kierunkowych, a w ostateczności poprzez techniczne, utajnione środki łączności.

Badania wykazują, że podczas organizacji boju spotkaniowego, przed jego rozpoczęciem zadania wykonawcom stawiali osobiście dowódca lub oficerowie sztabu w formie ustnych i pisemnych rozkazów bojowych, zarządzeń i wytycznych do zabezpieczenia działań bojowych. Przed ustnym przekazaniem zadania celowe jest wręczenie podległemu dowódcy mapy z wrysowanym zadaniem bojowym.

Bardzo często decyzję o boju spotkaniowym wprowadzać się będzie w życie na podstawie zamiaru dowódcy i sformułowanych przez niego najpilniejszych do wykonania zadań. Pisemne rozkazy bojowe i zarządzenia będą na tym etapie, jak gdyby potwierdzeniem wcześniej przekazanych zadań bojowych. Poza tym umożliwią zgłębienie zamiaru przełożonego i przyczynią się do zwiększenia poczucia odpowiedzialności podwładnych za terminowe i dokładne wykonanie zadania bojowego. Stawiając zadania poszczególnym oddziałom należy podać:

- krótką ocenę nieprzyjaciela;
- czas, kolejność i rejony /obiekty/ uderzeń jądrowych i ogniowych wykonywanych środkami przełożonego;
- kierunki natarcia i zadania wykonywane przez dany ZT /oddział/ i jego sąsiadów w czasie boju spotkaniowego i ich działanie po zakończeniu boju spotkaniowego;
- ugrupowanie bojowe.

Zadania dla drugorzutowych oddziałów i pozostałych elementów ugrupowania bojowego będą podobne do treści zadań stawianych im do natarcia w ramach operacji zaczepnej armii, ale będą także uwzględniać charakter sytuacji, w której dojdzie do boju spotkaniowego.

W trakcie prowadzenia boju spotkaniowego zadania bojowe wypływające z nowej lub skonkretyzowanej decyzji przekazuje się zwykle za pomocą technicznych środków łączności. W ten sposób stosunkowo szybko docierają one do podwładnych, co w warunkach współczesnego boju spotkaniowego ma decydujące

znaczenie. Podczas przekazywania zadań bojowych za pomocą technicznych środków łączności, w celu zaoszczędzenia czasu zadania będą przekazywane w jak najkrótszej formie. Wykorzystywane będą do tego typowe dokumenty i zawczasu opracowane sygnały dowodzenia.

Najważniejsze, aby postawione zadania przekazane zostały wykonawcom we właściwym czasie i aby wiązały się z zadaniami realizowanymi przez poszczególne oddziały przed rozpoczęciem boju spotkaniowego.
W celu właściwego zrozumienia roli i miejsca oddziału w ramach ZT lub ZT w ugrupowaniu operacyjnym armii oraz możliwości przejawiania inicjatywy w boju spotkaniowym we właściwym kierunku w razie braku łączności z przełożonym lub nagłych zmian sytuacji, celowym jest przekazanie niezbędnych do realizacji tego zadania elementów decyzji dowódcy wyższego szczebla dowodzenia - pamiętając o zachowaniu tajemnicy działań.

Dowodzenie wojskami nie kończy się z chwilą postawienia zadań bojowych, zorganizowaniu współdziałania i operacyjno-bojowym zabezpieczeniu. Działalność organizatorsko-przygotowawcza dowódcy i sztabu oraz szefostw rodzajów wojsk /służb/ nie jest jednorazowym aktem. Jest ona prowadzona z różnym nasileniem w trakcie całego boju i zależy od szybkości zmian sytuacji bojowej, a także od uzyskanych danych o nieprzyjacielu i terenie. W związku z tym oddziałom dywizji będą przekazywane w toku boju spotkaniowego również zadania cząstkowe dotyczące określonego etapu boju.

W okresie nawiązania boju spotkaniowego przez siły główne zadania mogą dotyczyć głównie ogniowego wsparcia boju spotkaniowego oraz wykorzystania przez wojska skutków uderzeń jądrowych i lotniczych, skorygowania manewru, głębokości oskrzydlenia, działania śmigłowców bojowych, a także kierunku głównego uderzenia.

Dowodzenie w początkowym okresie boju spotkaniowego dowódca realizuje z zasady wykorzystując ten punkt dowodzenia, na którym podjął decyzję, a podczas gwałtownych zmian sytuacji obu walczących stron, dowódca może obserwować walkę i kierować nią z PPD, stawiając wojskom zadania bezpośrednio z pokładu śmigłowca. Następnie realizuje dowodzenie z punktu, który zapewnia najlepsze warunki dowodzenia wojskami. Zazwyczaj będzie to SD, a dla realizacji doraźnych zadań dowodzenia - WSD lub PED.

Swoje decyzje w tym okresie boju dowódca opiera o dane dostarczone mu przez sztab. Powinny one dotyczyć: charakteru działań czołowych oddziałów nieprzyjaciela, jego głównego uderzenia, wykonywanego manewru, szczególnie kierunku przesunięcia sił głównych i prawdopodobnego jego zamiaru w toczącym się dalej boju spotkaniowym; przebiegu działań wojsk pierwszego rzutu, zarówno działających na kierunku głównego uderzenia, jak i mających zadanie wiązania sił głównych nieprzyjaciela, skutków własnych uderzeń wykonanych bronią jądrową, artylerią i lotnictwem; położenia drugich rzutów, odwodów i kalkulacji ich podejścia na zagrożone kierunki; aktualnego stanu materiałowo-technicznego zabezpieczenia wojsk, położenia i sytuacji sąsiadów.

Wszystkie uogólnione - końcowe informacje dotyczące zaistniałej sytuacji w boju spotkaniowym dowódca powinien osobiście wrysowywać na mapę roboczą. Taki sposób pracy zapewni mu szybkie opanowanie i gruntowne jej przeanalizowanie. Uogólnioną sytuację należy również wrysować na mapę roboczą szefa sztabu.

Sztab i inne organa dowodzenia muszą w tym celu zorganizować dodatkowe rozpoznanie głównie obiektów i celów nieprzyjaciela, które należy niszczyć bronią jądrową i lotnictwem. Organa rozpoznawcze powinny śledzić za skutkami własnych uderzeń bronią jądrową i lotnictwem, a także działaniem OW i desantów /jeśli były organizowane/.

Muszą obserwować rozwój całej sytuacji w boju spotkaniowym, a szczególnie śledzić zmiany zachodzące na skrzydłach oddziałów wykonujących główne uderzenie. Ustalać silne i słabe miejsca oraz otwarte skrzydła i luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela.

W trakcie trwania boju spotkaniowego sztab nieustannie zbiera, niezbędne do oceny sytuacji informacje. Przekazuje zadania i zarządzenia bojowe oddziałom i pododdziałom oraz egzekwuje ich wykonanie bez kompromisów x/.
Na podstawie przewidywań i oceny sytuacji sztab dostarcza dowódcy danych dotyczących możliwości, terminu i kierunku wprowadzenia do walki drugiego rzutu. Dokonuje niezbędnych kalkulacji czasowo przestrzennych dotyczących wykorzystania drugich rzutów i odwodów przez nieprzyjaciela, stawiając szczegółowe zadania rozpoznaniu.
Zadania dla elementów rozpoznania, w tym etapie boju spotkaniowego dotyczą głównie śledzenia odwodów nieprzyjaciela, zarówno w rejonach ześrodkowania, jak i kierunków ich podejścia w rejon boju spotkaniowego.
Sztab przygotowując dane dla dowódcy, przedstawia stosunki sił na poszczególnych kierunkach i rubieżach, szczególnie po wykorzystaniu przez nieprzyjaciela odwodów lub ewentual-

---

x/ "Sam proces realizacji rozkazu, wyegzekwowanie jego wykonania bez kompromisów, ciągłe wprowadzanie korekt i uzupełnień, wynikających ze zmian w sytuacji, precyzowanie zadań i dopilnowanie ich wykonania przez wojska były najtrudniejszą stroną działalności dowództwa i sztabu".
Tak wspomina J. Śliwiński pracę dowództwa i sztabu w okresie II wojny światowej. We współczesnych działaniach bojowych w pracy dowództwa i sztabu nastąpiły istotne zmiany - wprowadza się nowe środki dowodzenia, udoskonala cały proces dowodzenia. Nie oznacza to jednak, że współczesne dowodzenie wojskami będzie znacznie łatwiejsze, ponieważ zmienił się również charakter pola walki. Współcześnie szybciej będą następowały zmiany sytuacji na polu walki i znacznie większy będzie rozmach działań.
Jan Śliwiński "Moja pierwsza akademia". Wydanie MON, Warszawa 1974 r., s.

nej zmianie rodzaju działań, to znaczy przejściu określonych zgrupowań nieprzyjaciela do obrony lub w wypadku niepowodzenia przejściu wojsk własnych do obrony. Sztab przeprowadza niezbędne kalkulacje możliwości wojsk własnych w celu zniszczenia nowo wykrytych środków przenoszenia broni jądrowej, śmigłowców bojowych i desantów, a więc sił, które mogą uniemożliwić wykorzystanie drugiego rzutu wojsk własnych w boju spotkaniowym i radykalnie zmienić stosunek sił na naszą niekorzyść. Ustala sposób wykorzystania własnych środków rażenia dla uzyskania zdecydowanej przewagi na kierunku głównego uderzenia w celu utrzymania inicjatywy do końca działań.

Sztab powinien w ciągu całego boju spotkaniowego na podstawie decyzji dowódcy udokładniać współdziałanie. Natomiast dowódca musi czuwać nad właściwą jego organizacją, szczególnie między siłami głównymi dywizji i drugim rzutem a lotnictwem i śmigłowcami bojowymi, oraz sąsiadami.

Sztab powinien prowadzić niezbędne kalkulacje w celu ustalenia optymalnego sposobu zatrzymania kolejnych sił nieprzyjaciela podchodzących z głębi w rejon boju. W czasie boju spotkaniowego na podstawie meldunków o sytuacji sztab powinien ocenić możliwości poszczególnych zgrupowań prowadzących bój spotkaniowy, składając meldunki dowódcy o sytuacji na kierunkach zagrożonych przez nieprzyjaciela, a także informować dowódcę o sytuacji zgrupowań wojsk, uzyskujących największe powodzenie - mających możliwość przejścia do pościgu.

Dowódca wykorzystując dane przygotowane przez sztab ocenia położenie i podejmuje kolejne decyzje, które powinny głównie dotyczyć: zniszczenia nowo wykrytych środków przenoszenia broni jądrowej nieprzyjaciela, wprowadzenia do walki drugiego rzutu, niedopuszczenia w rejon toczącego się boju spotkaniowego kolejnych sił nieprzyjaciela, ostatecznego załamania natarcia nieprzyjaciela i przejścia do pościgu. Natomiast gdyby nieprzyjaciel uzyskał powodzenie, przejął inicjatywę w boju spotkaniowym, a oddziały dywizji poniosły duże straty i kontynuowanie boju spotkaniowego byłoby nieocelowe - dowódca powinien podjąć decyzję przejścia do obrony

meldując natychmiast o tym przełożonemu.

Sztab zapewnia dowódcy możliwość bezpośredniego kierowania - dowodzenia wojskami w najbardziej newralgicznych momentach boju spotkaniowego, szczególnie w czasie wykonywania uderzeń jądrowych, wchodzenia głównego zgrupowania uderzeniowego do boju spotkaniowego, wprowadzania drugiego rzutu lub odwodu, okrążenia sił nieprzyjaciela, przechodzenia do pościgu albo organizacji obrony.

Integralną częścią dowodzenia wojskami - może nie tak istotną, jak w drugiej wojnie światowej z racji większej samodzielności oddziałów i ZT, a także częstszym działaniu w uderwaniu od sił głównych, na oddzielnych kierunkach - - stanowi kontrola i pomoc udzielana podwładnym w wykonywaniu postawionych zadań.

Kontrolę przeprowadza się różnymi metodami. Jednak najefektywniejsza jest kontrola przeprowadzana przez dowódcę lub odpowiedniego oficera sztabu w celu sprawdzenia wykonania zadań bezpośrednio u podwładnego.

Problemy kontroli i pomocy udzielanej podwładnym przez dowódcę i sztab Jan Śliwiński tak wspomina:
"Dowodzenie i kierowanie nie ograniczało się tylko do wypracowania, podejmowania decyzji, wydawania na jej podstawie rozkazu i wytycznych. Ta strona działalności dowódcy, jego zastępców i sztabu pułku - bardzo ważna i istotna - stanowiła tylko nieznaczną część procesu dowodzenia. Na te czynności zużyto mniej niż 1 % naszego czasu. Drugą o wiele trudniejszą, czasowo - i pracochłonną czynnością było zapewnienie należytego zrozumienia przez podwładnych rozkazu dowódcy, ścisłe wprowadzenie go w życie, proces jego wykonania oraz materiałowe, polityczne i bojowe zabezpieczenie. Jeśli pierwszą część można porównać z iskrą zapłonu, to drugą była praca całego silnika i sterowanie pojazdu" x/.

---

x/ Jan Śliwiński

Z dotychczasowych rozważań i analiz nasuwa się wniosek, że dowodzenie wojskami w boju spotkaniowym, podobnie jak w innych rodzajach działań bojowych ma pewne charakterystyczne tylko dla tego rodzaju działań cechy i właściwości. Do zasadniczych należy ogromne napięcie wynikające z konieczności wykonywania przez organa dowodzenia dużej ilości przedsięwzięć w skrajnie ograniczonym czasie.
Ciągła niejasność sytuacji wynikająca z faktu, że wiele przedsięwzięć planistycznych dotyczących prowadzenia boju spotkaniowego wykonuje się na podstawie przewidywań, a jednocześnie kieruje wojskami realizującymi poprzednie zadanie /marsz, natarcie/, w trakcie, którego przewiduje się dopiero wywiązanie boju spotkaniowego, co w odróżnieniu do natarcia, czy też obrony, gdzie sytuacja w tym względzie jest jasna sprawia o wiele więcej trudności w pracy organów dowodzenia. Zmusza to dowódców i sztaby do ciągłego śledzenia w toku operacji zaczepnej armii za rozwojem sytuacji w celu ustalenia konkretnej możliwości powstania boju spotkaniowego. Pewną specyfikę w pracy dowódcy i oficerów sztabu trzeba uwzględnić wówczas, gdy do boju spotkaniowego dojdzie w czasie prowadzenia przez ZT działań w oderwaniu od sił głównych.

W tych warunkach wyniknie konieczność samodzielnego działania, bez sąsiadów z odsłoniętymi skrzydłami. Nie zawsze też dowódca armii będzie mógł oddziaływać swoimi siłami i środkami na "wchodzące" do boju spotkaniowego wojska nieprzyjaciela. Wymaga to z kolei od dowódcy i sztabu związku taktycznego wyjątkowo samodzielnego działania, bez oczekiwania na rozkazy i zarządzenia oraz wytyczne przełożonych. W tych warunkach wystąpi niezwykle ostra walka o czas, o wyprzedzenie nieprzyjaciela w każdym przedsięwzięciu organizacyjnym, w śmiałym i zdecydowanym działaniu.

Istnieć będzie konieczność równoległej realizacji zadań zaczepnych z organizacją boju spotkaniowego oraz prowadzenia działań w celu wywalczenia dogodnych warunków dla rozwinięcia i wprowadzenia do walki sił głównych.

SD 2SD
WPD PPD

Dowodzenie w boju spotkaniowym, podobnie jak w innych rodzajach działań będzie realizowane z odpowiednich punktów dowodzenia tj.: WSD, SD i TSD.

Ogólnie należy stwierdzić, że w strukturze organizacji punktów dowodzenia w boju spotkaniowym nie ma reguły. System punktów dowodzenia powinien być zawsze tak zorganizowany, by zapewniał maksymalnie potrzeby sprawnego i ciągłego dowodzenia. W pierwszej fazie boju spotkaniowego dowodzenia realizuje się z zasady wykorzystując system punktów dowodzenia zorganizowany w uprzednim rodzaju działań, a następnie rozwija się:

- WSD dywizji - w ugrupowaniu pułku działającego na głównym kierunku dywizji, w odległości 1-3 km od czołowych pododdziałów;

- SD dywizji na kierunku głównego uderzenia dywizji w odległości 5-10 km od czołowych pododdziałów w takim rejonie, z którego można sprawnie dowodzić wojskami w czasie boju spotkaniowego;

- TSD dywizji, za SD dywizji w odległości 15-20 km w rejonie zapewniającym sprawne kierowanie tyłami dywizji.

W warunkach wysokiej manewrowości i zdecydowanego charakteru boju spotkaniowego duże znaczenie ma kontrola przesunięć i rejonów rozwinięcia stanowisk dowodzenia poszczególnych oddziałów. Dla zachowania trwałości i niezawodność łączności między stanowiskami dowodzenia, sztab dywizji będzie wskazywał sztabom pułków oś przesunięcia stanowisk dowodzenia, miejsce i czas ich postoju oraz kolejność przesunięcia.

Szerokie zastosowanie w boju spotkaniowym dywizji powinien mieć powietrzny punkt dowodzenia /PPD/. Wskazują na to zarówno doświadczenia praktyczne z szeregu ćwiczeń np.: "TARCZA-76", jak i rozważania teoretyczne, że są to środki dowodzenia umożliwiające sprawne dowodzenie wojskami we wszystkich rodzajach działań bojowych, a w boju spotkaniowym szczególnie. Z takiego "stanowiska" dowodzenie może być realizowane sprawne i ciągłe kierowanie działaniami.

Ponadto rozwiązuje ono problem bezpośredniej koordynacji walki prowadzonej jednocześnie na kilku kierunkach i w oddzielnych ogniskach. Umożliwia szybki "wgląd w pole walki", szybki kontakt osobisty dowódcy dywizji z podległymi dowódcami oddziałów i pododdziałów, ponadto wydłuża zasięg łączności radiowej.

Istotny wpływ na metody dowodzenia wojskami w boju spotkaniowym wywierają zmienione warunki czasowo przestrzenne współczesnego pola walki i sposoby użycia wojsk we współczesnym boju spotkaniowym.

3. Organizacja współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych wojsk w boju spotkaniowym

Jednym z podstawowych warunków osiągnięcia celu i wykonania zadań w boju spotkaniowym jest właściwa organizacja współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych wojsk. Główne problemy współdziałania zawarte są w decyzji dowódcy. Jego istota polega na zgraniu wysiłków wszystkich rodzajów wojsk i służb w boju spotkaniowym według zadań, kierunków, miejsca /tj. rubieży lub obiektów/ i czasu, a także na okazywaniu wzajemnej pomocy w czasie wykonywania poszczególnych zadań. Szczególnie ważnym problemem, stojącym przed dowódcą i sztabem przy rozstrzyganiu problematyki współdziałania, jest konieczność takiego zsynchronizowania /zgrania/ działań bojowych, aby dowódcy wszystkich szczebli dowodzenia wyraźnie widzieli myśl przewodnią, której realizacja powinna doprowadzić do osiągnięcia celu boju spotkaniowego.

Współdziałanie organizuje się zawsze na korzyść tego elementu ugrupowania bojowego, którego działanie w całym boju spotkaniowym lub tylko w danym etapie jest najważniejsze, którego rezultaty decydują o osiągnięciu sukcesu w boju spotkaniowym.

W dotychczasowych badaniach wykazaliśmy, że we współczesnym boju spotkaniowym ogromną rolę będzie odgrywać broń

jądrowa oraz broń o dużej dokładności celowania. Jej użycie na wojska, które podchodzą do rubieży bezpośredniego starcia będzie często równoznaczne z rozpoczęciem boju spotkaniowego. Dlatego w warunkach jej stosowania w boju spotkaniowym najważniejszym etapem współdziałania będzie uzgodnienie użycia tej broni i w stosunku do tego określenie sposobów prowadzenia działań bojowych wojsk pancernych, zmechanizowanych i innych, zwłaszcza w zakresie wykorzystania skutków własnych uderzeń jądrowych. Należy przede wszystkim określić obiekty i czas uderzeń jądrowych moc ładunków oraz przewidywane straty nieprzyjaciela, a także sposób działania wojsk, zwłaszcza w aspekcie manewru. Przy wykorzystaniu broni jądrowej ocenia się deformację terenu i jej wpływ na działanie wojsk.
W kolejnym etapie współdziałania należy określić obiekty przeciwnika oraz czas i sposób ich niszczenia - uwzględniając w tym również cele zwalczane siłami i środkami przełożonego. Należy wyznaczyć rubież, którą trzeba uchwycić dla zapewnienia sprawnego rozwinięcia sił głównych i czas wyjścia zgrupowań osłonowych i uderzeniowych na wskazane rubieże, kolejność wykonania uderzeń ogniowych różnych środków rażenia. Trzeba również określić zadania i sposób wykonania uderzeń przez siły główne, ich zadania bojowe oraz wsparcie w poszczególnych etapach działań, a także określić siły oraz rubieże zabezpieczenia otwartych skrzydeł i luk w ugrupowaniu wojsk własnych.

Praca dowódcy i sztabu nad organizacją boju spotkaniowego polega głównie na przewidywaniu rozwoju działań i sytuacji, w której może powstać bój spotkaniowy. Właśnie w tym przedziale procesu decyzyjnego - w swerze głębokich przewidywań mieści się organizacja współdziałania. Stanowi ona wynik trudnej organizatorskiej pracy twórczej dowódców i sztabów wszystkich szczebli dowodzenia uczestniczących w boju spotkaniowym.

Współdziałanie w boju spotkaniowym organizuje dowódca równocześnie ze stawianiem zadań bojowych, precyzując dla poszczególnych oddziałów wytyczne do współdziałania w takiej

kolejności, w jakiej stawiał zadania bojowe.
Organizacja współdziałania przez dowódcę ZT w boju spotkaniowym, jak wykazują doświadczenia z ćwiczeń, odbywa się głównie z wykorzystaniem mapy roboczej oraz przekazywaniem wykonawcom wytycznych za pomocą technicznych środków łączności. Ponadto z chwilą dojścia do boju spotkaniowego współdziałanie będzie kontynuowane i uzupełniane. Rozwój sytuacji zmusi dowódcę i sztab do pewnych korekt i przewartościowań uprzednio powziętych ustaleń. Należy ponadto dodać, że stałemu wzrostowi zakresu i złożoności współdziałania towarzyszy drastyczne skracanie czasu na jego organizację i realizację. Głęboką sprzeczność między stale wzrastającą złożonością organizacji współdziałania, a czasem przeznaczonym na nią może przezwyciężyć jedynie naukowe podejście do jej rozwiązania. Zdaniem autora ogromne znaczenie, a zarazem przyszłość ma wykorzystanie do organizacji walki w ogóle, a organizacji współdziałania w boju spotkaniowym szczególnie, zastosowanie nowoczesnych systemów dowodzenia z wykorzystaniem ETO na polowych wozach dowodzenia już na szczeblach taktycznych. Dużą pomocą dowódcy organizującemu bój spotkaniowy będzie także wykorzystanie na szeroką skalę modelów symulacyjnych pola walki - głównie symulacji komputerowej. Za pomocą symulacji komputerowej można rozegrać szereg wariantów decyzji dotyczących tego samego boju spotkaniowego. Z uzyskanych wyników wybrać optymalne i według nich organizować bój spotkaniowy. A więc przewidywania dowódcy poprzeć konkretnymi wynikami /kalkulacjami/ - pojedynkami określonych potencjałów bojowych stron przeciwnych. Problem ten wymaga jednak dalszych badań i opracowań x/.

Sztab na podstawie decyzji i wytycznych dowódcy, a także wytycznych sztabu nadrzędnego uzgadnia działanie wojsk podległych, wspierających i współdziałających w boju

---

x/ Po raz pierwszy model symulacji komputerowej do rozegrania boju spotkaniowego wykorzystano w czasie ćwiczeń "LATO-82", również w trakcie badań przy opracowaniu niniejszej pracy rozwinięto uprzednie doświadczenia w tej dziedzinie.

spotkaniowym. Wszystkie zadania realizowane przez sztab w pierwszej kolejności powinny zapewnić uprzedzenie przeciwnika w wykonaniu uderzeń jądrowych, rozwinięciu i wykonaniu uderzeń siłami głównymi. W celu realizacji tych zadań sztab może uruchomić dodatkowe rozpoznanie przeciwnika z zadaniem wykrycia środków napadu jądrowego, jego stanowisk dowodzenia, artylerii i głównych zgrupowań wojsk.

Kolejnym zagadnieniem współdziałania w boju spotkaniowym wymagającym zaangażowania sztabu, jest koordynacja ognia z ruchem czołowych oddziałów w ramach, której należy ustalić:

- kolejność niszczenia zgrupowań nieprzyjaciela w poszczególnych etapach boju spotkaniowego;

- podział zadań dla WRiArt.;

- podział zadań dla lotnictwa i śmigłowców bojowych;

- sposób manewru ogniem w celu ciągłego oddziaływania ogniowego na zgrupowania wojsk nieprzyjaciela w powiązaniu z uderzeniem wojsk pancernych i zmechanizowanych.

Specjalnych ustaleń sztabu wymaga także współdziałanie oddziałów i pododdziałów wykonujących funkcje usługowe na rzecz oddziałów ogólnowojskowych. Np.: wykonywanie przejść w zaporach inżynieryjnych nieprzyjaciela lub osłona za pomocą zapór inżynieryjnych otwartych skrzydeł - przez wojska inżynieryjne. A także stosowanie dymów przez pododdziały chemiczne. Należy pamiętać, żeby świadczenia te były wzajemne, ponieważ wojska wykonujące wyżej wymienione zadania będą także potrzebowały osłony ze strony artylerii, lotnictwa i wojsk pancernych i zmechanizowanych.

Współdziałanie z sąsiadami zależy od konkretnej sytuacji operacyjno-taktycznej. Może ono się niekiedy ograniczyć tylko do nawiązania łączności z sąsiadami i wymiany informacji. A może także w konkretnej sytuacji w boju spotkaniowym dotyczyć uzgodnień wykonania uderzenia przez siły sąsiada na zbieżnych kierunkach wojsk własnych i sąsiadów, a także rubieży spotkania i znaków wzajemnej identyfikacji.

Wynik uzgodnień dotyczących współdziałania wojsk może być odzwierciedlony na mapie szefa sztabu ZT. Ponadto jak wykazuje praktyka ćwiczebna, szefowie rodzajów wojsk i służb czynią to samo na swoich mapach zgodnie ze swoimi kompetencjami, a w miarę rozwiązywania poszczególnych zagadnień współdziałania przekazują te dane wykonawcom wraz z ustalonymi sygnałami.

Podstawowe trudności w zakresie rozwiązywania organizacyjnych problemów współdziałania w boju spotkaniowym są głównie spowodowane ograniczeniami czasowymi wynikającymi z wysokiego tempa działań oraz ciągle niejasnej sytuacji operacyjno-taktycznej. Dlatego jeżeli dowódca nie będzie miał czasu na organizację współdziałania, ograniczy się on tylko do przekazania zadań bojowych. Najważniejsze bowiem zagadnienia współdziałania /gdzie, kto, co i kiedy powinien wykonać/ są określone w decyzji i przekazywane zawsze wykonawcom w ramach zadań bojowych wraz z ogólnymi wskazaniami sposobu ich wykonania. Należy sądzić, że taka sytuacja we współczesnym boju spotkaniowym będzie występować często. Dlatego ogromnego znaczenia nabiera potrzeba wcześniejszego wypracowania ogólnych ustaleń dotyczących zasad organizacji współdziałania w ramach danego ZT - niezmiennych i mających zastosowanie w różnych sytuacjach pola walki. Utrzymania wojsk w ciągłej gotowości, wszechstronnie przygotowanych do natychmiastowego podjęcia boju spotkaniowego. Wypracowanie i upowszechnienie w ramach ZT jednolitego systemu porozumiewania się, zapewniającego sprawny obieg informacji dotyczących organizacji współdziałania /sygnały, komendy, hasła itd./. Współdziałanie w układzie sojuszniczym i ewentualnie z OGM. Organizacja współdziałania w boju spotkaniowym będzie przebiegała na podstawie dokładnych przewidywań - opartych o wszechstronną znajomość działania nieprzyjaciela i wojsk własnych i na bazie tych przewidywań konstruowanie syntetycznego scenariusza przebiegu boju spotkaniowego, w czym ogromną pomoc może przynieść wspomniana symulacja komputerowa. Oczywiście problemy te należy dokładnie rozpracować jeszcze w trakcie organizacji opera-

cji zaczepnej na podstawie wytycznych dowódcy armii do współdziałania.

Dla uzyskania sukcesu w boju spotkaniowym nie wystarczy samo powzięcie decyzji, przekazanie jej wykonawcom i zorganizowanie ich współdziałania. Do osiągnięcia zwycięstwa - - potrzebne jest wszechstronne zabezpieczenie działania bojowych wojsk prowadzących bój spotkaniowy. Zabezpieczenie działań bojowych wojsk zajmuje istotne miejsce w pracy dowódcy i sztabu. Ma ono na celu nie dopuszczenie do niespodziewanego napadu naziemnego nieprzyjaciela i z powietrza, zapewnienie wojskom niezbędnych środków do walki, umożliwienie im właściwe nawiązywanie boju spotkaniowego i pomyślne jego prowadzenie w różnych warunkach sytuacji operacyjno-taktycznej. Do zasadniczych przedsięwzięć zabezpieczenia działań bojowych wojsk należą: rozpoznanie, ubezpieczenie, obrona przed bronią masowego rażenia, maskowanie, zabezpieczenie inżynieryjno-saperskie, materiałowe, techniczne, medyczne i inne. Wytyczne do wszechstronnego zabezpieczenia boju spotkaniowego może wydać dowódca bezpośrednio po postawieniu zadań bojowych podwładnym dowódcom lub sztabowi, szefom rodzajów wojsk i służb. Sztab natomiast opierając się na decyzji dowódcy, jego wytycznych i na zarządzeniach przełożonego, planuje oraz organizuje wykonanie i kontrolę zabezpieczenia działań bojowych w boju spotkaniowym x/.

Przekazując wytyczne, dowódca określa zadania zabezpieczenia boju spotkaniowego oraz wydziela w tym celu siły i środki, uwzględnia przy tym te zadania zabezpieczenia działań bojowych, które wojska wykonują przed rozpoczęciem boju spotkaniowego. Ze względu na skrajnie ograniczony czas na organizację współczesnego boju spotkaniowego nie zawsze oficerowie sztabu otrzymają w tym zakresie wytyczne od swego przełożonego.

---

x/ W tym względzie wszystkie materiały źródłowe są zgodne. Taką metodę postępowania potwierdzają również doświadczenia z ćwiczebnego pola walki.

Dla zachowania ciągłości zabezpieczenia działań bojowych, poszczególni szefowie wydziałów sztabu ZT i szefowie rodzajów wojsk i służb, nie czekając na rozkazy lub specjalne zarządzenia /wytyczne/ dowódcy z własnej inicjatywy powinni dokonać korekt i zmian w organizacji zabezpieczenia działań bojowych wojsk w związku z mającym nastąpić bojem spotkaniowym. Z tym, że natychmiast o poczynionych przedsięwzięciach w tym zakresie powinni meldować dowódcy lub szefowi sztabu. Oznacza to, że brak wytycznych w tym względzie dowódcy lub szefa sztabu nie zwalnia oficerów sztabu, szefów rodzajów wojsk i służb oraz kwatermistrza i szefa służb technicznych od obowiązku zorganizowania w odpowiednim czasie zabezpieczenia działań bojowych w boju spotkaniowym.

Organizacja zabezpieczenia działań wojsk w boju spotkaniowym obejmuje precyzowanie zadań dla podległych dowódców oraz określenie i wydzielenie sił i środków niezbędnych do wykonania tych zadań. Przekazanie zadań wykonawcom oraz ustalenie sposobów współdziałania w celu jak najlepszego ich wykonania. Zadania w zakresie zabezpieczenia działań bojowych przekazuje się wykonawcom na szczeblu dywizji w zarządzeniach pisemnych lub ustnych wytycznych, natomiast na niższych szczeblach dowodzenia - tylko w zarządzeniach lub wytycznych ustnych. Zabezpieczenie działań bojowych organizują wszyscy dowódcy - na każdym szczeblu dowodzenia, we właściwym im zakresie.

Pomyślną organizację i realizację procesu zabezpieczenia działań bojowych osiąga się głównie poprzez właściwą współpracę oficerów sztabu wyrażającą się we wspólnym planowaniu przedsięwzięć zabezpieczenia, stałą i terminową wymianą informacji o sytuacji, terminowe informowanie sztabu o przebiegu realizacji przedsięwzięć, utrzymanie ciągłej łączności, wspólna kontrola wykonywania przez wojska zadań zabezpieczenia działań bojowych w boju spotkaniowym i udzielenie praktycznej pomocy oddziałom i pododdziałom.

Prowadzenie boju spotkaniowego wiąże się ze znacznie zwiększonym zużyciem środków materiałowych i dużymi stratami sanitarnymi - powstającymi nierównomiernie i ogniskowo; badania wykazują iż zużycie środków materiałowych i straty w ciągu pierwszych 3-4 godzin boju spotkaniowego mogą wynosić 20-25 %, a niekiedy na przykład w warunkach użycia broni jądrowej mogą być jeszcze większe. Natomiast autor artykułu w "Myśli Wojskowej" stwierdza, że straty w pierwszych godzinach boju spotkaniowego będą wynosić 15-20 % x/. Wymagać to będzie wzmożonego dowozu środków materiałowych i ewakuację medyczną. Należy się liczyć z tym, że komunikacja w ramach walczących wojsk może być przerwana lub poważnie zagrożona przez pozostające na tyłach grupy nieprzyjaciela. Niejednolita i nieregularna konfiguracja rubieży styku wojsk własnych i nieprzyjaciela oraz działania prowadzone w szerokich pasach, na oddzielnych kierunkach, nie pozwala na obsługę i utrzymanie całej sieci komunikacyjnej na danym obszarze. Pododdziały wojsk inżynieryjnych nie będą mogły obsłużyć wszystkich dróg. Zapewnienie ciągłości transportów zaopatrzeniowych i ewakuacyjnych w tego rodzaju działaniach będzie wymagać utrzymania określonych dróg i węzłów drogowych na wybranych kierunkach i w określonym ściśle czasie. A zatem podstawowym warunkiem terminowego i ciągłego zaopatrywania oraz obsługi wojsk, w warunkach boju spotkaniowego prowadzonego często w oddaleniu od sił głównych armii, będzie szeroki manewr siłami i środkami przeznaczonymi do obsługi utrzymania dróg, stosowany zgodnie z wymaganiami sytuacji operacyjno-taktycznej i tyłowej.

Można ten problem zabezpieczenia tyłowego rozwiązać inaczej - organizując konwojowanie transportu zaopatrzeniowo-ewakuacyjnego. Należy w tym celu zorganizować OZR, do których oprócz jednostek inżynieryjnych i drogowych włączyć

---

x/ Por. Płk dypl. Stefan Wala "Tyłowe zabezpieczenie boju spotkaniowego". Myśl Wojskowa - tajne nr 2/1980, s. 57.

pododdziały czołgów i piechoty na BWP, które przeprowadzałyby kolumny zaopatrzeniowo-ewakuacyjne przez zagrożone odcinki dróg. Niewątpliwie ten sposób jest efektywny lecz wymaga angażowania pododdziałów liniowych, a więc osłabia zdolność bojową związków taktycznych x/.

Na przedstawionym przykładzie zabezpieczenia tyłowego przeanalizujmy szerzej problemy zabezpieczenia działań w boju spotkaniowym. Otóż, w praktyce ćwiczebnej obserwuje się ciekawe zjawisko. Istnieje wiele elementów zabezpieczenia działań bojowych, realizacja których wymaga przygotowania specjalistycznego. Dowódcy dążą do tego, aby w składzie swoich wojsk posiadać takie oddziały i pododdziały, jeśli nie etatowe to przynajmniej przeszkolone do realizacji tych zadań. Poza tym dąży się do tego, aby te jednostki spełniały tylko zadania specjalistyczne, a w celu ochrony dodatkowo wzmacniane pododdziałami liniowymi. Jeśli można się zgodzić z tą opinią w wypadku wykonywania zadań wymagających np.: zabezpieczenia radioelektronicznego, czy też medycznego /poza koleżeńską pomocą medyczną/, a więc wymagających wysokich specjalizacji, o tyle nie można na równi traktować innych problemów zabezpieczenia np.: rozpoznania, ubezpieczenia, obrony przed bronią masowego rażenia, zabezpieczenie inżynieryjne lub maskowanie. Dlatego, że do likwidacji skutków uderzeń jądrowych, a także wykonywania innych zadań zabezpieczenia działań bojowych, może być użyty każdy batalion, czy też kompania zmechanizowana. Warunki współczesnego boju spotkaniowego często będą zmuszać dowódców do takiego działania. W sytuacji, gdy bój spotkaniowy wyniknie nagle w trakcie realizacji innych zadań nie będzie możliwości dokonywania przegrupowań wojsk. Nie będą wskazane przegrupowania pod ogniem nieprzyjaciela lub nie będzie na to czasu trzeba będzie realizować zadania tymi siłami, które będą w danej sytuacji dostępne.

---

x/ Na podstawie obserwacji przeprowadzonych na szeregu ćwiczeniach można stwierdzić, że ten problem występuje ciągle. Oficerowie służb tyłowych domagają się dodatkowej ochrony i obrony tyłów, także w rejonach ześrodkowania, lecz przeważnie nie otrzymują.

Drugi problem, o którym częściowo wspomnieliśmy, to wydzielenie wojsk liniowych do ochrony wojsk wykonujących zadania zabezpieczenia bojowego. We współczesnym boju spotkaniowym, kiedy wojska obu stron przeciwnych dążyć będą do uderzenia w luki i na skrzydła wychodząc na tyły głównych zgrupowań, kiedy nie będzie ciągłej linii frontu, a wojska własne będą wymieszane z wojskami nieprzyjaciela - szczególnie w końcowej fazie boju - wykonanie zadania ochrony elementów ugrupowania bojowego, wykonujących zadania zabezpieczenia działań bojowych będzie wprost niemożliwe. Wtedy żaden dowódca nie wydzieli do ochrony tyłów pododdziałów zmechanizowanych i czołgów, których i tak zawsze będzie miał "za mało". W tej sytuacji pododdziały realizujące zadania zabezpieczenia działań bojowych będą musiały bronić się same. Potwierdzeniem tego są liczne przykłady z historii.
Np.: "W Czortkowie znajdował się armijny punkt zbiórki wozów uszkodzonych. Gdy tylko posterunki doniosły o zbliżeniu się do miasta dość dużych sił nieprzyjaciela, remontowcy zorganizowali obronę. Wyciągnęli na skraj miasta uszkodzone, jeszcze nie wyremontowane czołgi i rozbudowali stanowiska ogniowe. Szeregowi żołnierze i oficerowie obsługujący składy paliw, bazy żywnościowe i piekarnie polowe rozwinęli się w tyralierę i przygotowali do spotkania nieprzyjaciela.
Pod Czortkowem rozgorzała zacięta walka..." x/.

We współczesnym boju spotkaniowym - w wojnie rakietowo-jądrowej muszą istnieć wyspecjalizowane jednostki wykonujące poszczególne zadania zabezpieczenia działań - szczególnie na szczeblach związków taktycznych i operacyjnych. Fakt ten nie zwalnia jednak dowódców od usamodzielnienia oddziałów i pododdziałów, szczególnie w przewidywaniu boju spotkaniowego - wtedy gdy po wykonaniu jednego zadania bojowego oddziały będą przechodziły do realizacji następnego bez specjalnych przerw w walce, a wprost przeciwnie, jeszcze w większym tempie i nie

---

x/ M. Katukow "Pancerny grot", Warszawa 1976 r., s. 328.

zawsze jasnej sytuacji. Np.: w toku natarcia przejdą do boju spotkaniowego, a z boju spotkaniowego do pościgu lub w wypadku klęski do obrony. Dlatego oddziały i ZT w przewidywaniu boju spotkaniowego w złożonej sytuacji operacyjno-taktycznej powinny otrzymać wszelkie zaopatrzenie na głębokość większą niż wynikałoby to z postawionego uprzednio zadania bojowego. Ponieważ nie ma gwarancji, że w toku złożonej sytuacji pola walki możliwe będzie pełne i terminowe wykonanie wszystkich zadań zabezpieczenia działań bojowych wojsk.

W przeprowadzonej analizie problemów zabezpieczenia działań bojowych w boju spotkaniowym posłużyliśmy się przykładem zabezpieczenia tyłowego - jako zadania najostrzej występującego w działaniach nowoczesnej armii, wyposażonej w rakiety i dużą ilość sprzętu bojowego. Uzyskane wnioski odnoszą się także do innych zadań zabezpieczenia działań bojowych w boju spotkaniowym.

4. Wykorzystanie symulacji komputerowej w procesie dowodzenia wojskami w boju spotkaniowym

Realizując "Rozkaz Ministra Obrony Narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w roku 1983", w którym Minister rozkazał "... Rozwinąć szerzej modelowanie i symulację komputerową, obejmując nimi zwłaszcza przygotowanie działań i poszczególne epizody walki" x/. Postawmy sobie pytanie. W jaki sposób można spożytkować metody symulacji pola walki we współczesnym boju spotkaniowym?
Aby na to pytanie odpowiedzieć przeprowadzono następujące badania. Założono określoną sytuację operacyjno-taktyczną, w wyniku której powstał bój spotkaniowy /załącznik nr 5/. Metodą klasyczną /tradycyjną/ dokonano oceny sytuacji i podjęto decyzję do boju spotkaniowego. Następnie przy pomocy oficerów z Wojskowego Instytutu Informatyki, wykorzystując

---

x/ "Rozkaz Ministra Obrony Narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w roku 1983". Warszawa 1982 r., s. 19.

opracowany przez nich "Eksperymentalny model symulacyjny pola walki - POSTĘP", rozegrano bój /bitwę/ x/ spotkaniowy według decyzji wypracowanej uprzednio sposobem tradycyjnym. W wyniku rozegrania boju spotkaniowego uzyskano określone wyniki, które pozwoliły na sformułowanie dwojakiego rodzaju wniosków. Pierwsze dotyczyły strony merytorycznej zagadnienia, to znaczy potwierdzały lub negowały przyjmowane w sposób teoretyczny założenia dotyczące zasad i sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych, a także zweryfikowały formułowane sposobem klasycznym w czasie oceny sytuacji hipotezy, odnośnie możliwości działań - prowadzenia bojów spotkaniowych przez zgrupowania wojsk własnych i nieprzyjaciela. Wnioski te były szeroko eksponowane w treści całej pracy przy opisywaniu tych zagadnień, z którymi się tematycznie wiązały i do nich nie będziemy wracać.

Druga grupa wniosków obejmuje zagadnienia stricte metodyczne mające zastosowanie w procesie dowodzenia wojskami w boju spotkaniowym, a głównie w metodach organizacji bojów spotkaniowych i tym zagadnieniom poświęcimy swoją uwagę w dalszej części pracy.

Symulacja komputerowa stwarza dowódcom i sztabom swoiste laboratorium, jakim dysponują inne dziedziny nauki. Zastosowanie jej podczas badań działań bojowych, wykorzystując elektroniczne maszyny cyfrowe, pozwala wyeliminować przewagę oceny subiektywnej, a zwiększyć znaczenie czynników obiektywnych w trakcie podejmowania decyzji. Stwarza warunki do naukowej prognozy przebiegu boju spotkaniowego.

"Symulacja jest to pewien tok postępowania z określonym systemem przedmiotowym umożliwiający badanie wzajemnych związków i zależności między poszczególnymi elementami tego

---

x/ Dla uzyskania większej ilości wyników i możliwości dokonywania porównań przyjęto po stronie nieprzyjaciela trzy ZT i po stronie wojsk własnych trzy ZT, co można analizować całościowo jako bitwę spotkaniową, a także jako boje spotkaniowe prowadzone przez poszczególne ZT na oddzielnych kierunkach. Problematyka ta została włączona do ćwiczenia głównego 302/G w ASG WP i stanowi temat zajęć na III KWL w ramach operacji zaczepnej armii.

systemu. Posługuje się ona dynamicznym modelem, odzwierciedlającym zmiany zachodzące w czasie w danym systemie. Symulacja znajduje szerokie zastosowanie w badaniach systemów wojskowych, w tym również w badaniach procesów operacji i walki. W dziedzinie teorii sztuki wojennej symulacja może być metodą weryfikacji zasad taktycznych oraz sprawdzania poprawności decyzji podejmowanych w różnych dziedzinach i sytuacjach bojowych" x/. Symulacja komputerowa stanowi jedną z technik modelowania. Jest ona kontynuacją tradycyjnej techniki wykorzystywanej od dawna w ramach gier wojennych, a polegającą na analizowaniu skutków różnorodnych działań oddziałów i pododdziałów występujących w postaci symboli na polu walki, zrealizowanym jako płaskorzeźba, stół plastyczny lub mapa w dużej skali.

W modelu opracowanym w WII, a wykorzystywanym w niniejszej pracy wszystkie te elementy zawarte zostały w formie abstrakcyjnych zapisów w pamięci komputera, tworząc symulacyjny model boju spotkaniowego.
W modelu przy pomocy którego rozegrano bój spotkaniowy każdy z pododdziałów może:

- nacierać;
- bronić się /obrona doraźnie i zawczasu przygotowana/;
- realizować pościg;
- wycofywać się;
- przegrupowywać się.

Odpowiednie programy komputerowe odtwarzają działanie pododdziałów i oddziałów obliczając dla każdego z nich straty za okres jednej godziny walki. Straty te są wprost proporcjonalne do uzyskanego tempa natarcia lub wycofania się. Podstawę tych prognoz stanowi wiedza operacyjno-taktyczna, zawarta w modelu w postaci tabel wiążących ogień i ruch z jakościowym stosun-

---

x/ "Analiza możliwości zastosowania metod symulacyjnych do modelowania procesów operacji i walki".
Wydanie ID ASG WP 1977 r., s. 111.

Uzyskane w tabulogramach z EMC dane stanowią
wykreślenia mapy dynamiki walki. Tak też uczy-
u naszych badań. Na podstawie analizy danych
w tabulogramach z EMC opracowano "Szkic przebiegu
boju spotkaniowego rozegranego za pomocą symulacji komputerowej"
łącznik nr 9/, co pozwoliło nam odtworzyć przebieg
boju spotkaniowego, który stanowił skutek podjęcia przez
dowódcę określonej decyzji.

W wyniku boju spotkaniowego rozegranego za pomocą symulacji komputerowej po dziesięciu godzinach boju częściowo rozbite pododdziały nieprzyjaciela zmuszone były do wycofania się. Zarysowały się również dwa rejony okrążenia części sił nieprzyjaciela x/ /załącznik nr 8/.

Z przeprowadzonego eksperymentu komputerowego wynika, że wypracowana decyzja sposobem klasycznym jest trafna i w wypadku takiego sposobu działania nieprzyjaciela i wojsk własnych można liczyć na sukces.
A więc w tym wypadku formułowane w czasie oceny sytuacji hipotezy dotyczące przebiegu i wyniku boju spotkaniowego potwierdziły się. Ale mogły się również nie potwierdzić, gdyby podjęta była wadliwa decyzja. Tą metodą możemy sprawdzić inne warianty tej samej decyzji wybierając najbardziej korzystne - optymalne, poparte wszechstronnymi kalkulacjami i według nich organizować walkę. Jej niewątpliwą zaletą jest uzyskanie szybko, dużej ilości danych popartych rzetelnymi, a nie intuicyjnymi kalkulacjami. Ma to ogromne znaczenie we współczesnym boju spotkaniowym, w warunkach nagłych zmian sytuacji, kiedy dowódca dysponuje ograniczonym czasem na wypracowanie decyzji. Symulacja komputerowa zastosowana

---

x/ Podobne zakończenie miała bitwa spotkaniowa rozegrana w trakcie ćwiczenia "LATO-82" przez 7 A z siłami przeciwuderzającymi Interwencyjnego KA/A/. W wyniku zbieżnego uderzenia siłami 16 DPanc i 7 DZ - 7 armii powstał rejon okrążenia, w którym znalazła się częściowo rozbita 26 DP /A/ i BPM pozostałe siły korpusu zostały rozbite i wycofały się.
Por. "Teczka ćwiczenia Nr 0314 - Dowództwo Śląskiego Okręgu Wojskowego - Oddział I". Mapa informacyjno-sprawozdawcza za okres od 23 do 24.05.1982 r. cz. III i dziennik działań bojowych s. 411 i 412.

w konkretnych działaniach bojowych posiada walory metodologiczne i poznawcze. Pozwala przewidzieć skutki podejmowanych decyzji bez ryzyka eksperymentu na systemie rzeczywistym. Pewne elementy decyzji pozwala zweryfikować w warunkach pokojowych. Wykorzystując symulację komputerową można już wcześniej przewidując bój spotkaniowy rozegrać kilka lub kilkadziesiąt wariantów decyzji, wybierając jedną - dwie optymalne. Przyśpieszy to znacznie sprecyzowanie zadań dla wojsk będących w obliczu mającego nastąpić boju spotkaniowego, lepiej zorganizować i wszechstronnie zabezpieczyć działania bojowe w ramach boju spotkaniowego. Eksperymenty symulacyjne stosowane w czasie wypracowania decyzji wskażą dowódcy, które elementy systemu są najistotniejsze dla sprawnego funkcjonowania całości, które natomiast najsłabsze lub najbardziej obciążone. Innymi słowy, który oddział /zgrupowanie wojsk/ spełniać będzie w boju spotkaniowym główne zadanie, od wykonania którego zależeć będzie sukces całego ZT w boju spotkaniowym. Wskażą także pododdział /zgrupowanie wojsk/ najsłabsze i najbardziej obciążone walką - będą to zazwyczaj zgrupowania wiążące siły nieprzyjaciela.

Należy oczekiwać, że zdecydowany wzrost zastosowań informatyki w modelowaniu i symulacji procesów walki nastąpi z chwilą wprowadzenia na wyposażenie wojsk zautomatyzowanego polowego systemu dowodzenia wojskami /PASUW/, który na szczeblach taktycznych zapewnia niezbędną informację zarówno na postoju, jak i w ruchu poszczególnych punktów dowodzenia. Zastosowanie środków automatyzacji w integralnym systemie ze środkami łączności pozwala na dwukrotne skrócenie czasu opracowania informacji o siłach własnych i nieprzyjaciela oraz 8-12 krotne o sytuacji powietrznej, chemicznej itp. x/.

---

x/ Płk mgr inż. Kazimierz Głąb "Koncepcja polowego zautomatyzowanego systemu dowodzenia wojskami frontu /PASUW/ oraz aktualny stan prac przy jego budowie". Biuletyn Informacyjny Sztabu Generalnego nr 2 /129/ Warszawa 1979 r., s. 27.

Istotne znaczenie ma fakt, że uzyskana informacja zawsze dotyczyć będzie aktualnego stanu ukompletowania wojsk, a także zawierać będzie niezbędne kalkulacje dotyczące manewru sił, co zdecydowanie ułatwi i przyśpieszy proces przygotowania danych do symulacji komputerowej to znaczy zestawienie sił /par/ mających rozegrać bój spotkaniowy. Pozwoli to na szybsze wprowadzenie danych do programu i wcześniejsze uzyskanie wyniku rozegranego boju spotkaniowego, co w konsekwencji pozwoli dowódcy szybciej postawić zadania bojowe wojskom i dokładnie zorganizować walkę.

Możliwość wykorzystania symulacji komputerowej, a także zastosowanie automatyzacji w procesie dowodzenia wytworzy nową jakość dowodzenia wojskami. Ostatecznie zostanie przezwyciężony fałszywy pogląd, że dowódcy wystarczy - oprócz określonych właściwości charakteru - znajomość pola walki, połączona z pewnym doświadczeniem, by móc właściwie dowodzić wojskami.

Aby można było szybko podejmować właściwe decyzje trzeba zawczasu, jeszcze w czasie pokoju, opracować najlepszy algorytm, to jest najbardziej racjonalny system prawideł podejmowania decyzji w najczęściej występujących sytuacjach bojowych, żeby potem, gdy zajdzie potrzeba, z prędkością dziesiątków i setek tysięcy na sekundę wykonać za pomocą elektronicznej maszyny cyfrowej wszystkie obliczenia niezbędne do powzięcia decyzji. Takie właśnie wymogi spełnia symulacja komputerowa. Dzięki wielokrotnemu rozegraniu za pomocą symulacji komputerowej najbardziej charakterystycznych sytuacji boju spotkaniowego i dzięki wykorzystaniu EMC, możliwe jest otrzymanie dużej liczby obiektywnych wskaźników, niezbędnych dowódcy do określenia możliwości bojowych poszczególnych zgrupowań wojsk oraz wyboru optymalnego wariantu ich działania w konkretnej sytuacji. W oparciu o uzyskane dane można formułować uzasadnione wnioski dotyczące najogólniejszych form manewru w boju spotkaniowym.

Podstawę dowodzenia wojskami stanowiła i zawsze będzie stanowiła logiczna, twórcza działalność dowództwa. Jednak połączenie logiki człowieka z pracą maszyny - pod kierownictwem człowieka - okazuje się najbardziej celową logiką. Innymi słowy, dobry sztab wyposażony w zautomatyzowane systemy dowodzenia - to najbardziej nowoczesny organ kierowania wojskami, jaki można sobie dzisiaj wyobrazić.

Przedstawione poglądy na temat wykorzystania symulacji komputerowej w procesie dowodzenia wojskami w boju spotkaniowym podzielało większość oficerów zabierających głos w dyskusji w czasie informacji prowadzonej na ten temat x/. Bardzo wysoką ocenę dotyczącą symulacji spotykamy także w omówieniu ćwiczenia "LATO-82".
"Pozytywnie należy ocenić przedsięwzięcia zmierzające do zastosowania informatyki w modelowaniu i symulacji procesów walki. Znalazło to swój wyraz w wykorzystaniu eksperymentalnego modelu symulacyjnego, który - po sprawdzeniu na licznych fragmentach ćwiczenia podczas jego opracowania - zastosowano użytkowo w dowództwie frontu. Model ten w pełni zdał egzamin i może być zastosowany przy opracowaniu ćwiczeń oraz do weryfikacji decyzji ćwiczących. Szczególnie szerokie zastosowanie model ten może mieć w szkoleniu słuchaczy w uczelniach wojskowych" xx/.

x

x x

W konkluzji tego rozdziału należy odpowiedzieć na pytanie. Czym odznaczają się współczesne metody dowodzenia wojskami w boju spotkaniowym?

---

x/ Dwugodzinną informację, zakończoną dyskusją przeprowadzono w Zarządzie XI i XIV Sztabu Generalnego WP, w Katedrze Sztuki Operacyjnej ASG WP, na kursie instruktorsko-metodycznym dla szefów katedr i innych oficerów prowadzących zajęcia na KPO w ASG WP. Szczegółowe informacje zawarto w rozdziale metodologicznym + załącznik nr 10 i 11.

xx/ Omówienie ćwiczenia "LATO-82", Warszawa 1982 r., s. 83 i 84.

Na to pytanie możemy odpowiedzieć dzięki nagromadzeniu bogatych doświadczeń z ćwiczebnego pola walki i przeprowadzonym badaniom w toku niniejszej pracy.

Współczesne metody dowodzenia wojskami w boju spotkaniowym przewidują minimalną ilość czasu na zbieranie i przetwarzanie informacji, powzięcia decyzji przez dowódcę i postawienie zadań podległym wojskom; odznaczają się centralizacją dowodzenia i szeroką inicjatywą podwładnych oficerów podczas wykonywania zamiaru dowódcy; możliwością i potrzebą dowodzenia wojskami i wypracowania decyzji do boju spotkaniowego w ruchu; istotnym zmniejszeniem opracowywanej dokumentacji bojowej w stosunku do innego rodzaju działań bojowych i formy natarcia, np.: przełamania obrony nieprzyjaciela; dążeniem dowódców wszystkich szczebli dowodzenia do stałego osobistego kierownictwa, powoli lecz systematycznie następującą zmianę technologii pracy dowódców i osób funkcyjnych sztabów poprzez zastosowanie modeli symulacyjnych i automatyzacji procesów dowodzenia wojskami.

ZAKOŃCZENIE

Wyniki badań przeprowadzonych w toku opracowania dysertacji miały stanowić w zamiarze autora znalezienie odpowiedzi na następujące pytania: jaki jest wpływ istoty i charakteru współczesnych operacji zaczepnych armii na warunki powstania bojów spotkaniowych? Jakie są zasady organizacji i sposoby prowadzenia współczesnych bojów spotkaniowych? Czy istnieje możliwość i w jakim stopniu /zakresie/ wykorzystania symulacji komputerowej do rozwiązywania zadań boju spotkaniowego w operacji zaczepnej armii?

Aby znaleźć właściwą odpowiedź na tak sformułowane pytania w badaniach skoncentrowano się na pewnych, najistotniejszych naszym zdaniem zagadnieniach dotyczących charakteru współczesnej operacji zaczepnej armii, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości powstania bojów spotkaniowych w czasie jej prowadzenia. Przeprowadzone badania potwierdziły tezę, że na współczesnym polu walki na skutek rozśrodkowanego rozmieszczenia wojsk, nieregularnego zarysu linii frontu, zmienności sytuacji, wzrostu aktywności obu walczących stron, będzie wiele sytuacji, w których dojdzie do boju spotkaniowego.

Powstaniu bojów spotkaniowych sprzyjać będzie także użycie sił zbrojnych NATO według lansowanej ostatnio przez gen. Rogersa koncepcji "działań powietrzno-lądowych 2000" x/, której istotą jest wykonanie "głębokiego uderzenia", zsynchronizowanego co do miejsca i czasu działania sił lądowych i powietrznych w celu rozczłonkowania i obezwładnienia podchodzących drugich rzutów i odwodów /głównie pancernych/ na głębo-

---

x/ W celu szybkiego zmaterializowania nowych zasad walki ogólnowojskowej gen. Rogers w swych licznych wystąpieniach na forum NATO, w wywiadach i konferencjach prasowych i telewizyjnych, a także przed komisją sił zbrojnych Izby Reprezentantów Kongresu Stanów Zjednoczonych wywiera naciski na rządy państw NATO w celu rozbudowy sił konwencjonalnych, które są niezbędne do realizacji jego koncepcji "działań powietrzno-lądowych 2000".

kich podejściach.

Badania wykazały, że mimo odmiennych warunków powstania bojów spotkaniowych - oryginalności i niepowtarzalności sytuacji taktyczno-operacyjnych towarzyszących powstaniu bojów spotkaniowych, będą miały wspólne właściwości i zasady taktycznego działania wojsk. Ze względu na specyfikę i złożoność charakteru bojów spotkaniowych, zasad organizacji i sposobów ich prowadzenia sięgnięto do wielu metod badawczych, które zapewniałyby najbardziej wiarygodne rozwiązania. Przy motywacji przyjętych hipotez i weryfikacji uzyskanych wyników badań wykorzystano szeroko doświadczenia uzyskane w czasie ćwiczeń oraz minionych wojen - w tym szczególnie współczesnych konfliktów lokalnych, w których boje spotkaniowe stanowiły powszechną formę walki.

Do celów badawczych po raz pierwszy w pracy doktorskiej szeroko wykorzystano również symulację komputerową, której wyniki poddano weryfikacji w ćwiczeniu głównym 302/G, a także w czasie ćwiczeń na szczeblu centralnym. Dużą pomoc w stosowaniu symulacji komputerowej uzyskano od oficerów filii Wojskowego Instytutu Informatyki i jej Komendanta płka prof.dra hab. Władysława Filara. Wyniki badań dotyczące warunków i sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych przy wykorzystaniu symulacji komputerowej oraz wnioski z badania opinii dotyczącej praktycznej przydatności symulacji komputerowej do rozegrania bojów spotkaniowych świadczą o wysokich walorach tej metody i rokują jej dużą przyszłość. Symulacja komputerowa oprócz weryfikacji przyjętych w pracy doktorskiej założeń teoretycznych stanowiła także inspirację do dalszych badań i uogólnień teoretycznych.

Pojawienie się w latach powojennych broni jądrowej i dalsze doskonalenie konwencjonalnych środków rażenia wywiera ogromny wpływ na możliwość dojścia i prowadzenia bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii.

Współczesna technika i nowe środki walki wywołują również zmiany we właściwościach boju spotkaniowego prowadzonego w operacji zaczepnej armii. Zmiany te szczególnie dotyczą symptomów rozpoczęcia, czasu trwania i jego zakończenia oraz sposobów nawiązania i prowadzenia boju, a także manewru. Zmiany te dotyczą większej donośności i celności środków ogniowego rażenia, skuteczniejszych o większym zasięgu środków rozpoznania, wyższego tempa działań. Powstawać też będą większe straty zanim jeszcze dojdzie do boju spotkaniowego. Ostrzejszy charakter będzie miała walka o przewagę, o inicjatywę, o zajęcie dogodniejszych rubieży wyjściowych. Zastosowanie broni jądrowej w operacji zaczepnej armii może spowodować, że główne zadanie w boju spotkaniowym, a więc rozbicie zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela mogą wykonać wojska rakietowo-jądrowe, natomiast zadaniem wojsk pancernych i zmechanizowanych będzie wykorzystanie skutków uderzeń jądrowych i ostateczne rozbicie nieprzyjaciela lub przejście do pościgu.

W tym miejscu godzi się przypomnieć powszechną tezę, że wszelki ruch do przodu musi być należycie zorganizowany i ściśle zsynchronizowany z ogniem. Atak na nie obezwładnionego ogniem przeciwnika doprowadzić może do dużych strat i niepowodzeń, co zawsze ujemnie odbiją się na zapale bojowym nacierających wojsk, powoduje zbytnią ostrożność w działaniu, a w rezultacie doprowadza do osłabienia tempa natarcia.

Uzyskanie ciągłości ogniowego rażenia nieprzyjaciela już od momentu rozpoczęcia boju spotkaniowego i narastanie jego wysiłku możliwe jest przy kompleksowym planowaniu i kierowaniu ogniem przez dowódcę i sztab danego ZT lub oddziału. Jedynie pod warunkiem kompleksowego porażenia ogniowego nieprzyjaciela można najbardziej skutecznie zespolić manewr ogniem wszystkich środków rażenia, w tym i lotniczego oraz razić i niszczyć te cele i obiekty, które w danej sytuacji są najważniejsze, decydujące o powodzeniu.

Nasi potencjalni przeciwnicy również podkreślają, że na zdolność bojową wojsk w boju spotkaniowym będą rzutowały w dużym stopniu takie czynniki, jak zajęcie przez artylerię konwencjonalną i rakietową /w tym środki napadu jądrowego/ stanowisk ogniowych w odpowiednim czasie oraz zdolność do wykonania uderzenia uprzedzającego na rozwijające się siły przeciwnika. Należy się liczyć, że każdy manewr na współczesnym polu walki stwarza możliwości zaskakującego spotkania przeciwnika. Nie zawsze będzie się on pojawiał od czoła, często ataki będą wykonywane na tyły i skrzydła naszych wojsk. Dlatego wszystkie przemarsze i przesunięcia wojsk należy planować w przewidywaniu bojów spotkaniowych, odpowiednio grupować siły i środki i przewidywać nimi manewr. Liczyć się należy, że kierowanie bojem spotkaniowym będzie poważnie utrudnione, nie zawsze sytuacja będzie w pełni wyjaśniona, nie będzie też zorganizowanego systemu ognia. Poszczególne zaś rubieże terenowe, zwłaszcza dogodne do rozwinięcia wojsk mogą być pokryte zaporami inżynieryjnymi i zaminowane minami narzutowymi.

Ogromny wpływ na pracę dowódczą i sztabową w boju spotkaniowym wywiera wysokie tempo działań wojsk i walka o inicjatywę od początku boju spotkaniowego do chwili jego zakończenia. Każde opóźnienie i błąd w dowodzeniu może doprowadzić do klęski, jeśli nawet nieprzyjaciel będzie liczebnie słabszy. Dlatego bój spotkaniowy powinien być traktowany jako najcięższy sprawdzian umiejętności dowódczo-sztabowych. Z uwagi na wymienione właściwości bojów spotkaniowych i tendencje rozwojowe współczesnego dowodzenia wojskami - pracę organów dowodzenia nad organizacją i prowadzeniem bojów spotkaniowych należy widzieć na tle perspektywicznego systemu dowodzenia wojskami PASUW i przy możliwościach powszechnego wykorzystywania symulacji komputerowej.

Kończąc rozważania będące przedmiotem niniejszej rozprawy autor wyraża nieskromną nadzieję, że temat jest społecznie użyteczny, a oceny i wnioski zawarte w poszczególnych

rozdziałach przyczynią się do pobudzenia dalszej analizy i studiów nad szeroko pojętą problematyką bojów i bitew spotkaniowych. Wzbogacą istniejącą literaturę przedmiotu, która jest uboga i niewspółmierna do rangi problemu. Uzyskane wyniki badań przyczynią się też do doskonalenia zarówno sposobów taktyczno-operacyjnego działania dowódców, sztabów i wojsk w boju spotkaniowym, jak i dalszego doskonalenia szkolenia w sztabach i ASG WP.

Zastosowane w pracy doktorskiej kalkulacje matematyczne - głównie eksperyment symulacyjny i logiczne wnioski uzyskane z hipotez i porównań nie stanowią jeszcze pełnego dowodu, stwarzają natomiast dość wartościową podstawę teoretyczną - mogącą służyć praktyce i dalszym badaniom teoretycznym nad problematyką bojów i bitew spotkaniowych w ujęciu bardziej zawężonym - specjalistycznym, a głównie poświęconym procesom decyzyjnym i problemom zabezpieczenia działań bojowych w boju spotkaniowym.

Ponadto istnieje konieczność szczegółowego, specjalistycznego przebadania sposobów i metod prowadzenia przeciwdziałania radioelektronicznego przez armię na kierunku prowadzonego boju spotkaniowego w toku operacji zaczepnej armii - - mając na względzie wyposażenie wojsk w polowy zautomatyzowany system dowodzenia, charakteryzujący się dużą ilością środków radioelektronicznych na taktycznych szczeblach dowodzenia.

Wymienione problemy wykraczają poza możliwości indywidualnych badań prowadzonych przez jednego oficera. Wymagają wielokierunkowych i równoległych badań prowadzonych przez wielu specjalistów.

LITERATURA

1. Anders O.: O stosunku wzajemnym sprzęt bojowy - nowe formy walki. "Myśl Wojskowa" nr 3/1981.
2. Anioł Z.: Przydatność doświadczeń z wojny wietnamskiej i bliskowschodniej. "Myśl Wojskowa" nr 1/1972 - tajna.
3. Antoszkiewicz H.: Bitwa spotkaniowa z odwodami operacyjnymi przeciwnika. "Myśl Wojskowa" nr 3/1969.
4. Aponowicz A.: Jeszcze o bitwie spotkaniowej. "Myśl Wojskowa", nr 7/1958.
5. Bentkowski T.: Zasady, organizacja i prowadzenie operacji zaczepnej armii. "Zbiór Prac Akademii" 1971, nr 2/51/ Wydanie ASG WP.
6. Bentkowski T.: Wybrane problemy operacji strategicznej na zachodnim teatrze działań wojennych. Rozprawa doktorska" wyd. ASG Warszawa 1972 r.
7. Bidziński B., Mackiewicz R.: Starcie spotkaniowe w pierwszej operacji początkowego okresu wojny prowadzonej w warunkach groźby użycia przez przeciwnika broni masowego rażenia. "Myśl Wojskowa", nr 1/1967.
8. Bidziński B., Piotrowski S.: Dowodzenie i organizacja współdziałania w boju spotkaniowym dywizji. "Myśl Wojskowa" nr 4/1979 - tajna.
9. Biuletyn Informacyjny nr 3/130/ Warszawa 1979.
10. Bojewoj ustaw suchoputnych wojsk, Moskwa 1983.
11. Budakowski P.: Marsz i bój spotkaniowy. "Myśl Wojskowa" nr 1 i 2/1950.
12. Chocha B.: O bitwie i boju spotkaniowym. "Myśl Wojskowa" nr 8/1957.
13. Chocha B.: Rozważania o taktyce. Warszawa 1982.

14. Dęga Cz.: Współczesne środki walki i ich wpływ na charakter działań bojowych. "Myśl Wojskowa" nr 4/1982.

15. Dunin-Żuchowski A.: Kilka uwag o stopniowym rozwijaniu się artylerii w boju spotkaniowym. "Przegląd artyleryjski" nr 12/1934.

16. Dywizja zmotoryzowana RFN w marszu i boju spotkaniowym. "Wojskowy Przegląd Zagraniczny" nr 5/1977.

17. Faury, Zasady taktyki ogólnej. Warszawa 1921.

18. Feret St.: Polska sztuka wojenna 1918-1939. Warszawa 1972.

19. Foch F.: Zasady sztuki wojennej. Warszawa 1924.

20. Głąb K.: Koncepcja polowego zautomatyzowanego systemu dowodzenia wojskami frontu /PASUW/ oraz aktualny stan prac przy jego budowie. "Biuletyn Informacyjny" nr 2/129/ Warszawa 1979.

21. Gołąb Z.: Początkowy okres wojny. Warszawa 1972.

22. Herman H.: Problemy działań pościgowych i bojów spotkaniowych na przestrzeni dziejów. ASG WP, Warszawa 1978.

23. Herrich P.: Bój spotkaniowy dywizji pancernej. "Myśl Wojskowa" nr 4/1980 - tajna.

24. Iwankiewicz Z.: Niektóre właściwości organizacji i prowadzenia bitew spotkaniowych w konwencjonalnym okresie wojny. "Myśl Wojskowa" nr 8/1979.

25. Jabłoński B.: Grupa armii NATO w podstawowych rodzajach działań bojowych ASG WP. Warszawa 1976.

26. Jamanow A.: Bój spotkaniowy. Warszawa 1962.

27. Karcher A.: Bój spotkaniowy piechoty z kawalerią. "Przegląd piechoty" nr 8/1934.

28. Karpiński A.: Wybrane problemy radzieckiej sztuki wojennej w Wielkiej Wojnie Narodowej /1941-1945/. Warszawa 1976.

29. Koleow A.S.: Wpływ uzbrojenia i bojowego sprzętu technicznego na sztukę wojsk lądowych NATO. "Myśl Wojskowa" nr 12/1979.

30. Kołodziejczak B.: Co będzie jutro? Rozważania o przyszłym polu walki. Warszawa 1976.

31. Kompedium Sił Zbrojnych państw NATO. Warszawa 1981.

32. Konjuszenko A.J.: Motostrełkowaja /tankowaja/ dywizja wo wstrecznom boju /wykład/. Moskwa 1980.

33. Kowacz J.: O warunkach nawiązania i sposobach prowadzenia bitew spotkaniowych na atomowym polu walki. "Myśl Wojskowa" nr 7/1970.

34. Kozlecki St.: Bój pod Lidą. Studium taktyczne. Warszawa 1930.

35. Krauze M.: Wybrane problemy współdziałania w boju spotkaniowym. "Myśl Wojskowa" nr 3/1980 - tajna.

36. Krauze M.: Właściwości boju spotkaniowego i ich wpływ na zabezpieczenie chemiczne. "Myśl Wojskowa" nr 4/1980 - - tajna.

37. Lenczewski K.: Zasadnicze problemy walki spotkaniowej w regulaminie naszym, a w regulaminach sąsiadów. "Bellona" nr 11/1928.

38. Lipka Cz.: Bój spotkaniowy. "Przegląd Wojsk Lądowych" nr 12/1969.

39. Markowski J.: Przebieg i wnioski z wojny arabsko-izraelskiej w październiku 1973 r. "Myśl Wojskowa" nr 2/1974.

40. Marsz i bój spotkaniowy brygady zmechanizowanej Bundeswehry. "Wojskowy Przegląd Zagraniczny" nr 6/1969.

41. Marsz i bój spotkaniowy brygady pancernej Bundeswehry. "Wojskowy Przegląd Zagraniczny" nr 6/1966.

42. Marsz i bój spotkaniowy dywizji zmechanizowanej sił lądowych Stanów Zjednoczonych. "Wojskowy Przegląd Zagraniczny", nr 3/1974.

43. Mróz W.: Wybrane problemy operacji zaczepnej w początkowym okresie wojny. "Myśl Wojskowa" nr 3/1966.

44. Nowikow J.Z., Swierdłow F.D.: Manewr w walce ogólnowojskowej. Warszawa 1969.

45. Nożko K.: Bitwa spotkaniowa armii w początkowym okresie wojny rakietowo-jądrowej. ASG WP, Warszawa 1965.

46. Nożko K.: Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej. Warszawa 1973.

47. Orzechowski J.: Dowodzenie i sztaby. Warszawa 1980.

48. Perkowicz E.: Boje spotkaniowe dawniej i dziś. "Myśl Wojskowa" nr 4/1964.

49. Pieter J.: Ogólna metodologia pracy naukowej. Wrocław - - Warszawa - Kraków 1967.

50. Piotrowski S.: Organizacja współdziałania związku taktycznego w boju spotkaniowym. "Myśl Wojskowa" nr 8/1979.

51. Podręcznik: Operacja zaczepna armii. Warszawa 1978.

52. Podręcznik: Dowodzenia dywizją /pułkiem/ w działaniach bojowych. Warszawa 1980.

53. Podręcznik: Działania bojowe dywizji /DZ, DPanc/. Warszawa 1980.

54. Popiel W.: Artyleria w nowoczesnym boju spotkaniowym. "Przegląd artyleryjski" nr 7/1939.

55. Popiel W.: Nowoczesny bój spotkaniowy. "Bellona" nr 2/ 1939.

56. Przyłucki P.: Bój spotkaniowy taktycznego związku pancernego. "Myśl Wojskowa" nr 9/1957.

57. Radziejewskij A.I.: Tankowyj udar. Moskwa 1977.

58. Rajewski S.: Uwagi o niektórych zagadnieniach prowadzenia boju spotkaniowego. "Myśl Wojskowa" nr 7/1955.

59. Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja - pułk/. Warszawa 1964.

60. Rensek J.: O boju spotkaniowym. "Myśl Wojskowa" nr 12/1971.

61. Riedl K.: Monthyon. Bój spotkaniowy niemieckiego IV korpusu rezerwowego z francuską grupą gen. de Lameze 5 września 1914 r. Wojskowe Biuro Historyczne. Warszawa 1939 r.

62. Rzepecki J.: Batalion straży przedniej w walce spotkaniowej. "Przegląd piechoty" nr 3/1930.

63. Schliehting.: Taktische und strategische Grundsätze der Gegenwart. Berlin 1897.

64. Schulzendorf H.: Batalion w boju spotkaniowym. "Myśl Wojskowa" nr 2/1976.

65. Sienkiewicz M.: Wojna wyzwoleńcza narodów Indochin 1945-1975. Warszawa 1979.

66. Siergiejew W.: Marsz i bój spotkaniowy brygady zmechanizowanej armii USA. "Przegląd informacyjny ASG WP" nr 12/1970.

67. Skalski J.: Z zagadnień ogniowego zabezpieczenia bitwy spotkaniowej prowadzonej bez użycia broni jądrowej. "Myśl Wojskowa" nr 6/1967.

68. Skibiński J., Nożko K.: Starcie spotkaniowe w początkowym okresie wojny. "Myśl Wojskowa" nr 5/1960.

69. Sokołow A.A.: Bitwy spotkaniowe. "Myśl Wojskowa" nr 3/1982.

70. Suczko [illegible] Przejście z boju spotkaniowego do pościgu. "Myśl [illegible]kowa" nr 1/1981.

71. Stoja[illegible] D.: Bój spotkaniowy dywizji panc[illegible]ej. Wojskowa" nr 10/1975.

72. Szulczyński S.: Pułk piechoty w marszu i boju spotkaniowym. "Przegląd Piechoty" nr 6/1949.

73. Szyling J.: Saperzy w boju spotkaniowym dywizji. "Przegląd Wojsk Technicznych" nr 5/1937.

74. Szymczak Z.: O boju spotkaniowym. "Myśl Wojskowa" nr 3/1976.

75. Tretyn S.: Zasady, organizacja i prowadzenie boju spotkaniowego przez pułk i dywizję. ASG WP, Warszawa 1979.

76. Töpfer H.: Doświadczenia z konfliktu bliskowschodniego w 1973 r. "Wojskowy Przegląd Zagraniczny" nr 3/1974.

77. Wala S.: Tyłowe zabezpieczenie boju spotkaniowego. "Myśl Wojskowa" nr 2/1980 - tajna.

78. Wisłocki W., Majewski S.: Obrona przeciwpancerna pułku piechoty. Warszawa 1938.

79. Wiśniewski E.: Boje i bitwy spotkaniowe. "Myśl Wojskowa" nr 9/1957.

80 Witecki M., Maciążek G.: Wpływ skomplikowanych warunków sytuacji operacyjnej na organizację wprowadzenia wojsk armii do bitwy. "Myśl Wojskowa" nr 1/1973.

81. Wolny A.: Węzłowe problemy użycia wojsk pancernych w wojnach lokalnych po II wojnie światowej. ASG WP, Warszawa 1974.

82. Wójcik E.: Konflikt bliskowschodni - aspekty militarne. Warszawa 1975.

83. Zaleski M.: Łączność dywizji niemieckiej w walce spotkaniowej. "Przegląd Wojskowo-Techniczny Łączności", t. XV/1934.

84. Zbiorowe: Zasady badania teorii wojskowej w czasie ćwiczeń. ASG WP, Warszawa 1981.

85. Zbiorowe: Analiza możliwości zastosowania metod symulacyjnych do modelowania procesów operacji i walki. ASG WP, Warszawa 1977.

86. Zbiorowe: Współczesna wiedza wojskowa. Warszawa 1972.

87. Zeglin H.: Współdziałanie w boju spotkaniowym. "Myśl Wojskowa" nr 12/1970.

88. Żytyński.: Operacyjne i techniczne wnioski z agresji izraelskiej na państwa arabskie. "Myśl Wojskowa" nr 6/1968.

Wydrukowano w 5 egz.
Egz. nr 1-5 Bibl.Nauk.OZS
Wyk.mjr G.Maj
Druk E.G.dn.1.07.1983r.
Druk ASG WP nr 01064/WW

Załącznik Nr 1.

BÓJ SPOTKANIOWY BRYGADY PANCERNEJ JORDAŃSKIEJ I IZRAELSKIEJ 6 CZERWCA 1967 r. POD JENINEM

W godzinach rannych 6 czerwca 1967 r. po całonocnych ulicznych walkach BPanc izraelska uchwyciła m. JENIN /Dżenin/. Na dwie godziny przed całkowitym opanowaniem miasta dowódca BPanc płk Moshe otrzymał wiadomość o zbliżaniu się do JENINU kolumny pancernej w sile ok. 60 czołgów. Były to wojska BPanc jordańskiej, rozlokowane przy moście DAMIAH nad rzeką JORDAN.
Izraelskie czołgi natychmiast wyruszyły w kierunku południowym w celu uchwycenia węzła dróg w rejonie TUBAS.
Okazało się, że Jordańczycy wyprzedzili działania Izraelczyków i wcześniej opanowali węzeł dróg. Natychmiast z chwilą podejścia wojsk Izraelskich, Jordańczycy przystąpili do boju spotkaniowego.

Bój spotkaniowy brygad pancernych pod JENINEM w początkowej fazie miał wynik bardzo niekorzystny dla Izraelczyków, a oddział jordański miał możliwość odzyskać JENIN lub przynajmniej zablokować dalsze natarcie izraelskie na południe. Możliwości te całkowicie wykluczyło lotnictwo izraelskie, które panowało w powietrzu i nieprzerwanie atakowało czołgi jordańskie.

Kolejna BPanc izraelska pod dowództwem płk Uwi wykonała uderzenie na skrzydło i tyły jordańskiej BPanc. Bój spotkaniowy trwał do wczesnych godzin rannych 7 czerwca. W wyniku miażdżącej przewagi BPanc jordańska została całkowicie rozbita.

Izraelczycy swój sukces zawdzięczali głównie lotnictwu, które obezwładniło pododdziały BPanc jordańskiej i przez to umożliwiło odtworzenie gotowości w oddziałach izraelskich i wykonanie uderzenia na tyły siłami kolejnej BPanc izraelskiej.

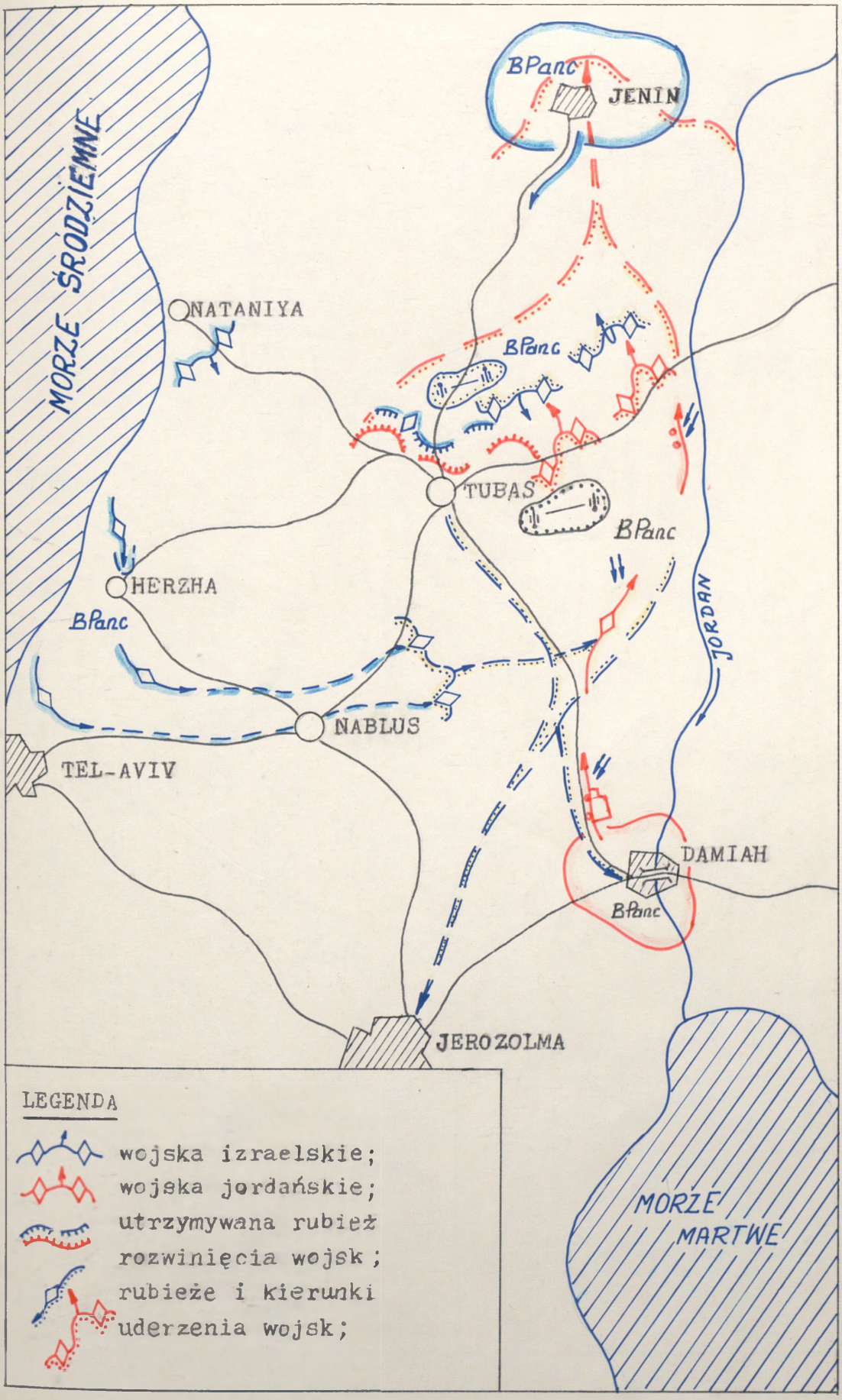
MORZE ŚRÓDZIEMNE
BPanc
JENIN
NATANIYA
BPanc
TUBAS
BPanc
HERZHA
BPanc
JORDAN
NABLUS
TEL-AVIV
DAMIAH
BPanc
JEROZOLMA
MORZE MARTWE
LEGENDA
wojska izraelskie;
wojska jordańskie;
utrzymywana rubież rozwinięcia wojsk;
rubieże i kierunki uderzenia wojsk;

Załącznik Nr 2

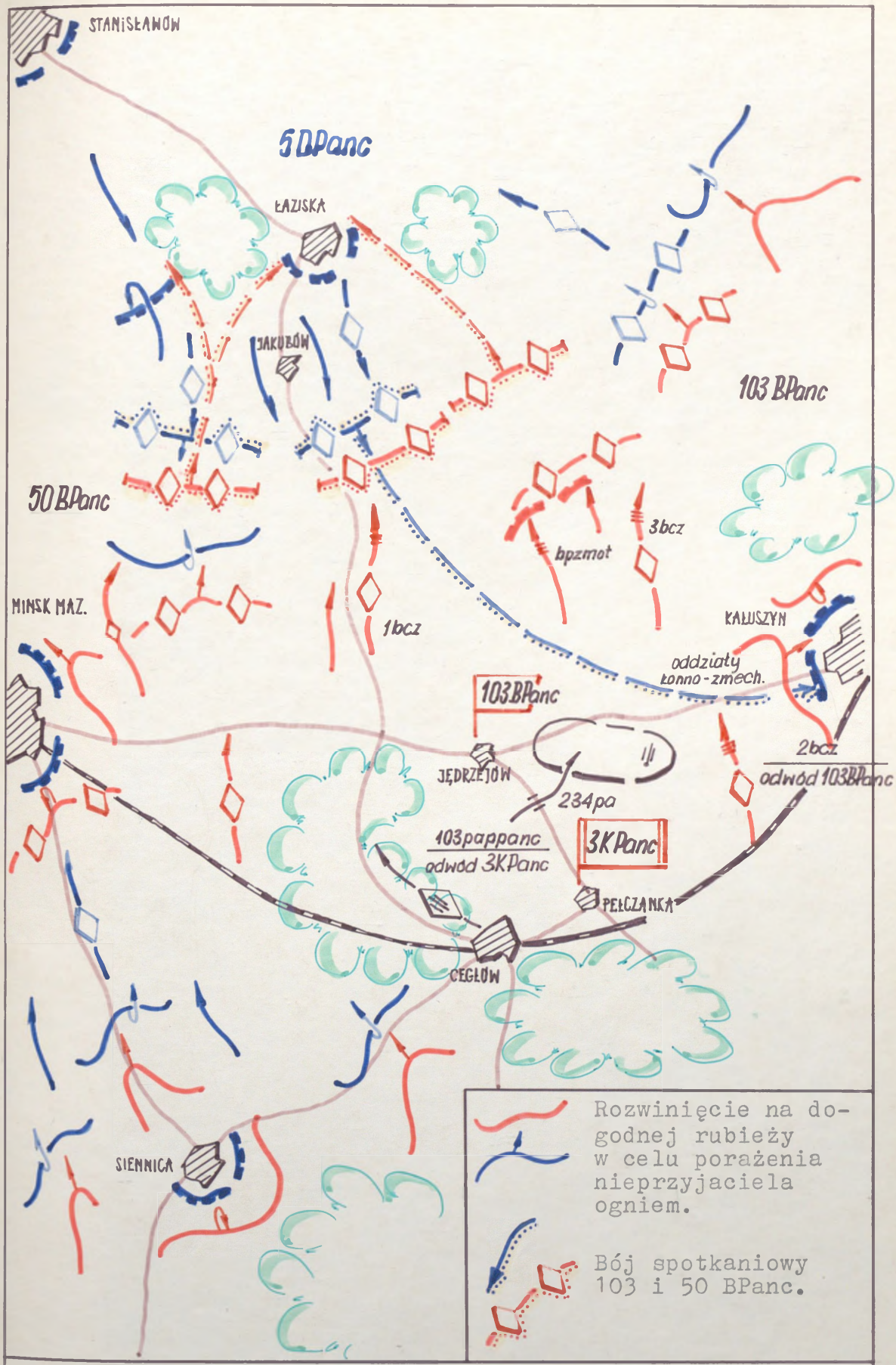

BÓJ SPOTKANIOWY 103 BPanc. 3 KPanc w toku pościgu 28 lipca 1944 r.

IDEOWY SCHEMAT BOJU SPOTKANIOWEGO DZ
PROWADZONEGO W TOKU OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII
/WARIANT/

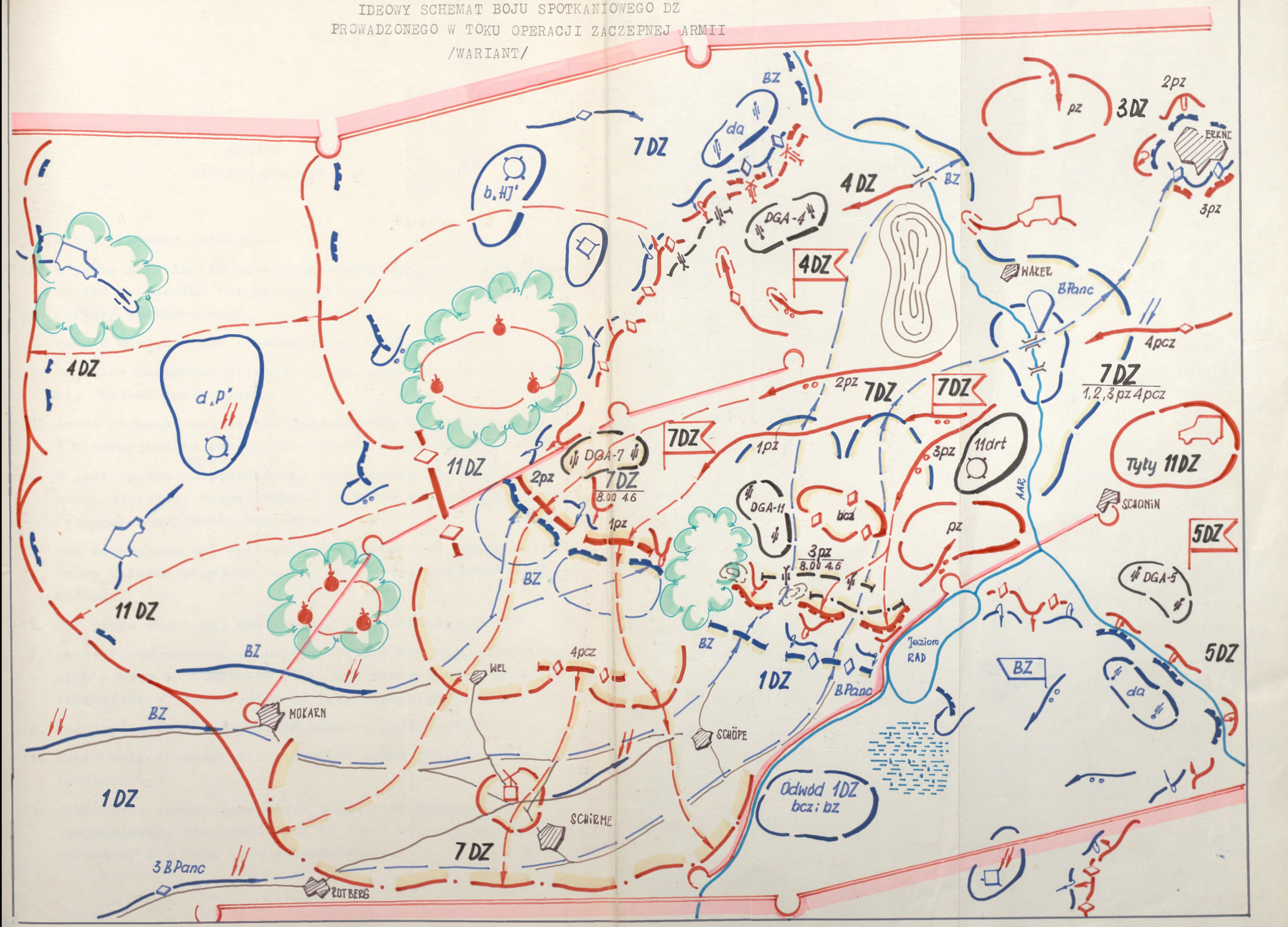

Załącznik Nr 4.

ARKUSZ
BADANIA ĆWICZEŃ

1. Nazwa i rodzaj ćwiczenia.
2. W jakim stopniu tło operacyjno-taktyczne /plan przeprowadzenia ćwiczenia/ uwzględnia problem rozegrania boju /bitwy/ spotkaniowego.
3. Rola i miejsce boju spotkaniowego w badanym ćwiczeniu.
4. W jakich warunkach sytuacji operacyjno-taktycznej powstał bój /bitwa/ spotkaniowy.
5. Jakie zadania realizowały poszczególne ZT wojsk własnych i nieprzyjaciela przed rozpoczęciem boju spotkaniowego.
6. W jaki sposób rozpoczęto bój spotkaniowy /uderzeniami broni jądrowej, bezpośrednim starciem sił głównych, uderzeniami ubezpieczeń czołowych/?
7. Jak zakończono bój /bitwę/ spotkaniowy - to znaczy jaką formę działań przyjęły wojska po zakończeniu boju spotkaniowego?
8. Jak długo trwał bój spotkaniowy w poszczególnych ZT?
9. Jakie formy manewru wykonywały wojska obu stron przeciwnych w boju spotkaniowym /tzn. uderzenie rozcinające, oskrzydlenie, czy wyjście na tyły nieprzyjaciela/?
10. Jaka była treść i głębokość zadań w boju spotkaniowym.
11. Jakie były stosunki sił i środków wojsk prowadzących bój spotkaniowy?
12. Jakie było ugrupowanie wojsk przed rozpoczęciem boju spotkaniowego poszczególnych ZT /tzn: bojowe, przedbojowe, marszowe/ i w toku boju spotkaniowego.

13. Ile czasu mieli dowódcy poszczególnych szczebli dowodzenia na wypracowanie decyzji i zorganizowanie boju spotkaniowego?

14. Jakie dokumenty wykonywano do boju spotkaniowego, czy opracowano decyzję do boju spotkaniowego jako oddzielny dokument, czy wrysowano ją na mapie roboczej dowódcy dywizji?

15. Czy organizowano współdziałanie i zabezpieczenie działań bojowych w boju spotkaniowym?

16. Czy wykorzystywano elementy informatyki - automatyzacji dowodzenia w organizacji i prowadzeniu bojów spotkaniowych?

Załącznik Nr 5.

SYTUACJA OPERACYJNO-TAKTYCZNA
DO ROZEGRANIA BOJU SPOTKANIOWEGO

I

1. Nieprzyjaciel w wyniku przeciwuderzenia wykonanego w godzinach rannych 21.09 siłami 6 KA/NZ/ włamał się w kierunku BAD NAUHEIM, BAD HERSFELD w ugrupowanie 7 A - odrzucając oddziały 15 DZ i część sił 17 DZ na głębokość 40-50 km w kierunku wschodnim.

W rejonie włamania BAD HERSFELD, ALSFELD, HERBSTEIN, SCHLITZ, znajdują się siły 6 KA/NZ/ i 22 DPZmot z 5 KA/NZ/. Rejon włamania oraz lukę o szerokości ok. 30 km powstałą w ugrupowaniu 7 A w rejonie GISSEN nieprzyjaciel zamierza wykorzystać do wprowadzenia kolejnych, świeżych sił, prawdopodobnie z zadaniem wykonania uderzenia zbliżonego z siłami 5 DPanc i odtworzenia przedniego skraju obrony na rubieży wsch. KASSEL, MELSUNGEN, ROTENBURG, rzeka FULDA, STEINAU.

W tym celu przegrupowuje odwody, przerzucone z kontynentu amerykańskiego drogą morską, wyładowane uprzednio w portach holenderskich. O godzinie 5.00 22.09 jego ZT i oddziały znajdują się:

- dwie kolumny długości ok. 15 km każda, posiadające w swoim składzie czołgi i transportery opancerzone maszerują w kierunku BACHARACH, CAMBERG i dochodzą do rzeki AAR - w rejonie BAD SCHWALBACH;

- cztery kolumny, mające w swoim składzie czołgi i transportery długości ok. 30 km każda, wykonują marsz w kierunku LIGE, KOBLENZ, GISSEN, czołem kolumn dochodzą do rubieży rz. REN. Za nimi w odległości do 30 km maszerują kolejne siły;

- w kierunku TILBURG, DÜSSELDORF do rubieży rzeki MOZA w rejonie VENLO podchodzą siły ok. dwóch brygad.

Lotnictwo rozpoznawcze nieprzyjaciela prowadzi intensywne rozpoznanie, głównie na kierunku LIEGE, KOBLENZ, GIESSEN, ROTENBURG.

Lotnictwo myśliwsko-bombowe i szturmowe w ramach izolacji dopływu świeżych sił w rejon pola bitwy wykonuje uderzenia grupami samolotów F-15, A-10, A-7D, F-104G w składzie dwa-cztery samoloty.

2. 7 A w trakcie realizacji zadania dalszego z powodzeniem rozwija operację zaczepną zwłaszcza zgrupowaniem wykonującym uderzenia w kierunku NARBURG, HEIGER, EUSKIRCHEN. Największe powodzenie uzyskała 27 DZ, która na kierunku GÖLBE, HEIDENHAUSEN, DRIEDORF włamała się w ugrupowanie nieprzyjaciela do rubieży HAIGER, DRIDORF, LEUN, GROSSEN. Na kierunku uzyskanego powodzenia planowano wprowadzenie do bitwy kolejnych ZT tj. 34 DPanc, a następnie 32 DZmot.

Natarcie na lewym skrzydle armii, w wyniku przeciwuderzenia siłami 6 KA/NZ/ zostało załamane.

Do realizacji zadań związanych z załamaniem natarcia, okrążenia i likwidacji sił 6 KA/NZ/ o godzinie 22.00 21.09 została utworzona Operacyjna Grupa Frontu Zachodniego "HESJA", której podporządkowano: 15 i 17 DZ z 7 A oraz 29 DZ i 31 DPanc z 3 A/R/.

II

Na podstawie meldunków i informacji do 5.00 22.09 w sztabie 7 armii wiadomo:

20 DPanc, osłaniając prawe skrzydło głównego zgrupowania uderzeniowego armii na dzień 22.09 otrzymało zadania: rozbicia odwodów 5 DPanc i opanowania rubieży FRANKENAU, FRANKEN-BERG, EIFA /4868/. Aktualnie jej natarcie zostało zatrzymane na rubieży 2 km płn. BAD WILDUNGEN, płd. KIRCHHOTHEIM /6892/, płd. FRANKEN BERG, LAISE. Przed frontem dywizji znajdują się pododdziały 13 BZ. Drugi rzut odtwarza gotowość w rejonie 1 km płd. BAD WILDUNG.

Dowódca zamierza całością sił dywizji przejść do obrony na dotychczas opanowanej rubieży, odeprzeć kontratak i zabezpieczyć prawe skrzydło armii.

27 DZ, która otrzymała zadanie rozbicia oddziałów 15 DPZmot i opanowania rubieży HERBORM, ALLENDORF /0448/, LIZLAR, z powodzeniem naciera w kierunku MARBURG, WERDORT, LIMBURG, ścigając wycofujące się pododdziały i oddziały 15 DPZmot. W pierwszym rzucie dywizji trzy pułki zmechanizowane na rubieży: FRAINHAUSEN, DRIDORF, ALLENDORF, LEUN, TECHTENBACH. W drugim rzucie pułk czołgów zatrzymany na drodze czołem sił głównych płd. HERBORN.

Dowódca dywizji zamierza wprowadzić do walki drugi rzut i siłami głównymi dywizji przejść do pościgu za wycofującym się nieprzyjacielem. W wypadku wykonania przeciwuderzenia przez podchodzące z głębi siły nieprzyjaciela - rozbić go w boju spotkaniowym i do końca dnia opanować rubież NESSAU, ATTENHAUSEN, ALLENDORF.

34 DPanc/R/ - weszła do bitwy w godzinach południowych 21.09, z zadaniem wykonania uderzenia w skrzydło przeciwuderzającego 6 KA/NZ/ i opanowania rubieży: GISSEN, LICH, MERIAU /0800/. Aktualnie dwoma pułkami walczy z pododdziałami 68 BZmot na rubieży WETTERFELD, LAUTER, WIDER - OHMEN.
Dwa pułki czołgów posiada w drugim rzucie. 144 poz w marszu po drodze DAMM, CAPPEL, MARBURG, BERNSDORF - czołem w m. DAMM.
145 poz wchodzi do rejonu LANDORF, HOMBERG, ROSSBERG.

Na drugorzutowe pułki lotnictwo nieprzyjaciela wykonało uderzenia dwoma grupami po cztery samoloty A-7D - straty w trakcie ustalania.

Dowódca dywizji zamierza rozbić część sił 22 DPZmot/NZ/ i zamknąć pierścień okrążenia w rejonie LAUTER, SCHOTTEN, GEDERN. Siłami głównymi nacierać w kierunku GISSEN, WEILBURG i w boju spotkaniowym rozbić podchodzące z kierunku zachodniego odwody nieprzyjaciela.

32 DZmot/R/ - po odtworzeniu gotowości bojowej w rejonie KURORT SCHMALKALDEN przeszła do drugiego rzutu 7 A. Wykonując

marsz po dwóch drogach na kierunku działania 34 DPanc została zatrzymana w kolumnach czołem sił głównych na rubieży HALSDORF, NEUSTADT. Na ugrupowanie dywizji lotnictwo nieprzyjaciela wykonało uderzenie dwoma grupami po dwa samoloty A-10. Straty w toku ustalania. Dywizja otrzymała zadanie po odtworzeniu gotowości bojowej wejść do bitwy w kierunku SINN, DERNBACH z rubieży RENNEROD, NEUKIRCHE, rozbić w boju spotkaniowym podchodzące odwody nieprzyjaciela i do końca dnia opanować rubież RAUBACH, BREITENAU, ONTABAUR.

35 DPanc - OGM - 7 A weszła do bitwy w godzinach popołudniowych 19.09. Aktualnie jej oddziały znajdują się w rejonie DROLSHAGEN, WALDBROL, WISSEN, BETZDORF, WEIDENAU. Dywizja posiada zaangażowane w walce dwa pcz i pz, które likwidują WSD CGA i baterie "PERSCHING-2". W drugim rzucie posiada 123 pcz.

Dowódca dywizji zamierza, po rozbiciu WSD CGA i baterii "PERSHING-2" wprowadzić do walki 123 pcz i wspólnie z desantem 30 DPD uchwycić przeprawy i przyczółek na RENIE w rejonie BONN.

III

Wiadomości dodatkowe:

1. Dowodzenie wojskami 7 A realizuje się z SD w rejonie DIEDENHAUSEN /3272/.
2. W związkach taktycznych i oddziałach 7 A realizuje się przedsięwzięcia przeciwdziałania technicznym środkom i systemom rozpoznania nieprzyjaciela, głównie w zakresie ograniczenia wykorzystania systemu łączności radiowej.
3. O godz. 16.00 22.09 dowódca Frontu Zachodniego zamierza desantować 30 DPD w dwóch rejonach. W rejonie 3 km płn. BONN, REINBACH, LEUBSDORF, HENNEL - 30 DPD /bez dwóch bpd/. W rejonie płd. ANDERNACH, BASSENHEIM, płn. KOBLENZ - bpd.
4. 6 KA/NZ/ w dotychczasowych działaniach poniósł straty w granicach 20 %, natomiast 15 i 22 DPZmot 5 KA/NZ/ poniosły straty w granicach 30 %.

5. Ukompletowanie ZT 7 A jest następujące:

- 20 DPanc - 75 % w ludziach 80 % w sprzęcie
- 27 DZ - 85 % w ludziach 85 % w sprzęcie
- 34 DPanc/R/ - 85 % w ludziach 85 % w sprzęcie
- 32 DZmot/R/ - 90 % w ludziach 85 % w sprzęcie
- 35 DPanc - 85 % w ludziach 80 % w sprzęcie.

SZKIC SYTUACJI OPERACYJNO - TAKTYCZNEJ DO ROZEGRANIA BOJU SPOTKANIOWEGO
ZA POMOCA SYMULACJI KOMPUTEROWEJ
/WARIANT/

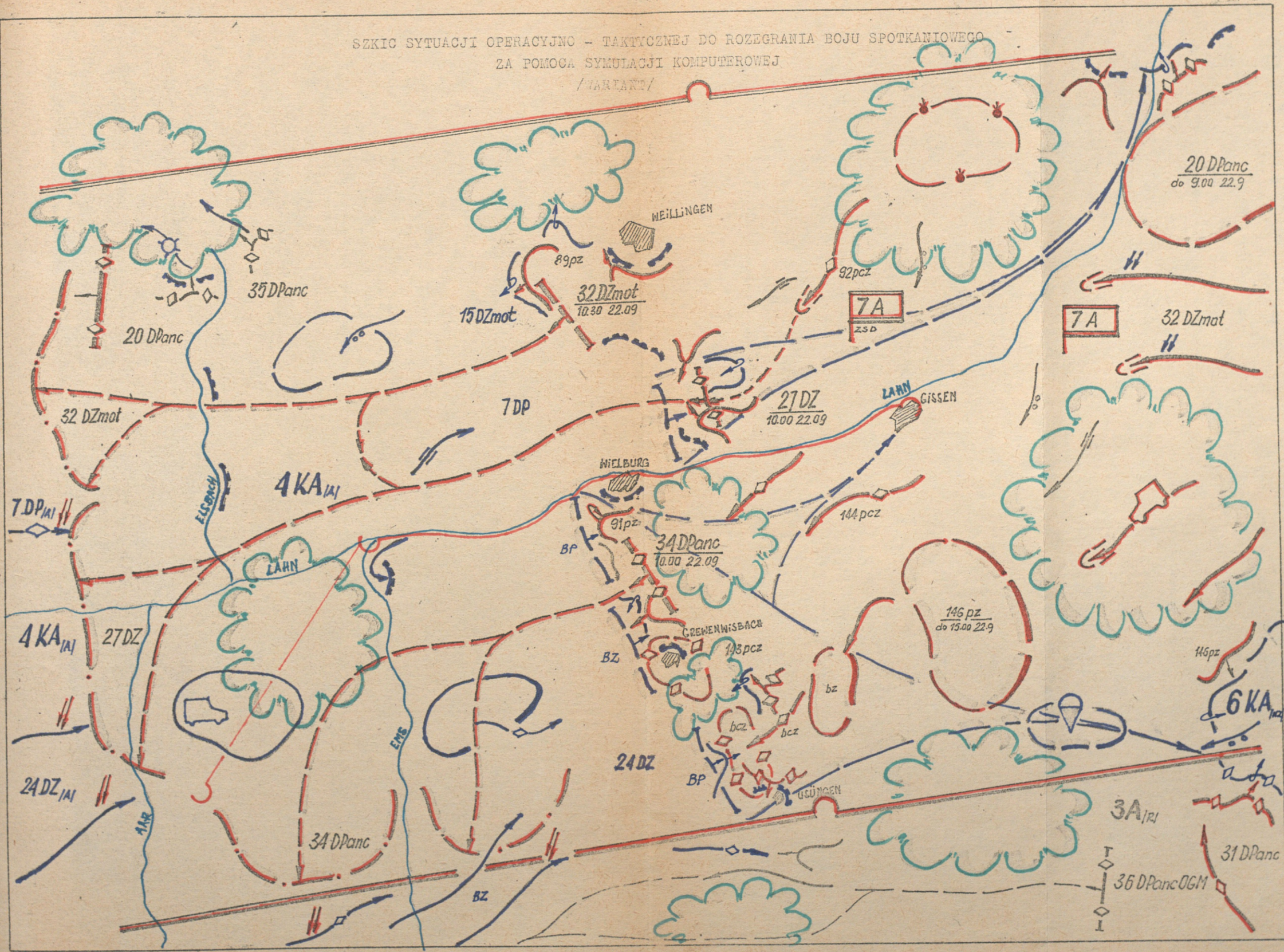

Zalacznik nr 7.

CYKL NR 1

****

P R Z E B I E G D Z I A L A N B O J O W Y C H

7A

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	OSIAGNIETA IRUBIEZ DZIALAN BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIALAN BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	STRATY CZOLGI	STRATY ARTYL.	STRATY SRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	1,2BCZ/143PCZ	-1,8	-1,8	50	8	1	0	0
2	3BCZ/143PCZ	-1,6	-1,6	17	3	1	0	0
3	34DPANC-1RZ	1,1	1,1	187	12	5	7	12
4	2/DZ-1RZ	1,1	1,1	146	6	2	7	11
5	32DZMOT-1RZ	7,5	7,5	89	6	0	7	10
6	8PZ/143PCZ	0,0	0,0	0	0	0	0	0
7	PZ/34DPANC	0,0	0,0	0	0	0	0	0
8	2/DZ-2RZ	0,0	0,0	0	0	0	0	0
9	32DZMOT-2RZ	0,0	0,0	0	0	0	0	0
10	2DPANC	0,0	0,0	0	0	0	0	0
	/A			469	35	9	21	33

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STRATY LUDZIE	STRATY CZOLGI	STRATY ARTYL.	STRATY SRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	2BP-1RZ/24DZ	14	4	2	15	3
2	1BP-1RZ/24DZ	10	0	1	21	0
3	2BP-1RZ/7DP	41	0	3	46	4
4	1BP-1RZ/7DP	24	0	2	24	2
5	43BPZMOT	210	0	6	26	4

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

7A

N A Z W A (ZT.ODDZIAL, PODODDZIAL)	S T A N			B O J O W Y			% UKOMPLET.	
	LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRUP.		LUDZIE	SPRZET
1,2BCZ/143PCZ	452	61	15	0	0		79.7	77.6
3BCZ/143PCZ	503	32	15	0	0		80.6	81.0
34DPANC-1RZ	5028	228	122	142	217		82.0	81.1
27DZ-1RZ	6856	109	90	81	166		85.2	80.8
32DZMOT-1RZ	6577	166	163	216	271		85.9	83.0
BPZ/143PCZ	537	0	6	51	26		85.1	87.4
PZ/34DPANC	1936	35	31	82	111		85.0	85.8
27DZ-2RZ	2050	35	31	29	116		85.0	86.1
32DZMOT-2RZ	1936	35	31	82	111		85.0	85.8
40DPANC	6919	183	72	101	183		80.0	80.2
7A	32594	884	576	784	1201		82.7	82.4

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

7A

	SKLAD BOJOWY WOJSK		
	WLASNE	NIEPRZYJACIEL	
	1,2BCZ/143PCZ 3BCZ/143PCZ 34DPANC-1RZ 27DZ-1RZ 32DZMOT-1RZ	2BP-1RZ/24DZ 1BP-1RZ/24DZ 2BP-1RZ/7DP 1Bp-1RZ/7Dp 45BPZMOT	
LUDZIE	19210	13725	1.4 : 1.0
CZOLGI	590	48	12.4 : 1.0
ARTYL.	405	295	1.4 : 1.0
SRODKI PPANC.	439	1574	1.0 : 3.6
TRUP.	654	90	7.3 : 1.0
LUDZIE	80,667	103,770	1.0 : 1.3
CZOLGI	925,820	67,200	13.8 : 1.0
ARTYL.	295,372	207,361	1.4 : 1.0
SRODKI PPANC.	378,500	778,327	1.0 : 2.1
TRUP.	120,600	65,058	1.9 : 1.0

P R Z E B I E G D Z I A Ł A N B O J O W Y C H

ZACHODNI

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	OSIĄGNIĘTA TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU		STRATY				
		PRZEBIEG DZIAŁAŃ BOJOWYCH /W KM/	/W KM/H/	LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TROP.
1	2BP-1KZ/24DZ	1.8	1.8	148	4	2	15	5
2	1BP-1KZ/24DZ	1.6	1.6	104	0	1	21	0
3	2BP-1KZ/7DP	-1.1	-1.1	414	0	3	46	4
4	1BP-1KZ/7DP	-1.1	-1.1	241	0	2	24	2
5	43BPZMOT	-7.5	-7.5	210	0	6	26	4
6	2BP-2KZ/24DZ	0.0	0.0	0	0	0	0	0
7	1BP-2KZ/24DZ	0.0	0.0	0	0	0	0	0
8	2BP-2KZ/7DP	0.0	0.0	0	0	0	0	0
9	1BP-2KZ/7DP	0.0	0.0	0	0	0	0	0
	ZACHODNI			1117	4	14	132	15

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	STRATY				
		LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TROP.
1	1,2BCZ/143PCZ	30	8	1	0	0
2	5BCZ/143PCZ	17	3	1	0	0
3	34DPANC-1RZ	187	12	5	7	12
4	27DZ-1RZ	146	6	2	7	11
5	3ZDZMOT-1RZ	89	6	0	7	10

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

ZACHODNI

NAZWA (ZJEDNOSTKI, PODODDZIAŁ)	STAN LUDZIE	STAN CZOŁGI	STAN ARTYL.	BOJOWY SRODKI PPANC.	BOJOWY TRUP.	% UKOMPLET. LUDZIE	% UKOMPLET. SPRZET
2BP-1RZ/24DZ	3242	48	82	270	55	90.9	90.8
1BP-1RZ/24DZ	2717	0	62	376	0	91.5	90.7
2BP-1RZ/7DP	3650	0	69	449	22	73.6	75.4
1BP-1RZ/7DP	2417	0	55	329	11	79.9	81.9
43BPZMOT	1699	0	29	150	22	62.3	60.2
2BP-2RZ/24DZ	773	0	15	133	0	95.1	96.1
1BP-2RZ/24DZ	542	52	12	0	58	95.1	97.1
2BP-2RZ/7DP	773	0	15	133	0	95.1	96.1
1BP-2RZ/7DP	773	0	15	133	0	95.1	96.1
ZACHODNI	16586	100	346	1973	128	81.9	83.4

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

ZACHODNI

		SKŁAD BOJOWY WOJSK		
		WŁASNE	NIEPRZYJACIEL	
		2BP-1RZ/24DZ 1BP-1RZ/24DZ 2BP-1RZ/7DP 1BP-1RZ/7DP 43BPZMOT	1,2BCZ/143PCZ 3BCZ/143PCZ 34DPANC-1RZ 27DZ-1RZ 32DZMOT-1RZ	
STOSUNEK SIŁ	LUDZIE	13725	19216	1.0 : 1.41
	CZOŁGI	48	596	1.0 : 12.41
	ARTYL.	295	405	1.0 : 1.41
	ŚRODKI PPANC.	1574	439	3.6 : 1.01
	TRUP.	90	654	1.0 : 7.31
JAKOŚCIOWY	LUDZIE	105,774	80,668	1.3 : 1.01
	CZOŁGI	67,200	925,838	1.0 : 13.81
	ARTYL.	207	293,375	1.0 : 1.41
	ŚRODKI PPANC.	778,342	388,500	2.1 : 1.01
	TRUP.	65,065	126,600	1.0 : 1.91

P R Z E B I E G D Z I A Ł A N B O J O W Y C H

II-RZ. 24DZ,7DP

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	OSIĄGNIĘTA GŁĘBOKOŚĆ DZIAŁAŃ BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	STRATY CZOŁGI	STRATY ARTYL.	STRATY ŚRODKI PPANC.	STRATY TRANSP.
1	3BZ	0.0	0.0	593	11	14	26	46
2	48BZ	0.0	0.0	527	11	15	26	48
	II-RZ. 24DZ,7DP			1120	22	29	52	94

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

II-RZ. 24DZ,7DP

NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	STAN LUDZIE	STAN CZOŁGI	BOJOWY ARTYL.	BOJOWY ŚRODKI PPANC.	BOJOWY TRANSP.	% UKOMPLET. LUDZIE	% UKOMPLET. SPRZĘT
3BZ	3398	41	53	98	181	80.9	75.8
48BZ	3464	41	52	98	179	82.5	75.2
II-RZ. 24DZ,7DP	6862	82	105	196	360	81.7	75.5

CYKL NR 2

****

P R Z E B I E G D Z I A Ł A Ń B O J O W Y C H

ZA

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	OSIĄGNIĘTA IRUBIEŻ DZIAŁAŃ BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TROP.
1	1,2BCZ/143PCZ	-3,7	-1,9	59	16	2	0	0
2	3BCZ/143PCZ	-2,4	-0,8	86	6	2	2	0
3	34DPANC-1RZ	2,4	1,3	567	24	10	14	24
4	2?DZ-1RZ	2,2	1,1	290	12	4	14	22
5	32DZMOT-1RZ	16,0	8,5	175	12	0	13	20
6	BPZ/143PCZ	0,0	0,0	0	0	0	0	0
7	PZ/34DPANC	0,0	0,0	0	0	0	0	0
8	2?DZ-2RZ	0,0	0,0	0	0	0	0	0
9	32DZMOT-2RZ	0,0	0,0	0	0	0	0	0
10	2ODPANC	0,0	0,0	0	0	0	0	0
	ZA			977	70	18	43	66

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	STRATY LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TROP.
1	2BP-1RZ/24DZ	291	8	4	30	5
2	1BP-1RZ/24DZ	238	0	2	39	0
3	2BP-1RZ/7DP	867	0	6	92	8
4	1BP-1RZ/7DP	455	0	4	48	4
5	43BPZMOT	398	0	12	50	8

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

7A

NAZWA (ZT, ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ)	STAN LUDZIE	STAN CZOŁGI	STAN ARTYL.	STAN ŚRODKI PPANC.	STAN TRUP.	% UKOMPLET. LUDZIE	% UKOMPLET. SPRZĘT
1,2BCZ/143PCZ	423	53	14	0	0	74.6	58.4
3BCZ/143PCZ	1059	27	14	47	0	82.0	80.4
54DPANC-1RZ	4848	216	117	155	205	79.0	77.0
27DZ-1RZ	6712	103	88	74	155	81.5	76.1
32DZMOT-1RZ	6491	160	165	210	261	82.8	80.8
8PZ/143PCZ	537	0	6	31	26	85.1	87.4
PZ/54DPANC	1936	35	31	82	111	85.0	85.8
27DZ-2RZ	2050	35	31	29	116	85.0	86.1
32DZMOT-2RZ	1936	35	31	82	111	85.0	85.8
20DPANC	6919	183	72	101	183	80.0	80.2
7A	32711	849	567	811	1168	81.6	80.2

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

7A

		SKŁAD BOJOWY WOJSK: WŁASNE	NIEPRZYJACIEL	
		1,2BCZ/143PCZ 3BCZ/143PCZ 54DPANC-1RZ 27DZ-1RZ 32DZMOT-1RZ	2BP-1RZ/24DZ 1BP-1RZ/24DZ 2BP-1RZ/7DP 1BP-1RZ/7DP 4BPZMOT	
LOTNICTWO	LUDZIE	19555	12585	1.6 : 1.01
	CZOŁGI	567	44	12.7 : 1.01
	ARTYL.	396	281	1.4 : 1.01
	ŚRODKI PPANC.	466	1447	1.0 : 3.11
	TRUP.	621	77	8.1 : 1.01
JAK	LUDZIE	77,998	96,030	1.0 : 1.21
	CZOŁGI	867,958	61,600	14.1 : 1.01
	ARTYL.	286,[illegible]	195,099	1.5 : 1.01
	ŚRODKI PPANC.	387,571	695,995	1.0 : 1.81
	TRUP.	120,500	54,512	2.2 : 1.01

P R Z E B I E G D Z I A Ł A N B O J O W Y C H

ZACHÓD

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	OSIĄGNIĘTA GŁĘBIA DZIAŁAŃ BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	STRATY CZOŁGI	STRATY ARTYL.	STRATY ŚRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	2BP-1KZ/24DZ	3,7	1.9	291	8	4	50	6
2	1BP-1KZ/24DZ	2,4	0.8	238	0	2	39	0
3	2BP-1KZ/7DP	-2,4	-1.3	867	0	6	92	8
4	1BP-1KZ/7DP	-2,2	-1,1	465	0	4	48	4
5	43BPZMOT	-16.0	-8.5	598	0	12	50	8
6	2BP-2KZ/24DZ	0,0	0.0	0	0	0	0	0
7	1BP-2KZ/24DZ	0,0	0,0	0	0	0	0	0
8	2BP-2KZ/7DP	0,0	0.0	0	0	0	0	0
9	1BP-2KZ/7DP	0.0	0.0	0	0	0	0	0
	ZACHÓD			2259	8	28	259	26

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	STRATY LUDZIE	STRATY CZOŁGI	STRATY ARTYL.	STRATY ŚRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	1,2BCZ/143PCZ	59	16	2	0	0
2	5BCZ/143PCZ	86	6	2	2	0
3	54DPANC-1RZ	367	24	10	14	24
4	27DZ-1RZ	270	12	4	14	22
5	52DZMOT-1RZ	[illegible]	12	0	13	20

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

ZACHOD I

N A Z W A (ZT+ODDZIAL, PODODDZIAL)	S T A N				B O J O W Y			% UKOMPLET.	
	LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRUP.	LUDZIE	SPRZET
2BP-1RZ/24DZ	3099	44	80	255	32	85.9	85.8
1BP-1RZ/24DZ	2583	0	61	358	0	87.0	86.7
2BP-1RZ/7DP	3197	0	66	403	18	64.5	68.0
1BP-1RZ/7DP	2193	0	51	305	9	72.5	76.0
43BPZMOT	1511	0	23	126	18	55.4	50.0
2BP-2RZ/24DZ	773	0	13	133	0	95.1	96.1
1BP-2RZ/24DZ	542	52	12	0	38	95.1	97.1
2BP-2RZ/7DP	773	0	13	133	0	95.1	96.1
1BP-2RZ/7DP	773	0	13	133	0	95.1	96.1
ZACHODNI	15444	96	332	1846	115	76.2	78.5

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

ZACHODNI

SKLAD BOJOWY WOJSK	WLASNE	NIEPRZYJACIEL	
	2BP-1RZ/24DZ 1BP-1RZ/24DZ 2BP-1RZ/7DP 1BP-1RZ/7DP 43BPZMOT	1,2BCZ/143PCZ 3BCZ/143PCZ 34DPANC-1RZ 27DZ-1RZ 32DZMOT-1RZ	
I LUDZIE	12585	19533	1.0 : 1.6
O CZOLGI	44	561	1.0 : 12.7
I ARTYL.	281	396	1.0 : 1.4
W SRODKI PPANC.	1447	466	3.1 : 1.0
Y TRUP.	77	621	1.0 : 8.1
J LUDZIE	96,033	77,998	1.2 : 1.0
A CZOLGI	61,600	867,974	1.0 : 14.1
K ARTYL.	193,1	286.020	1.0 : 1.5
O SRODKI PPANC.	694,005	387.574	1.8 : 1.0
S TRUP.	54,517	120.500	1.0 : 2.2
W			
Y			

CYKL NR 2

P R Z E B I E G D Z I A L A N B O J O W Y C H

II-RZ. 24DZ,7DP

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	OSIAGNIETA TEMPO DZIALAN BOJOWYCH W CYKLU		STRATY				
		IRUBIEZ DZIALAN BOJOWYCH /W KM/	/W KM/H/	LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRUP.
1	3BZ	0.0	0.0	593	11	14	26	46
2	46BZ	0.0	0.0	527	11	15	26	48
	II-RZ. 24DZ,7DP			1120	22	29	52	94

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

II-RZ. 24DZ,7DP

NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STAN BOJOWY					% UKOMPLET.	
	LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRUP.	LUDZIE	SPRZETU
3BZ	3398	41	53	98	181	80.9	75.8
46BZ	3464	41	52	98	179	82.5	75.2
II-RZ. 24DZ,7DP	6862	82	105	196	360	81.7	75.5

CYKL NR 3

****

PRZEBIEG DZIALAN BOJOWYCH

7A

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	OSIAGNIETA IRUBIEZ DZIALAN BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIALAN BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	STRATY CZOLGI	STRATY ARTYL.	STRATY SRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	1,2BCZ,BPZ143PCZ	-4,6	-0,9	140	22	3	4	2
2	3BCZ/143PCZ	-3,2	-0,8	152	9	3	5	0
3	34DPANC-1RZ	3,5	1,1	360	36	15	21	36
4	2PD2-1RZ	2,8	0,6	458	18	6	21	35
5	32DZMOT-1RZ	16,5	0,3	470	23	4	27	38
6	2ODPANC	0,0	0,0	0	0	0	0	0
7	PZ/34DPANC	0,0	0,0	0	0	0	0	0
8	2PD2-2RZ	0,0	0,0	0	0	0	0	0
9	32DZMOT-2RZ	0,0	0,0	0	0	0	0	0
	7A			1780	108	31	76	109

DANE O NIEPRZYJACIELU

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STRATY LUDZIE	STRATY CZOLGI	STRATY ARTYL.	STRATY SRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	2BP-1RZ/24DZ	498	13	6	45	10
2	1BP-1RZ/24DZ	368	0	3	57	0
3	2BP/7DP	1316	0	9	145	12
4	1BP/7DP	717	0	5	76	6
5	43BPZMOT,3BZ		13	31	95	64

U K U M P L E T O W A N I E W O J S K

7A

NAZWA (ZT+ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ)	STAN LUDZIE	STAN CZOLGI	STAN ARTYL.	STAN ŚRODKI PPANC.	STAN TRUP.	% UKOMPLET. LUDZIE	% UKOMPLET. SPRZĘT
1,2BCZ,BPZ143PCZ	679	47	19	47	24	70.5	71.0
3BCZ/143PCZ	993	26	15	46	0	76.9	75.9
34DPANC-1RZ	4655	204	112	128	193	75.9	72.9
27DZ-1RZ	6544	97	86	67	144	79.5	71.4
32DZMOT-1RZ	6196	149	159	196	245	79.0	76.0
20DPANC	6919	183	72	101	183	80.0	80.2
PZ/34DPANC	1936	35	31	82	111	85.0	85.8
27DZ-2RZ	2050	35	31	29	116	85.0	86.1
32DZMOT-2RZ	1936	35	31	82	111	85.0	85.8
7A	31908	811	554	778	1125	79.6	77.2

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

7A

		SKŁAD BOJOWY WOJSK WŁASNE	SKŁAD BOJOWY WOJSK NIEPRZYJACIEL	
		1,2BCZ,BPZ143PCZ 3BCZ/143PCZ 34DPANC-1RZ 27DZ-1RZ 32DZMOT-1RZ	28P-1RZ/24DZ 18P-1RZ/24DZ 2BP/7DP 1BP/7DP 43BPZMOT,3BZ	
ILOŚĆ	LUDZIE	19067	16187	1.2 : 1.0
	CZOLGI	525	78	6.7 : 1.0
	ARTYL.	389	348	1.1 : 1.0
	ŚRODKI PPANC.	484	1680	1.0 : 3.5
	TRUP.	604	238	2.5 : 1.0
JAKOŚĆ	LUDZIE	78,305	144,899	1.0 : 1.9
	CZOLGI	807,768	157,755	5.9 : 1.0
	ARTYL.	280,563	237,805	1.2 : 1.0
	ŚRODKI PPANC.	380,666	806,074	1.0 : 2.1
	TRUP.	123,566	158,508	1.0 : 1.1

CYKL NR 3

P R Z E B I E G D Z I A Ł A Ń B O J O W Y C H

ZACHODNI

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	OSIĄGNIĘTA GŁĘBOKOŚĆ DZIAŁAŃ BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	STRATY CZOŁGI	STRATY ARTYL.	STRATY ŚRODKI PPANC.	STRATY TRANSP.
1	2BP-1RZ/24DZ	4,6	0.9	498	13	6	45	10
2	1BP-1RZ/24DZ	3,2	0.8	368	0	3	57	0
3	2BP/7DP	-3,5	-1,1	1516	0	9	145	12
4	1BP/7DP	-2,8	-0.6	717	0	5	76	6
5	45BPZMOT,5BZ	-16,5	-0.3	1293	13	31	95	64
6	2BP-2RZ/24DZ	0,0	0.0	0	0	0	0	0
7	1BP-2RZ/24DZ	0,0	0.0	0	0	0	0	0
8	48BZ	0,0	0.0	527	11	15	26	48
	ZACHODNI			4719	37	69	442	140

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	STRATY LUDZIE	STRATY CZOŁGI	STRATY ARTYL.	STRATY ŚRODKI PPANC.	STRATY TRANSP.
1	1,2BCZ,BPZ143PCZ	140	22	3	4	2
2	3BCZ/143PCZ	152	9	3	3	0
3	54DPANC-1RZ	550	56	15	21	36
4	27DZ-1$_R$Z	[illegible]	18	6	21	35
5	52DZMOT-1RZ	470	23	4	27	38

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

ZACHODNI

N A Z W A (ZGRUPOWANIE, PODGRUPOWANIE)	STAN LUDZIE	STAN CZOLGI	STAN ARTYL.	STAN SRODKI PPANC.	STAN TRUP.	% UKOMPLET. LUDZIE	% UKOMPLET. SPRZET
2BP-1RZ/24DZ	2892	39	78	240	28	81.1	80.4
1BP-1RZ/24DZ	2453	0	60	340	0	82.6	82.8
2BP/7DP	3521	0	76	483	14	61.0	66.0
1BP/7DP	2714	0	65	410	7	70.7	75.9
438PZMOT,3BZ	4607	39	71	207	189	66.5	61.5
2BP-2RZ/24DZ	773	0	13	153	0	95.1	96.1
1BP-2RZ/24DZ	542	52	12	0	38	95.1	97.1
4887	3464	41	52	98	179	82.5	75.2
ZACHODNI	20966	171	425	1911	455	75.2	73.4

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

ZACHODNI

	SKLAD BOJOWY WOJSK WLASNE	SKLAD BOJOWY WOJSK NIEPRZYJACIEL	
	2BP-1RZ/24DZ 1BP-1RZ/24DZ 2BP/7DP 1DP/7DP 438PZMOT,3BZ	1,2BCZ,BPZ143PCZ 3BCZ/143PCZ 34DPANC-1RZ 2/DZ-1RZ 34DZMOT-1RZ	
LUDZIE	16187	19067	1.0 : 1.21
CZOLGI	78	523	1.0 : 6.71
ARTYL.	348	389	1.0 : 1.11
SRODKI PPANC.	1680	484	3.5 : 1.01
TRUP.	258	604	1.0 : 2.51
LUDZIE	144.914	78.306	1.9 : 1.01
CZOLGI	137.775	807.784	1.0 : 5.91
ARTYL.	237.824	280.567	1.0 : 1.21
SRODKI PPANC.	800.113	386.672	2.1 : 1.01
TRUP.	138.338	125.567	1.1 : 1.01

CYKL NR 4

****

P R Z E B I E G D Z I A L A N B O J O W Y C H

ZA

LP.	NAZWA ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ	OSIĄGNIĘTA ODLEGŁOŚĆ NA KIERUNKU DZIAŁAŃ BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY: LUDZIE	STRATY: CZOŁGI	STRATY: ARTYL.	STRATY: ŚRODKI PPANC.	STRATY: TRUP.
1	1,ZBCZ,BPZ143PCZ	-6.0	-1.4	184	28	4	8	4
2	3BCZ/143PCZ	-5.6	-2.4	196	12	4	5	0
3	34DPANC-1KZ	4.8	1.3	743	48	20	28	48
4	ZPDZ-1RZ	3.3	0.5	627	24	8	28	44
5	3ZDZMOT	17.4	1.1	704	35	8	45	59
6	ZUDPANC	0.0	0.0	0	0	0	0	0
7	PZ/34DPANC	0.0	0.0	0	0	0	0	0
8	ZPDZ-ZRZ	0.0	0.0	0	0	0	0	0
	ZA			2514	147	44	114	155

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ	STRATY: LUDZIE	STRATY: CZOŁGI	STRATY: ARTYL.	STRATY: ŚRODKI PPANC.	STRATY: TRUP.
1	ZBP/24DZ	699	18	8	70	14
2	1BP/24DZ	465	4	4	72	5
3	ZBP/7DP	1794	0	12	195	16
4	1BP/7DP	963	0	6	103	8
5	43BPZMOT,3BZ	[illegible]	17	48	130	84

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

7A

N A Z W A (ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ)	S T A N			B O J O W Y			% UKOMPLET.	
	LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRUP.		LUDZIE	SPRZET
1,2BCZ,BPZ143PCZ	835	41	18	43	22		65.9	64.2
3BCZ/143PCZ	949	23	12	44	0		73.5	70.5
34DPANC-1RZ	4472	192	107	121	181		72.9	68.8
27DZ-1RZ	6575	91	84	80	133		77.4	66.7
32DZMOT	7838	172	186	200	533		77.5	74.0
20DPANC	6919	183	72	101	183		80.0	80.2
PZ/34DPANC	1936	35	31	82	111		85.0	85.8
27DZ-2RZ	2050	35	31	29	116		85.0	86.1
7A	31174	772	541	740	1079		77.8	74.0

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

7A

	SKLAD BOJOWY WOJSK		
	WLASNE	NIEPRZYJACIEL	
	1,2BCZ,BPZ143PCZ 3BCZ/143PCZ 34DPANC-1RZ 27DZ-1RZ 32DZMOT	2BP/24DZ 1BP/24DZ 2BP/7DP 1BP/7DP 43BPZMOT,3BZ	
LUDZIE	20269	18013	1.3 : 1.01
CZOLGI	519	117	4.4 : 1.01
ARTYL.	407	349	1.2 : 1.01
SRODKI PPANC.	528	1659	1.0 : 3.11
TRUP.	669	243	2.8 : 1.01
LUDZIE	86.690	146.348	1.0 : 1.71
CZOLGI	797.800	190.010	4.2 : 1.01
ARTYL.	291.426	218.391	1.3 : 1.01
SRODKI PPANC.	408.402	752.446	1.0 : 1.81
TRUP.	140.931	131.728	1.1 : 1.01

P R Z E B I E G D Z I A Ł A Ń B O J O W Y C H

ZACHODNI

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	OSIĄGNIĘTA TEMPO		STRATY				
		PRZEBIEG DZIAŁAŃ BOJOWYCH /W KM/	DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TROP.
1	2BP/24DZ	6,0	1,4	699	18	8	70	14
2	1BP/24DZ	5,6	2,4	465	4	4	72	5
3	2BP/7DP	-4,8	-1,3	1794	0	12	195	16
4	1BP/7DP	-3,5	-0,5	963	0	6	105	8
5	43BP,2MOT,3BZ	-17,4	-1,1	1760	17	48	130	84
6	40BZ	0,0	0,0	527	11	15	26	48
	ZACHODNI			6208	50	93	596	175

DANE O NIEPRZYJACIELU

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	STRATY				
		LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TROP.
1	1,2BCZ,BPZ143PCZ	184	28	4	8	4
2	3BCZ/143PCZ	196	12	4	5	0
3	54DPANC-1RZ	743	48	20	28	48
4	27DZ-1RZ	627	24	8	28	44
5	52DZMOT	764	35	8	45	59

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

ZACHODNI

NAZWA (ZT,OUDZIAL, PODOUDZIAL)	STAN LUDZIE	STAN CZOLGI	STAN ARTYL.	STAN SRODKI PPANC.	STAN TRUP.	% UKOMPLET. LUDZIE	% UKOMPLET. SPRZET
2BP/24DZ	3464	34	89	348	24	77.1	78.4
1BP/24DZ	2898	48	71	325	35	81.9	81.5
2BP/7DP	3043	0	73	433	10	52.7	59.4
1BP/7DP	2468	0	62	383	5	64.3	71.2
43BPZMOT,3BZ	4140	35	54	170	169	59.8	51.8
4BDZ	3464	41	52	98	179	82.5	75.2
ZACHODNI	19477	158	401	1757	422	68.0	67.8

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

ZACHODNI

	SKLAD BOJOWY WOJSK	WLASNE	NIEPRZYJACIEL	
		2BP/24DZ 1BP/24DZ 2BP/7DP 1BP/7DP 43BPZMOT,3BZ	1,2BCZ,BPZ143PCZ 3BCZ/145PCZ 34DPANC-1RZ 2?DZ-1RZ 32DZMOT	
I L O S C I	LUDZIE	16015	20269	1.0 : 1.31
	CZOLGI	117	519	1.0 : 4.41
	ARTYL.	349	407	1.0 : 1.21
W Y	SRODKI PPANC.	1659	528	3.1 : 1.01
	TRUP.	243	669	1.0 : 2.81
J A K O S I C I W Y	LUDZIE	140,362	88,691	1.7 : 1.01
	CZOLGI	190,032	797,874	1.0 : 4.21
	ARTYL.	218,406	291,429	1.0 : 1.31
	SRODKI PPANC.	752,482	408,487	1.8 : 1.01
	TRUP.	131,757	140,932	1.0 : 1.11

CYKL NR 5

****

P R Z E B I E G D Z I A Ł A Ń B O J O W Y C H

7A

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	OSIĄGNIĘTA IRUBIEŻ DZIAŁ. PLAN BOJOWY /W KM/	TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TROP.
1	1,2BCZ,BPZ145PCZ	-7,5	-1.3	235	34	5	12	6
2	3BCZ/145PCZ	-8,4	-2.8	240	15	5	7	0
3	34DPANC-1RZ	6,5	1.7	915	60	25	35	60
4	2ŁDZ-1RZ	3,8	0,5	796	30	10	35	55
5	5ŁDZMOT	18.5	1.1	1055	47	12	63	80
6	2UDPANC	0,0	0.0	0	0	0	0	0
7	PZ/34DPANC	0,0	0.0	0	0	0	0	0
8	2ŁDZ-2RZ	0,0	0.0	0	0	0	0	0
	7A			3241	186	57	152	201

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	STRATY LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TROP.
1	2BP/24DZ	908	23	10	94	18
2	1BP/24DZ	357	8	5	84	6
3	2BP/7DP	2319	0	15	248	20
4	1BP/7DP	1207	0	7	131	10
5	43BPZMOT,3BZ	2063	19	53	147	94

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

7A

NAZWA (ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ)	STAN LUDZIE	STAN CZOŁGI	STAN ARTYL.	STAN ŚRODKI PPANC.	STAN TRUP.	% UKOMPLET. LUDZIE	% UKOMPLET. SPRZĘT
1,2BCZ,BPZ143PCZ	584	35	17	59	20	60.6	57.5
38CZ/143PCZ	905	20	11	42	0	70.0	55.2
54DPANC-1RZ	4500	180	102	114	169	70.1	64.6
27DZ-1RZ	6206	85	82	55	122	75.4	52.0
32DZMOT	7547	160	182	242	312	74.6	69.7
20DPANC	6919	183	72	101	183	80.0	80.2
PZ/34DPANC	1936	35	31	82	111	85.0	85.8
27DZ-2RZ	2050	35	31	29	116	85.0	86.1
7A	30447	733	528	702	1033	76.0	70.7

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

7A

SKŁAD BOJOWY WOJSK		WŁASNE	NIEPRZYJACIEL	
		1,2BCZ,BPZ143PCZ 38CZ/143PCZ 54DPANC-1RZ 27DZ-1RZ 32DZMOT	28P/24DZ 18P/24DZ 28P/7DP 18P/7DP 4,5BPZMOT,3BZ	
ILOŚĆ	LUDZIE	19542	14640	1,3 : 1,0
	CZOŁGI	480	106	4,5 : 1,0
	ARTYL.	394	337	1,2 : 1,0
	ŚRODKI PPANC.	490	1525	1,0 : 3,1
	TRUP.	625	220	2,8 : 1,0
JAKOŚĆ	LUDZIE	84,145	135,845	1,0 : 1,6
	CZOŁGI	734,834	175,505	4,2 : 1,0
	ARTYL.	281,215	206,967	1,4 : 1,0
	ŚRODKI PPANC.	370,630	686,572	1,0 : 1,8
	TRUP.	131,661	118,255	1,1 : 1,0

P R Z E B I E G D Z I A Ł A N B O J O W Y C H

ZACHÓD I

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	OSIĄGNIĘTA TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH /W KM/	OSIĄGNIĘTA TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	STRATY CZOŁGI	STRATY ARTYL.	STRATY ŚRODKI PPANC.	STRATY TRÓP.
1	2BP/24DZ	7,3	1,3	908	23	10	94	18
2	1BP/24DZ	8,4	2,8	557	8	5	84	6
3	2BP/7DP	-6,5	-1,7	2319	0	15	248	20
4	1BP/7DP	-3,8	-0,5	1207	0	7	151	10
5	45BPZMOT,5BZ	-18,5	-1,1	2063	19	53	147	94
6	48BZ	0,0	0,0	527	11	15	26	48
	ZACHODNI			7581	61	105	730	196

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	STRATY LUDZIE	STRATY CZOŁGI	STRATY ARTYL.	STRATY ŚRODKI PPANC.	STRATY TRÓP.
1	1,2BCZ,BPZ143PCZ	235	34	5	12	6
2	3BCZ/143PCZ	240	15	5	7	0
3	54DPANC-1RZ	915	60	25	35	60
4	27DZ-1RZ	796	50	10	35	55
5	52DZMOT	1055	47	12	63	80

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

ZACHODNI

NAZWA (ZT.ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ)	STAN OBOJOWY: LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TRUP.	% UKOMPLET. LUDZIE	% UKOMPLET. SPRZĘT
2BP/24DZ	3255	29	87	324	20	74.3	72.9
1BP/24DZ	2806	44	70	313	32	79.3	78.1
2BP/7DP	2518	0	70	380	6	43.6	52.5
1BP/7DP	2224	0	61	355	3	57.9	66.5
43BP,MOT,3BZ	3837	33	49	153	159	55.4	47.7
4BBZ	3464	41	52	98	179	82.5	75.2
ZACHODNI	18104	147	389	1623	399	65.2	63.4

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

ZACHODNI

SKŁAD BOJOWY WOJSK	WŁASNE	NIEPRZYJACIEL	
	2BP/24DZ 1BP/24DZ 2BP/7DP 1BP/7DP 43BPZMOT,3BZ	1,2BCZ,BPZ143PCZ 38CZ/143PCZ 34DPANC-1RZ 27DZ-1RZ 32DZMOT	
LUDZIE	14640	19542	1.0 : 1.31
CZOŁGI	100	480	1.0 : 4.51
ARTYL.	337	394	1.0 : 1.21
ŚRODKI PPANC.	1525	490	3.1 : 1.01
TRUP.	220	625	1.0 : 2.81
LUDZIE	133,859	84,146	1.6 : 1.01
CZOŁGI	173,525	734,847	1.0 : 4.21
ARTYL.	200,980	281,218	1.0 : 1.41
ŚRODKI PPANC.	666,545	370,655	1.8 : 1.01
TRUP.	118,262	131,602	1.0 : 1.11

CYKL NR 6

P R Z E B I E G D Z I A L A N B O J O W Y C H

7A

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	OSIAGNIETA RUBIEZ DZIALAN BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIALAN BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	STRATY CZOLGI	STRATY ARTYL.	STRATY SRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	1,2BCZ,BPZ143PCZ	-9.5	-2.2	289	40	6	18	8
2	3BCZ/143PCZ	-12.3	-3.9	278	18	6	9	0
3	34DPANC-1RZ	9.2	2.7	1066	72	30	42	69
4	27DZ-1RZ	4.3	0.5	965	36	12	42	66
5	32DZMOT.	19.9	1.4	1325	59	16	81	101
6	20DPANC	0.0	0.0	0	0	0	0	0
7	PZ/34DPANC	0.0	0.0	0	0	0	0	0
8	27DZ-2RZ	0.0	0.0	0	0	0	0	0
	7A			3923	225	70	192	244

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STRATY LUDZIE	STRATY CZOLGI	STRATY ARTYL.	STRATY SRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	2BP,48BZ/24DZ	2008	46	34	166	93
2	1BP/24DZ	642	12	6	93	9
3	2BP/7DP	2841	0	21	304	26
4	1BP/7DP	1464	0	8	158	12
5	43BPZMOT,3BZ	2287	21	58	164	105

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

7A

NAZWA /ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STAN			BOJOWY			UKOMPLET.	
	LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TROP.		LUDZIE	SPRZET
1,2BCZ,BPZ143PCZ	567	29	16	50	18		56.5	53.5
3BCZ/143PCZ	867	17	10	40	0		67.1	59.3
34DPANC-1RZ	4149	168	97	107	160		67.6	60.9
27DZ-1RZ	6037	79	80	46	111		73.3	57.2
32DZMOT	7277	148	178	224	291		71.9	65.4
20DPANC	6919	183	72	101	183		80.0	80.2
PZ/34DPANC	1936	35	31	82	111		85.0	85.3
27DZ-2RZ	2050	35	31	29	116		85.0	86.1
7A	29802	694	515	679	990		74.3	67.7

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

7A

		SKLAD BOJOWY WOJSK		
		WLASNE	NIEPRZYJACIEL	
		1,2BCZ,BPZ143PCZ 3BCZ/143PCZ 34DPANC-1RZ 27DZ-1RZ 32DZMOT	2BP,48BZ/24DZ 1BP/24DZ 2BP/7DP 1BP/7DP 43BPZMOT,3BZ	
ILOSCIOWY	LUDZIE	18897	16443	1.1 : 1.0
	CZOLGI	441	129	3.4 : 1.0
	ARTYL.	381	367	1.0 : 1.0
	SRODKI PPANC.	467	1468	1.0 : 3.1
	TROP.	580	350	1.7 : 1.0
JAKOSCIOWY	LUDZIE	79.221	149.202	1.0 : 1.9
	CZOLGI	663.672	199.575	3.3 : 1.0
	ARTYL.	268.776	215.037	1.2 : 1.0
	SRODKI PPANC.	382.872	614.193	1.0 : 1.6
	TROP.	122.261	150.772	1.0 : 1.2

P R Z E B I E G D Z I A Ł A Ń B O J O W Y C H

ZACHODNI

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	OSIĄGNIĘTA GŁĘBIĘ DZIAŁAŃ BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TRANSP.
1	2BP,48BZ/24DZ	9.5	2.2	2008	46	34	166	93
2	1BP/24DZ	12.3	3.9	642	12	6	93	9
3	2BP/7DP	-9.2	-2.7	2841	0	21	304	25
4	1BP/7DP	-4.3	-0.5	1464	0	8	158	12
5	43BPZMOT,3BZ	-19.9	-1.4	2287	21	58	154	105
	ZACHODNI			9242	79	127	885	245

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	STRATY LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TRANSP.
1	1,2BCZ,BPZ143PCZ	289	40	6	18	8
2	3BCZ/143PCZ	278	18	6	9	0
3	34DPANC-1RZ	1066	72	30	42	69
4	27DZ-1RZ	965	36	12	42	66
5	32DZMOT	1325	59	16	81	101

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

ZACHODNI

NAZWA /ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	STAN BOJOWY LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRDP.	UKOMPLET. LUDZIE	SPRZĘT
2BP,48BZ/24DZ	6146	58	130	376	172	71.6	65.5
1BP/24DZ	2721	40	69	304	29	76.9	75.2
2BP/7DP	1996	0	64	324	0	34.6	44.7
1BP/7DP	1967	0	60	328	1	51.2	61.6
43BPZMOT,3BZ	3613	31	44	136	148	52.2	43.5
ZACHODNI	16443	129	367	1468	350	57.4	57.3

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A Ł A N I A

ZACHODNI

		SKŁAD BOJOWY WOJSK WŁASNE	SKŁAD BOJOWY WOJSK NIEPRZYJACIEL	
		2BP,48BZ/24DZ 1BP/24DZ 2BP/7DP 1BP/7DP 43BPZMOT,3BZ	1,2BCZ,BPZ143PCZ 3BCZ/143PCZ 34DPANC-1RZ 27DZ-1RZ 32DZMOT	
ILOŚĆ CZOŁGÓW	LUDZIE	16443	18897	1.0 : 1.1
	CZOLGI	129	441	1.0 : 3.4
	ARTYL.	367	381	1.0 : 1.0
ILOŚĆ WYRZUTNI	SRODKI PPANC.	1468	467	3.1 : 1.0
	TRDP.	350	580	1.0 : 1.7
JAKOŚĆ SPRZĘTU	LUDZIE	149.213	79.222	1.9 : 1.0
	CZOLGI	199.592	663.681	1.0 : 3.3
	ARTYL.	215.097	268.778	1.0 : 1.2
	SRODKI PPANC.	614.220	382.887	1.6 : 1.0
	TRDP.	150.794	122.262	1.2 : 1.0

CYKL NR 7

P R Z E B I E G D Z I A L A N B O J O W Y C H

7A

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	OSIAGNIETA GRUBIEZ DZIALAN BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIALAN BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	STRATY CZOLGI	STRATY ARTYL.	STRATY SRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	145PCZ,146PZ	-11,4	-0,5	736	68	16	55	15
2	34DPANC-1RZ	13,1	3.9	1161	81	30	47	77
3	27DZ BEZ PZ	4,3	4.3	60	4	0	2	7
4	90PZ/27DZ	0,0	-0.0	46	1	3	1	3
5	32DZMOT	21,3	1.4	1596	71	20	98	122
6	20DPANC	0,0	0.0	0	0	0	0	0
	7A			3599	225	69	185	224

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STRATY LUDZIE	STRATY CZOLGI	STRATY ARTYL.	STRATY SRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	24DZ	3183	61	45	276	115
2	2BP BEZ DWOCH BP	440	0	4	51	5
3	DWA BP/2BP	201	0	5	22	0
4	1BP/7DP	1710	0	9	188	13
5	43BP,ZMOT,3BZ	2524	23	63	184	115

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

7A

NAZWA (ZT/ODDZIAŁ/PODODDZIAŁ)	STAN BOJOWY: LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRUP.	% UKOMPLET.: LUDZIE	SPRZET
143PCZ,146PZ	3201	71	55	164	124	70,0	65,9
34DPANC-TRZ	4054	159	97	102	152	66,1	58,4
27DZ BEZ PZ	5420	86	89	51	121	65,6	64,7
90PZ/27DZ	1846	26	35	55	92	64,2	63,5
32DZMOT	7006	136	174	207	270	69,2	61,2
20DPANC	6919	183	72	101	183	80,0	80,2
7A	28446	661	520	660	942	70,1	64,9

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

7A

		SKLAD BOJOWY WOJSK: WLASNE	NIEPRZYJACIEL	
		143PCZ,146PZ 34DPANC-TRZ 27DZ BEZ PZ 90PZ/27DZ 32DZMOT	24DZ 2BP BEZ DWOCH BP DWA BP/2BP 1BP/7DP 45BPZMOT,3BZ	
ILOSCIOWY	LUDZIE	21527	15292	1,4 : 1,0
	CZOLGI	478	124	3,9 : 1,0
	ARTYL.	448	352	1,3 : 1,0
	SRODKI PPANC.	559	1320	1,0 : 2,4
	TRUP.	759	356	2,3 : 1,0
JAKOSCIOWY	LUDZIE	115,180	136.859	1,0 : 1,2
	CZOLGI	754,507	192,454	3,9 : 1,0
	ARTYL.	332,715	209.589	1,6 : 1,0
	SRODKI PPANC.	483,125	585,327	1,0 : 1,2
	TRUP.	168,059	148,459	1,1 : 1,0

CYKL NR 7

PRZEBIEG DZIALAN BOJOWYCH

ZACHOD I

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	OSIAGNIETA GRUBIEZ DZIALAN BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIALAN BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY				
				LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TROP.
1	24DZ	11.4	0.5	3183	61	45	276	115
2	2BP BEZ DWUCH BP	-3.9	-3.9	440	0	4	51	6
3	DWA BP/2BP	-4.5	-4.3	201	0	5	22	0
4	1BP/7DP	-4.5	0.0	1710	0	9	188	13
5	45BP,MOT,SBZ	-21.5	-1.4	2524	23	63	184	115
	ZACHOD I			8058	84	126	721	249

DANE O NIEPRZYJACIELU

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STRATY				
		LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TROP.
1	145PCZ,146PZ	736	68	16	35	13
2	54DPANC-1RZ	1161	81	30	47	77
3	27DZ BEZ PZ	60	4	0	2	7
4	90PZ/27DZ	46	1	3	1	5
5	52DZMOT	1596	71	20	98	122

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

ZACHODNI

N A Z W A /ZT+ODDZIAL, PODODDZIAL /	S T A N			B O J O W Y			% UKOMPLET.	
	LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRUP.	LUDZIE	SPRZET
24DZ	8334	95	194	663	188	68.8	66.6
2BP BEZ DWOCH BP	1089	0	19	143	10	29.8	51.5
DWA BP/2BP	772	0	21	100	0	35.8	56.6
1BP/7DP	1721	0	59	298	0	44.8	56.5
43BPZMOT,3BZ	3576	29	39	116	138	48.7	59.0
ZACHODNI	15292	124	532	1320	536	53.3	52.2

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

ZACHODNI

		SKLAD BOJOWY WOJSK		
		WLASNE	NIEPRZYJACIEL	
		24DZ 2BP BEZ DWOCH BP DWA BP/2BP 1BP/7DP 43BPZMOT,3BZ	143PCZ,146PZ 34DPANC-1RZ 27DZ BEZ PZ 90PZ/27DZ 32DZMOT	
ILOSCIOWY	LUDZIE	15292	21527	1.0 : 1.4
	CZOLGI	124	478	1.0 : 3.9
	ARTYL.	332	448	1.0 : 1.3
	SRODKI PPANC.	1320	559	2.4 : 1.0
	TRUP.	336	759	1.0 : 2.3
JAKOSCIOWY	LUDZIE	130.851	115.185	1.2 : 1.0
	CZOLGI	192.452	754.529	1.0 : 3.9
	ARTYL.	209.598	332.724	1.0 : 1.6
	SRODKI PPANC.	583.354	483.146	1.2 : 1.0
	TRUP.	148.481	168.064	1.0 : 1.1

CYKL NR 8

****

P R Z E B I E G D Z I A L A N B O J O W Y C H

7A

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	OSIAGNIETA GLEBOKOSC DZIALAN BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIALAN BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TROP.
1	145PCZ,145PZ	-12.0	-0.6	929	78	20	40	19
2	54DPANC-1RZ	23.9	10.8	1206	86	30	49	84
3	27DZ BEZ PZ	13.7	9.4	97	7	0	4	11
4	9UPZ/27DZ	0.0	0.0	78	2	6	2	10
5	52DZMOT	22.8	1.5	1863	83	24	113	145
6	2UDPANC	0.0	0.0	0	0	0	0	0
	7A			4173	256	80	208	267

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STRATY LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TROP.
1	24DZ	3698	64	50	293	127
2	2BP BEZ DWOCH BP	616	0	5	75	10
3	DWA BP/2BP	274	0	6	32	0
4	1BP/7DP	1951	0	10	218	15
5	43BP2MOT,3BZ	2737	25	68	205	126

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

7A

N A Z W A (ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ)	S T A N				B O J O W Y	% UKOMPLET.	
	LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRUP.	LUDZIE	SPRZET
145PCZ,146PZ	3008	61	49	159	118	65.8	61.9
34DPANC-1RZ	4009	154	97	100	145	65.4	56.8
27DZ BEZ PZ	5583	83	89	49	117	65.2	63.1
90PZ/27DZ	1814	25	32	54	87	63.1	59.9
32DZMOT	6739	124	170	192	249	66.6	57.2
20DPANC	6919	183	72	101	183	80.0	80.2
7A	27872	630	509	655	899	68.6	62.3

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A Ł A N I A

7A

		SKLAD BOJOWY WOJSK		
		WLASNE	NIEPRZYJACIEL	
		145PCZ,146PZ 34DPANC-1RZ 27DZ BEZ PZ 90PZ/27DZ 32DZMOT	24DZ 28P BEZ DWOCH BP DWA BP/28P 18P/7DP 45BPZMOT,3BZ	
ILOSCIOWY	LUDZIE	20953	14064	1,5 : 1,0
	CZOLGI	447	119	3,8 : 1,0
	ARTYL.	437	319	1,4 : 1,0
	SRODKI PPANC.	534	1218	1,0 : 2,3
	TRUP.	710	309	2,5 : 1,0
JAKOSCIOWY	LUDZIE	110,573	126,732	1,0 : 1,1
	CZOLGI	702,638	184,512	3,8 : 1,0
	ARTYL.	325,435	199,101	1,6 : 1,0
	SRODKI PPANC.	460,447	526,487	1,0 : 1,1
	TRUP.	158,762	134,566	1,2 : 1,0

P R Z E B I E G D Z I A L A N B O J O W Y C H

ZACHOD-I

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	OSIAGNIETA IRUBIEZ DZIALAN BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIALAN BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY				
				LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TROP.
1	24DZ	12.0	0.6	3698	64	50	295	127
2	2BP BEZ DWUCH BP	-14.7	-10.8	616	0	5	75	10
3	DWA BP/2BP	-13.7	-9.4	274	0	6	32	0
4	1BP/7DP	-4.3	0.0	1961	0	10	218	15
5	45BPZMOT,3BZ	-22.8	-1.5	2737	25	68	205	126
	ZACHOD-I			9286	89	139	825	276

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STRATY				
		LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TROP.
1	143PCZ,146PZ	929	78	20	40	19
2	34DPANC-1RZ	1206	86	30	49	84
3	27DZ BEZ PZ	97	7	0	4	11
4	90PZ/27DZ	78	2	6	2	10
5	32DZMOT	1863	83	24	113	145

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

ZACHODNI

NAZWA /ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL/	STAN					% UKOMPLET.	
	LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRUP.	LUDZIE	SPRZET
24DZ	7819	92	189	646	176	64.5	64.5
2BP BEZ DWOCH BP	913	0	18	119	6	25.0	26.2
DWA BP/2BP	699	0	20	90	0	32.4	33.2
1BP/7DP	1470	0	58	268	0	38.3	51.6
43BPZMOT,3BZ	3163	27	34	95	127	45.7	54.3
ZACHODNI	14064	119	319	1218	309	49.0	48.6

S T O S U N E K S I L N A P A S I E D Z I A L A N I A

ZACHODNI

	SKLAD BOJOWY WOJSK	WLASNE	NIEPRZYJACIEL	
		24DZ 2BP BEZ DWOCH BP DWA BP/2BP 1BP/7DP 43BPZMOT,3BZ	143PCZ,146PZ 34DPANC-TRZ 27DZ BEZ PZ 90PZ/27DZ 32DZMOT	
ILOSCIOWY	LUDZIE	14064	20953	1.0 : 1.5
	CZOLGI	119	447	1.0 : 3.8
	ARTYL.	319	457	1.0 : 1.4
	SRODKI PPANC.	1218	534	2.3 : 1.0
	TRUP.	309	716	1.0 : 2.3
JAKOSCIOWY	LUDZIE	126.743	110.579	1.1 : 1.0
	CZOLGI	184.530	702.662	1.0 : 3.8
	ARTYL.	199.110	323.445	1.0 : 1.6
	SRODKI PPANC.	520.513	460.473	1.1 : 1.0
	TRUP.	134.588	158.769	1.0 : 1.2

CYKL NR 9

P R Z E B I E G D Z I A L A N B O J O W Y C H

7A

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	OSIAGNIETA RUBIEZ DZIALAN BOJOWYCH /W KM/	TEMP DZIALAN BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TROP.
1	145PCZ,145PZ	-12.7	-0.7	1140	88	— 24	47	24
2	54DPANC-1RZ	39.9	15.0	1251	91	30	51	91
3	27DZ BEZ PZ	24.5	10.6	154	10	0	6	14
4	9UPZ/27DZ	0.0	0.0	112	3	9	5	15
5	52DZMOT	24.4	1.6	2122	94	28	132	164
6	2UDPANC	0.0	0.0	0	0	0	0	0
	7A			4759	286	91	259	308

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STRATY LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TROP.
1	24DZ	4200	67	55	310	139
2	2BP BEZ DWOCH BP	815	0	6	108	14
3	DWA BP/2BP	347	0	7	42	0
4	1BP//DP	2210	0	11	238	13
5	43BP,MOT,3BZ	2974	27	73	222	137

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

7A

NAZWA /ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STAN BOJOWY					% UKOMPLET.	
	LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRUP.	LUDZIE	SPRZET
145PCZ,146PZ	2797	51	45	132	113	61.2	57.8
34DPANC-1RZ	3964	149	97	98	138	64.6	55.1
27DZ BEZ PZ	5546	80	89	47	114	64.7	61.6
90PZ/27DZ	1780	24	29	33	82	61.9	56.6
32DZMOT	6480	113	166	173	228	64.0	52.9
2ODPANC	6919	183	72	101	183	80.0	80.2
7A	27286	600	498	604	858	67.2	59.7

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

7A

	SKLAD BOJOWY WOJSK	WLASNE	NIEPRZYJACIEL	
		145PCZ,146PZ 34DPANC-1RZ 27DZ BEZ PZ 90PZ/27DZ 32DZMOT	24DZ 2BP BEZ DWOCH BP DWA BP/2BP 1BP/7DP 43BPZMOT,3BZ	
ILOSC	LUDZIE	20367	12804	1.6 : 1.0
	CZOLGI	417	114	3.7 : 1.0
	ARTYL.	426	306	1.4 : 1.0
	SRODKI PPANC.	505	1121	1.0 : 2.2
	TRUP.	675	282	2.4 : 1.0
JAKOSC	LUDZIE	105,610	116,203	1.0 : 1.1
	CZOLGI	651,445	176,381	3.7 : 1.0
	ARTYL.	313,840	188,478	1.7 : 1.0
	SRODKI PPANC.	429,560	465,382	1.0 : 1.1
	TRUP.	149,810	120,397	1.2 : 1.0

CYKL NR 9

P R Z E B I E G D Z I A Ł A Ń B O J O W Y C H

ZACHÓD

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	OSIĄGNIĘTA GŁĘBIEŻ DZIAŁAŃ BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	STRATY CZOŁGI	STRATY ARTYL.	STRATY ŚRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	24DZ	12.7	0.7	4200	67	55	510	159
2	2BP BEZ DWÓCH BP	-30.7	-16.0	815	0	6	108	14
3	DWA BP/2BP	-24.5	-10.6	347	0	7	42	0
4	1BP/7DP	-4.3	0.0	2210	0	11	258	15
5	4SBP,2MOT,SBZ	-24.4	-1.6	2974	27	73	222	137
	ZACHÓD			10546	94	152	920	305

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	STRATY LUDZIE	STRATY CZOŁGI	STRATY ARTYL.	STRATY ŚRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	145PCZ,146PZ	1140	88	24	47	24
2	54DPANC-1RZ	1251	91	30	51	91
3	27DZ BEZ PZ	134	10	0	6	14
4	90PZ/27DZ	112	3	9	3	15
5	32DZMOT	2122	94	28	132	164

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

ZACHODNI

NAZWA /ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL/	STAN LUDZIE	STAN CZOLGI	STAN ARTYL.	STAN SRODKI PPANC.	STAN TRUP.	% UKOMPLET. LUDZIE	% UKOMPLET. SPRZET
24DZ	7317	89	184	629	164	60.4	62.3
2BP BEZ DWOCH BP	714	0	17	86	2	19.5	19.2
DWA BP/2BP	626	0	19	80	0	29.0	29.9
1BP/7DP	1221	0	57	248	0	31.8	48.3
43BPZMOT,3BZ	2926	25	29	78	116	42.2	50.0
ZACHODNI	12804	114	306	1121	282	44.6	45.1

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

ZACHODNI

		SKLAD BOJOWY WOJSK WLASNE	SKLAD BOJOWY WOJSK NIEPRZYJACIEL	
		24DZ 2BP BEZ DWOCH BP DWA BP/2BP 1BP/7DP 43BPZMOT,3BZ	143PCZ,146PZ 34DPANC-1RZ 27DZ BEZ PZ 90PZ/27DZ 32DZMOT	
ILOSC	LUDZIE	12804	20367	1.0 : 1.6
	CZOLGI	114	417	1.0 : 3.7
	ARTYL.	306	426	1.0 : 1.4
IOWY	SRODKI PPANC.	1121	503	2.2 : 1.0
	TROP.	282	675	1.0 : 2.4
JAKOSC	LUDZIE	116.213	105.614	1.1 : 1.0
	CZOLGI	176.395	651.462	1.0 : 3.7
	ARTYL.	188.484	313.848	1.0 : 1.7
IOWY	SRODKI PPANC.	465.403	429.579	1.1 : 1.0
	TROP.	129.414	149.815	1.0 : 1.2

CYKL N_R 10

PRZEBIEG DZIALAN BOJOWYCH

7A

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	OSIAGNIETA RUBIEZ DZIALAN BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIALAN BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	STRATY CZOLGI	STRATY ARTYL.	STRATY SRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	145PCZ,146PZ	-12.7	0.0	1140	88	24	47	24
2	54DPANC-1K$_Z$	39.9	0.0	1251	91	30	51	91
3	27DZ BEZ PZ.	36.3	12.0	171	13	0	8	17
4	90PZ/27DZ	0.0	0.0	157	4	12	6	20
5	52D$_Z$MOT	30.1	5.7	2200	99	29	135	175
6	20DPANC	0.0	0.0	0	0	0	0	0
	7A			4919	295	95	247	327

DANE O NIEPRZYJACIELU

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAL, PODODDZIAL /	STRATY LUDZIE	STRATY CZOLGI	STRATY ARTYL.	STRATY SRODKI PPANC.	STRATY TROP.
1	DWA BP,2BP	429	0	9	54	0
2	1BP/7DP	2444	0	12	256	15
3	43BP$_Z$MOT,3BZ	3193	28	76	236	145

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

7A

NAZWA /ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ/	STAN BOJOWY LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TRUP.	% UKOMPLET. LUDZIE	SPRZĘT
145PZ,146PZ	2797	51	45	152	113	61.2	57.8
54DPANC-1RZ	3964	149	97	98	138	64.6	55.1
27DZ BEZ PZ	5509	77	89	45	111	64.3	60.1
90PZ/27DZ	1735	23	26	50	77	60.3	52.5
32DZMOT	6402	108	165	170	217	63.3	51.4
20DPANC	6919	183	72	101	183	80.0	80.2
7A	27126	591	494	596	839	66.8	58.8

S T O S U N E K S I Ł W P A S I E D Z I A Ł A N I A

7A

		SKŁAD BOJOWY WOJSK WŁASNE: 27DZ BEZ PZ, 90PZ/27DZ, 32DZMOT	NIEPRZYJACIEL: DWA BP/ZBP, 1BP/7DP, 45BPZMOT,3BZ	
ILOŚĆ	LUDZIE	13440	4258	3.2 : 1.0
	CZOŁGI	208	24	8,7 : 1.0
	ARTYL.	280	99	2.8 : 1.0
	ŚRODKI PPANC.	243	362	1.0 : 1.5
	TRUP.	405	107	3.8 : 1.0
JAKOŚĆ	LUDZIE	75.445	35.590	2.1 : 1.0
	CZOŁGI	328.083	33.600	9.8 : 1.0
	ARTYL.	217.031	54.600	4.0 : 1.0
	ŚRODKI PPANC.	198.577	147.750	1.3 : 1.0
	TRUP.	77.337	37.450	2.1 : 1.0

****

P R Z E B I E G D Z I A Ł A Ń B O J O W Y C H

ZACHODNI

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /	OSIĄGNIĘTA IRUBIEŻ DZIAŁAŃ BOJOWYCH /W KM/	TEMPO DZIAŁAŃ BOJOWYCH W CYKLU /W KM/H/	STRATY LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TRDP.
1	24DZ	12,7	0,0	4200	67	55	310	139
2	2BP BEZ DWÓCH BP	-30,7	0,0	815	0	6	108	14
3	DWA BP/2BP	-36,5	-12,0	429	0	9	54	0
4	1BP/7DP	-4,3	0,0	2444	0	12	256	13
5	45BP ZMOT,5BZ	-30,1	-5,7	3193	28	76	236	146
	ZACHODNI			11081	95	158	964	512

D A N E O N I E P R Z Y J A C I E L U

LP.	NAZWA / ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ /.	STRATY LUDZIE	CZOŁGI	ARTYL.	ŚRODKI PPANC.	TRDP.
1	27DZ BEZ PZ	171	13	0	8	17
2	90PZ/27DZ	157	4	12	6	20
3	52DZMOT	2200	99	29	135	175

U K O M P L E T O W A N I E W O J S K

ZACHODNI

N A Z W A /ZT,ODDZIAŁ, PODODDZIAŁ/	S T A N			B O J O W Y			% UKOMPLET.	
	LUDZIE	CZOLGI	ARTYL.	SRODKI PPANC.	TRUP.		LUDZIE	SPRZET
2ADZ	7517	89	184	629	164		60.4	62.3
2BP BEZ DWOCH BP	714	0	17	86	2		19.5	19.2
DWA BP/2BP	544	0	17	68	0		25.2	25.7
1BP/7DP	987	0	56	250	0		25.7	45.3
43BPZMOT,3BZ	2707	24	26	64	107		39.1	26.8
ZACHODNI	12269	113	500	1077	273		42.8	43.6

S T O S U N E K S I L W P A S I E D Z I A L A N I A

ZACHODNI

	SKLAD BOJOWY WOJSK		
	WLASNE	NIEPRZYJACIEL	
	DWA BP/2BP 1BP/7DP 43BpZMOT,3BZ	27DZ BEZ PZ 90PZ/27DZ 32DZMOT	
ILOSCIOWY LUDZIE	4238	13446	1.0 : 3.2
ILOSCIOWY CZOLGI	24	208	1.0 : 8.7
ILOSCIOWY ARTYL.	99	280	1.0 : 2.8
ILOSCIOWY SRODKI PPANC.	362	245	1.5 : 1.0
ILOSCIOWY TRUP.	107	405	1.0 : 3.8
JAKOSCIOWY LUDZIE	35,590	71,149	1.0 : 2.0
JAKOSCIOWY CZOLGI	35,600	301,800	1.0 : 9.0
JAKOSCIOWY ARTYL.	54,600	195,657	1.0 : 3.6
JAKOSCIOWY SRODKI PPANC.	147,750	187,986	1.0 : 1.3
JAKOSCIOWY TRUP.	37,450	75,098	1.0 : 2.0

Załącznik nr 8.

OPIS PRZEBIEGU BOJU SPOTKANIOWEGO
ROZEGRANEGO ZA POMOCĄ SYMULACJI KOMPUTEROWEJ

Boje spotkaniowe 32 DZmot, 27 DZ i 34 DPanc rozegrano w ramach bitwy spotkaniowej 7 A za pomocą symulacji komputerowej zgodnie z decyzją przyjętą w opracowaniu metodycznym do zajęcia nr 60.

Boje spotkaniowe w ćwiczeniu 302/G rozegrano w dziesięciu cyklach trwających dziesięć godzin, a więc w ciągu jednej doby bojowej. Należy podkreślić, że o terminie rozpoczęcia i zakończenia bojów spotkaniowych decydował nie czas, lecz sytuacja operacyjno-taktyczna, posiadane siły i środki oraz poniesione przez wojska obu stron straty.

W pierwszym cyklu do boju spotkaniowego przystąpiły wszystkie siły nieprzyjaciela wykonując główne uderzenie na kierunku działania 34 DZ/A/.

Po stronie wojsk własnych główne uderzenie wykonały 27 DZ i 34 DPanc wzdłuż rz. LAHN. Siłami 143 poz zorganizowano obronę na rubieży USÜNGEN, GRENWISBACH. 32 DZmot uderzyła zza skrzydła 27 DZ z półgodzinnym opóźnieniem w stosunku do wojsk 27 DZ i 34 DPanc - wtedy gdy wszystkie pierwszorzutowe oddziały nieprzyjaciela związane zostały walką.

Po stronie nieprzyjaciela uderzenie wykonywały siły 7 DP i 24 DZ ugrupowane w dwa rzuty oraz siły 15 DZmot będące w styczności. W wyniku bojów spotkaniowych wojska obydwu stron poniosły określone straty, które zostały wyszczególnione w tabulogramach "Przebiegu działań bojowych 7 A" w każdym cyklu oddzielnie.

Największe powodzenie w boju spotkaniowym uzyskała 32 DZmot, osiągając rubież na głębokość 7,5 km po pierwszej godzinie boju, wychodząc na lewe skrzydło 7 DP.

Natomiast na kierunku boju spotkaniowego 34 DPanc, a ściślej na kierunku obrony 143 poz, nieprzyjaciel włamał się na głębokość ok. 2 km w jego obronę. W tej sytuacji na kierunek 143 poz został skierowany 7 pappanc. W wyniku dalszych walk po

drugim cyklu na kierunku działania Oppano tempo natarcia nieprzyjaciela spadło do 0,8 km na godzinę. Natomiast na kierunku USUNGEN, BUTZBACH nieprzyjaciel włamał się o kolejne dwa kilometry w głąb ugrupowania 143 poz.

32 DZmot w boju spotkaniowym z wojskami 15 DZmot nieprzyjaciela utrzymała dotychczasowe tempo i po dwóch godzinach walki opanowała rubież na głębokość 16 km, wychodząc na tyły pierwszorzutowych brygad nieprzyjaciela.

34 DPanc i 27 DZ uzyskały w boju spotkaniowym nieznaczny sukces włamując się w ugrupowanie nieprzyjaciela na głębokość ok. 2 km.

W tej sytuacji nieprzyjaciel dążąc do zwiększenia tempa działań i jak najszybszego połączenia się z okrążonymi siłami 6 KA/NZ/, na kierunku swojego głównego uderzenia wprowadził do walki drugie rzuty brygad. Celem powstrzymania natarcia 32 DZmot i osłonięcia lewego skrzydła głównego zgrupowania uderzeniowego - 3 BZ, która stanowiła drugi rzut 7 DP/A/ przeszła do obrony na rubieży THALHEIM, HERSCHBACH, FREITINGEN.

Po stronie wojsk własnych do walki wprowadzono drugi rzut 143 pcz. Na pozostałych kierunkach walczyły dotychczas zadeklarowane siły.

W wyniku wprowadzonych wojsk nieprzyjaciela i zmiany rodzaju działań przez 3 BZ po trzech godzinach boju spotkaniowego tempo natarcia 32 DZmot spadło do zera, a jej straty podwoiły się. Na pozostałych kierunkach, działania przebiegały bez większych zmian zachowując dotychczasowe tempo.

W celu ponownego wyzwolenia ruchu 32 DZmot wprowadzony został do walki jej drugi rzut. W wyniku tej decyzji 32 DZmot włamała się w ugrupowanie 3 BZ na głębokość ok. 1 km w ciągu kolejnej godziny boju spotkaniowego.

Na pozostałych kierunkach bój spotkaniowy przebiegał zgodnie z poprzednimi decyzjami, z tym, że tempo działań 27 DZ zmalało. Kolejny - piąty cykl rozegrano na tych samych decyzjach, nie dokonując żadnych zmian w ugrupowaniu wojsk.

Po pięciu godzinach walki oddziały 24 DZ/A/ prowadzące bój spotkaniowy z wojskami 34 DPanc wykonujące główne uderzenie na kierunku obrony 143 pcz włamały się w ugrupowanie wojsk własnych na głębokość ok. 8 km, zagrażając tym samym przerwaniem obrony na tym kierunku i połączeniem się z okrążonymi wojskami 6 KA/NZ/. W celu realizacji tego zamiaru i spotęgowania działań na tym kierunku wprowadzono do walki kolejną BZ - drugi rzut 24 DZ/A/. Wschodni widząc realne zagrożenie, pogłębiają obronę na tym kierunku - 146 pz - będącym dotychczas w drugim rzucie 34 DPanc, przechodząc do obrony na rubieży NIEDERKLEEN, BUTZBACH, BAD NAUHEIM. Obezwładniają jednocześnie nacierające wojska npla siłami eskadry śmigłowców i jednym pułkolotem LMSz.

Po siedmiu godzinach bitwy spotkaniowej powstała sytuacja jak "Szkic przebiegu boju spotkaniowego rozegranego za pomocą symulacji komputerowej" z którego wynika, że 34 DPanc częścią sił wspólnie z sąsiadem powstrzymuje natarcie 24 DZ/A/, siłami głównymi natomiast wychodzi na jej tyły.

32 DZmot włamała się w ugrupowanie nieprzyjaciela na głębokość 22 km wychodząc na tyły 7 DP. Tempo jej natarcia rośnie ponieważ rozbite pododdziały 43 BPZmot/NZ/ i 3 BZ/A/ powstrzymujące dotychczas jej natarcie na skutek poniesienia ogromnych strat wycofują się z walki.

27 DZ w dotychczasowych działaniach nie uzyskała większych sukcesów. Po siedmiu godzinach boju spotkaniowego opanowała rubież na głębokość ok. 4 km i natarcie jej zostało załamane. W tej sytuacji dowódca 27 DZ - jednym pułkiem przeszedł do obrony powstrzymując natarcie 1/7 DP/A/ i części sił 44 BPZmot/NZ/ od czoła. Wprowadzając do walki drugi rzut dywizji, dwoma pułkami uderzył w skrzydło nacierającego nieprzyjaciela wychodząc na jego tyły.

W kolejnych cyklach, a więc ósmym, dziewiątym i dziesiątym bitwy spotkaniowej częściowo rozbite pododdziały na skutek poniesionych strat i niskiego stopnia ukompletowania przeszły do działań obronno-opóźniających.

W wyniku rozegranych za pomocą symulacji komputerowej bojów spotkaniowych powstały dwa rejony okrążenia, w których okrążono siły 1/7 DP/A/ i 24 DZ/A/. Pozostałe siły nieprzyjaciela zostały rozbite w bojach spotkaniowych i zmuszone do wycofania się.

Po dziesięciu godzinach trwających bojów spotkaniowych - - 7 A siłami głównymi przeszła do pościgu za wycofującym się nieprzyjacielem, pozostawiając część sił do blokowania wspólnie z lewym sąsiadem okrążonych wojsk nieprzyjaciela.

ZAŁĄ

SZKIC PRZEBIEGU BOJU SPOTKANIOWEGO
ROZEGRANEGO ZA POMOCĄ SYMULACJI
KOMPUTEROWEJ /WARIANT/

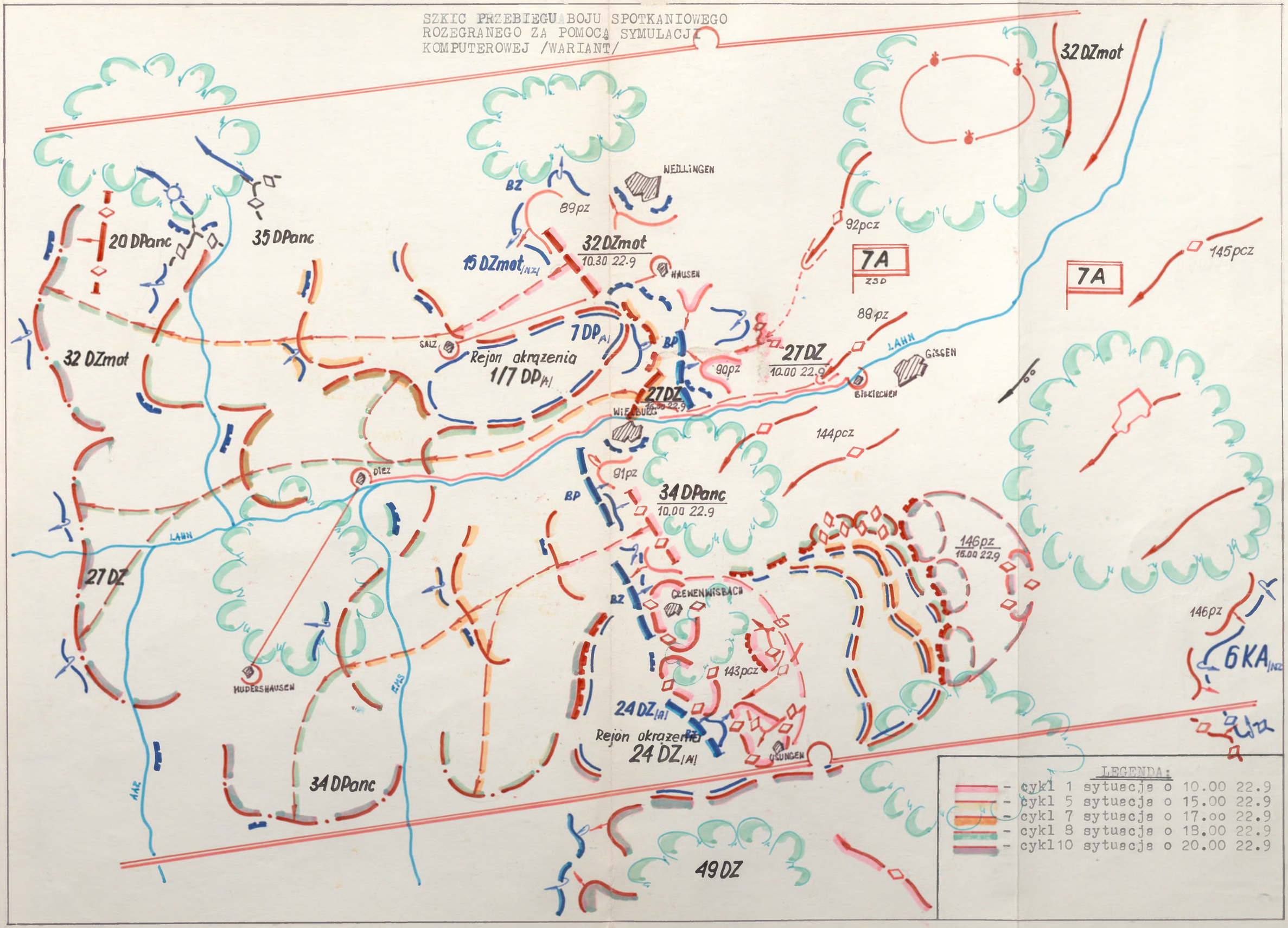

LEGENDA:

- cykl 1 sytuacja o 10.00 22.9
- cykl 5 sytuacja o 15.00 22.9
- cykl 7 sytuacja o 17.00 22.9
- cykl 8 sytuacja o 18.00 22.9
- cykl10 sytuacja o 20.00 22.9

ZATWIERDZAM
SZEF KATEDRY SZTUKI OPERACYJNEJ

płk prof.dr Kazimierz NOŻKO

Załącznik Nr 10.

PLAN - KONSPEKT
DO PROWADZENIA WYKŁADU NA KURSIE INSTRUKTORSKO-METODYCZNYM WYKŁADOWCÓW PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA NA KPO W ASG WP, W KATEDRZE SZTUKI OPERACYJNEJ, A TAKŻE W ZARZĄDZIE XI i XIV SZTABU GENERALNEGO WP

TEMAT: "Wykorzystanie symulacji komputerowej do rozegrania boju spotkaniowego w operacji zaczepnej armii".

CEL:
1. Pokazać możliwości i sposoby wykorzystania EMC do rozegrania bojów i bitew spotkaniowych.
2. Zapoznać oficerów z wynikami boju spotkaniowego rozegranego za pomocą symulacji komputerowej.

CZAS: dwie godziny lekcyjne /90 minut/.

POMOCE NAUKOWE: Wydruki z EMC, mapa - "Sytuacja operacyjno-taktyczna do rozegrania boju spotkaniowego, mapa - "Szkic przebiegu boju spotkaniowego rozegranego na EMC".

PRZEBIEG INFORMACJI

p.	Zagadnienia i treść	Czas	Uwagi
1	2	3	4
1.	Zapoznanie z decyzją do boju spotkaniowego, która poddana została symulacji komputerowej.	20 minut	
	- na podstawie mapy z położeniem wojsk własnych i nieprzyjaciela na godzinę 5.00 22.9. Omawiam sytuację operacyjno-taktyczną w pasie 7 A, która została opracowana do przeprowadzenia boju spotkaniowego;		Czynię to w formie wyjaśnienia.
	- w zaistniałej sytuacji operacyjno-taktycznej metodą klasyczną dokonano oceny położenia i podjęto decyzję do boju spotkaniowego;		Posługują się mapą na której mam wrysowaną ocenę i decyzję do boju spotkaniowego.
	- zapoznaje z wnioskami z oceny nieprzyjaciela, oceny wojsk własnych i zamiarem rozegrania boju spotkaniowego;		Posługują się mapą na której mam wrysowaną ocenę i decyzję do boju spotkaniowego.
	- wyjaśniam, że wypracowana sposobem tradycyjnym decyzja - będąca jednym z możliwych do przyjęcia wariantów, została rozegrana za pomocą symulacji komputerowej.		
2.	Sposoby przygotowania sytuacji operacyjno-taktycznej i decyzji do rozegrania jej za pomocą symulacji komputerowej.	20 minut	Wyjaśniam tylko te problemy, które dotyczą oficera sztabu - "operatora". Pomijam pracę obsługi komputera.
	- we wstępie tego zagadnienia wyjaśniam, że symulacja komputerowa stanowi jedną z technik modelowania pola walki. Jest ona kontynuacją tradycyjnych technik wykorzystywanych w ramach gier wojennych. Polega na analizowaniu skutków różnorodnych działań oddziałów i pododdziałów, występujących w postaci symboli na polu walki - zrealizowanym w formie płaskorzeźby stołu plastycznego lub mapy w dużej skali;		

1	2	3	4
	- na podstawie decyzji wypracowanej metodą klasyczną należy opracować scenariusz planowanych działań od początku do końca lub tylko na cykle początkowe, a dopiero na podstawie uzyskanych wyników podejmować decyzję w sytuacji dynamicznej w myśl ogólnej decyzji przyjętej do boju spotkaniowego; - scenariusz powinien zawierać "układ par", wojsk własnych i nieprzyjaciela toczących ze sobą walkę oraz formy ich działań. Powinien również uwzględniać wzmocnienie i wsparcie obu walczących stron, a w sposób pośredni także teren. Wskazane jest do tego celu wykonać odpowiedni szkic, na który wrysować poszczególne elementy decyzji. Dane te zapisać odpowiednimi symbolami na "szyty"; - odpowiednie programy komputerowe odtwarzają działanie pododdziałów i oddziałów obliczając dla każdego z nich prognozowane tempo natarcia /wycofania się/ oraz straty za okres jednej godziny walki. Podstawą do wykonania tych prognoz jest wiedza operacyjno-taktyczna zawarta w modelu w postaci tabel wiążących ogień i ruch z jakościowym stosunkiem sił stron. Dane wynikowe, obejmujące: tempo działań, straty wszystkich zdefiniowanych elementów, ilościowe i jakościowe stosunki sił - obliczane po każdej przetwarzanej godzinie walki stanowią podstawę do wykreślenia mapy dynamiki walki i prowadzenia analizy przebiegu boju spotkaniowego. Dane te otrzymujemy w formie tabulogramów - wydruków z EMC.		Dokładność uzyskanych wyników zależy od stopnia szczegółowości przygotowanych danych!
	Przebieg boju spotkaniowego rozegranego na EMC i uzyskane wyniki.	20 minut	
	- posługując się mapą - "Szkic przebiegu boju spotkaniowego rozegranego za pomocą symulacji komputerowej" oraz tabulogramami boju spotkaniowego omawiam przebieg boju spotkaniowego i uzyskane wyniki;		

1	2	3	4
	- treść przebiegu boju spotkaniowego zgodna z załącznikiem nr 8 niniejszej pracy.		
4.	Podsumowanie i dyskusja.	30 minut	
	- w prezentowanym modelu - decyzję wypracowaną sposobem klasycznym w celu sprawdzenia poprawności formułowanych w czasie oceny sytuacji hipotez, dotyczących przebiegu boju spotkaniowego, rozegrano na komputerze, uzyskując określone wyniki; - w tym wypadku otrzymane wyniki potwierdziły hipotezy formułowane w czasie oceny sytuacji; - tą metodą możemy sprawdzać inne warianty tej samej decyzji, wybierając najbardziej korzystne - optymalne, poparte wszechstronnymi kalkulacjami i według nich organizować walkę; - rozwijam dyskusję starając się uzyskać opinię uczestników wykładu na zagadnienia ujęte w "arkuszu badania opinii dotyczącej wykorzystania symulacji komputerowej do rozegrania boju spotkaniowego /załącznik nr 11/.		Można również uzyskać wyniki negatywne - nie potwierdzające wcześniejszych hipotez.

Załącznik Nr 11.

ARKUSZ
BADANIA OPINII DOTYCZĄCEJ WYKORZYSTANIA
SYMULACJI KOMPUTEROWEJ DO ROZEGRANIA
BOJU SPOTKANIOWEGO

1. Czy rozegranie boju spotkaniowego za pomocą symulacji komputerowej pozwoli dowódcy i oficerom sztabu lepiej zrozumieć charakter tej formy walki, z którą mogą się spotkać w toku operacji zaczepnej armii?

2. Czy rozegranie kilku wariantów decyzji do boju spotkaniowego pozwoli lepiej ugrupować wojska do marszu w przewidywaniu boju spotkaniowego?

3. Czy rozegranie boju spotkaniowego za pomocą symulacji komputerowej umożliwi podjęcie trafnej decyzji dotyczącej:

   - wprowadzenia do walki drugiego rzutu, a zarazem określenia stanu ukompletowania jego sił i środków w momencie wprowadzania do walki /drugi rzut także poniesie określone straty od lotnictwa, GDR i broni jądrowej/?

   - działania rodzajów wojsk w boju spotkaniowym np: czasu zajęcia stanowisk ogniowych i startowych przez wojska rakietowe i artylerię oraz manewru?

   - organizacji współdziałania?

4. Badania komputerowe wykazały, że straty wojsk wykonujących uderzenia w skrzydła i na tyły - stosujących manewr - - są mniejsze niż wojsk wykonujących uderzenie czołowe lub będących w obronie. Czy taka informacja ułatwi dowódcy wybór sposobu rozegrania boju spotkaniowego?

5. Czy symulację komputerową można wykorzystać do określenia:

   - sił i środków niezbędnych do wiązania nieprzyjaciela od czoła w boju spotkaniowym?

   - strat jakie mogą powstać w ludziach i sprzęcie w czasie nawiązania boju spotkaniowego oraz wykonywania poszcze-

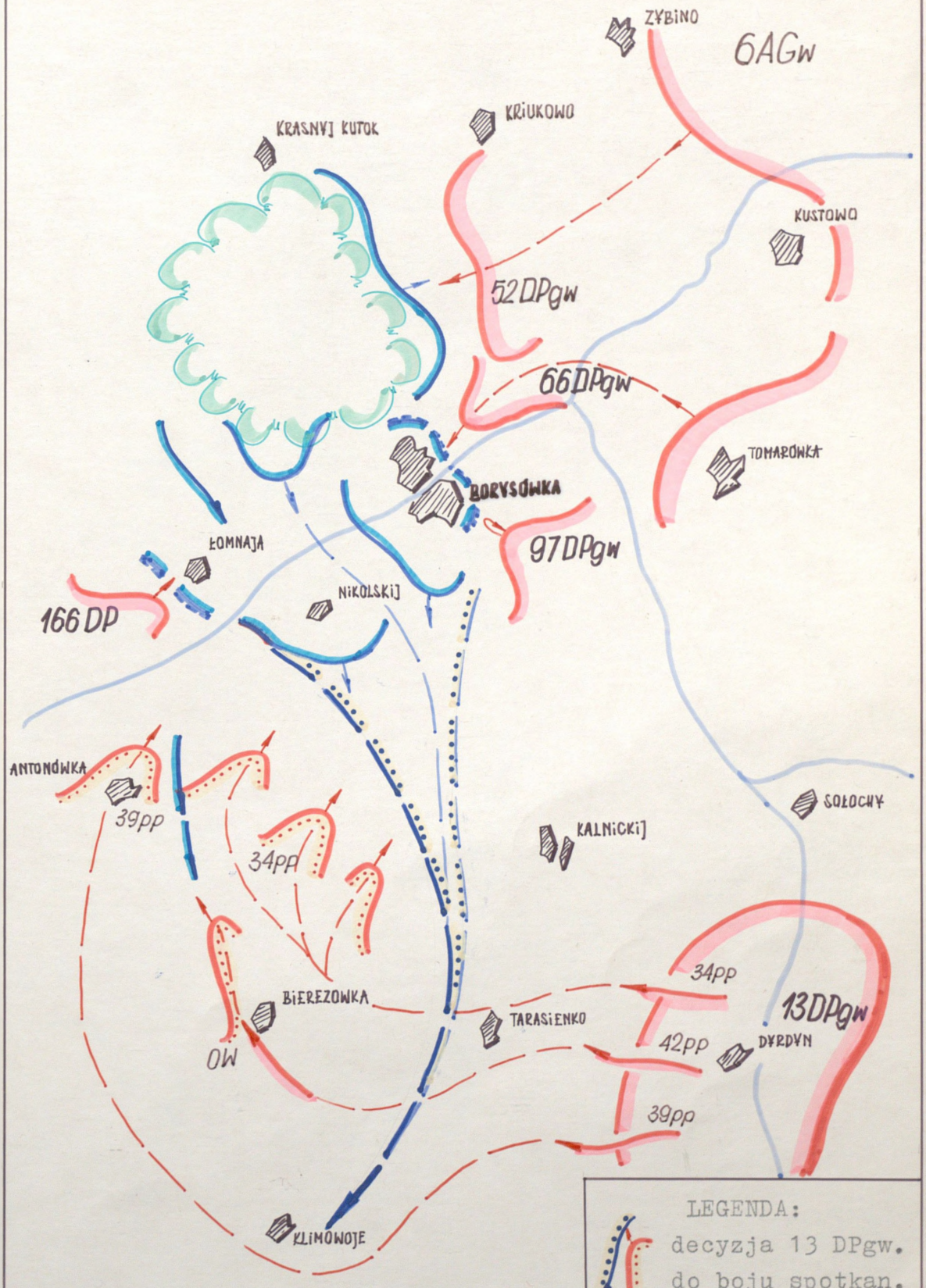

BÓJ SPOTKANIOWY 13 DYWIZJI GWARDII

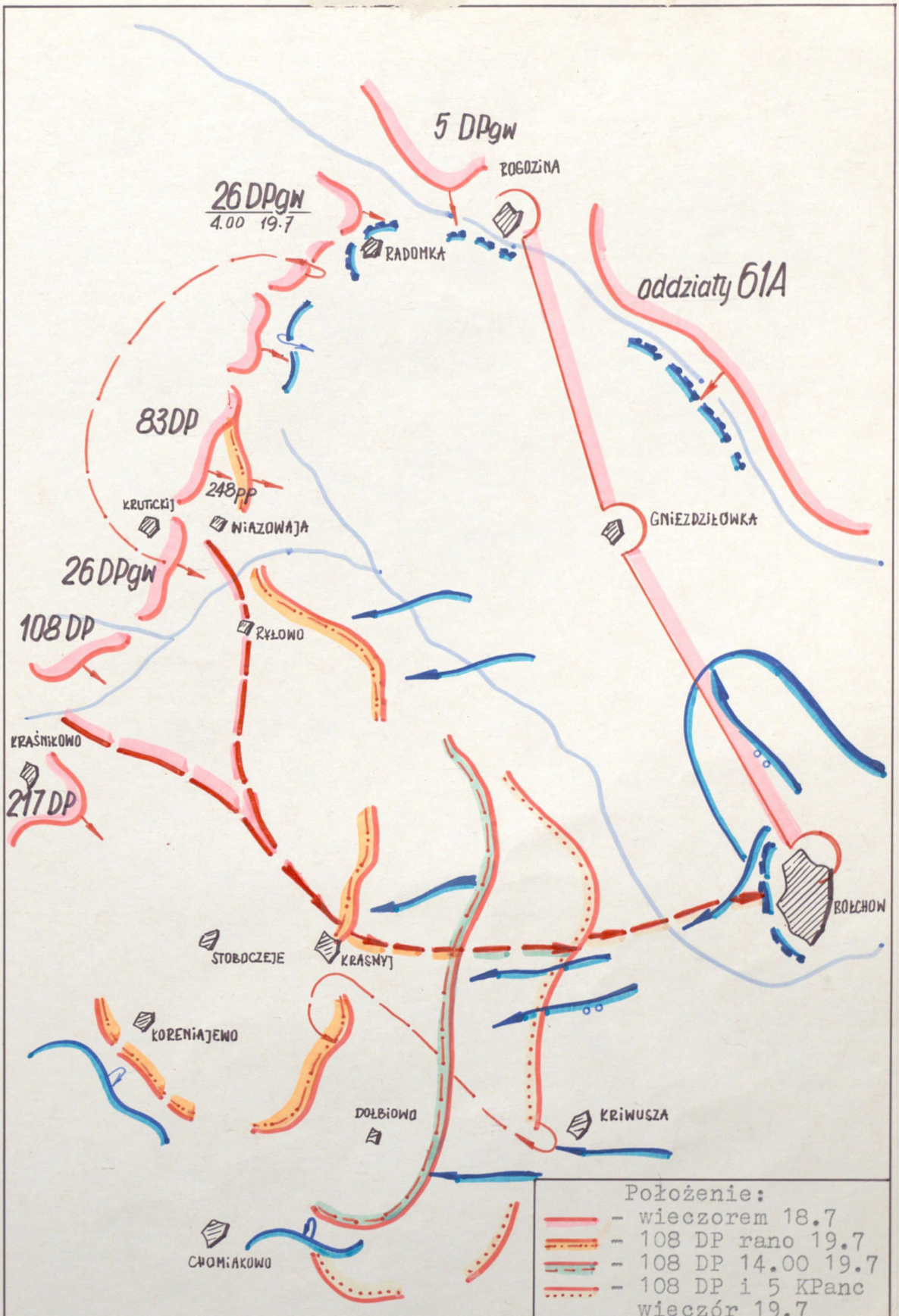

BÓJ SPOTKANIOWY 26 DYWIZJI PIECHOTY GWARDII
i 108 DYWIZII PIECHOTY

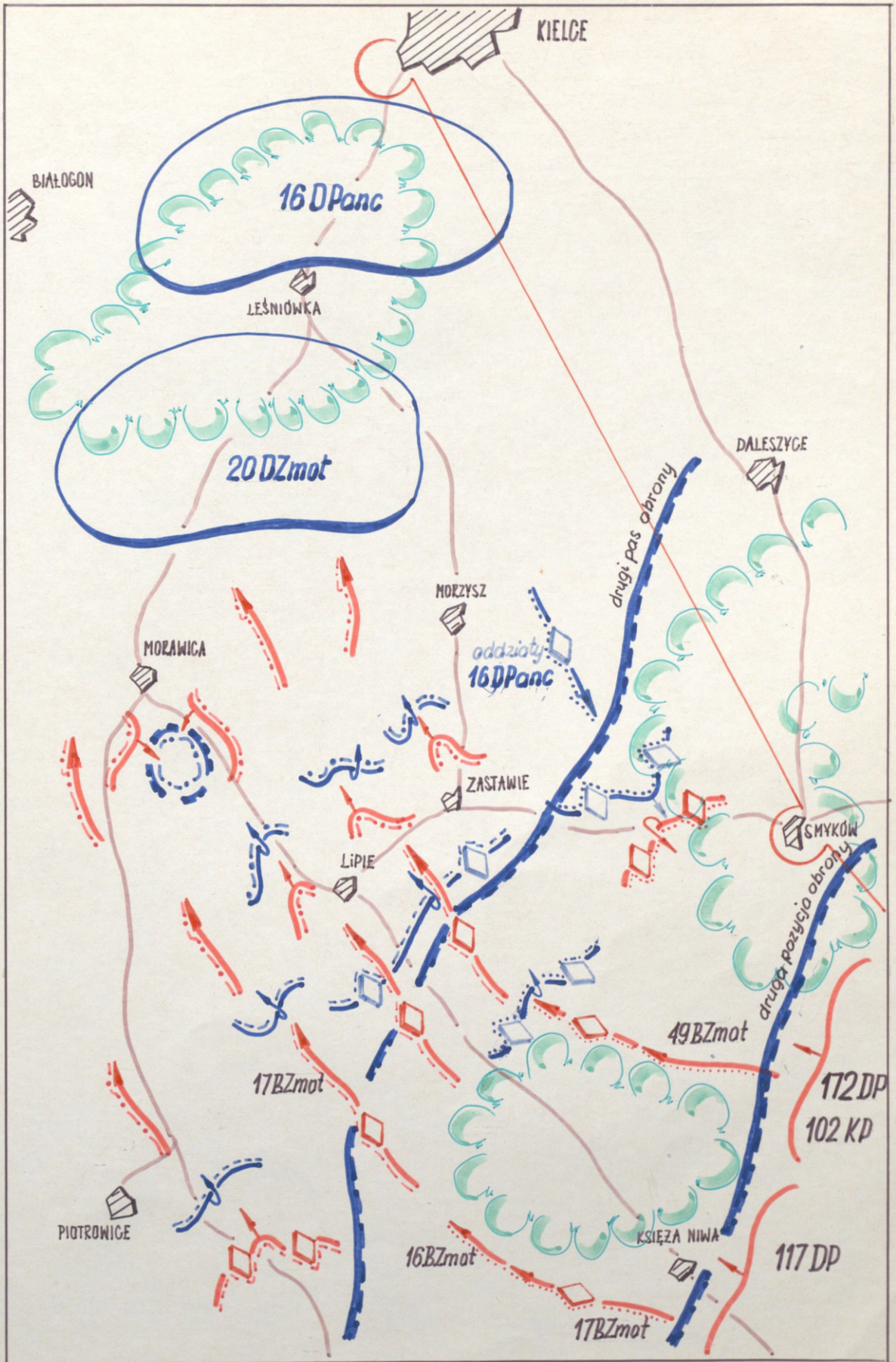

BÓJ SPOKANIOWY 6 KORPUSU ZMECHANIZOWANEGO GWARDII

BIBLIOTEKA GŁÓWNA – ARCHIWUM
Nr ewid. 12245
Akademii Obrony Narod
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG
01491
(III)
Dział Zbiorów Specjalnych